EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Este vorba de un eveniment precis, concret, esențial : moartea unui om. Este un eveniment de tip polițienesc — adică există un asasin, un detectiv, o victimă. Într-un sens, rolurile lor sînt respectate : asasinul trage asupra victimei, detectivul dezleagă enigma, victima moare. Dar relațiile dintre personaje nu sînt chiar atît de simple, sau mai degrabă nu devin simple decît o dată cu încheierea ultimului capitol…

(Alain Robbe-Grillet
despre romanul său GUMELE)

Lei 5,50

19

1967

ALAIN ROBBE-GRILLET • GUMELE

CM

ALAIN ROBBE-GRILLET

GUMELE

COLECȚIA MERIDIANE

CM

Desenul copertei: *Ileana Bratu*

Alain Robbe-Grillet

Gumele

Traducere de *Dumitru Țepeneag*
Prefață de *Lidia Bote*

Editura pentru Literatură Universală

București — 1967

Redactor responsabil: MARCEL ADERCA
Tehnoredactor: AURA IONESCU

Dat la cules 16.03.1967. Bun de tipar 5.05.1967. Apărut 1967. Tiraj 30160 ex. Hîrtie tipar înalt B. de 63 g/m². Format 70×90/32. Coli ed. 11,24. Coli tipar 9,50. A. nr. 3554. C.Z. pentru bibliotecile mari 84. C.Z. pentru bibliotecile mici 84—31=R.

Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918". Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, București, Republica Socialistă România
Comanda nr. 242

PREFAȚĂ

Coincidența face ca primul roman editat al lui Alain Robbe-Grillet (n. 18 august 1922), *Gumele* (1953), să fie și cel dintîi roman scris de acest autor ce apare în traducere românească. Este o împrejurare de pe urma căreia cititorul nostru cîștigă cel puțin din două puncte de vedere : mai întîi, un reușit roman francez modern îi devine dintr-o dată, în mod direct, accesibil ; în al doilea rînd, *Gumele* — care are atributele operei reprezentative atît pentru arta romancierului, cît și pentru tendințele tipice „noului roman" francez — constituie o bună „introducere" în fizionomia și estetica acestei noi formule literare.

În *Gumele* se poate descifra o întreagă viziune „romanescă" — profund deosebită de estetica romanului clasic, tradițional — al cărui promotor este tocmai acest scriitor francez, alături de o pleiadă întreagă : Nathalie Sarraute, Michel Butor, Claude Simon, Claude Ollier, Robert Pinget. În ajutor ne vine și faptul că Alain Robbe-Grillet este și teoretician. Culegerea sa de eseuri *Pentru un nou roman* (1963), alături de *Era bănuielii* (1959) de Nathalie Sarraute și de textele grupate de Maurice Nadeau în *Romanul francez de după război* (1963), reprezintă fără îndoială cea mai clară expunere de motive care pre-

zidează la „revoluţionarea" romanului francez contemporan. Dar, fireşte, concludente în ultimă analiză nu sînt teoriile, ci faptele, realizările literare efective. Deci, despre ce este vorba în *Gumele*, şi în ce stil este compus şi scris acest roman — trebuie spus de pe-acum — plin de interes ?

Citit într-un prim-plan, avem de-a face cu un roman poliţist, în tot cazul cu o lucrare foarte apropiată de această specie literară : se produce o tentativă de asasinat, un detectiv intervine, se comite o crimă, etc. Pistele sînt sugerate, apoi brusc încurcate, pentru a se limpezi printr-o lovitură de teatru. Un anumit spirit de *suspense*, foarte cinematografic — Alain Robbe-Grillet s-a afirmat şi ca scenarist : *Anul trecut la Marienbad* (1961), în regia lui Alain Resnais, a repurtat un adevărat triumf — este şi el prezent. De altfel, romancierul nu ocoleşte această interpretare. Dimpotrivă, într-un fel chiar o propagă, deoarece într-o *prière d'insérer* destinată presei el îşi prezintă opera astfel :

„Este vorba de un eveniment precis, concret, esenţial : moartea unui om. Este un eveniment de tip poliţienesc — adică există un asasin, un detectiv, o victimă. Într-un sens, rolurile lor sînt respectate : asasinul trage asupra victimei, detectivul *dezleagă* enigma, victima moare. Dar relaţiile dintre personaje nu sînt chiar atît de simple, sau mai degrabă nu devin simple decît o dată cu încheierea ultimului capitol, căci cartea este tocmai povestirea celor douăzeci şi patru de ore care se scurg de la tragerea focului de revolver şi această moarte, timpul în care glontele a trebuit să străbată trei sau patru metri — douăzeci şi patru de ore «în plus»".

Intriga este abilă, ingenios construită, acţiunea pe alocuri chiar pasionantă şi totuşi *Gumele* reprezintă mai mult

decît un bun roman polițist. Specificul acestui gen constă într-o succesiune de surprize epice, culminate cu o revelație finală, în care intră și o profundă satisfacție intelectuală, dezlegarea enigmei presupunînd efortul deductiv, printr-un raționament progresiv, în scară. Ori, *Gumele* urmărește în mod predominant cu totul alte scopuri decît pur narative și „polițiste". Romanul este scris *altfel*, într-o tehnică profund deosebită, nu numai de seria romanelor detective curente, de tipul *Le masque*, dar și de epica tradițională, „clasică". Și tocmai în acest plan stă adevărata lui originalitate, a cărei esență poate fi definită în puține cuvinte. Reduse la principiile sale fundamentale, principiile „noului roman", bine ilustrate și precizate de Alain Robbe-Grillet, se rezumă la cîteva propoziții de bază, nu foarte complicate [1].

Preocuparea centrală constă, fără îndoială, în atingerea maximei obiectivități posibile. Nu totale, nu absolute, întreprindere perfect utopică, de care romancierul francez sfîrșește a-și da seama *(Roman nou, om nou)*, dar cît mai aproape de „indiferența" flaubertiană, de exactitatea imaginii vizuale imediate. De unde și definiția „școala privirii" dată „noului roman". Această „obiectivitate" vrea să spună mai multe lucruri, începînd cu eliminarea oricărei participări afectivo-ideologice a scriitorului. Față de eroii și întîmplările lor, Alain Robbe-Grillet nu ia nici o atitudine. Nu judecă, nu comentează, nu compătimește. Se menține, oricînd și oriunde, într-o neutralitate desăvîrșită. În *Gumele* se produce o crimă. Autorul doar o consemnează, în stil de proces-verbal, din care nu lipsește nici clasicul „*Récapitulons*". Revelația asasinatului nu se produce în stil senzațional, ci de elementar și curent fapt

[1] Pentru detalii, studiul nostru : *Alain Robbe-Grillet și teoria „noului roman"*, în *Secolul 20*, nr. 12, 1965, pp. 192—7.

divers. În același timp, aceste fapte diverse rămîn, efectiv, „diverse". Adică izolate, neorganizate, neînseriate, nestructurate în nici un fel.

Romancierul procedează prin juxtapunere, prin enumerare, nu prin sinteză sau amalgamare. De unde o suită de secvențe cinematografice, foarte bine decupate, dar izolate, fără osmoză între ele. Lectura procedează prin „salturi" sacadate, pasajele de tranziție, ligamentele lipsesc cu desăvîrșire. Obiectivă este și lipsa oricăror explicații, introduceri și genealogii a faptelor. Alain Robbe-Grillet nu prezintă cauze, ci efecte: evenimentul dat, brut, imediat perceptibil. De unde o foarte precisă senzație de „prezent etern", de actual, și deci de realism, de contact direct cu evenimentele și personajele romanului, a căror prezentare literară rămîne predominant vizuală, concretă, nemijlocită. Totul se consumă printr-o succesiune de „prim-planuri", fără perspectivă, fără dimensiunea spațiului, fără „profunzime".

Teza de bază, dezvoltată în eseul-manifest *O cale pentru viitorul roman,* ar fi deci aceasta: gesturile și obiectele sînt *aici,* în fața noastră, înainte de *a însemna ceva.* Existența obiectivă, ireductibilă, reală, „solidă", este anterioară semnificației. „Lumea nu este nici semnificativă, nici absurdă. Ea este și nimic mai mult." Cu alte cuvinte, romancierul se dezinteresează total de sensul, simbolul, sau de orice altă implicație ascunsă, posibilă, a universului în care el se mișcă. Desprinse de orice participare și semnificare umană, obiectele se mulțumesc doar să existe: dure, indiferente, ireductibile. Asupra calității lor de a fi — înainte și mai presus de orice — „obiecte", literatura, cu întreg cortegiul său de imagini, raporturi, simboluri, nu poate avea nici o eficiență. Romancierul n-ar trebui, prin urmare, să se ocupe decît de aceste date imediate ale sim-

ţurilor, sustrase oricăror interpretări, comentarii şi moralizări posibile. Că o astfel de „artă" exclude orice „mesaj", orice funcţionalitate a literaturii, aproape nici nu mai trebuie adăugat. Este limpede că „noul roman" reprezintă o reacţiune împotriva abuzului de subiectivism şi simbolism în epică, împotriva „angajamentului", problematizării şi filozofărilor excesive. Nici un singur moment eroul, Wallas, nu face reflexii etice asupra crimei şi criminalilor, asupra „binelui" şi „răului". Precum orice „nou roman", *Gumele* este sterilizat de orice implicaţie morală, de orice „simbolistică".

Mişcarea într-o lume a suprafeţelor — „ne aflăm într-un univers *plat* şi *discontinuu*", subliniază Robbe-Grillet — duce la un adevărat cult al descrierii şi al fragmentelor izolate, consemnate cu o minuţie extraordinară. Romanul este plin de detalii absolut precise. Obiectele sînt prezentate dintr-un unghi pur geometric şi dimensional. Ni se dau cifre exacte. Se reproduc inscripţii autentice (de pildă, toate ghişeele de la poştă), mîinile comisarului Laurent sînt privite cu lupa etc. Această abundenţă de detalii, concrete, obiective, consolidează şi mai mult impresia de prezent şi actual pe care o transmite nu numai acest roman, dar şi întreaga operă a scriitorului francez, dominată de senzaţia „imediatului", de suprimarea oricărei priviri în perspectivă şi adîncime. Scenele şi personajele, la rîndul lor, rămîn mereu izolate. Eroii nu comunică verbal şi sufleteşte. Dialogurile reale, adică semnificative, relevînd un conţinut adevărat, sînt o raritate în *Gumele*. Alain Robbe-Grillet este un scriitor concis, laconic, total nediscursiv.

În acelaşi timp, el nu este, nu poate fi, nici „psiholog". În *Asupra cîtorva noţiuni perimate* A. Robbe-Grillet contestă întreaga tehnică şi structură a romanului clasic, bal-

zacian, a „romanului romanesc", a „povestirii", a „anecdotei" și, mai ales, a „personajului". Eroii săi n-au tipologie, nici biografie, nici propriu-zis „psihologie". Substanța lor morală se relevă exclusiv în acte, în comportare (influență vizibilă a *behaviorismului* american). Indiferența la „analiza psihologică" este desăvîrșită, motivată prin refuzul oricărei etichetări și tipizări morale.

Într-un recent interviu, romancierul se explică pînă la capăt :

„Refuz să gîndesc lumea sub forma analizei. Nu vreau să gîndesc decît forme. Romanele mele nu sînt gîndire, ci viață".

Și preocuparea de a surprinde viața în devenirea ei duce la un refuz categoric al analizelor și definițiilor morale tradiționale :

„Dacă analiza psihologică tradițională îmi pare că eșuează în ce privește comunicarea pasiunilor, aceasta se explică prin faptul că ea etichetează, codifică, numește și ordonează. Și astfel ea usucă, împietrește. Din clipa în care un autor spune despre personajul său : «Este un gelos, este un avar», putem fi siguri că acest personaj e mort." [1]

Din această cauză A. Robbe-Grillet nu portretizează, nu conturează fizionomii morale. El oferă cititorului doar acțiuni și conduite, cu logică intrinsecă, evident, dar fără nici un fel de preambul introspectiv sau analitic.

Poate fi primit în întregime un astfel de program estetic ? Fără a da un răspuns definitiv și amănunțit, în acest cadru foarte restrîns, la toate întrebările și punctele nevralgice ale „noului roman" francez, cîteva disociații se impun cu necesitate, începînd cu însăși noțiunea de

[1] Jacqueline Piatier, *Alain Robbe-Grillet présente „la Maison de rendez-vous"*, în *Le Monde*, 9 octombrie 1965.

bază, a „obiectivității" absolute. În accepția Alain Robbe-Grillet—Nathalie Sarraute, ea se transformă fie într-un „mit", fie exact în contrariul său, aruncîndu-ne într-o lume fantastică, ireală, total ruptă de percepția realității imediate.

Problema nu se pune dacă o astfel de „obiectivitate" este teoretic posibilă sau realizabilă demonstrativ, pe durata unor fragmente sau lucrări literare întregi, ci dacă spiritul uman, în actul de a scrie și citi literatură, o poate realiza și asimila efectiv. Ori, tocmai în acest punct încep îndoielile. A suprima participarea, interpretarea, „subiectivizarea" inevitabilă, proprie oricărui act de reflectare, ține în ultimă analiză de imposibilitatea psihologică. Este de esența spiritului uman să semnifice, să descopere sensuri, să stabilească relații, să facă aprecieri, să emită judecăți. Totuși, în ciuda realității, romanul de tip „nou" își organizează opera în așa fel încît toate aceste intervenții să devină imposibile. Dar cititorul tinde spontan să „intervină" în acțiune, de unde o impresie de insatisfacție, de strangulare a imaginației, de esență — am spune — profund antiliterară. Sau, dimpotrivă, pătrunzînd într-o lume heteroclită, bizară, discontinuă, fără sens și conținut uman, să descopere un univers straniu, ocult, fantastic, ilogic, „esoteric"[1]. Adică profund antirealist, neobiectiv, la antipodul intenției artistice originare. Cu alte cuvinte, nu o dată „noul roman" alunecă într-un paradox involuntar, sugerînd exact antipodul său.

Pe de altă parte, moartea personajului, dispariția „caracterelor" constituie, cu adevărat, o realitate inevitabilă, obligatorie, inclusă în logica istoriei literare? Este foarte adevărat că tipul literar constituit linear, unitar, a intrat

[1] R. M. Albérès, *Histoire du roman moderne*, Paris, Albin Michel, 1962, p. 417.

— de la Proust înainte — într-o criză ; că datele psihologiei moderne se opun „analizei psihologice" clasice, de tip static, că „durata" interioară, proteicul, metamorfoza morală, sînt marile realități ale sufletului modern. Dar „personajul" ca atare, ca expresie a unei noi umanități sufletești, n-a dispărut, ci numai s-a transformat, a evoluat. A devenit doar mai complex, mai imprevizibil, mai spontan. Și apoi, care poate fi conținutul unui roman lipsit chiar și de astfel de tipuri umane, mai mult sau mai puțin amorfe ? El pierde, în mod inevitabil, din adîncime și semnificație. Cititorul, fie cît de evoluat, nu se regăsește ; el pășește într-o lume goală, dezumanizată, populată doar de „obiecte". De unde un alt sentiment inevitabil, de astă dată de constrîngere, însingurare morală și de aici derută. „Noul roman", mai ales sub acest aspect, nu este scris „la scara omenească". El reprezintă, de multe ori, un produs abstract, dezumanizat, unilateral, fără dimensiune umană. Interesant ca demonstrație și experiment literar, „noul roman", în frunte cu Alain Robbe-Grillet, reprezintă, mai presus de orice, o literatură pentru literați. Ecoul său adevărat se consumă, cu precădere, între scriitori, esteți, uneori chiar snobi.

Celelalte romane ale scriitorului francez *Le Voyeur* (1955), *La Jalousie* (1957), *Dans le labyrinthe* (1959), *La Maison de rendez-vous* (1965) continuă aceeași metodă, în care este inclus și un element enigmatic, „obiectiv" și acesta. Desfășurat însă pe un plan secund, subteran am spune, într-atît semnificația scapă privirilor imediate. Chiar din cuprinsul romanului *Gumele* se pot observa o succesiune de coincidențe evidente, tulburătoare, organizate toate de o finalitate ascunsă, inefabilă, ocultă. Întreaga poveste, cu sfîrșitul său fatidic, pare de altfel o demonstrație de hazard obiectiv — în sensul suprarealist al cu-

vîntului — de tragic cotidian, modern. Profesorul Dupont trebuie să moară la o anume oră. Şi, în ciuda amînării scadenţei fatale cu douăzeci şi patru de ore, el moare, efectiv, la ora prescrisă. El nu se poate sustrage destinului. Toate evenimentele îi sînt ostile, ele par să fi scăpat de la început de sub controlul voinţei omeneşti. Ceva mai mult, salvatorul său prezumtiv devine chiar... ucigaşul său, precum în legenda antică, unde Oedip, care a jurat să descopere identitatea ucigaşului tatălui său, descoperă că ucigaşul nu este în realitate decît... el însuşi. Demonstraţia că *Gumele* reia, în termeni moderni, mitul antic al paricidului Oedip, ucigaşul fără voie al lui Laius, ni se pare absolut concludentă [1], sprijinită, de altfel, pe numeroase aluzii, analogii şi parafraze de situaţii.

Deci, sub acest raport, *Gumele* ar fi, într-un sens, o operă „neoclasică", o dovadă în plus de persistenţă a mitului în literatura modernă, orientare care la A. Robbe-Grillet pare să fie fundamentală. În *Dans le labyrinthe*, pînă şi titlul ne trimite la legenda labirintului cretan. În *Gumele*, coincidenţele fatale abundă: asemănarea fizică dintre asasinul real şi cel accidental, ceasul care se opreşte cînd începe acţiunea şi care porneşte imediat după crimă, acelaşi revolver cu un glonte lipsă, asasinul care intră în librărie o dată cu Wallas etc., etc. Toate aceste elemente sugerează o regie transcendentă, tragică şi în acelaşi timp absurdă. Căci, dacă întreaga acţiune are, fără îndoială, „logica" sa fatală, absurditatea situaţiilor devine, de la un timp, mai mult decît evidentă. Cuplare de situaţii antico-moderne, tipică unei întregi zone a literaturii occidentale, exploratoare a universului în plan mitic şi poate mai bine spus „arhetipic".

[1] Bruce Morrissette, *Clefs pour les Gommes*, în *Gumele*, Paris, les Editions de Minuit, 1953.

Cuvîntul a fost de altfel amintit şi el trebuie, efectiv, pronunţat, chiar în legătură cu titlul şi laitmotivul romanului *Gumele,* guma de şters, pe care eroul o caută şi n-o găseşte niciodată. Este vorba de un „arhetip", un simbol al obiectului, o emblemă a realităţii obiective, aşa cum s-a presupus? Produsul unui complex, de raportat la explicarea psihanalitică a mitului Oedip? După descrierea minuţioasă, repetată, s-ar părea să fie vorba, în primul rînd, de prima ipoteză: guma ar putea fi interpretată în sensul unei imagini-cheie a realităţii, o hieroglifă a obiectului, „moale, uşor, friabil, pe care folosirea nu-l deformează" etc. Conform, oarecum, cu viziunea pe care Alain Robbe-Grillet o are despre lumea „obiectelor". Dar se poate sugera, în definitiv, şi o altă interpretare: guma de şters ar constitui şi un simbol al eşecului. Prin achiziţionarea şi folosirea ei, Wallas ar dori să-şi „şteargă", să-şi suprime obsesiile, ideile fixe, gîndurile apăsătoare. Să-şi elimine, cu alte cuvinte, toate complexele. E de observat că eroul vrea să-şi cumpere o gumă de şters ori de cîte ori are de rezolvat o enigmă, de rezolvat o problemă dificilă, imposibilitatea de a-şi procura obiectul dorit coincizînd de fiecare dată cu ratarea soluţiei. În orice caz, această revenire periodică, aproape gest de ritual, tulbură. El sugerează şi mai mult existenţa unei ordini criptice, a cărei revelaţie autorul are aerul a o anima mereu.

Şi tehnica propriu-zisă a naraţiunii este interesantă. Elementul său fundamental se dovedeşte a fi circularitatea, revenirea la punctul de plecare, refacerea unui ciclu complet de douăzeci şi patru de ore. Deci, şi sub acest aspect, deosebirea faţă de naraţiunea clasică, literară, este totală. Acţiunea începe, are o suspendare de o zi şi o noapte, şi reîncepe exact în clipa întreruperii, prin aceleaşi acte şi

în acelaşi decor. În rest, lipsa de sudură dintre episoade pune la contribuţie imaginaţia cititorului, care, după cîteva zeci de pagini, începe să simtă nevoia de a reuni, de a regrupa fragmentele disparate, de a găsi un sens acestor scene izolate, aparent haotice. Frazele scurte, sacadate, par şi ele să revele ceva subit, imprevizibil, o semnificaţie care-şi amînă dezvăluirea.

Gumele reuneşte, aşadar, o serie de aspecte caracteristice tendinţelor „noului roman" francez. El prilejuieşte cititorului român o experienţă literară inedită, instructivă în sens larg, plină de emoţiile ieşirii din rutină şi canoanele romanului clasic, din care se păstrează doar sugestia sensului epic, de pseudoroman poliţist, cu fundal simbolic.

LIDIA BOTE

Timpul, care are grijă de toate,
a dat răspunsul fără voia ta.

SOFOCLE

PROLOG

1

În penumbra sălii de cafenea patronul aşază mesele şi scaunele, scrumierele, sifoanele ; e ora şase dimineaţa.

N-are nevoie să vadă bine, nici nu ştie ce face. Doarme încă. Legi străvechi îi dictează şi cea mai mică mişcare, gesturile sale au scăpat de astă dată de şovăiala intenţiilor omeneşti ; fiecare secundă marchează o mişcare pură : un pas în lături, scaunul la treizeci de centimetri, trei ştersături cu cîrpa, răsucire la dreapta, doi paşi înainte, fiecare secundă marchează ceva perfect, egal, fără greş. Treizeci şi unu. Treizeci şi doi. Treizeci şi trei. Treizeci şi patru. Treizeci şi cinci. Treizeci şi şase. Treizeci şi şapte. Fiecare secundă la locul ei precis.

Din păcate, curînd timpul nu va mai fi stăpîn. Cuprinse în cearcănul erorii şi al îndoielii, evenimentele din ziua aceea, oricît ar fi de neînsemnate, îşi vor începe peste cîteva clipe acţiunea, vor ştirbi din ce în ce mai mult aşezarea ideală a lucrurilor, vor introduce viclean ici şi colo o inversare, o nepotrivire, o confuzie, o îndoitură, pentru a-şi desăvîrşi, puţin cîte puţin,

opera : o zi, la început de iarnă, fără ceva stabilit, fără nici o țintă, monstruoasă și de neînțeles.

Dar e prea devreme, abia s-a tras zăvorul de la ușa din stradă, singurul personaj de pe scenă încă nu și-a recăpătat propria existență. E ora la care cele douăsprezece scaune coboară încet de pe mesele de marmură falsă, unde și-au petrecut noaptea. Încolo nimic. Mașinal, un braț pune la loc decorul.

Cînd totul e gata, lumina se aprinde...

Acolo, în picioare, un bărbat gras, patronul, încercînd să se orienteze în mijlocul meselor și al scaunelor. Deasupra barului, oglinda lungă în care plutește un chip bolnav, patronul, verzui și răvășit, hepatic și gras în acvariul său.

De partea cealaltă, în spatele geamului, tot patronul, dizolvîndu-se încet în lumina scăzută a străzii. E aceeași siluetă desigur, care acum cîteva clipe deretica prin sală ; e timpul să dispară. În oglindă tremură ușor, de pe-acum aproape total descompusă, răsfrîngerea fantomei acesteia ; iar dincolo, tot mai șovăitor, alaiul nesfîrșit de umbre : patronul, patronul, patronul... Patronul, nebuloasă tristă, înecat în haloul său.

Cu greu, patronul iese la suprafață. Pescuiește la întîmplare cîteva fărîmituri care mai plutesc în jur. Nu-i nevoie să se grăbească, la ora asta nu e cine știe ce mișcare.

Se sprijină cu amîndouă mîinile de masă, corpul plecat înainte, ochii aţintiţi într-un punct, încă nu-i treaz de-a binelea : cretinul ăsta de Antoine, cu gimnastica lui suedeză în fiecare dimineaţă. Şi cravata trandafirie de deunăzi, de ieri. Azi e marţi ; Jeannette vine mai tîrziu.

Afurisită pată ; marmura asta parşivă, de la orice-i rămîn urme. Parcă-i sînge. Daniel Dupont aseară ; la doi paşi de-aci. Cam suspectă afacere : un spărgător n-ar fi intrat dinadins într-o cameră luminată, tipul voia să-l omoare, asta-i sigur. Răzbunare personală, sau ce ? Neîndemînatic oricum. Asta a fost ieri ; azi o şi vezi în ziar. A, da, Jeannette vine mai tîrziu. S-o pună să cumpere şi... nu, mîine.

Cîrpa trecută neatent, ca un alibi, peste afurisita de pată. Între două ape urme compacte, nedefinite, rămîn neatinse ; ori sînt pur şi simplu găuri.

Jeannette va trebui să facă numaidecît foc în sobă ; frigul începe devreme anul ăsta. Vînzătorul de plante medicinale spune că aşa e totdeauna cînd plouă de paisprezece iulie ; aşa o fi. Fireşte, cretinul ălălalt de Antoine, care mereu are dreptate, voia cu tot dinadinsul să-i dovedească contrariul. Şi negustorul care începea să se supere, patru-cinci pahare de vin alb îi sînt de-ajuns ; dar Antoine ăsta nimic nu vede. Noroc că era patronul acolo. Asta ieri. Sau duminică ? Duminică era : Antoine avea pălăria ; îi dă un aer de şmecher pălăria asta ! Pălăria şi cravata trandafirie ! Stai, dar şi ieri avea cravata. Nu. Şi apoi, ce contează asta ?

Cîrpa trecută arţăgos peste masă mai şterge o dată praful din ajun. Patronul se îndreaptă de şale.

Vede pe geam dosul inscripţiei „Camere mobilate", de unde lipsesc de şaptesprezece ani două litere ; şaptesprezece ani de cînd tot vrea să le pună la loc. Aşa era şi pe vremea Paulinei ; cînd au venit spuseseră...

De altfel nu-i decît o singură cameră de închiriat, aşa că oricum e stupid. O privire către pendulă. Şase şi jumătate. Trebuie trezit tipul.

— La treabă, puturosule !

De astă dată a spus-o aproape cu voce tare, pe buze cu o strîmbătură de dezgust. Nu-i în toane bune patronul ; n-a dormit destul.

La drept vorbind, nu e prea des în toane bune.

La primul etaj, tocmai la capătul coridorului, patronul ciocăne, aşteaptă cîteva secunde şi, cum nu vine nici un răspuns, ciocăne din nou, de mai multe ori, puţin mai tare. De cealaltă parte a uşii începe să sune un ceas deşteptător. Patronul ascultă atent, cu mîna dreaptă împietrită în gest, pîndind cu răutate reacţiile celui care doarme.

Dar nimeni nu opreşte soneria. Cam după un minut se potoleşte singură, mirată, cu cîteva sunete gîtuite.

Patronul mai ciocăne o dată : nimic nici acum. Crapă uşa şi îşi vîră capul înăuntru ; în lumina săracă a dimineţii desluşeşte patul desfăcut, camera în dezordine. Intră de-a binelea şi se uită

atent în toate părţile : nimic suspect, doar patul gol, un pat de două persoane, fără pernă, cu un singur loc marcat pe mijlocul traversinului, păturile zvîrlite la picioare ; pe masa de toaletă, ligheanul de tablă emailată plin cu apă murdară. Bun, a şi plecat omul nostru, la urma urmei îl priveşte. A ieşit fără să treacă prin sală, ştia că încă nu-i rost de cafea caldă şi în definitiv n-avea de ce să anunţe. Patronul iese ridicînd din umeri ; nu-i plac oamenii care se scoală înainte de vreme.

Jos, îl găseşte pe unul aşteptînd în picioare, un oarecare, un pîrlit, nu un obişnuit al cafenelei. Patronul trece în dosul barului, mai aprinde o lampă şi-l priveşte pe client drept în faţă, fără milă, gata să-i spună de la obraz că-i prea devreme pentru cafea. Dar celălalt întreabă doar :

— Vă rog, domnul Wallas ?

— A plecat, spune patronul, marcînd totuşi un punct.

— Cînd ? face omul puţin mirat.

— Azi-dimineaţă.

— Azi-dimineaţă la ce oră ?

O privire neliniştită către ceasul de la mînă, apoi spre pendulă.

— Habar n-am, spune patronul.

— Nu l-aţi văzut ieşind ?

— Dacă l-aş fi văzut ieşind, aş fi ştiut la ce oră.

Îşi ţuguie înduioşat buzele ca după o victorie prea uşoară. Celălalt stă pe gînduri cîteva clipe şi spune :

— Va să zică nu ştiţi nici cînd se întoarce? Patronul nici nu-i mai răspunde. Îl ia altfel :

— Cu ce vă servim ?

— O cafea neagră, spune omul.

— N-avem cafea la ora asta, spune patronul. Hotărît lucru, e-o victimă bună, mutrişoara asta de păianjen trist, încercînd mereu să-şi adune resturile unei inteligenţe zdrenţuite. De unde ştie el altminteri că Wallas a venit aseară la crîşma asta prăpădită din strada Hotarnicilor ? E ceva care nu miroase a bine.

Acum, că s-a dovedit mai tare ca el, patronul nu se mai sinchiseşte de vizitator. Şterge sticlele cu un aer absent şi, pentru că celălalt nu consumă nimic, stinge una după alta cele două lămpi. E lumină destulă acum.

Omul a plecat bîiguind o frază fără şir. Patronul e iarăşi în mijlocul hîrburilor sale, petele de pe marmură, lustrul scaunelor cam lipicios pe alocuri din cauza jegului, inscripţia mutilată de pe geam. Dar e pradă unor spectre mai încăpăţînate, pete mai negre decît cele de vin îi tulbură vederea. Face un gest să le gonească, dar degeaba, se împiedică de ele la fiecare pas... Mişcarea unui braţ, muzica unor cuvinte pierdute, Pauline, blînda Pauline.

Blînda Pauline, moartă aşa de straniu, de atîta vreme. Straniu ? Patronul se apleacă spre oglindă. Ce vi se pare straniu în asta ? Faţa i se contractă tot mai mult într-o grimasă de răutate. Moartea nu-i totdeauna stranie ? Strîmbătura se accentuează, împietreşte într-o mască

himerică și rămîne o clipă în propria-i contemplare. Pe urmă, un ochi se închide, gura se strîmbă, o parte a feței se crispează, apare un monstru și mai ticălos, pentru ca îndată și el să se dizolve, lăsînd locul unei imagini liniștite și aproape surîzătoare. Ochii Paulinei.

Straniu ? Nu-i cel mai firesc lucru din lume ? Uită-te la Dupont ăsta, care e mult mai straniu că n-a murit. Încetișor, patronul se pune pe rîs, un rîs din acela mut, ca rîsul somnambulilor. În jur, fantomele sale obișnuite îl imită ; fiecare cu rictusul său. Ba chiar exagerează puțin, hohotesc, burdușindu-și coastele cu lovituri de coate și plesnindu-se cu palma peste fund. Cum să le facă să tacă acum ? Sînt multe. Și sînt la ele acasă.

Nemișcat, în fața oglinzii, patronul se privește rîzînd. Încearcă din toate puterile să nu-i mai vadă pe ceilalți, care mișună prin sală, haită hilară, mulțime dezlănțuită a micilor junghiuri în inimă, rebutul a cincizeci de ani de existență rău mistuită. Zarva lor a devenit insuportabilă, oribil concert de zbierete și chelălăieli, și, deodată, în tăcerea revenită brusc, rîsul limpede al unei femei tinere.

— La dracu !

Patronul s-a răsucit, scos din coșmar de propriul său strigăt. Firește, nu sînt acolo nici Pauline, nici ceilalți. Își plimbă privirea obosită peste sala care-i așteaptă în liniște pe cei ce vor veni, privește scaunele unde se vor așeza ucigașii și victimele lor, mesele la care le va fi servită împărtășania.

Iată-l pe Antoine ; începe bine.

— Ascultă, ştii noutatea ?

Nici măcar un semn din cap în chip de răspuns. Nu-i în toane bune patronul dimineaţa asta. Dar n-are a face.

— Unul, Albert Dupont, asasinat aseară, acolo, chiar în capul străzii.

— Daniel.

— Cum Daniel ?

— Daniel Dupont.

— Ba Albert, cînd îţi spun ; chiar acolo...

— Mai întîi că nimeni n-a fost asasinat.

— Asta-i culmea ! De unde ştii tu, care nu te mişti niciodată din local ?

— S-a telefonat de-aici. Guvernanta aia bătrînă. Telefonul lor era deranjat. O rană uşoară la braţ.

(Sărmanul cretin care mereu le ştie pe toate.)

— Da, da, a murit ! Uită-te în ziar : a murit, ţi-o spun eu.

— Ai un ziar ?

Antoine caută în buzunarele pardesiului, apoi îşi aduce aminte :

— N-am, i l-am lăsat nevestei.

— Asta e, nu mai insista : îl cheamă Daniel şi nu-i de loc mort.

Antoine pare nemulţumit. Rămîne locului întrebîndu-se ce-ar putea fi mai convingător decît un rînjet ironic, dar patronul nu-i lasă timp pentru asta.

— Bei ceva sau îţi iei tălpăşiţa ?

Conflictul e pe cale să se ascută, cînd uşa se deschide din nou şi lasă să intre un individ vesel, rotund şi plin de gesturi, aproape în zdrenţe.

— Bună ziua, băieţi. Ia staţi, am o ghicitoare pentru voi.

— Las' c-o ştim, spune Antoine.

— Stai măi, că n-o ştii, spune omul cu o voce blajină, fără să se tulbure. Nimeni n-o ştie. Nimeni, înţelegi ? Un vin alb, patroane !

Judecînd după înfăţişarea individului, trebuie să fie într-adevăr grozavă ghicitoarea lui. Ca să nu se piardă nici un cuvînt, o spune răspicat, ca şi cum ar face o dictare.

— Ce animal, dimineaţa...

Dar nimeni nu-l ascultă. A şi băut cam mult. Are haz, desigur, dar celorlalţi doi nu le arde de glume : doar e vorba de viaţa unui om !

2

Strada Hotarnicilor e o stradă lungă şi dreaptă, pe margine case vechi cu două sau trei etaje, ale căror faţade, nu destul de îngrijite, te lasă să ghiceşti traiul modest al locatarilor : muncitori, mici funcţionari sau simpli marinari pe vasele de pescuit. Aici prăvăliile nu sînt prea atrăgătoare şi cafenelele sînt puţin numeroase, nu pentru că ar fi deosebit de cumpătaţi oamenii de pe-aici, dar pentru că preferă să bea în altă parte.

Cafeneaua Aliaţilor (băuturi şi camere mobilate) se află chiar în capul străzii, la numărul 10, la numai cîteva case de Bulevardul Circular şi de oraşul propriu-zis, astfel că aici caracterul proletar al clădirilor e mai mult sau mai puţin hibridat de burghezie. În colţul bulevardului se înalţă o clădire mare din piatră, foarte arătoasă, iar în faţă, la numărul 2, un fel de mică vilă cu un singur etaj, înconjurată de o fîşie îngustă de grădină. Vila e cam lipsită de stil, dar dă impresia de bunăstare, ba chiar de oarecare lux ; un grilaj dublat de un gard din lemn-cîinesc de înălţimea unui om îi desăvîrşeşte izolarea.

Spre răsărit, strada Hotarnicilor se prelungeşte nesfîrşită, şi din ce în ce mai puţin atrăgătoare, pînă în cartiere cu totul mărginaşe, de-a dreptul mizerabile : drumuri noroioase printre barăci, tablă ruginită, scînduri vechi şi hîrtie gudronată.

Spre apus, dincolo de Bulevardul Circular şi de canal, se întinde oraşul, cu străzi înguste între case înalte de cărămidă, edificii publice fără ornamente de prisos, biserici ţepene, vitrine lipsite de fantezie. Totul e solid, bogat uneori, dar auster ; cafenelele închid devreme, ferestrele sînt înguste, oamenii sînt serioşi.

Totuşi, oraşul acesta trist nu e plictisitor : o reţea complicată de canale şi bazine îi aduce de la mare, aflată doar la şase kilometri spre nord, miros de varec, pescăruşi, şi chiar cîteva vapoare de mic tonaj, cabotiere, şlepuri, mici remorchere pentru care se deschide o serie întreagă de poduri şi ecluze. Apa, mişcarea, aerisesc

spiritele. Sirenele cargourilor ajung din port pînă aici peste alinierea antrepozitelor şi a docurilor şi aduc cu ele, la ora mareelor, spaţiul, ispita, consolarea posibilului.

Dacă ai capul bine aşezat pe umeri, ispita ţi-ajunge : posibilul rămîne simplu posibil, de mult timp sirenele cheamă fără speranţă.

Echipajele se recrutează în străinătate ; oamenii de aici preferă să se ocupe de comerţ, de pămînt, nici cei mai aventuroşi nu se depărtează la mai mult de treizeci de mile de coastă pentru pescuitul scrumbiilor. Ceilalţi se mulţumesc să audă corăbiile şi să le evalueze încărcătura în tone. Nici măcar nu se duc să le vadă, e prea departe. Plimbarea de duminică se sfîrşeşte în Bulevardul Circular : ieşi în bulevard prin aleea Christian-Charles, şi-o iei de-a lungul canalului pînă la Lăptăria Nouă sau pînă la podul Gutenberg, rareori mai încolo.

Mai spre sud, duminica nu întîlneşti, ca să spun aşa, decît oamenii cartierului. În celelalte zile ale săptămînii liniştea nu e tulburată aici decît de armata de biciclete care se duce la lucru.

La ora şapte dimineaţa, muncitorii au şi trecut ; bulevardul e aproape pustiu.

Pe marginea canalului, lîngă podul turnant din capătul străzii Hotarnicilor, se află doi oameni. Podul tocmai s-a deschis pentru trecerea unui pescador ; în picioare, lîngă troliu, un marinar se pregăteşte să-l închidă la loc.

Celălalt aşteaptă, desigur, sfîrşitul manevrei, dar nu pare să se grăbească : pasarela care leagă cele două maluri, la o sută de metri în dreapta, i-ar fi îngăduit şi pînă acum să-şi continue drumul. E un bărbat mic de statură, îmbrăcat într-un palton verzui, lung şi destul de vechi, şi cu o pălărie decolorată. Se întoarce cu spatele la marinar, nu se uită la vapor ; stă, la intrarea pe pod, sprijinit de balustrada subţire, de fier, care serveşte de parapet. Priveşte ţintă sub picioarele sale apa uleioasă a canalului.

Pe omul nostru îl cheamă Garinati. Pe el l-am văzut intrînd la Cafeneaua Aliaţilor ca să întrebe de Wallas care nu se mai afla acolo. Şi tot el e asasinul neîndemînatic din ajun, care n-a făcut decît să-l rănească uşor pe Daniel Dupont. Locuinţa victimei e mica vilă al cărei grilaj e chiar în colţul străzii din spatele său.

Grilajul de fier, gardul de lemn-cîinesc, aleea de pietriş din jurul casei... Ca să le vadă n-are nevoie să se întoarcă. La primul etaj, fereastra din mijloc de la cabinetul de lucru. Le ştie pe dinafară ; le-a studiat destul săptămîna trecută. Şi tot degeaba.

Bona era, ca de obicei, bine informat, iar el n-a avut altceva de făcut decît să-i execute conştiincios ordinele. Mai bine zis n-ar fi avut, căci totul a eşuat din vina lui. Abia zgîriat probabil, Dupont o să poată curînd reveni în spatele lemnului-cîinesc, să se cufunde iar în dosarele şi fişele sale, în mijlocul cărţilor legate în piele verde de viţel.

Butonul electric lîngă uşă, un buton de porţelan cu suprafaţa metalică. Bona îi spusese să stingă lumina ; n-a făcut-o şi totul a eşuat. Cea mai mică greşeală... E oare chiar aşa ? Ce-i drept, coridorul a rămas luminat ; dar dacă în odaie ar fi fost întuneric, poate că Dupont n-ar fi aşteptat să deschidă uşa de perete ca să răsucească comutatorul. Oare ? Aşa o fi ! Sau chiar aşa ar fi făcut ? Şi cea mai mică greşeală a fost de ajuns. Poate.

Garinati nu mai intrase niciodată în casa aceea, dar indicaţiile lui Bona erau atît de precise că ar fi putut să meargă şi cu ochii închişi. La ora şapte fără cinci a ajuns liniştit în strada Hotarnicilor. Nimeni prin împrejurimi. A împins grilajul grădinii.

Bona spusese : „Clopoţelul n-o să funcţioneze". Aşa era. Soneria a rămas mută. Totuşi, în aceeaşi dimineaţă, cînd trecuse prin faţa vilei („N-are rost să dai tot timpul tîrcoale pe acolo"), deschisese poarta pe furiş şi auzise soneria. Fără îndoială, firul fusese tăiat după-amiază.

A fost o greşeală şi că încercase poarta de dimineaţă ; seara, cînd a intrat, un moment i-a fost frică. Dar tăcerea l-a calmat. Se îndoise oare într-adevăr ?

A împins la loc grilajul cu băgare de seamă, dar fără să mai pună cîrligul, a ocolit casa prin dreapta, păşind pe gazon ca să evite scrîşnetul pietrişului. Noaptea se desluşeşte bine aleea, mai limpede, între cele două răzoare, şi vîrful, tăiat cu precizie, al lemnului-cîinesc.

Fereastra camerei de lucru, cea din mijloc, la primul etaj, spre canal, e strălucitor luminată. Dupont e încă aşezat la masă. Totul exact aşa cum a prevăzut Bona.

Rezemat cu spatele de zidul magaziei, Garinati aşteaptă, cu ochii aţintiţi spre fereastră. După cîteva minute, lumina puternică e înlocuită de-o lumină mai slabă : Dupont stinge chiar atunci lampa cea mare de pe masă, lăsînd aprins numai unul din becurile plafonierei. E ora şapte ; coboară pentru cină.

Palierul primului etaj, scara, vestibulul.

Sufrageria e în stînga, la parter. Jaluzelele sînt lăsate. La fel, în spatele casei, cele de la bucătărie, dar crăpăturile dintre ele lasă să se strecoare o lumină palã.

Garinati se apropie de mica uşă cu geam, avînd grijă să se ferească de lumina care vine din coridor. În clipa aceea se aude închizîndu-se uşa de la sufragerie. A şi ajuns Dupont ? A coborît repede. Sau bătrîna menajeră ? Nu, menajera iese acum din bucătărie. Aşadar era Dupont.

Bătrîna se depărtează spre fundul vestibulului, dar e cu mîinile goale ; trebuie să mai aştepte. Peste puţin timp se întoarce, lăsînd crăpată uşa de la sufragerie. Intră iar în bucătărie şi reapare curînd, ţinînd în braţe o supieră uriaşă, pătrunde din nou în sufragerie, şi de astă dată închide uşa în urma ei. Acum e momentul.

Bona a spus : „Ai aproape cinci minute ca să urci. Bătrîna îl aşteaptă să-şi termine supa."

Sigur, primeşte ordinele pe a doua zi ; şi cum e puţin surdă, asta durează cîtva timp.

Fără zgomot, Garinati se strecoară înăuntru. „O să scîrţîie din ţîţîni, dacă împingi canatul prea mult." Deodată, o poftă grozavă să încerce totuşi ; să deschidă încă un pic, doar un pic ; aşa, numai ca să ştie pînă unde poate să meargă. Cîteva grade, doar un grad, unul singur ; puţin de tot, ca din greşeală... Dar braţul se opreşte, înţelept. Mai curînd la ieşire.

Nu prea sînt prudenţi cei din casă : ar putea să intre oricine.

Încet, Garinati a închis din nou uşa. Înaintează cu paşi măsuraţi pe lespezi, şi tălpile sale de crep scot un şuier imperceptibil. Pe scară şi la primul etaj, peste tot sînt covoare groase, o să fie şi mai uşor. În vestibul e lumină ; la fel şi sus pe palier. Totul merge strună. Te urci, îl aştepţi pe Dupont să revină şi-l omori.

Pe masa din bucătărie sînt trei felii subţiri de şuncă aşezate pe-o farfurie albă. O cină uşoară ; asta-i bine. Numai de n-ar goli toată supiera. Nu trebuie să mănînci prea mult, dacă vrei să dormi fără vise.

Drumul, de neschimbat, continuă. Cu mişcări socotite dinainte.

Maşinăria, reglată perfect, nu-ţi poate rezerva nici cea mai mică surpriză. Nu trebuie decît să urmăreşti textul, recitind frază cu frază, şi cuvîntul se va împlini, şi Lazăr va ieşi din mormînt înfăşurat tot în fîşiile sale...

Cel care înaintează astfel, în taină, să execute porunca, nu cunoaşte nici teama, nici îndoiala. Nu-şi mai simte greutatea propriului trup. Paşii săi sînt tăcuţi precum ai preotului ; lunecă pe covor şi pe lespezi tot atît de regulaţi, tot atît de impersonali, tot atît de neînduplecaţi. Linia dreaptă e drumul cel mai scurt de la un punct la altul.

...paşi atît de uşori că nu lasă nici o zbîrcitură pe suprafaţa oceanelor. Scara din casa asta numără douăzeci şi una de trepte, drumul cel mai scurt de la un punct la altul... suprafaţa oceanelor...

Deodată, apa atît de limpede se tulbură. În acest decor statornicit de lege, fără o palmă de pămînt nici la dreapta nici la stînga, fără o clipă de răgaz, fără odihnă, fără o privire în urmă, actorul se opreşte brusc în mijlocul unei fraze... Îl ştie pe dinafară, rolul ăsta de fiecare seară ; dar astăzi refuză să meargă mai departe. În jurul lui celelalte personaje împietresc, cu braţul ridicat sau piciorul îndoit pe jumătate. Măsura atacată de muzicanţi durează o veşnicie... Ar trebui acum să facă ceva, să rostească nişte vorbe, cuvinte care să nu aparţină libretului... Dar, ca în fiecare seară, fraza începută se încheie cum era scris dinainte, braţul cade la loc, piciorul îşi termină mişcarea. Dedesubt orchestra cîntă cu aceeaşi vervă.

Scara se compune din douăzeci şi una de trepte de lemn, plus, jos de tot, o treaptă din piatră albă mult mai lată decît celelalte, a cărei extremitate liberă, rotunjită, poartă o coloană de

aramă cu complicate ornamentații, terminată în formă de măciulie printr-un cap de bufon cu scufă cu trei clopoței. Mai sus, parmalîcul masiv, lăcuit, e sprijinit pe suporți de lemn strunjit, nițel mai pîntecoși la bază. O fîșie de mochetă cenușie, cu două dungi roșietice pe margini, acoperă scara și se prelungește în vestibul, pînă la ușa de la intrare.

În descrierea sa, Bona a omis culoarea covorului, precum și amănuntul cu măciulia de aramă.

Un altul, chibzuindu-și fiecare pas, va veni aci...

Deasupra celei de-a șaisprezecea trepte, pe perete, la înălțimea privirii, e agățat un mic tablou. Un peisaj romantic înfățișînd o furtună în timpul nopții ; un fulger luminează ruinele unui turn ; la poale se zăresc doi oameni culcați, adormiți în pofida zgomotului ; sau trăsniți ? Poate căzuți de sus, din turn. Rama e din lemn sculptat și aurit ; totul pare să fie foarte vechi. Bona n-a pomenit de tablou.

Palierul. La dreapta o ușă. Camera de lucru. E întocmai cum a descris-o Bona, mai strîmtă poate și mai încărcată : cărți, cărți peste tot, cele care tapisează pereții aproape toate legate în piele verde, altele broșate, strînse cu grijă în teancuri pe cămin, pe un gheridon și chiar pe jos ; iar altele puse la întîmplare pe marginea mesei și pe cele două fotolii de piele. Masa, din stejar de culoare închisă, lungă și monumentală, ocupă lesne restul încăperii. E toată acoperită

de dosare și de tot felul de hîrțoage ; lampa cea mare cu abajur, așezată în mijloc, e stinsă. Un singur bec mai arde în globul lămpii din tavan.

În loc să traverseze de-a dreptul micul spațiu liber cu mochetă verde dintre ușă și masă (podeaua pîrîie în locul acela), Garinati trece prin spatele fotoliului, se strecoară între gheridon și un teanc de cărți și ajunge în partea cealaltă a mesei.

„În picioare în dosul mesei și ținînd cu amîndouă mîinile spătarul scaunului din fața ta, vei înregistra poziția tuturor obiectelor și a ușii. Ai timp : Dupont n-o să mai urce înainte de șapte și jumătate. Cînd vei fi absolut sigur de toate, te vei duce să stingi plafoniera. Butonul se află la intrare, lîngă pervaz ; trebuie să apeși spre perete, în celălalt sens se aprind încă două becuri. Pe urmă vei reveni, tot pe același drum, să te așezi în spatele scaunului, exact în poziția dinainte ; vei aștepta cu revolverul în mîna dreaptă, privirea îndreptată spre ușă. Cînd Dupont o să deschidă, se va profila clar în cadrul ușii, în lumina coridorului ; nevăzut în beznă, vei putea ochi în voie, sprijinindu-te cu mîna stîngă de spătarul scaunului. Vei trage de trei ori în inimă și vei pleca fără prea mare grabă ; bătrîna n-o să audă nimic. Dacă o întîlnești în vestibul, nu lăsa să ți se vadă fața ; dă-o la o parte fără brutalitate. Nimeni altcineva nu va fi în casă."

Singurul drum de la un punct la altul.

Un fel de cub, dar uşor deformat, un bloc lucitor de lavă cenuşie, cu feţele parcă şlefuite de atîta întrebuinţare, cu muchiile tocite, compact, dur, greu ca aurul, gros cît un pumn, un prespapier ? Singurul bibelou din încăpere.

Titlurile cărţilor : *Muncă şi Organizare*, *Fenomenologia crizei* (1929), *Contribuţii la studierea ciclurilor economice* şi altele deopotrivă. Nu-i glumă.

Butonul electric lîngă pervaz, porţelan şi metal nichelat, trei faze.

Era pe cale de a scrie ceva pe o pagină, sus de tot, patru cuvinte : „nu pot împiedica..." În momentul acela a coborît să cineze ; n-a mai apucat să găsească cuvîntul următor.

Paşi pe palier. Lumina ! Prea tîrziu să se mai ducă. Uşa deschizîndu-se şi privirea stupidă a lui Dupont...

Garinati a tras un singur foc, fără să ochească, asupra unui fragment de corp în fugă.

Cea mai mică greşeală... Poate. Marinarul isprăveşte acum manevra la troliu ; podul turnant s-a închis la loc.

Aplecat peste balustradă, Garinati rămîne nemişcat. Priveşte sub picioarele sale cum clipoceşte apa uleioasă într-un intrînd al cheiului ; acolo s-au strîns cîteva rămăşiţe : o bucată de lemn pătată de catran, două dopuri vechi din cele obişnuite, o bucată de coajă de portocală şi alte fărîmituri mai mici, pe jumătate putrezite, greu de identificat.

3

Nu se moare aşa uşor dintr-o mică rană la braţ. Haida-de ! Patronul îşi ridică umerii masivi într-un gest de refuz amestecat cu indiferenţă : n-au decît să scrie tot ce vor, dar n-or să-l facă să creadă asta cu ştirile lor fabricate anume să înşele lumea.

„Marţi 27 octombrie. — Un îndrăzneţ spărgător s-a introdus ieri, la căderea nopţii, în locuinţa domnului Daniel Dupont, pe strada Hotarnicilor, la numărul 2. Surprins asupra faptului de către proprietar, răufăcătorul, luînd-o la fugă, a tras asupra domnului Dupont mai multe focuri de revolver..."

Bătrîna a venit cu sufletul la gură. Puţin înainte de opt ; cafeneaua era goală. Nu, mai era beţivul care moţăia în colţul lui ; nu mai avea pe nimeni să-l bată la cap cu ghicitorile sale : ceilalţi se hotărîseră pînă la urmă să se ducă la cină. Bătrîna a întrebat dacă poate să telefoneze. Sigur că poate ; patronul i-a arătat aparatul agăţat de perete. Ţinea în mînă o bucată de hîrtie pe care a consultat-o pentru a forma numărul, continuînd totodată să vorbească : Nu-i chip să telefoneze de acasă, e ceva stricat încă de sîmbătă. „Acasă" înseamnă casa aceea mică din colţul străzii împrejmuită cu gard. Cui i se adresa e greu de spus cu precizie. Probabil că lui, pentru că pe beţiv era clar că nu-l interesau toate astea ; ea părea totuşi că vrea să ajungă, dincolo de ei, la un auditoriu mai numeros, cum ar

fi o mulţime într-o piaţă publică ; sau să atingă în el un simţ mai profund decît auzul. De sîmbătă, şi încă n-a venit nimeni să facă reparaţia.

— Alo ! Doctorul Juard, vă rog ?

Ţipa şi mai tare decît atunci cînd îşi povestea necazurile.

— Trebuie să vină imediat doctorul. E cineva rănit. Imediat, auziţi ? Un rănit ! Alo ! Auziţi ?...

Ea, în orice caz, nu părea să audă prea bine. Pînă la urmă i-a întins lui receptorul suplimentar, şi el a trebuit să-i transmită răspunsurile clinicii. Surdă, fără îndoială. Urmărea pe buzele lui cuvintele cînd vorbea.

— Domnul Daniel Dupont, strada Hotarnicilor, doi. Ştie doctorul.

Ea îl întreba cu privirea.

— S-a făcut, vine.

În timp ce-şi plătea convorbirea, continua să pălăvrăgească grăbită. Nu părea exasperată, mai degrabă puţin surescitată. Plecînd de la masă, domnul Dupont dăduse peste un bandit la el în birou — au unii o îndrăzneală ! — în biroul din care abia ieşise ; şi unde pînă şi lumina rămăsese aprinsă ! Ce căuta, hm ? Să fure cărţi ? Stăpînul ei n-a mai avut timp decît să facă un salt pînă în camera de alături, unde-şi ţinea revolverul ; doar braţul i-a fost uşor atins de un glonte. Iar cînd a ieşit din nou în coridor, celălalt şi spălase putina. Şi ea nu văzuse, nici nu auzise nimic, asta era cel mai tare ! Pe unde a putut să treacă ? Au unii o îndrăzneală ! „Un îndrăzneţ spărgător s-a introdus...“ Încă de sîmbătă telefonul nu mergea. Şi ea s-a ostenit să

alerge de dimineață pînă la oficiu ca să vină cineva să-l repare ; n-a venit nimeni, firește. Duminică, hai, era sărbătoare — și în definitiv ar trebui să existe permanent un serviciu special pentru asemenea cazuri. De altfel, dacă și-ar face slujba cum trebuie, ar fi venit imediat. Și domnul Dupont chiar așteptase toată sîmbăta după-amiază o comunicare importantă. Și nici nu știa dacă poate fi chemat dinafară, pentru că nu sunase de vineri telefonul...

Proiect de reformă generală a organizării P.T.T.-ului. Articolul întîi : Se va asigura un serviciu special pentru cazuri urgente. Nu. Articol unic : Postul telefonic al domnului Dupont va rămîne veșnic în perfectă stare de funcționare. Sau mai simplu : Totul va funcționa întotdeauna normal. Și dimineața de sîmbătă va rămîne cuminte la locul său, despărțită de luni seara următoare prin șaizeci de ore a cîte șaizeci de minute.

Bătrîna ar fi ajuns cel puțin pînă în septembrie dacă bețivul, trezit de strigăte, n-ar fi intervenit. De cîtva timp o tot privea cu mare atenție și, profitînd de-un moment de tăcere, a spus :

— Dumneata știi, coană mare, care e culmea pentru un funcționar de la poștă ?

Ea s-a întors către el.

— Uite ce e, băiete, n-ai de ce să te lauzi cu asta.

— Dar nu, coană mare, nu eu, nu eu ! Eu te întreb dacă dumneata știi care-i culmea pentru un funcționar de la poștă ?

Rostea cuvintele solemn, dar cu oarecare dificultate.

— Ce spune?

Patronul s-a ciocănit cu degetul la frunte în chip de explicație.

— A! bine. Halal de-așa vremuri! Nu mă mai mir că merg treburile cum merg la poșta asta a lor.

Între timp, Jeannette a făcut focul în sobă și sala s-a umplut de fum. Patronul deschide ușa de la stradă. E frig. Cerul e acoperit. Ai zice c-o să ningă.

Coboară pe trotuar și privește în direcția bulevardului. Se zărește grilajul și cadrul de la ușa casei din colț. Pe marginea canalului, la intrarea pe pod, se află un om sprijinit în coate, întors cu spatele. Ce așteaptă acolo? Să treacă o balenă? Nu i se vede decît paltonul lung, spălăcit; ca al tipului de dimineață. Poate că-i el, și-l așteaptă pe celălalt să revină!

Și ce vrea să însemne povestea asta cu spargerea? Oare avea o rană mai gravă și nu știa bătrîna? Sau nu vrea să spună? Un spărgător! Asta nu stă în picioare. Și apoi, ce-i pasă lui, la urma urmei?

Patronul ia din nou ziarul:

„...Victima grav rănită, transportată de urgență la o clinică din cartier, a decedat acolo fără să-și fi recăpătat cunoștința. Poliția caută să stabilească identitatea ucigașului, căruia pînă în prezent nu i s-a dat de urmă.

Daniel Dupont, Crucea de război, Cavaler al Meritului, era în vîrstă de cincizeci şi doi de ani. Fost profesor la Şcoala de Drept, era de asemenea autorul a numeroase opere de economie politică, bogate în vederi originale, mai ales în problema organizării producţiei."

Decedat fără să-şi fi recăpătat cunoştinţa. Nici măcar nu şi-a pierdut cunoştinţa. Altă ridicare din umeri. O rană mică la braţ. Haida-de ! nu se moare aşa repede.

4

După un moment de tăcere, Dupont se întoarce spre doctorul Juard şi întreabă :

— Şi dumneata, dumneata ce crezi doctore ?

Acesta însă ia un aer evaziv ; după cît se pare, nu crede nimic.

Dupont reia :

— În calitate de medic nu vezi nici un inconvenient în ce priveşte călătoria asta ? Asta (arată braţul stîng învelit în bandaj), ăsta nu mă jenează cînd mă mişc, iar maşina n-am s-o conduc eu. Pe de altă parte, cu poliţia n-o să ai nici un necaz : vor primi ordin în dimineaţa asta — sau chiar l-au şi primit — să nu se mai ocupe de mine, să înregistreze pur şi simplu certificatul de deces pe care l-au căpătat de la dumneata şi să permită transportarea „corpului" meu pînă la serviciile poliţiei din capitală. Le vei preda

doar glontele pe care l-ai extras. Se crede că am fost atins în piept : vei născoci chiar dumneata poziția exactă care să facă totul aproape verosimil. Deocamdată nu-i nevoie de altceva, de vreme ce nu va avea loc o adevărată anchetă. Ai ceva de obiectat ?

Micul doctor face un semn vag de negare, și cel de-al treilea personaj ia cuvîntul în locul său. Așezat la căpătîiul rănitului pe-un scaun de fier, e cu pardesiul pe el ; nu pare să se simtă prea la largul său.

— Oare nu e... un pic... cum să spun ?... ca într-un roman ? N-ar fi mai cuminte să facem... să spunem... în sfîrșit, să nu mai facem atîta mister ?

— Dimpotrivă, să știi că sîntem nevoiți să acționăm așa din prudență.

— Față de lume, de public, înțeleg. Nota pentru ziar și secretul păstrat pînă și în cuprinsul acestei clinici, asta-i foarte bine. Cu toate că mă întreb dacă secretul... într-adevăr... Degeaba a fost izolată această cameră...

— Ba nu, îl întrerupe Dupont. Îți repet că n-am văzut pe nimeni în afară de doctor și de nevastă-sa ; și niciodată nu vine altcineva în partea asta.

Doctorul face un mic semn de încuviințare.

— Bineînțeles... Bineînțeles, continuă pardesiul cel negru, nu prea convins. Oricum, față de poliție, merită osteneala să... să păstrezi... să respecți aceeași...

În patul său, rănitul se saltă puțin mai sus :

— Da, ți-am mai spus o dată ! Roy-Dauzet a insistat s-o facem. În afara grupului nu se poate bizui pe nimic solid în momentul de față, nici pe poliție, nici pe rest. De altfel, nu-i vorba decît de-o măsură provizorie : șefii, cel puțin unii dintre ei, vor fi la curent aici ca și peste tot ; dar la ora actuală nu prea ai de unde să știi în cine să te încrezi în orașul ăsta. E mai bine, pînă la noi ordine, să trec drept mort pentru toată lumea.

— Da, bineînțeles... Și bătrîna Ana ?

— I s-a spus azi-dimineață că am decedat în cursul nopții, că a fost una din acele răni ciudate care la început nu par grave, dar pînă la urmă nu iartă. Am șovăit dacă să-i dau o astfel de lovitură, era însă mai bine așa. S-ar fi încurcat în minciuni dacă ar fi interogat-o cineva.

— Dar ai pus să se comunice în ziare : „Decedat fără să-și fi recăpătat cunoștința"..

De astă dată intervine doctorul :

— Nu, nu eu le-am spus asta. Trebuie să fie o înfloritură a unui funcționar de la poliție. Unele ziare n-au reprodus-o.

— În orice caz, asta e... da, mi se pare supărător. Există una, ba chiar două, două persoane care știu că nu ți-ai pierdut cunoștința : bătrîna Ana și tipul care a tras în tine.

— Ana nu citește ziarele ; și-apoi, ea părăsește azi orașul, se duce la fiică-sa, va fi la adăpost de întrebări indiscrete. Cît despre asasin, m-a văzut doar cînd mă închideam în cameră ;

n-are cum să știe precis unde m-a atins. Va fi foarte fericit să afle că am murit.

— Desigur, desigur... Dar tu singur spui că sînt perfect organizați, că serviciul lor de informații...

— Sînt tari mai ales pentru că se încred în forța, în reușita lor. De data asta îi vom ajuta. Și cum pînă în prezent poliția a fost neputincioasă, ne lipsim de ea, cel puțin deocamdată.

— Bine, bine, dacă crezi că...

— Ascultă, Marchat, am vorbit la telefon cu Roy-Dauzet astă noapte, aproape o oră. Am cumpănit bine hotărîrea noastră și toate urmările. E cea mai bună soluție.

— Da... Poate... Și dacă a fost spionată conversația voastră ?

— Am luat măsurile de precauție necesare.

— Da... precauții... desigur.

— Să revenim la documentele acelea : am absolută nevoie să le iau astă seară și, evident, eu nu pot să mă arăt acolo. Te-am chemat să-mi faci serviciul acesta.

— Da, da... desigur... Dar și asta, știi, ar fi mai degrabă rolul unui polițist...

— Nicidecum ! Și-apoi, acum e imposibil. De altfel, nu știu de ce te-ai teme. Îți dau cheile și te duci liniștit în după-amiaza asta, după plecarea Anei. Nici n-ai ce pune în două serviete. Le aduci imediat aici. Am să plec direct de-aici, pe la ora șapte, în mașina pe care mi-o trimite Roy-Dauzet ; voi fi la el înainte de miezul nopții.

Micul doctor se scoală și-și îndreaptă cutele bluzei sale albe.

— N-aveţi nevoie de mine acum, nu-i aşa ? Mă duc să-mi văd o lehuză. Am să trec puţin mai tîrziu.

Pardesiul înfricoşat se ridică şi el, să-i strîngă mîna :

— La revedere, doctore.

— Mi-a făcut plăcere, domnule.

— Ai încredere în tipul ăsta ?

Rănitul aruncă o privire spre braţ :

— Se pare că a lucrat curăţel.

— Nu nu-ţi vorbesc de operaţie.

Dupont face un gest larg cu mîna sănătoasă :

— Ce vrei să-ţi spun ? Mi-e prieten de multă vreme ; pe urmă ai văzut că nu-i flecar !

— Nu, asta aşa-i... nu-i flecar, desigur.

— Ce-ţi închipui ? Că o să se ducă să mă vîndă ? De ce ? Pentru bani ? Nu-l cred atît de tîmpit să se amestece în afacerea asta mai mult decît a fost nevoie s-o facă. Să ştii că nu vrea decît să mă vadă plecînd cît mai repede.

— Are o mutră... N-are aerul... cum să spun ?... Are un aer fals.

— Ce-i tot cauţi nod în papură ? Are o mutră de medic puţin cam surmenat, asta-i tot.

— Se spune...

— Da, da, se spune ! De altfel, aşa se spune de toţi ginecologii din ţara asta, sau aproape. Şi apoi, ce legătură are una cu alta ?

— Da... desigur.

Tăcere.

— Marchat, ia spune-mi, tu nu prea ai chef să te duci să iei hîrtiile acelea, aşa-i ?

— Ba da... ba da... Mă gîndesc, desigur, că nu e... lipsit de orice pericol.

— Pentru tine, da ! Tocmai de aceea nu cer asta altuia din grup. Cu tine n-au nimic. Ştii prea bine că nu omoară la întîmplare pe oricine şi oricînd. De nouă zile e cîte-un asasinat pe zi şi de fiecare dată între şapte şi opt seara, de parcă şi-ar fi făcut o lege din această precizie. Eu sînt victima de ieri, şi afacerea mea se pare că s-a lichidat. Pentru azi au desemnat o nouă victimă, şi asta nu eşti tu bineînţeles — probabil nici nu va fi din oraşul ăsta. În sfîrşit, acasă la mine vei merge în plină zi, la o oră la care nimeni n-are de ce să se teamă.

— Da, da... Desigur.

— Ai să te duci ?

— Da, am să mă duc... ca să-ţi fac ţie un serviciu... pentru că socoteşti că e necesar. Dar nici n-aş vrea să pară că lucrez pentru grupul vostru... Nu e momentul să mă arăt în relaţii prea bune cu voi... Nu uita că niciodată n-am fost de acord cu voi în ce priveşte fondul... Şi să ştii că nu spun asta ca să mă apăr de... de aceste... de această...

Doctorul ascultă respiraţia regulată. Tînăra femeie doarme. Va reveni peste o oră. E abia opt. Dupont nu va părăsi clinica pînă deseară la ora şapte, aşa a spus. De ce l-a chemat pe el ? Orice medic... Ghinion.

Astă seară la şapte. Lungă zi. De ce-l caută mereu pe el pentru lucruri din astea ? Să refuze ? Bine, dar a şi acceptat. O să facă şi de astă

dată ce i se cere. Şi pe urmă? Cu celălalt n-a avut de ales! Acum încurcătura asta îi mai lipsea.

Celălalt. Nu-i scapi aşa de uşor. Trebuie să aştepte. Pînă deseară la şapte.

Frumos din partea lui Dupont că-şi vîră prietenii în asemenea aventuri! După Marchat asta e pur şi simplu lipsă de bună-cuviinţă; şi pe deasupra mai trebuie să se arate şi încîntat. Şi nevastă-sa, hai? N-are decît să se ducă nevastă-sa acolo. Are tot timpul s-o întîlnească; ea sau altcineva, pînă deseară la şapte.

Cînd să iasă din camera mică şi albă, se întoarce spre rănit:

— Dar nevastă-ta e la curent?

— A înştiinţat-o doctorul printr-o scrisoare. Era mai corect aşa. Ştii că de mult timp nu ne-am mai întîlnit. Nici măcar nu va căuta sămi revadă „rămăşiţele pămînteşti". În privinţa asta totul va merge ca pe roate.

Evelyne. Ce face ea acum? Poate că va veni totuşi, la urma urmei? Un mort nu-i de loc genul ei. Cine-ar mai putea încerca? Dar nimeni nu va şti în care clinică. N-au decît să răspundă că nu e aici. Pînă deseară la ora şapte.

5

De vreme ce sînt toţi de acord, e perfect. Comisarul Laurent închide dosarul şi-l pune cu satisfacţie deasupra teancului din stînga. Afacere

clasată. El unul n-are nici o poftă să se ocupe de ea.

Cercetările pe care le-a şi întreprins n-au dat nici cel mai mic rezultat. Au fost determinate o mulţime de amprente distincte, lăsate ca dinadins aproape peste tot ; trebuie că aparţin asasinului, dar nu se potrivesc cu nimic din ce este înregistrat în enormul fişier al poliţiei. Celelalte elemente care au fost adunate n-au dat nici o indicaţie cu privire la pista de urmat. Şi nici vreo altă informaţie furnizată de indicatori. În condiţiile astea unde să cauţi ? E greu de crezut că asasinul aparţine mediului suspect al oraşului sau al portului : prea e bine făcut fişierul şi indicatorii numeroşi pentru ca un răufăcător să poată scăpa cu totul din reţelele lor. Laurent o ştie după atîta experienţă. Pînă la ora asta firesc ar fi fost să ştie cîte ceva.

Atunci ? Un începător izolat ? Un amator ? Un nebun ? Astfel de cazuri sînt foarte rare ; şi apoi, amatorilor le dai îndată de urmă. Evident, o soluţie ar fi că e vorba de un individ venit de departe numai şi numai pentru a săvîrşi omorul şi care apoi a plecat imediat. Totuşi treaba pare cam prea bine executată ca să nu fi necesitat o bună pregătire...

În sfîrşit, dacă cei de la centru vor să ia întreaga afacere în mîinile lor, într-atît că-i răpesc corpul victimei înainte de a-l fi examinat, e perfect. Să nu-şi închipuie c-o să plîngă pentru asta. Pentru el e ca şi cum n-ar fi fost nici o crimă. În fond, dacă Dupont s-ar fi sinucis, ar fi fost exact acelaşi lucru. Amprentele sînt ale

unui oarecare şi, de vreme ce nici o persoană în viaţă nu l-a văzut pe agresor...

Şi mai mult : nu s-a petrecut absolut nimic ! După o sinucidere oricum rămîne un cadavru ; ori poftim, cadavrul o şterge englezeşte şi i se cere de sus să nu se amestece. Perfect !

Nimeni n-a văzut, n-a auzit nimic. Nu mai există victimă. Iar asasinul a căzut din cer, şi acum e desigur departe, în drum din nou spre cer.

6

Fărîmiturile împrăştiate, cele două dopuri, bucăţica de lemn înnegrit : ai zice acum că-i o figură omenească, cu cojiţa aceea de portocală în locul gurii. Reflexele păcurii întregesc o faţă de clovn, o păpuşă de tir la bîlci.

Sau mai bine zis un animal fabulos : capul, gîtul, pieptul, labele dinainte, un corp de leu cu coadă lungă şi aripi de vultur. Fiara înaintează lacomă spre o pradă informă întinsă ceva mai încolo. Dopurile şi bucata de lemn sînt mereu în acelaşi loc, însă figura formată puţin mai înainte a dispărut de tot. Monstrul vorace, de asemenea. N-a mai rămas pe suprafaţa canalului decît harta vagă a Americii ; şi asta cu bunăvoinţă.

„Şi dacă aprinde înainte de-a deschide larg uşa ?“ Bona, ca de obicei, n-a vrut să admită

obiecţia. Nu încăpea vorbă. Totuşi, de fapt, e ca şi cum Dupont ar fi aprins lumina : Degeaba ar fi stins Garinati, dacă celălalt, cînd a sosit, ar fi aprins înainte de-a împinge canatul uşii de tot, era exact acelaşi lucru. Nu s-ar fi arătat pînă cînd încăperea n-ar fi fost luminată.

Şi ce, în definitiv ! Oricum ai lua-o, Bona s-a înşelat : din moment ce el, căruia i-a încredinţat misiunea, n-a stins.

A uitat ? Sau a făcut dinadins ? Nici una, nici alta. Tocmai voia să stingă ; chiar în clipa aceea voia. Dupont a urcat prea devreme. Ce oră era exact ? N-a acţionat destul de repede, asta-i tot ; şi, de fapt, dacă n-a avut destul timp, e tot o greşeală de calcul, greşeala lui Bona. Cum o s-o descurce acum ?

Se pare că Dupont a fost atins. Asta nu l-a împiedicat totuşi să fugă să se pună la adăpost ; Garinati l-a auzit foarte bine răsucind cheia în urma lui. Nu-i mai rămînea decît să plece. Mocheta cenuşie, cele douăzeci şi două de trepte ale scării, balustrada lucitoare cu măciulia de aramă la capăt. Lucrurile şi-au pierdut şi mai mult din consistenţă. Focul de revolver a făcut un zgomot aşa de caraghios ; ireal ; trucat. Era prima dată cînd se folosea de „surdină". Pluc ! Ca un pistol cu aer comprimat ; nici o muscă n-o sperii. Şi îndată totul s-a umplut de vată.

Poate că Bona a şi aflat. Din ziare ? Era prea tîrziu pentru cele de dimineaţă ; şi cine s-ar osteni să relateze o crimă inexistentă ? „Tentativă de asasinat : ieri seară un individ a tras cu un

pistol cu dopuri asupra unui inofensiv profesor..." Bona ştie întotdeauna.

Întorcîndu-se acasă noaptea trecută, Garinati a găsit cîteva cuvinte scrise de mîna şefului : „De ce n-ai venit pe urmă, cum era înţelegerea ? Am de lucru pentru dumneata : ni se trimite un agent special ! Un anume domn Wallas, care va lua o cameră în mijlocul cîmpului de operaţii. Trebuia să vii azi-dimineaţă ! Totul merge bine. Te aştept mîine, marţi, la ora zece. J. B." S-ar spune că a şi aflat de reuşita loviturii. Pur şi simplu nu-şi închipuie că a putut să eşueze. Cînd a hotărît un lucru, nu se poate să nu se întîmple. „Trebuia să vii azi-dimineaţă." Dimpotrivă ! Abia acum e timpul să vină.

Nu i-a fost greu să-l dibuiască pe acest Wallas, dar l-a scăpat şi pe el. O să-l regăsească uşor. De ce s-o facă ? Ca să-i spună ce ? De dimineaţă, devreme, căutîndu-l metodic prin cartier, păstra impresia că are ceva urgent să-i comunice ; nu mai ştie ce. De parcă ar fi fost însărcinat să-l ajute în misiune.

Haide, mai întîi trebuie hotărît cum să repare ghinionul de ieri. Întîlnire la ora zece. Bona dădea mare importanţă zilei şi minutului la care trebuia să fie omorît Dupont. Cu atît mai rău ; măcar o dată va trebui să accepte lucrurile aşa cum sînt. Şi ceilalţi, pe care Garinati nu-i cunoştea, toată Organizaţia din jurul lui Bona, de deasupra chiar, maşina asta uriaşă se opreşte acum din cauza lui ? O să explice că nu-i greşeala lui, că n-a avut timp, că lucrurile nu s-au întîmplat aşa cum fusese prevăzut. Dar nimic

nu-i pierdut : mîine, astă seară poate, Dupont va fi mort.

Da.

Se va întoarce să-l aştepte în spatele gardului de lemn-cîinesc, în camera de lucru încărcată de cărţi şi hîrţoage. Se va întoarce de bunăvoie, lucid şi reînviat, atent, „cumpănind greutatea fiecărui pas". Pe masă se află cubul de piatră, cu colţurile rotunjite, cu feţele şlefuite de atîta întrebuinţare...

Turnul cu zidurile dărîmate, luminat de furtună.

Douăzeci şi una de trepte de lemn, o treaptă albă.

Lespezile coridorului.

Trei felii de şuncă pe-o farfurie, prin uşa întredeschisă.

Jaluzelele de la sufragerie sînt trase ; cele de la bucătărie de asemenea, crăpăturile dintre ele lasă să se strecoare o lumină vagă.

Păşeşte pe gazon pentru a evita scrîşnetul pietrişului de pe aleea care se desluşeşte mai limpede între cele două răzoare. Fereastra camerei de lucru, cea din mijloc, de la primul etaj, e strălucitor luminată. Dupont e tot acolo.

Soneria de la grilajul intrării a amuţit.

Şapte fără cinci.

Nesfîrşită, năpădită de miros de scrumbie şi supă de varză, strada Hotarnicilor începe din mahalale lipsite de lumină şi eşichierul plin de noroi al drumurilor dintre barăcile acelea mizerabile.

La căderea nopţii, Garinati rătăcea, aşteptînd să se facă ora, prin mijlocul acestei vegetaţii jegoase de sîrme şi ligheane fără fund. Le-a lăsat în cameră instrucţiunile scrise, căpătate de la Bona ; le ştia de mult pe dinafară.

Hîrtiile astea — schiţa exactă a grădinii şi a casei, descrierea minuţioasă a locurilor, amănuntele operaţiilor pe care le avea de executat — hîrtiile astea nu sînt scrise de Bona ; el a întocmit doar cîteva privind asasinatul propriu-zis. Garinati habar n-are cine-i autorul celorlalte ; sau, mai degrabă, cine sînt autorii, căci mai multe persoane trebuie să fi pătruns în vilă ca să efectueze observaţiile necesare, să stabilească aşezarea obiectelor, să studieze obiceiurile casei şi chiar comportarea fiecărei scînduri sub paşi. De asemenea, cineva a debranşat, în timpul după-amiezii, firele soneriei de la grilajul intrării.

Mica uşă cu geam a gemut adînc. Grăbindu-se să fugă, Garinati a deschis-o puţin mai mult decît trebuia.

Mai rămîne de ştiut dacă...

Să se întoarcă fără să mai aştepte. Bătrîna aceea surdă e singură acum. Să se urce pînă sus şi să încerce el însuşi. Încăperea fiind în întuneric, să vadă exact în ce moment o mînă neprevenită aprinde lumina.

Un altul, în locul său... Neprevenită. Mîna lui.

Ucigaşul se întoarce întotdeauna...

Şi dacă află Bona ? N-ar trebui să mai rămînă înţepenit acolo. Bona. Bona. Bona... Garinati s-a îndreptat de şale. Apucă pe pod.

Ai zice c-o să ningă.

Un altul în locul său, cumpănind greutatea fiecărui pas, va veni, lucid şi de bunăvoie, să ducă pînă la capăt această operă de ineluctabilă justiţie.

Cubul de lavă cenuşie.

Soneria cu firele smulse.

Strada mirosind a supă de varză.

Drumurile noroioase care se pierd, departe, printre table ruginite.

Wallas.

„Agent special"...

CAPITOLUL ÎNTÎI

1

La intrarea pe pod. Wallas stă rezemat cu spatele de parapet. E un bărbat încă tînăr, înalt, liniştit, avînd o faţă cu trăsături regulate. Veşmintele şi înfăţişarea sa de hoinar provoacă, în treacăt, oarecare mirare ultimilor muncitori care se grăbesc spre port : în locul şi în momentul acela nu prea e normal să nu fii în haine de lucru, să nu mergi pe o bicicletă şi să nu pari grăbit ; nu te plimbi marţea în zori, de altfel nu se plimbă nimeni aici în cartier. Independenţa asta faţă de loc şi de oră te izbeşte niţel la prima vedere.

Iar Wallas se gîndeşte că nu e cald şi ar fi plăcut să se dezmorţească pedalînd în bătaia vîntului pe asfaltul neted şi lucios ; dar rămîne acolo agăţat de balustrada de fier. Capetele, unul după altul, se întorc spre el. Îşi potriveşte fularul şi-şi încheie gulerul la palton. Unul cîte unul, capetele se întorc la loc şi dispar. În dimineaţa asta n-a putut lua micul dejun : n-au cafea înainte de opt în crîşma unde-şi găsise o cameră. Maşinal se uită la ceas şi-şi dă seama că tot n-a început să meargă ; s-a oprit aseară

la şapte şi jumătate, şi asta nu i-a făcut mai uşoară călătoria şi tot ce-a urmat. I se întîmplă din cînd în cînd să se oprească, nu se ştie de ce — după o izbitură uneori, nu totdeauna — şi s-o pornească apoi, singur, fără nici un motiv. În aparenţă n-are nimic stricat, poate să meargă şi mai multe săptămîni în şir. Are toane ; e destul de sîcîitor la început ; pînă te obişnuieşti. Trebuie să fie şase şi jumătate acum. O să-i dea oare prin cap patronului să vină să-i bată la uşă cum i-a făgăduit ? Pentru mai multă siguranţă, Wallas a întors arcul deşteptătorului, pe care a avut grijă să şi-l aducă, şi pînă la urmă s-a sculat puţin mai devreme : dacă tot nu dormea, mai bine să înceapă imediat. Acum e singur, pierdut parcă în valul de biciclişti. Dinaintea lui se întinde, în lumina galbenă, tremurătoare, strada pe unde a ieşit în bulevard ; la stînga, pe colţ, o clădire frumoasă de piatră, cu cinci etaje, iar în faţa acesteia, o vilă împrejmuită de-o grădină îngustă. Acolo, Daniel Dupont a fost ucis ieri cu un glonte tras în piept. Deocamdată Wallas nu ştie mai mult.

A sosit ieri noapte, tîrziu, în oraşul acesta aproape necunoscut. A mai venit o dată, cînd era copil, dar numai pentru cîteva ore, nu mai ţine minte nimic precis. I-a rămas imaginea unui capăt al canalului, o înfundătură ; la unul din cheiuri e amarat un vas vechi, scos din uz — carcasa unui velier ? Un pod de piatră foarte scund închide intrarea. Fără îndoială, nu era chiar atît de scund : altfel vasul n-ar fi putut

trece pe sub pod. Wallas își reia drumul spre interiorul orașului.

După ce a traversat canalul, se oprește pentru a lăsa să treacă un tramvai care se întoarce strălucitor de proaspăt vopsit — roșu și galben, cu un ecuson aurit ; e complet gol : oamenii merg în sensul opus. Ajuns în fața lui Wallas, care așteaptă să traverseze, iată-l că se oprește, iar Wallas se trezește chiar în fața scării de fier ; observă atunci, alături de el, discul prins de-un felinar : „Oprire obligatorie", și cifra 6 corespunzătoare liniei. Cu un clinchet de clopoțel, vagonul o pornește din nou, lent, cu gemete de caroserie. Are aerul că a terminat pe ziua aceea. Ieri seară, la ieșirea din gară, tramvaiele erau atît de ticsite că n-a reușit să-și scoată bilet pînă la coborîre ; controlorul nu putea circula din pricina geamantanelor. Ceilalți călători i-au arătat, nu fără oarecare greutate, stația cea mai apropiată de această stradă a Hotarnicilor, de care mulți se pare că habar n-aveau : ba unul chiar spunea că nici vorbă să fie în direcția asta. A trebuit să meargă destul de mult de-a lungul bulevardului slab luminat, și cînd, în sfîrșit, a găsit-o, a observat cafeneaua aceea, încă deschisă, unde i s-a dat o cameră, nu prea confortabilă, sigur, dar pentru el era bună. La urma urmei, a avut noroc, pentru că nu-i de loc ușor să dibui un hotel în cartierul ăsta pustiu. Pe geam era scris cu litere din email „Camere mobilate", totuși patronul a șovăit înainte de a-i răspunde ; părea contrariat sau prost dispus. De cealaltă parte a șoselei, Wallas apucă pe-o

stradă pardosită cu lemn care probabil duce spre centru ; pe tăblița albastră se putea citi : „Strada Brabantului". Wallas n-a avut timp înainte de plecare să-și facă rost de-un plan al orașului ; socotea c-o s-o facă în dimineața asta cînd se deschid magazinele, dar acum trebuie să profite de răgazul pe care-l mai are pînă cînd se va duce la poliție, unde serviciul propriu-zis nu începe înainte de opt, pentru a încerca să se descurce singur în încîlceala străzilor. Asta pe care merge, deși e îngustă, pare o stradă importantă : lungă probabil, se pierde departe în cenușiul cerului. Un adevărat cer de iarnă ; ai zice că stă să ningă.

De o parte și de alta se înșiră case de cărămidă aparentă, toate asemănător simplificate, fără balcoane, fără cornișe și fără nici un fel de ornamente. Doar strictul necesar : ziduri netede, străpunse de deschizături dreptunghiulare ; ceea ce nu aduce a sărăcie, ci doar a muncă și cumpătare. Cea mai mare parte, de altfel, sînt clădiri comerciale.

Fațade severe, din cărămizi mici de-un roșu-întunecat, îmbinate cu grijă, trainice, răbdătoare, mereu aceleași : un mic beneficiu realizat de „Societatea pentru lemne rășinoase", cîțiva gologani în plus cîștigați de „Louis Schwob, Exportator de Lemne", de „Mark și Lengler" sau de societatea anonimă „Borex". Export de lemne, lemne rășinoase, lemne pentru industrie, lemne pentru export, export de lemne rășinoase, cartierul e consacrat în întregime acestui negoț ;

mii şi mii de hectare de pădure de brad îngrămădite cărămidă cu cărămidă, pentru a pune la adăpost voluminoasele registre de conturi. Toate casele sînt construite după acelaşi model : cinci trepte duc la o uşă lăcuită aşezată într-un intrînd, încadrată de plăci negre pe care se află, scrisă cu litere de aur, firma ; două ferestre pe stînga, una pe dreapta, iar deasupra, patru etaje cu ferestre asemănătoare. Oare printre birouri se află şi apartamente ? În orice caz, nu se deosebesc prin nici un semn exterior. Funcţionarilor pe jumătate adormiţi, care peste o oră vor invada strada, le va fi greu, cu toată obişnuinţa, să-şi recunoască fiecare uşa ; sau poate vor intra pe prima ieşită în cale, să exporte cum s-o nimeri lemnele lui Louis Schwob sau ale lui Mark şi Lengler ? Important e să-şi facă treaba conştiincios, pentru ca micile cărămizi să continue să se îngrămădească precum cifrele în registrele lor, pregătind edificiului încă un etaj de gologani : cîteva sute de tone în plus de adunări şi de scrisori exacte : „Domnilor, ca răspuns la onorata dvs. ..." în numerar, un brad pentru cinci cărămizi.

Defileul nu se întrerupe decît la încrucişarea cu străzile perpendiculare, absolut identice, şi atîta doar cît să te strecori printre vrafurile de registre şi maşinile de calculat.

Dar iată o crestătură mai adîncă, pe care apa o sapă în aceste drumuri de pămînt ars de soare ; de-a lungul cheiului se înalţă linia de apărare a frontoanelor, în care deschizăturile se fac şi mai mioape — instinctiv — iar parapetele mai groase.

Prin mijlocul acestei străzi transversale curge un canal, aparent imobil, culoar rectiliniu pe care i l-au îngăduit lacului natal pentru şlepurile încărcate cu lemne care coboară încet-încet către port ; e şi un ultim refugiu al nopţii în zăduful acestor pămînturi asanate, apă a somnului, fără fund, apă verde-albăstruie, venită dinspre mare, dospind de monştri nevăzuţi. Dincolo de jgheaburi şi diguri, oceanul dezlănţuie şuieratul vîrtej de himere ale căror încolăciri sînt ascunse aici între doi pereţi liniştitori. Trebuie totuşi să bagi de seamă să nu te apleci prea mult, dacă vrei să te fereşti de răsuflarea lor care te soarbe...

Peste puţin timp, iarăşi şirul nesfîrşit al caselor de cărămidă. „Strada Joseph-Janeck." De fapt e aceeaşi stradă care se continuă de cealaltă parte a canalului : aceeaşi austeritate, aceeaşi aşezare a ferestrelor, aceleaşi uşi, aceleaşi plăci de sticlă neagră gravate cu aceleaşi inscripţii. Silbermann şi Fiul, export de lemn de celuloză, un milion două sute de mii capital ; antrepozit general : cheiul Saint-Victor numărul 4 şi 6. De-a lungul unui bazin de încărcare, trunchiuri savant stivuite în spatele şirului de macarale, hangare metalice, miros de păcură şi de răşină. Cheiul Saint-Victor trebuie că se află undeva mai sus, spre nord-est.

După o intersecţie, peisajul se schimbă niţel : soneria de noapte a unui medic, cîteva prăvălii, stilul arhitectonic nu atît de uniform dau acestor locuri un aer mai locuibil. La dreapta, o stradă formînd un unghi mai ascuţit decît cele

dinainte ; poate ar trebui s-o ia pe acolo ? Mai bine să meargă tot pe asta pînă la capăt, o să aibă tot timpul s-o cotească pe urmă.

Un iz de fum se împrăştie pe suprafaţa solului. Firma unui croitor ; cuvîntul „Comestibile" cu litere galbene pe un fond cafeniu. Cu toate că scena rămîne pustie, impresia de omenesc sporeşte din ce în ce mai mult. La fereastra unui parter, perdelele sînt împodobite cu un desen alegoric foarte răspîndit : nişte ciobani luînd de jos un copil părăsit, sau ceva asemănător. O lăptărie, o băcănie, o mezelărie, o altă băcănie ; nu se vede deocamdată decît oblonul de fier coborît, avînd în mijloc, tăiată în tablă cenuşie, o dantelă drăguţă, stelată, de mărimea unei farfurii, aşa cum îşi fac copiii din hîrtii îndoite. Prăvăliile sînt mici, dar curate, bine spălate şi adeseori zugrăvite ; mai toate sînt magazine alimentare : o brutărie galbenă, o lăptărie albastră, o pescărie albă. Numai după culoare şi după inscripţia de pe fronton le poţi deosebi unele de altele.

Şi iarăşi jaluzele ridicate şi broderia aceea ieftină : sub un arbore, doi ciobani în veşmînt antic dau să bea lapte de la o oaie unui copilaş gol.

Singur între obloanele trase la picioarele zidurilor de cărămidă, Wallas îşi continuă drumul cu acelaşi pas elastic şi sigur. Merge înainte. În jurul său viaţa n-a început încă. Totuşi, puţin mai devreme, s-a încrucişat cu primul val de lucrători pedalînd către port, iar de-atunci n-a

mai întîlnit pe nimeni : funcţionarii, comercianţii, mamele, copiii care se duc la şcoală sînt încă tăcuţi înăuntrul caselor închise. Bicicletele au dispărut, şi ziua pe care o inaugurează astfel s-a tras cu cîteva gesturi îndărăt, ca unul care doarme, şi, întinzînd braţul pentru a opri soneria deşteptătorului, îşi îngăduie, înainte de a deschide ochii de-a binelea, cîteva minute de zăbavă. Peste o clipă pleoapele se vor deschide, oraşul ieşind din somnul său fals va ajunge dintr-o dată în acelaşi ritm cu portul şi, după ce a fost rezolvată această nepotrivire, va fi din nou aceeaşi oră pentru toată lumea.

Chiar şi în acest interval fragil Wallas îşi continuă plimbarea neobişnuită. (Tot aşa cel care stă prea tîrziu noaptea deseori nu mai ştie de ce dată ţine acest timp îndoielnic în care i se prelungeşte existenţa ; creierul, obosit de muncă şi veghe, încearcă în van să reconstituie şirul zilelor : trebuie să fie gata pentru mîine lucrarea începută ieri seară, între ieri şi mîine nu mai e loc pentru prezent. Cu desăvîrşire epuizat, se aruncă, în sfîrşit, în pat şi adoarme. Mai tîrziu, cînd se va deştepta, se va afla din nou în acel astăzi obişnuit.) Wallas merge înainte.

2

Fără să se abată din drum, fără să încetinească pasul, Wallas merge înainte. În faţa lui

o femeie traversează strada. Un bătrîn tîrăşte către porţile unei curţi o pubelă goală, rămasă la marginea trotuarului. În spatele unui geam de vitrină se suprapun trei şiruri de platouri dreptunghiulare cu tot felul de scrumbii marinate, sproţi afumaţi, heringi rulaţi sau derulaţi, săraţi, condimentaţi, cruzi sau fierţi, afumaţi, fripţi, muraţi, tăiaţi felii şi tocaţi. Puţin mai încolo, un domn cu pardesiu negru şi pălărie iese dintr-o casă şi-i vine în întîmpinare ; în floarea vîrstei, cu situaţie, digestie deseori dificilă ; face doar cîţiva paşi şi intră imediat într-o cafenea cu o înfăţişare foarte igienică, mai atrăgătoare desigur decît cealaltă, unde şi-a petrecut el noaptea. Wallas îşi aminteşte că-i e foame, dar e hotărît să-şi ia micul dejun într-un mare local modern, într-una din pieţele sau magistralele care, ca peste tot, trebuie că formează inima oraşului.

Străzile transversale care urmează o taie pe aceasta în unghi perfect obtuz şi l-ar duce, aşadar, mult prea în urmă — aproape în aceeaşi direcţie de unde vine.

Lui Wallas îi place să meargă. Îi place, în aerul rece al iernii care începe, să meargă drept înainte, prin oraşul necunoscut. Priveşte, ascultă, simte ; contactul acesta mereu reluat îi dă o dulce senzaţie de continuitate : merge şi înfăşură puţin cîte puţin linia neîntreruptă a propriei sale treceri, nu o succesiune de imagini nesăbuite şi fără legătură între ele, ci o panglică netedă, unde fiecare element îşi ia imediat locul în urzeală, chiar şi cele mai fortuite, chiar şi

cele la prima vedere absurde ori amenințătoare, ori anacronice, ori înșelătoare ; toate vin să se așeze cuminte unul lîngă celălalt, și țesătura sporește, fără o gaură, fără nimic de prisos, cu iuțeala mereu aceeași a pasului său. Căci e limpede că el înaintează ; e a corpului său această mișcare, nu a fundalului deplasat de un mașinist ; poate să urmărească jocul articulațiilor în membrele sale, contracția succesivă a mușchilor, și el e cel care reglează cadența și lungimea pasului : o jumătate de secundă pentru un pas, un pas și jumătate pe metru, optzeci de metri pe minut. Merge de bună voie către un viitor inevitabil și desăvîrșit. Altădată i s-a întîmplat de prea multe ori să se lase prins în cercul îndoielii și al neputinței, acum merge înainte ; aici și-a regăsit durata.

Pe zidul curții unei școli sînt trei afișe galbene, trei exemplare lipite unul lîngă altul, ale unui discurs politic tipărit cu caractere minuscule, cu un titlu enorm deasupra : Atențiune Cetățeni ! Atențiune Cetățeni ! Atențiune Cetățeni ! Wallas cunoaște afișul, răspîndit prin toată țara și vechi încă de pe acum, unde sindicatele demască trusturile sau liberaliștii protecția vamală, o literatură pe care nimeni n-o citește niciodată, doar, din cînd în cînd, cîte-un domn bătrîn se oprește, își pune ochelarii și descifrează conștiincios textul întreg, mișcîndu-și ochii de-a lungul rîndurilor, de la început și pînă la sfîrșit, clătinînd din cap, se dă puțin îndărăt să vadă în ansamblu, așază la loc ochelarii în toc,

şi tocul în buzunar, apoi îşi reia drumul complet nedumerit, întrebîndu-se dacă nu cumva i-a scăpat esenţialul. Printre cuvintele obişnuite, ici-colo, se înalţă ca un felinar cîte-un termen suspect, şi fraza, luminată atît de echivoc, pare o clipă că ascunde o mulţime de lucruri, sau absolut nimic. Treizeci de metri mai încolo se vede reversul tăbliţei semnalînd automobiliştilor şcoala.

Strada trece apoi peste un alt canal, mai puţin îngust decît cel dinainte, pe care un remorcher se apropie lent, trăgînd la nivelul apei două şalande cu cărbuni. Un bărbat în bluză bleumarin şi caschetă tocmai a barat intrarea pe pod dinspre cheiul opus şi se îndreaptă acum către capătul liber pe unde a apucat-o Wallas.

— Grăbiţi-vă să treceţi, domnule, acuşi deschidem ! îi strigă omul.

Cînd trece pe lîngă el, Wallas îi face un semn din cap.

— Nu-i cald dimineaţa asta !

— Era şi timpul, răspunde omul.

Remorcherul salută cu un geamăt discret ; deasupra eşafodajului de grinzi metalice, Wallas zăreşte panaşul de aburi cum se împrăştie. Împinge portiţa. O sonerie electrică anunţă că, la celălalt capăt, funcţionarul va declanşa mecanismul. În clipa cînd Wallas închide la loc portiţa, în urma lui şoseaua se dislocă, podeaua podului începe să se legene în zgomot de motoare şi angrenaje.

În sfîrşit, Wallas iese la o arteră foarte largă, mult asemănătoare cu Bulevardul Circular pe care l-a părăsit în zori, dar fără de canal, înlocuit aici de un trotuar central, plantat cu arbori tineri ; case de raport cu cinci sau şase etaje alternînd cu construcţii mai modeste avînd o înfăţişare aproape rurală şi clădiri cu destinaţie vizibil industrială. Wallas e mirat că mai întîlneşte acest amestec mai degrabă suburban. Cînd traversează strada ca s-o ia din nou la dreapta, citeşte pe imobilul din colţ cu o surpriză sporită numele : „Bulevardul Circular". Se întoarce dezorientat.

Nu se poate să se fi învîrtit în cerc pentru că din strada Hotarnicilor a mers tot timpul drept înainte ; fără îndoială, a tăiat chiar acum, prea la sud, un segment al oraşului. Va trebui să întrebe pe unde s-o ia.

Trecătorii se grăbesc spre treburile lor. Wallas preferă să nu-i facă să întîrzie. Alege o femeie cu şorţ, care, pe cealaltă parte a străzii, spală trotuarul din faţa dughenei sale. Wallas se apropie, dar nu ştie cum să pună întrebarea : deocamdată n-are o ţintă precisă ; cît despre birourile poliţiei, unde trebuie să se ducă ceva mai tîrziu, nu-i place să le spună pe nume, nu atît din prudenţă profesională, cît din dorinţa de a păstra o neutralitate comodă ; n-ar vrea să se poarte uşuratic şi să stîrnească temeri sau măcar curiozitate. La fel şi cu Palatul justiţiei care, i s-a spus, se află în faţa comisariatului general, dar al cărui sărac renume artistic nu ajunge să motiveze interesul pe care i l-ar arăta.

Văzîndu-l lîngă ea, femeia se îndreaptă de șale ; încetează să mai măture.

— Iertați-mă, doamnă, cum ajung la poșta centrală, vă rog ?

Ea se gîndește o clipă, apoi răspunde :

— Poșta centrală : cum adică poșta centrală ?

— Vreau să spun, poșta mare.

Nu așa trebuia să întrebe. S-ar putea să fie mai multe poște mari și nici una dintre ele să nu se afle în centrul orașului. Femeia își privește mătura-perie și spune :

— Aveți o poștă foarte aproape de-aici, pe bulevard. (Arată cu bărbia locul.) Acolo ne ducem de obicei. Dar la ora asta precis că-i închisă.

Întrebarea a avut deci o noimă : nu e decît o singură poștă unde telegraful să meargă toată noaptea.

— Da, sigur, trebuie să aibă pe-acolo un serviciu deschis pentru telegrame.

Din păcate, această declarație pare să atragă simpatia doamnei :

— A, pentru o telegramă !

Ea aruncă o privire spre mătură, în timp ce Wallas crede că scapă printr-un „da“ spus cu jumătate de gură.

— Sper că nu-i nimic grav ? spune doamna.

Întrebarea n-a fost pusă pe-un ton dinadins interogativ, mai degrabă ca o urare de politețe întrucîtva îndoielnică ; pe urmă însă nu mai spune nimic, și Wallas e obligat să răspundă.

— Nu, nu, spune el ; vă mulțumesc.

Şi asta e o minciună, pentru că în noaptea asta a murit un om. Oare e nevoie să explice că nu-i cineva din familie ?

— Ei bine, spune femeia, dacă nu-i grabă, aveţi un birou poştal, acolo, care se deschide la ora opt.

Uite ce se întîmplă cînd te-apuci să scorneşti ! Cui să-i trimită acum o telegramă, şi ce să anunţe ? Cum s-o mai întoarcă, să dea înapoi ? Văzîndu-l nemulţumit, femeia adăugă :

— Există o poştă pe magistrala Christian-Charles, dar nu ştiu dacă deschide înaintea celorlalte ; şi apoi, pînă ajungeţi acolo...

Acum îl priveşte cu atenţie, ca şi cum i-ar calcula şansele de a-şi atinge ţinta înainte de opt ; apoi îşi mută privirea şi începe iar să supravegheze capătul măturii. Dintr-unul din şomoioage, pe jumătate desfăcut, atîrnă într-o parte cîteva fire de pir. În sfîrşit, anunţă rezultatul examenului :

— Nu sînteţi de pe-aici, domnule ?

— Nu, mărturiseşte cu părere de rău Wallas ; am sosit de puţin timp. Arătaţi-mi drumul către centru şi am să mă descurc eu.

Centrul ? Femeia încearcă să-l stabilească în minte ; se uită la mătură, apoi la găleata plină cu apă. Se întoarce spre intrarea în strada Janeck şi arată cu mîna în direcţia de unde vine Wallas.

— E simplu : o luaţi pe strada de-acolo. După ce treceţi de canal, faceţi la stînga pe strada Berlin şi ajungeţi în Piaţa Prefecturii. Pe urmă mergeţi pe magistrală ; tot înainte.

Prefectura ; tocmai ce trebuia să întrebe.
— Mulţumesc, doamnă.
— Nu-i aşa de aproape, să ştiţi. Aţi face mai bine să vă duceţi pînă la tramvai, uitaţi-vă, acolo...
— Nu, nu, am să merg repede ; o să mă mai încălzesc ! Mulţumesc, doamnă.
— Cu plăcere, domnule.
Înmoaie mătura în găleată şi se pune din nou pe frecat. Wallas îşi reia drumul în sens invers.

Şi se stabileşte din nou acea desfăşurare liniştitoare. Acum pleacă de acasă funcţionarii ţinînd în mînă serviete, din imitaţie de piele, înăuntru cu cele trei sandvişuri tradiţionale pentru gustarea de la amiază. Cînd trec pragul porţii, ridică ochii spre cer şi o pornesc strîngînd în jurul gîtului şaluri cafenii împletite.

Wallas simte frigul în obraji ; încă nu-i vremea gheţei care te taie şi îţi împietreşte faţa într-o mască dureroasă, dar de pe-acum începe să se simtă o contracţie în ţesuturi : fruntea se strînge, sprîncenele se apropie de locul unde începe părul, tîmplele încearcă să se împreune, creierul tinde să se reducă la o biată grămăjoară de nervi, la suprafaţa pielii, între cei doi ochi, puţin deasupra nasului. Simţurile sînt totuşi departe de-a fi amorţite : Wallas rămîne martorul foarte atent al unui spectacol care n-a pierdut nimic din ordinea şi permanenţa sa caracteristică ; sau poate dimpotrivă, linia devine mai strictă, renunţînd puţin cîte puţin la moliciune şi la podoabe. Dar totodată poate că această

precizie de epură e doar iluzorie, provocată de-un stomac gol.

Un zgomot de motor Diesel se apropie din spatele lui Wallas... trepidațiile ajung să-i umple tot capul și curînd îl depășește un greoi vehicul de transport rutier tîrînd după el un nor de fum asfixiant.

Un ciclist coborît de pe bicicletă așteaptă dinaintea barierei albe la intrarea pe podul basculant care e aproape lăsat. Wallas se oprește lîngă el și amîndoi examinează dedesubtul podelei, care e pe punctul să dispară. Cînd zăresc din nou suprafața șoselei, omul cu bicicleta întredeschide portița și vîră pe acolo roata din față. Se întoarce spre Wallas :

— Nu-i cald în dimineața asta, spune el.

— Da, da, spune Wallas, era și timpul !

— Ai spune că stă să ningă.

— Încă de pe-acum, totuși, ar fi prea de tot.

— Mde, nu m-ar mira, spune ciclistul.

Amîndoi privesc țintă marginea de fier a podelei, care, încet-încet, ajunge la nivelul străzii. Și în acel moment zgomotul încetează brusc ; în liniștea care se lasă se aude soneria electrică, semn că trecerea-i liberă. Intrînd pe portiță, ciclistul repetă :

— Nu m-ar mira.

— Poate că da, spune Wallas. Sănătate !

— Bună ziua, domnule, spune ciclistul.

Sare în șa și se îndepărtează. Oare chiar va ninge ? Încă nu-i atît de frig, fără îndoială. Numai că te ia pe nepregătite schimbarea asta

bruscă a vremii. Pe la mijlocul podului, Wallas se încrucişează cu funcţionarul în bluză de marinar, care se duce să ridice bariera.

— V-aţi şi întors, domnule ?

— Da, răspunde Wallas ; mi-a trebuit exact timpul cît a durat manevra. Pentru Prefectură pe-acolo, nu-i aşa ?

Celălalt se întoarce pe jumătate. „Cît a durat ce ?" se gîndeşte el. Spune :

— Da, desigur, pe acolo. O luaţi pe strada Berlin : e cel mai scurt.

— Mulţumesc, domnule.

— Plimbare plăcută, domnule.

Bariera asta de ce nu e dirijată automat din celălalt capăt ? Wallas îşi dă seama acum că strada Janeck nu e chiar dreaptă : adevărul e că se curbează spre sud printr-o serie de coturi imperceptibile. Pe discul de semnalizare, unde doi copii cu ghiozdanele în spate se ţin de mînă, se văd resturile unui fluture lipit pe dos şi apoi smuls. Dincolo de poarta dublă — Şcoală de fete. Şcoală de băieţi — zidul curţii de recreaţie ascunde vederii frunzele roşietice şi găoacele strălucitoare ale castanelor ; copiii au strîns cu grijă boabele acelea lucioase, bune pentru tot felul de jocuri şi îndeletniciri. Wallas trece pe celălalt trotuar pentru a vedea numele străzilor care o iau la stînga.

La o intersecţie Wallas observă în faţa sa pe domnul cel dispeptic de adineauri care traversează. Nu arată mai bine acum, după dejun ; poate că necazurile, şi nu răul de la stomac îl

fac să aibă mutra asta. (Seamănă cu Fabius !) E în negru : se duce la poştă să expedieze o telegramă de deces.

— A, pentru o telegramă ! Sper că nu-i ceva grav ?

— Un deces, doamnă.

Domnul cel trist trece prin faţa lui Wallas şi apucă pe-o stradă transversală ; „Strada Berlin", Wallas se ia după el.

Azi-dimineaţă ar fi trebuit aşadar s-o cotească mult mai devreme, dacă e să judece după direcţia străzii acesteia. Spatele negru înaintează cu aceeaşi viteză ca Wallas şi-i arată drumul.

3

Omul în pardesiu negru trece pe trotuarul din stînga şi coteşte pe-o străduţă ; aşa că Wallas îl pierde din ochi. Păcat, era un bun tovarăş de drum. Va să zică nu mergea să pună o telegramă la poştă, sau poate cunoaşte o scurtătură care să ducă direct în magistrala Christian-Charles. Nu contează, lui Wallas îi place să meargă pe marile artere, mai ales că n-are de ce să se ducă la poştă.

Sigur că ar fi fost mai simplu să-i spună de îndată femeii aceleia că doreşte să străbată oraşul, unde venea pentru prima dată, pe străzile sale principale ; dar n-ar fi fost oare îmboldit

de anumite scrupule să vorbească de vechea călătorie ? — străduţele însorite pe unde îşi însoţise mama, capătul canalului între casele acelea joase, scheletul părăsit al unui vapor, ruda aceea (soră bună cu mama, sau soră vitregă ?) cu care trebuia să se întîlnească — ar fi dat impresia că aleargă după amintiri din copilărie. Iar ca să se dea drept turist, în afară că pretextul era neverosimil în anotimpul acesta într-o localitate cu totul lipsită de atracţie pentru un amator de artă, mai erau şi alte pericole mai mari : pînă unde l-ar fi dus atunci întrebările femeii, dacă a fost de ajuns cuvîntul poştă ca să se nască telegrama, cu totul firesc, pentru a evita alte explicaţii, precum şi din dorinţa de-a nu se contrazice. Din amabilitate şi discreţie, în cîte aventuri imaginare nu s-ar fi lăsat tîrît !

— Nu sînteţi de pe-aici, domnule ?

— Nu, sînt un poliţist venit aseară să anchetez un asasinat politic.

Ceea ce era şi mai puţin probabil. „Un agent secret, îi plăcea lui Fabius să spună, trebuie să lase cît mai puţine urme în mintea oamenilor ; e important aşadar să aibă în toate împrejurările o purtare care să nu iasă din obişnuit." O caricatură, celebră la Biroul Anchetelor şi în tot ministerul, îl înfăţişează pe Fabius deghizat în „omul care se plimbă nepăsător" : pălăria trasă pe ochi, ochelari cu lentile negre, groase, şi o barbă vădit falsă atîrnîndu-i pînă la glezne ; îndoit pînă la pămînt, personajul se tîrăşte „discret", în plin cîmp, în mijlocul vitelor uluite.

Această imagine ireverenţioasă ascunde în realitate sincera admiraţie a colaboratorilor pentru bătrînul şef. „A scăzut mult", te încredinţează cu o compătimire ipocrită duşmanii săi ; însă cei care lucrează cu el zi de zi ştiu prea bine că, deşi are multe încăpăţînări inexplicabile, vestitul Fabius rămîne demn de legenda din jurul său. Totuşi, în afară de dragostea lui pentru metodele cam desuete, chiar şi cei rămaşi credincioşi îi reproşează uneori un fel de nehotărîre, o prudenţă bolnăvicioasă, care-l fac să pună veşnic în discuţie datele cele mai sigure. Flerul cu care scotea la iveală, într-o situaţie suspectă, pînă şi cel mai mic punct sensibil, pasiunea cu care pătrundea în miezul enigmei, pe urmă răbdarea neobosită pentru a înnoda iţele descoperite, toate acestea parcă se transformă cîteodată într-un scepticism sterilizant de maniac. Se şi spunea, de altfel, că dispreţuieşte soluţiile simple, acum se şuşoteşte că a încetat să mai creadă în existenţa vreunei soluţii.

În afacerea actuală, de pildă, în care oricum obiectivul e clar (demascarea conducătorilor unei organizaţii anarhiste), a arătat încă de la început mult prea multă nehotărîre, părînd că se ocupă de ea în silă. Ba chiar nu s-a sfiit să lase să-i scape în faţa subalternilor observaţii cu totul bizare, prefăcîndu-se că socoteşte complotul cînd o serie de coincidenţe, cînd o invenţie machiavelică a guvernului. Într-o zi a declarat cu nepăsare că oamenii aceia erau nişte filantropi şi nu urmăreau decît binele public !

Lui Wallas nu-i plac glumele de felul acesta, care nu fac decît ca Biroul să fie acuzat de neglijenţă, ba chiar de cîrdăşie. Evident, el nu avea pentru Fabius veneraţia oarbă a unora dintre colegi : nu l-a cunoscut în anii de glorie ai luptei împotriva agenţilor inamici, în timpul războiului. Wallas nu face parte decît de puţin timp din Biroul de Investigaţii, mai înainte fusese într-un alt serviciu al ministerului de interne şi doar din întîmplare a ajuns în postul acesta. Munca sa pînă aici a constat mai ales din supravegherea diferitelor societăţi teozofice, faţă de care Roy-Dauzet, ministrul, devenise dintr-o dată bănuitor ; Wallas şi-a petrecut mai multe luni frecventînd întrunirile iniţiaţilor, a studiat broşuri extravagante şi şi-a cîştigat simpatia unor seminebuni, de curînd şi-a încheiat misiunea cu un voluminos raport asupra activităţii acestor asociaţii, de altfel cu totul inofensive.

De fapt, această poliţie, aflată oarecum în umbra celei adevărate, are un rol de cele mai multe ori paşnic. Înfiinţată la început doar în vederea contraspionajului, după armistiţiu a devenit un fel de poliţie economică, a cărei principală funcţie era de a controla uneltirile cartelurilor. Prin urmare, de fiecare dată cînd un grup financiar, politic, religios sau de altă natură părea că ameninţă securitatea statului, Biroul de Investigaţii intra în acţiune, şi în două-trei rînduri s-a arătat a fi de mare ajutor guvernului.

De data aceasta, e vorba de cu totul altceva ; în nouă zile, nouă morţi groaznice una după alta, dintre care cel puţin şase sînt asasinate în toată regula. Unele asemănări între aceste crime deosebite, personalitatea victimelor, precum şi scrisorile de ameninţare primite de alţi membri ai organizaţiei din care făceau parte cei nouă morţi arată prea bine că era una şi aceeaşi afacere : o monstruoasă campanie de intimidare — ori chiar de distrugere totală — dusă (de cine ?) împotriva acestor oameni care au, probabil, deşi nu în mod oficial, un rol politic foarte important, şi care, din această pricină, beneficiază... de o...

Piaţa Prefecturii este o piaţă mare, patrată, mărginită pe trei laturi de case cu arcade ; cea de-a patra latură e ocupată de prefectură, enormă clădire de piatră într-un stil cu volute şi spirale de melc, din fericire nu prea încărcat, într-un cuvînt — de-o urîţenie sobră.

În mijlocul pieţei se înalţă, pe-un soclu nu prea înalt, ocrotit de un grilaj, un grup de bronz înfăţişînd un car grecesc tras de doi cai, unde au luat loc mai multe personaje, probabil simbolice, ale căror atitudini nefireşti nu se potrivesc cîtuşi de puţin cu presupusa iuţeală a cursei.

De cealaltă parte începe magistrala Reginei, unde plopii subţiratici şi-au şi pierdut frunzele. Foarte puţină lume pe străzile acestui cartier ; rarii trecători înfofoliţi şi crengile negre ale arborilor îi dau de pe-acum o înfăţişare iernatică.

Palatul de justiţie nu poate fi departe, căci desigur, fără a mai socoti mahalalele, oraşul nu e prea întins. Orologiul prefecturii arată ceva mai mult de şapte şi zece, aşa că Wallas are trei sferturi de oră să exploreze împrejurimile. La capătul magistralei, apa cenuşie a unui vechi canal de derivaţie contribuie şi ea la linişte de gheaţă a peisajului.

Urmează apoi magistrala Christian-Charles, ceva mai largă, mărginită de cîteva magazine frumoase şi de cinematografe. Trece un tramvai, anunţîndu-şi din cînd în cînd tăcuta apropiere prin două-trei clinchete limpezi.

Wallas observă un panou cu planul îngălbenit al oraşului, prevăzut în centru cu un ac mişcător. Fără să ţină seama de acest reper şi nici de cutia conţinînd numele străzilor pe un rulou de hîrtie, reconstituie fără greutate drumul parcurs : gara, Bulevardul Circular în formă de inel uşor turtit, strada Hotarnicilor, strada Brabant, strada Joseph-Janeck, care se uneşte apoi cu bulevardul, strada Berlin, prefectura. O s-o ia acum de-a lungul magistralei Christian-Charles pînă în bulevard şi, pentru că mai are timp, o să facă un ocol la stînga şi-o să se întoarcă de-a lungul canalului Ludovic al V-lea, apoi al canalului îngust care curge paralel cu strada... strada Copenhaga ; e acelaşi pe care l-a traversat acum cîteva clipe. Cînd va fi terminat acest circuit, Wallas înseamnă că a străbătut dintr-o parte în cealaltă oraşul propriu-zis, dinăuntrul Bulevardului Circular. Dincolo, se întind în voie mahalale compacte şi puţin îmbietoare spre est

şi sud, dar aerate către nord-vest prin numeroasele bazine din spatele portului şi spre sud-vest prin terenuri de sport, o pădure şi chiar un parc municipal înzestrat cu o grădină zoologică.

Din capătul străzii Janeck există un drum mai scurt pentru a ajunge aici, dar şi mai complicat, şi cucoana cu mătura de pir a făcut bine că l-a îndrumat să treacă pe la prefectură. Pe acolo a cotit-o pardesiul cel negru cu mutră necăjită şi s-a pierdut în harababura aceea de străduţe înguste şi strîmbe. Cînd s-o pornească, Wallas îşi aduce aminte că mai trebuie să caute şi Palatul de justiţie ; îl descoperă aproape imediat, în dosul prefecturii, şi legat de acesta printr-o străduţă care dă în piaţă, „Strada Chartei". Într-adevăr, comisariatul general se află chiar în faţă. Wallas nu se mai simte atît de străin într-un spaţiu astfel jalonat, nu mai trebuie să se mişte cu atîta grijă.

Mai jos pe magistrală trece prin faţa poştei. E închisă. Pe poarta monumentală, o pancartă din carton alb : „Ghişeurile sînt deschise fără întrerupere între orele 8 şi 19". După ce taie pieziş bulevardul, nu peste mult timp întîlneşte apa şi merge de-a lungul ei, atras, susţinut de ea, absorbit în contemplarea răsfrîngerilor şi a umbrelor.

Cînd Wallas ajunge pentru a doua oară în Piaţa Prefecturii, orologiul arată ora opt fără cinci. Are tocmai bine timpul să intre în cafeneaua din colţul străzii Chartei să mănînce la iuţeală ceva. Se aştepta să găsească altceva : în

regiunea asta, pesemne, nu se prea apreciază oglinzile, nichelul, luminaţia cu neon. Dincolo de vitrinele insuficiente, la care se adaugă lumina sfioasă a cîtorva aplice, cafeneaua asta, cît e de mare, e mai degrabă tristă, cu lambriuri întunecate şi banchete rău tapisate, acoperite cu moleskin de culoare închisă. Wallas abia dacă poate citi ziarul pe care şi l-a adus. Parcurge în fugă coloanele :

„Grav accident de circulaţie pe drumul dinspre Delf".

„Consiliul se va întruni mîine pentru alegerea unui nou primar".

„Prezicătoarea înşela încrederea clienţilor".

„Producţia de cartofi a depăşit pe cea din anii cei mai buni".

„Moartea unuia dintre concetăţenii noştri. Un spărgător îndrăzneţ s-a introdus, ieri la căderea nopţii, în locuinţa domnului Daniel Dupont..."

Probabil că Laurent, comisarul general, îl va primi personal de cum va ajunge, graţie scrisorii de recomandare de la Fabius. Numai să nu se simtă jignit de acest amestec în treburile sale ; va trebui să-i prezinte lucrurile cu mare îndemînare ; altfel riscă să-şi facă un duşman, sau, în orice caz, să nu-i mai dea concursul, oricum de neînlocuit. Într-adevăr, cu toate că poliţiile locale s-au arătat de-o ineficacitate absolută în cele opt crime precedente — nereuşind să descopere nici una din piste, ba chiar ajungînd în două din cazuri la concluzia că e vorba de moarte prin accident — e parcă destul de

greu să le înlături cu totul. Pe de altă parte, ar fi inoportun să-i lași să creadă că sînt suspectați.

Zărind o papetărie deschisă, Wallas intră, într-o doară, înăuntru. O fată foarte tînără, așezată în spatele tejghelei, se ridică să-l servească.

— Ce dorește domnul ?

Are o față drăguță, puțin îmbufnată, și părul blond.

— Aș vrea o gumă foarte moale, pentru desen.

— Prea bine, domnule.

Se întoarce spre sertarele de la perete. Pieptănătura ridicată la ceafă îi dă, privită din spate, un aer ceva mai vîrstnic. Scotocește într-unul din sertare și-i pune în față o gumă galbenă, lunguiață, cu marginile tăiate oblic, un articol de rînd pentru școlari. O întreabă :

— N-aveți accesorii speciale pentru desen ?

— E o gumă pentru desen, domnule.

Îl încurajează cu un zîmbet în colțul buzelor. Wallas ia guma în mînă s-o examineze mai atent ; apoi se uită la fată, la ochii ei, la buzele cărnoase ușor întredeschise. Îi zîmbește și el.

— Aș fi vrut...

Ea își pleacă un pic capul într-o parte, parcă să prindă mai bine ce-avea să-i spună.

— ...ceva mai friabil.

— Dar de ce, domnule, vă asigur, e-o gumă foarte bună pentru creion. Toți clienții noștri sînt mulțumiți.

— Bine, spune Wallas, am s-o încerc. Cît face ?

Plăteşte şi pe urmă pleacă. Ea îl însoţeşte pînă la uşă. Nu, nu mai e un copil ; şoldurile, mersul lent sînt aproape ale unei femei.

Ajuns în stradă, Wallas frămîntă maşinal guma între degete ; se simte şi la pipăit că nu face doi bani ; ar fi fost şi de mirare într-o dugheană ca asta... fata era drăguţă... Freacă niţel cu degetul gros un capăt al gumei. Nu e de loc ceea ce caută.

4

Deplasînd dosarele pe birou, Laurent acoperă bucăţica de gumă. Wallas conchide :

— Aşadar, mare lucru n-aţi găsit.

— Poţi spune : nimic, răspunde comisarul-şef.

— Şi acum ce-aveţi de gînd să faceţi ?

— Nimic mai mult ; doar nu mai e treaba mea.

Spunînd acestea, comisarul surîde cu o ironie amară. Şi, văzîndu-l pe celălalt că tace, continuă :

— Fără îndoială că m-am înşelat crezîndu-mă responsabil cu securitatea publică din acest oraş. Hîrtia asta (flutură o scrisoare între două degete) mă roagă în termeni clari să-i las pe cei din capitală să ia în sarcina lor crima de aseară. Nici nu cer mai mult. Şi iată acum că ministrul, spui dumneata — sau, în orice caz, un serviciu care ţine direct de el — te trimite aici să con-

tinui ancheta, nu „în locul meu“, ci „cu concursul meu“. Ce pot deduce din asta ? Dacă nu că acest concurs se reduce la a-ți comunica dumitale informațiile pe care le am — ceea ce am și făcut — și, în continuare, să te ocrotesc cu toată poliția în caz de nevoie.

Laurent adaugă, surîzînd din nou :

— Așa că dumneata trebuie să-mi spui ce-ai de gînd să faci, bineînțeles dacă nu-i un secret.

La adăpostul hîrtiilor care acoperă toată masa, cu coatele sprijinite pe brațele fotoliului, în timp ce vorbește, comisarul își freacă mîinile încet, cu precauție parcă ; apoi le pune pe foile răvășite din fața sa, depărtînd la maximum degetele groase și scurte, și așteaptă răspunsul, continuînd totodată să-și privească atent vizitatorul. E un om mărunt și grăsuț, cu fața trandafirie și chel. Tonul la început amabil e acum nițel cam silit.

— Spui că martorii, începe Wallas...

Îndată Laurent ridică mîinile să-l oprească.

— Nu e vorba propriu-zis de martori, spune el trecîndu-și palma dreaptă peste arătătorul stîng ; nu poți să-i numești martori pe doctorul care nu l-a readus pe rănit la viață, nici pe bătrîna guvernantă surdă care n-a văzut nimic.

— Doctorul v-a anunțat ?

— Da, doctorul Juard a telefonat la poliție aseară către ora nouă ; inspectorul care a primit înștiințarea i-a înregistrat declarațiile — ați luat cunoștiință chiar acum de piesa aceasta — pe urmă m-a chemat pe mine. Am procedat imediat la examinarea locurilor. La primul etaj

al casei inspectorii au luat patru serii de amprente digitale proaspete : cele ale guvernantei, plus încă trei provenind, după cît se pare, de la nişte mîini de bărbaţi. Dacă este exact că de mai multe zile nici un străin n-a urcat la etaj, acestea din urmă ar putea fi : (numără pe degete) în primul rînd ale doctorului, uşoare şi puţine la număr, pe balustrada scării şi în camera lui Dupont ; în al doilea rînd, cele ale lui Dupont însuşi, pe care le găseşti în toată casa ; în al treilea rînd, cele ale ucigaşului, destul de numeroase şi foarte bine marcate, pe balustradă, pe clanţa uşii de la camera de lucru şi pe unele din mobilele din această cameră — mai ales pe spătarul scaunului. Casa are două intrări : policarul drept al doctorului îl regăseşti pe soneria uşii din faţă, iar pe cel presupus al asasinului pe clanţa celei din dos. În sfîrşit, guvernanta confirmă că, pe de o parte, medicul a intrat pe uşa cea mare şi că, pe de altă parte, ea a găsit uşiţa din spate deschisă cînd a urcat la chemarea rănitului — cu toate că era închisă cu cîteva minute înainte. Pot, dacă vrei, pentru mai multă siguranţă, să dau dispoziţie să se ia amprentele doctorului Juard.

— Îmi închipui că poţi să le iei şi pe cele ale mortului ?

— Adică aş putea dacă aş avea corpul la dispoziţie, răspunde Laurent cu un aer mieros.

Văzînd privirea interogativă a lui Wallas, întreabă :

— Dumneata nu eşti la curent ? Cadavrul mi-a fost luat o dată cu conducerea cercetărilor.

Credeam că e în folosul organului care te trimite.

Wallas e vizibil mirat. Oare se ocupă şi alte servicii de afacerea asta ? Iată o presupunere pe care Laurent o primeşte cu vădită satisfacţie. Aşteaptă, cu palmele aşezate pe birou, figura plină de bunăvoinţă i se colorează de compasiune. Wallas reia discuţia fără să insiste :

— Spuneai că Dupont, după ce a fost rănit, a chemat-o pe bătrîna guvernantă de la primul etaj ; pentru ca ea să-l audă, cum e de surdă, Dupont trebuie să fi strigat destul de tare. Totuşi medicul îl prezintă ca foarte slăbit din pricina rănii, aproape leşinat.

— Da, ştiu ; se pare că aici e o contradicţie ; dar poate a mai avut destulă putere să meargă să-şi caute revolverul şi să cheme în ajutor, şi pe urmă a pierdut mult sînge în timp ce aştepta ambulanţa : pe cuvertura patului se afla o pată destul de mare. Oricum, la venirea doctorului nu-şi pierduse cunoştinţa de vreme ce a apucat să declare că n-a deosebit trăsăturile agresorului. În nota apărută în presă s-a făcut o confuzie : doar după operaţie rănitul nu şi-a recăpătat cunoştinţa. De altfel, va trebui, desigur, să mergeţi să-l vedeţi pe doctor. Şi totodată să-i cereţi lămuriri femeii aceleia, doamna... (consultă o foaie din dosar) doamna Smite ; explicaţiile ei au fost cam încurcate : a povestit în primul rînd, cu multe amănunte, o istorie cu un aparat de telefon în reparaţie care nu pare să aibă vreo legătură cu afacerea noastră — cel puţin la prima vedere. Inspectorii n-au

insistat, au preferat să aştepte să se calmeze, nu i-au spus nici măcar că-i murise stăpînul.

Cei doi bărbaţi rămîn cîteva clipe fără să vorbească. Apoi comisarul ia din nou cuvîntul, masîndu-şi uşor falangele policarului.

— Ştii, e foarte posibil să se fi sinucis. Şi-a tras un glonte de revolver — sau mai multe — fără să reuşească să se omoare de tot ; pe urmă s-a răzgîndit, cum deseori se întîmplă, şi a cerut ajutor, încercînd atunci să ascundă tentativa nereuşită sub masca unei agresiuni. Sau — şi asta s-ar potrivi mai bine cu ce ştim despre firea sa — a pregătit dinainte toată înscenarea şi a reuşit să-şi facă o rană mortală, care să-i acorde cîteva minute de supravieţuire, pentru a avea timp să transmită publicului legenda asasinatului. E foarte greu, o să spuneţi, să calculezi atît de precis urmările unui foc de pistol ; poate a tras un al doilea glonte în vreme ce guvernanta se ducea să caute un doctor. Era un om bizar, din multe puncte de vedere.

— Trebuie că se pot verifica aceste ipoteze după poziţia proiectilelor, remarcă Wallas.

— Da, cîteodată se poate. Noi am examinat şi gloanţele, şi revolverul pretinsei victime. N-am la mine decît certificatul de deces, trimis azi-dimineaţă de doctor, e singura piesă sigură la ora actuală. Amprentele digitale suspecte pot aparţine cine ştie cui, venit în ziua aceea fără să afle guvernanta ; iar uşiţa de care le-a vorbit inspectorilor poate a deschis-o vîntul.

— Dumneata chiar crezi că Dupont s-a sinucis ?

— Eu nu cred nimic. Găsesc însă că nu-i imposibil după datele pe care le am. Certificatul de deces, care de altfel e întocmit după toate regulile, nu comportă nici o indicaţie referitoare la felul rănii care a provocat moartea ; iar informaţiile furnizate aseară de doctor şi de guvernantă sînt, aţi văzut, prea vagi în privinţa asta. Va trebui, înainte de toate, să lămureşti aceste cîteva amănunte. Ba chiar ai putea, dacă e cazul, să obţii de la medicul legist din capitală precizările suplimentare care te-ar interesa.

Wallas spune :

— Ajutorul dumitale, fără îndoială, mi-ar fi uşurat sarcina.

— Dar te poţi bizui pe mine, dragă domnule. De îndată ce vei avea nevoie să arestezi pe cineva, am să-ţi trimit doi sau trei oameni zdraveni. Aştept cu nerăbdare telefonul dumitale ; cere o sută douăzeci şi patru — douăzeci şi patru, e fir direct.

Faţa rumenă îi face surîsul mai evident. Mîinile lui mici se aşază pe masă, cu palma desfăcută, degetele depărtate. Wallas scrie : „C. Laurent, 124—24". Fir direct care-l leagă de ce ?

Wallas îşi dă seama din nou cît de izolat se află în această împrejurare. Ultimii ciclişti se depărtează în grup spre locul de muncă ; rămas singur, rezemat de-o balustradă şubredă, părăseşte şi el acest sprijin şi începe să meargă de-a lungul străzilor pustii în direcţia dorită. După cît se pare, nimănui nu-i pasă ce face el : uşile rămîn închise, nici o faţă nu se apleacă pe

fereastră să-l privească trecînd. Totuşi prezenţa lui în locurile acelea e necesară : nimeni altcineva nu se ocupă de acest asasinat. E afacerea lui ; a fost adus de departe s-o ducă la bun sfîrşit.

Comisarul, ca şi muncitorii de azi-dimineaţă, îl priveşte cu mirare — poate chiar cu ostilitate — şi întoarce capul : rolul său s-a şi terminat ; n-are acces de cealaltă parte a zidurilor de cărămidă, acolo unde se desfăşoară toată povestea asta ; toate discursurile sale n-au alt scop decît să-l facă pe Wallas să simtă că-i aproape imposibil să pătrunzi acolo. Dar Wallas are încredere. Cu toate că la prima vedere pentru el dificultăţile sînt şi mai mari — străin de oraş şi necunoscîndu-i nici secretele şi nici subterfugiile — ştie că n-a fost trimis aici de pomană : în momentul cînd va prinde firul, va merge fără şovăială pînă la capăt.

Întreabă, ca să fie cu conştiinţa împăcată :

— Ce-ai fi făcut dacă ai fi continuat ancheta ?

— Nu-i de competenţa mea, răspunde comisarul, tocmai pentru asta mi-au luat-o.

— Atunci, după părerea dumitale, care e rolul poliţiei ?

Laurent îşi săpuneşte ceva mai repede mîinile.

— Avem grijă ca răufăcătorii să nu treacă peste anumite limite, fixate mai mult sau mai puţin prin lege.

— Şi atunci ?

— Cel de acum ne scapă, nu face parte din categoria răufăcătorilor obişnuiţi. Îi ştiu pe toţi răufăcătorii din oraşul ăsta : îi am numerotaţi, pe fişe ; cînd uită convenţiile impuse de societate, îi arestez. Dacă unul dintre ei l-ar fi omorît pe Dupont ca să-l prade sau măcar pentru a primi o sumă de bani din partea vreunui partid politic, credeţi că am sta acum, după mai mult de douăsprezece ore de la omor, să ne întrebăm dacă nu-i vorba cumva de o sinucidere ? Districtul nu-i prea mare, indicatori sînt o grămadă. Nu reuşim totdeauna să împiedicăm crima, ba uneori criminalul izbuteşte chiar să fugă, însă niciodată nu se întîmplă să nu-i dăm măcar de urmă ; pe cînd de astă dată iată-ne printre amprente fără nume şi curenţi de aer care împing uşile. Aici toţi agenţii noştri nu sînt de nici un ajutor. Dacă e vorba, cum mă asiguri, de-o organizaţie teroristă, e de crezut că s-au ferit de contaminări ; în sensul ăsta, au mîinile curate, mai curate decît ale poliţiei care întreţine raporturi atît de intime cu cei pe care-i supraveghează. La noi, între poliţistul integru şi criminal întîlneşti toate categoriile intermediare. Pe ele e clădit sistemul nostru. Din păcate, focul de pistol care l-a omorît pe Daniel Dupont a plecat din altă lume !

— Ştii totuşi că nu există crimă perfectă, trebuie să-i cauţi cusurul care se află neapărat pe undeva.

— Unde să-l cauţi ? Nu te lăsa înşelat, domnule dragă ; aici e mîna unor specialişti, e vădit că n-au lăsat mai nimic pe seama întîmplării ;

iar ceea ce face nefolositoare slabele indicii pe care le avem e neputinţa asta de-a le pune în legătură cu ceva, cu orice.

— E al nouălea caz pînă acum, spune Wallas.

— Da, însă trebuie să ţii seama că doar opiniile politice ale victimelor şi ora la care au murit au îngăduit această apropiere. De altfel, nu sînt atît de convins ca dumneata că asta are un temei real. Şi chiar presupunînd aşa, n-am făcut nici un pas înainte : la ce mi-ar folosi, de pildă, că astă seară, în oraşul acesta, va fi comis un al doilea asasinat la fel de anonim ? Cît despre cei de la centru, n-au mai multe şanse ca mine să ajungă la un rezultat : au şi ei acelaşi fişier şi aceleaşi metode. Mi-au luat cadavrul, li-l dau bucuros, mai ales că dumneata îmi spui că mai au încă opt cu care nu ştiu ce să facă. Chiar înainte de venirea dumitale aveam impresia că afacerea asta nu ţine de poliţia de aici, prezenţa dumitale nu face decît să-mi întărească şi mai mult convingerea.

Deşi era evident că interlocutorul său are păreri preconcepute, Wallas se încăpăţînează : ar putea fi interogaţi prietenii şi rudele victimei. Laurent însă nu speră nici de la ei să afle mai mult :

— Dupont ducea, se spune, o viaţă foarte solitară, doar cu cărţile sale şi bătrîna guvernantă. Nu ieşea de loc din casă şi nu primea decît rareori vizite. Avea oare prieteni ? Cît despre rude, nu i se cunoaşte vreuna în afară de soţia sa.

Wallas e mirat :

— Avea nevastă ? Unde era în momentul crimei ?

— Habar n-am. Dupont a fost doar cîţiva ani însurat ; nevastă-sa, mult mai tînără decît el, n-a putut pesemne să-i suporte firea de pustnic. Se pare însă că se mai vedeau din cînd în cînd, aşa că dumneata du-te şi întreab-o ce făcea ieri seară la şapte şi jumătate.

— Nu vorbeşti serios, nu ?

— Ba dimpotrivă. De ce nu ? Cunoştea bine casa şi obiceiurile fostului soţ ; aşa că-i era mai lesne decît altora să înfăptuiască omorul ăsta fără să se bage de seamă. Şi cum avea tot dreptul să aştepte de la el o moştenire serioasă, înseamnă că e una din puţinele persoane, după cîte ştiu eu, care putea avea interes să-l facă să dispară.

— Atunci de ce nu mi-ai vorbit de ea ?

— Dumneata ai spus că e vorba de un asasinat politic !

— Poate că a luat şi ea parte.

— Bineînţeles. De ce nu ?

Comisarul Laurent şi-a reluat tonul glumeţ. Spune cu un surîs în colţul gurii :

— E posibil, de asemenea, să-l fi omorît guvernanta, care a inventat apoi toată povestea în complicitate cu acest doctor Juard, a cărui reputaţie — că veni vorba — nu-i tocmai bună.

— Nu pare prea verosimil, ţine să observe Wallas.

— Ba e chiar cu totul neverosimil, dar ştii şi dumneata că asta niciodată nu trebuie să te facă să înlături o bănuială.

Wallas găseşte că e o ironie de prost gust. Pe de altă parte, îşi dă seama că nu va scoate mare lucru de la funcţionarul acesta, care nu vrea ca atribuţiile să-i fie ştirbite, dar e ferm hotărît să nu facă nimic. Oare nu caută decît să se descotorosească ? Sau urmăreşte să-şi descurajeze rivalii pentru a întreprinde el singur o anchetă ? Wallas se ridică să plece ; mai întîi se va duce să-l vadă pe doctor. Laurent îi arată unde l-ar putea găsi :

— Clinica Juard, strada Corintului, zece. E de partea cealaltă a prefecturii, nu prea departe de aici.

— Parcă am citit în ziar, spune Wallas, „o clinică de cartier" ?

Laurent face un gest de lehamite :

— O, ziarele astea, ştii dumneata ! De altfel, nu-i aşa departe de strada Hotarnicilor.

Wallas îşi notează adresa în carnet.

— Ba chiar a fost un ziar, adaugă comisarul, care a confundat prenumele şi a anunţat moartea lui Albert Dupont, unul din cei mai mari exportatori de lemn din oraş. Trebuie că s-a mirat niţel azi-dimineaţă citind elogiile care i s-au adus în necrolog !

Laurent s-a ridicat din fotoliu. Face cu ochiul şi conchide :

— De fapt, eu n-am văzut cadavrul ; poate că era al lui Albert Dupont.

Ideea asta îl distrează grozav, trupul bine hrănit i se scutură tot de rîs. Wallas surîde politicos. Comisarul-şef îşi reia respiraţia normală şi-i întinde mîna cu căldură.

— Dacă aflu ceva nou, spune el, îţi dau de ştire. La ce hotel ai tras ?

— Am luat o cameră la o cafenea, pe strada Hotarnicilor, la doi paşi de vilă.

— Ia te uită ! Cine te-a îndrumat acolo ?

— Nimeni ; am descoperit-o din întîmplare. E la numărul zece.

— Are telefon ?

— Cred că da.

— Bine, am să-l găsesc în cartea de telefon, dacă am ceva să-ţi spun.

Fără să mai aştepte, Laurent începe să răsfoiască la repezeală cartea, muind arătătorul în gură.

— Hotarnicilor ; uite-aici. Numărul zece : Cafeneaua Aliaţilor ?

— Da, asta e.

— Telefon : două sute doi — zero trei. Dar ăsta nu-i un hotel.

— Nu, spune Wallas, închiriază doar cîteva camere.

Laurent se apucă să caute un registru în raft. După un minut de căutări zadarnice, întreabă :

— Curios, nu-i declarat ; are multe camere ?

— Nu, cred că nu, răspunde Wallas. Vezi că poliţia dumitale nu-i tocmai pusă la punct !

Un zîmbet larg luminează faţa comisarului-şef.

— Admiră-i în schimb resursele, spune el ; prima persoană care se culcă la cafenea vine ea singură să-mi atragă atenția, fără să-i lase timp hotelierului.

— De ce prima persoană ? Presupune că asasinul a locuit ieri acolo, cum ai putea să știi dumneata ?

— Ar fi declarat hangiul, așa cum are s-o facă îndată pentru dumneata. Are timp pînă la amiază.

— Și dacă n-o s-o facă ? spune Wallas.

— Ei bine, în cazul acesta, perspicacitatea dumitale merită toate laudele pentru că ai dat atît de repede peste singura cameră clandestină din oraș. Asta, în definitiv, ar fi chiar rău pentru dumneata ; ai fi, într-un cuvînt, primul suspect serios pe care-l întîlnesc ; proaspăt sosit, instalat cu locuința la douăzeci de metri de casa crimei și totul fără știrea poliției.

— Dar eu am venit abia aseară la unsprezece, protestează Wallas.

— Dacă n-ai fost declarat, ce dovadă ai ?

— În momentul crimei eram la o sută de kilometri de-aici, se poate verifica.

— Evident ! Bunii asasini n-au întotdeauna un alibi ?

Laurent se așază iar în spatele biroului, se uită la Wallas și fața îi strălucește. Apoi întreabă pe nepusă-masă :

— Ai la dumneata un revolver ?

— Da, răspunde Wallas. Am luat unul, în mod excepțional, după sfatul șefului.

— Ce să faci cu el ?
— Nu se ştie niciodată.
— Asta-i adevărat, nu se ştie niciodată. Poţi să mi-l arăţi, te rog ?

Wallas îi întinde obiectul acela, un pistol automat şapte milimetri şaizeci şi cinci, un model foarte obişnuit de fabricaţie străină. Laurent îl examinează cu grijă după ce i-a scos încărcătorul. În sfîrşit, fără să-l privească pe Wallas, spune ca şi cum ar fi ceva de la sine înţeles :

— Lipseşte un glonte.

Dă arma înapoi proprietarului. Pe urmă, îşi prinde cu mare iuţeală mîinile una într-alta, îşi depărtează palmele, lăsînd totuşi degetele împletite, apropie din nou încheieturile şi-şi freacă policarii unul de celălalt. Mîinile se despart şi se întind ; se îndoaie fiecare cu un pocnet uşor, încă o dată se întind şi, în sfîrşit, se aşază pe masă, cu palma în jos, degetele depărtate normal.

— Da, ştiu, răspunde Wallas.

Tot căutînd în registru, comisarul a deranjat de la locul lor dosarele care înţesau masa şi astfel iese la iveală bucata de gumă cenuşie, o gumă pentru cerneală probabil, a cărei parte roasă, uşor lucioasă pe alocuri, trădează proasta calitate.

5

După ce uşa s-a închis, comisarul se duce cu paşi mici din nou la fotoliul său. Îşi freacă mîi-

nile satisfăcut. Va să zică Roy-Dauzet i-a luat cadavrul. Povestea asta cu complotul e demnă de imaginaţia funambulescă a nebunului ăstuia bătrîn. Iată-l pe cale să-şi asmută în toată ţara clica de agenţi secreţi şi detectivi, pe marele Fabius şi pe toţi ai săi.

Crimă politică? Ar fi o explicaţie, evident, pentru ancheta lui cu totul nereuşită — el, Laurent, oricum găseşte că scuza e bună — dar n-are nici o încredere în tendinţele ministrului spre mitomanie şi-l bucură să-i vadă pe alţii angajîndu-se pe acest drum periculos. Nu-i greu să-şi închipuie încurcătura în care or să intre: aşa, de pildă, se pare că omul de încredere trimis de urgenţă n-avea cunoştinţă de transportarea grăbită a corpului spre capitală — surprinderea sa nu era prefăcută. Pare să fie plin de bunăvoinţă acest Wallas; dar ce-o să poată face? De altfel, care-i exact misiunea lui? N-a fost de loc vorbăreţ; oare ce ştie cu adevărat despre aceşti „terorişti"? Probabil nimic; şi nu întîmplător! Sau a primit ordin să tacă? Poate Fabius, cel mai fin copoi din Europa, i-o fi demonstrat că el, Laurent, se află în solda gangsterilor? Trebuie să te aştepţi la orice din partea acestor genii.

Mai întîi acţionează ca şi cum grija lor cea mai mare ar fi să vadă poliţia oprind cercetările (asta era cel mai urgent: ba chiar i-au recomandat să abandoneze pur şi simplu vila fără să pună sigiliu, fără să lase santinelă, cu toate că bătrîna servitoare, rămasă acolo singură, nu părea în toate minţile) şi pe urmă se prefac că

vin să-i ceară părerea. Ei bine, va trebui şi de acum încolo să se lipsească de ea.

Înainte de-a se aşeza, comisarul îşi face puţină ordine pe birou ; aşază anuarele, pune la loc foile volante în dosare. Învelitoarea cu numele lui „Dupont“ se alătură teancului din stînga, cel al afacerilor clasate. Laurent îşi frecă din nou mîinile şi repetă în sinea lui : „E-n regulă !“

Puţin mai tîrziu, însă, cînd isprăveşte lectura corespondenţei, plantonul îi anunţă vizita doctorului Juard. Ce mai vrea şi ăsta ? Nu se poate să fie lăsat în pace odată cu toată povestea asta de care în mod oficial nu se mai ocupă ?

Cînd îl pofteşte să intre, Laurent e izbit de înfăţişarea obosită a medicului.

— Domnule comisar, începe acesta cu o voce destul de coborîtă, vin la dumneavoastră în legătură cu moartea bietului Dupont. Sînt doctorul Juard.

— Dar, doctore, dacă-mi amintesc bine, noi am mai lucrat o dată împreună ?

— O, „lucrat“ ! face micul doctor luînd un aer de modestie. Contribuţia mea a fost neînsemnată. Nici nu credeam c-o să ţineţi minte.

— Am făcut şi noi ce-am putut, spune comisarul.

După cîteva clipe de tăcere, medicul reia, parcă fără nici o tragere de inimă :

— V-am trimis un certificat de deces, dar m-am gîndit că poate vreţi să mă vedeţi...

Se opreşte. Laurent îl priveşte calm, cu mîinile aşezate pe masa în care ciocăne uşor cu un deget.

— Aţi făcut foarte bine, doctore, rosteşte el în sfîrşit.

E doar o încurajare de formă. Doctorului Juard începe să-i pară rău că a alergat într-un suflet, în loc să aştepte cuminte să-l convoace poliţia. Îşi şterge ochelarii, ca să cîştige timp, şi continuă cu un suspin :

— Şi, cu toate acestea, nu ştiu ce v-aş putea spune despre crima asta bizară.

Dacă n-are nimic de spus, de ce a venit ? A crezut de cuviinţă că e mai bine să se înfăţişeze din proprie iniţiativă decît să pară că se teme de interogatoriu. Îşi închipuie că aveau să-i pună întrebări precise — pentru care se pregătise — şi iată că-i lăsat să se descurce singur de parcă l-ar fi prins cu ceva.

— De ce „bizară" ? întreabă comisarul.

El n-o găseşte bizară. Bizar i se pare medicul, că stă să întortocheze acolo nişte fraze goale, în loc să spună simplu ce ştie. Ce ştie în legătură cu ce ? N-a fost chemat să depună mărturie. I-a fost mai ales teamă că poliţia o să-i scotocească prin clinică ; din pricina asta e acum aici.

— Vreau să spun : puţin obişnuită ; nu sînt prea des omoruri în oraşul nostru. Şi se întîmplă foarte rar ca un spărgător, pătrunzînd într-o vilă locuită, să se tulbure în aşa hal la vederea proprietarului încît să se vadă silit să-l omoare.

Ceea ce l-a împiedicat să rămînă acasă a fost şi nevoia de a şti, de a şti exact ce ştiu ceilalţi şi ce nu.

— „Spărgător“, spuneți ? se arată mirat Laurent. A luat cu el ceva ?

— Nu, după cîte știu.

— Dacă n-a luat nimic, nu-i un spărgător.

— Vă jucați cu cuvintele, domnule comisar, insistă micul doctor ; fără îndoială că avea intenția s-o facă.

— O, „intenția“ ! Prea vă grăbiți.

Din fericire, comisarul se hotărăște să iasă din muțenia de pînă atunci și întreabă :

— Guvernanta v-a dat de știre, nu-i așa ?

— Da, bătrîna doamnă Smite.

— Nu vi s-a părut curios că se adresează unui ginecolog să-i dea îngrijiri unui rănit ?

— Vai, se poate, domnule comisar, eu sînt chirurg ; am făcut o mulțime de operații în timpul războiului. Dupont știa : după terminarea liceului am rămas prieteni.

— A, Daniel Dupont îți era prieten ? Iartă-mă, doctore.

Juard face un gest aproape de protest :

— Să nu exagerăm ; ne cunoșteam de mult, asta-i tot.

Laurent reia :

— Singur v-ați dus să căutați victima ?

— Da, am evitat să deranjez vreun infirmier ; am foarte puțin personal la dispoziție. Bietul Dupont nu părea în pericol de moarte ; a fost de ajuns să-l susținem, doamna Smite și cu mine, ca să coboare scara...

— Putea să mai meargă ? N-ați spus chiar dumneavoastră aseară că-și pierduse cunoștința ?

— Nu, domnule comisar, sînt sigur că n-am spus. Cînd am ajuns, rănitul mă aştepta întins pe pat ; mi-a vorbit şi, în faţa insistenţelor sale, am acceptat să-l transport fără targă, ca să pierd cît mai puţin timp. Abia pe parcurs, în automobil, l-au părăsit brusc puterile. Pînă atunci mă asigura că n-are nimic grav, dar în clipa aceea am înţeles că inima îi era atinsă. L-am operat imediat : glonţul se cuibărise în peretele ventricolului, putea să scape. Inima i s-a oprit în momentul cînd i-am făcut extracţia ; toate eforturile ca să-l reanimez au fost zadarnice.

Doctorul oftează cu un aer tare ostenit.

— Poate suferea, spune comisarul, de oarecare insuficienţă cardiacă ?

Dar practicianul clatină din cap :

— Nu-i sigur : un individ normal poate, tot atît de bine ca oricare altul, să sucombe în urma unei răni de felul ăsta. E-o chestie de noroc mai degrabă.

— Spuneţi-mi, doctore, întreabă Laurent după ce chibzuieşte o clipă, aţi putea să-mi arătaţi cu aproximaţie de la ce distanţă s-a tras ?

— Cinci metri... zece metri ? spune Juard pe-un ton evaziv. E greu de dat o cifră exactă.

— În orice caz, conchide comisarul, pentru un glonte tras de-un om în fugă, a fost ţintit cu mare dibăcie.

— Întîmplarea... spune doctorul.

— Nu mai avea şi altă rană, nu-i aşa ?

— Nu, doar aceea.

Doctorul Juard răspunde la încă două-trei întrebări. N-a dat telefon imediat la comisariat

pentru că postul telefonic din vilă era deranjat ; iar cînd a ajuns la clinică, starea rănitului nu-i mai îngăduia nici un răgaz. Doamna Smite de la o cafenea din apropiere l-a chemat. Nu, nu ştia numele cafenelei. Confirmă şi ridicarea corpului de către un furgon al poliţiei şi înmînează comisarului singurul corp delict care i-a rămas : o mică sferă din hîrtie de mătase...

— Am adus glontele, spune el.

Laurent îi mulţumeşte, judecătorul de instrucţie fără îndoială că va avea nevoie de depoziţia medicului.

Se despart cu cîteva cuvinte de amabilitate.

Laurent contemplă micul con de metal negru, un proiectil de şapte şaizeci şi cinci, care putea tot atît de bine să provină din pistolul lui Wallas, ca şi din orice armă de acelaşi tip. Măcar de s-ar fi găsit şi cartuşul.

Hotărît lucru, acest doctor Juard are un aer suspect. Prima dată cînd a avut de-a face cu el, Laurent n-a reuşit să scape cu totul de impresia asta : frazele încurcate ale medicului, explicaţiile dubioase, reticenţele sale sfîrşiseră prin a-l face să presupună că joacă teatru. Acum îşi dă seama că asta îi este comportarea firească. Oare ochelarii îi dau aerul acesta fals ? Sau politeţea sa respectuoasă, umilinţa sa, acest „domnule comisar“ ? Dacă l-ar vedea, Fabius l-ar trece fără să şovăie printre complici ! Ba chiar el, Laurent, n-a încercat instinctiv acum cîteva minute, prin întrebări derutante, să-l tulbure şi mai mult ? Şi, bietul de el, nici n-avea nevoie

de asta: vorbele cele mai simple capătă, în gura lui, un aspect echivoc.

„...Contribuţia mea a fost atît de neînsemnată..."

Cum să te mai miri de ce povesteşte lumea despre activitatea sa profesională? Astăzi poate că mai e şi impresionat de moartea unui prieten sub propriul său bisturiu. Mort din pricina unei boli de inimă! De ce nu?

„Întîmplarea..."

Întîmplarea, pentru a doua oară, îl pune pe micul doctor într-o situaţie destul de tulbure. Laurent nu se va linişti complet decît cînd va primi din capitală concluziile medicului legist. În caz că Dupont s-a sinucis, un specialist şi-ar putea da seama dacă focul a fost tras cu ţeava lipită: Juard a observat şi el, şi caută din prietenie să fie acceptată teza omorului. A venit aici să constate ce efect au produs declaraţiile sale; îi e teamă că — şi după operaţie — cadavrul o să trădeze adevărul. Habar n-are, probabil, că furgonul mortuar l-a dus spre o altă destinaţie.

Într-adevăr, e un prieten devotat. N-a cerut el, aseară, „din respect pentru defunct", ca presa să nu facă prea mult zgomot în jurul acestui „fapt divers"? N-avea, de altfel, de ce să se teamă: ziarele de dimineaţă nu puteau primi decît o scurtă notă de ultima oră; cît despre cele de seară, vor avea tot timpul să capete un consemn din partea clanului. Cu toate că era un universitar şi trăia retras, Daniel Dupont făcea parte din marea burghezie industrială şi comer-

cială, căreia nu-i place să-şi vadă viaţa sau moartea discutate în piaţa publică. Or, nici un jurnal, pe tot cuprinsul ţării, nu se bucura de-o independenţă totală în privinţa aceasta ; cu atît mai mult într-un oraş de provincie, unde blocul lor atotputernic n-avea nici o fisură. Armatori, fabricanţi de hîrtie, negustori de lemne, proprietari de filatură, toţi îşi dădeau mîna cînd era vorba de salvarea unor interese comune. Dupont — e adevărat — denunţa, în cărţile sale, slăbiciunile sistemului lor, dar erau mai mult sfaturi decît atacuri şi chiar cei care nu le urmau îl respectau pe profesor.

Crimă politică ? Omul ăsta şters exercita oare influenţa ocultă pe care i-o atribuiau unii ? Chiar aşa stînd lucrurile, trebuie să fii un Roy-Dauzet ca să ridici eşafodajul unor asemenea absurdităţi : un asasinat în fiecare zi, la aceeaşi oră... Noroc că de astă dată n-a încredinţat poliţiei obişnuite halucinaţiile sale. Laurent ţine minte şi acum ultima toană a ministrului : mari cantităţi de arme şi de muniţii — pretindea el — erau debarcate zilnic în port în folosul unei organizaţii revoluţionare ; trebuia, fără întîrziere, să se pună capăt acestui trafic, iar vinovaţii să fie arestaţi ! Aproape trei săptămîni poliţia s-a spetit căutînd : antrepozitele inspectate cu de-amănuntul, calele navelor cotrobăite de sus şi pînă jos, lăzile deschise una cîte una, baloturile de bumbac desfăcute (pe urmă făcute la loc) fiindcă depăşeau greutatea normală. Toată prada le-a fost două revolvere nedeclarate şi puşca de vînătoare pe care un nenorocit de pasager o

ascundea într-un cufăr ca să nu plătească vamă. Nimeni nu lua în serios afacerea asta şi, după numai cîteva zile, poliţia ajunsese de rîsul lumii.

Comisarul-şef n-avea nici un chef să se lanseze din nou într-o aventură de felul ăsta.

6

Părăsind birourile poliţiei, Wallas a fost cuprins din nou de senzaţia aceea de vid pe care la început o pusese pe seama frigului. Acum s-a gîndit că drumul lung făcut pe nemîncate — micul dejun a fost prea sumar ca să constituie o compensaţie — probabil că-şi avea şi el partea lui. Pentru a fi în stare să chibzuiască cu folos la vorbele comisarului şi să pună ordine în propriile sale idei, s-a gîndit că nu i-ar strica o gustare mai serioasă. Aşa că a intrat într-o braserie, o ochise încă de-acum o oră, unde a mîncat cu poftă două ouă cu şuncă şi pîine neagră. Totodată, a pus-o pe chelneriţă să-i explice care-i drumul cel mai comod pentru a ajunge în strada Corintului. Trecînd iarăşi prin faţa statuii care împodobeşte Piaţa Prefecturii, s-a apropiat să citească pe partea dinspre apus a soclului inscripţia gravată în piatră : „Carul Naţiunii — V. Daulis, sculptor".

A găsit uşor clinica, însă doctorul Juard tocmai plecase. Infirmiera care l-a întîmpinat l-a

întrebat despre ce era vorba ; i-a răspuns că dorea să-i vorbească doctorului personal ; ea i-a propus atunci o întrevedere cu doamna Juard, care — spunea ea — era tot doctor şi, pe deasupra, conducea clinica. Wallas s-a eschivat, declarînd că nu venea pentru o chestiune medicală. Explicaţia aceasta a făcut-o pe infirmieră să zîmbească — fără motiv aparent — dar n-a mai întrebat nimic. Nu ştia cînd o să se întoarcă doctorul ; trebuia să revină mai tîrziu sau să telefoneze. În timp ce închidea uşa, a murmurat destul de tare ca Wallas s-o audă :

„Toţi sînt la fel !"

S-a întors pînă în piaţă şi a ocolit prefectura prin dreapta, cu intenţia să ajungă pe Bulevardul Circular în dreptul străzii Hotarnicilor ; dar s-a rătăcit într-un labirint de străduţe, unde cotiturile bruşte şi ocolurile l-au silit să facă un drum mult mai lung decît era nevoie. După ce a traversat un canal, a ajuns, în sfîrşit, într-un cartier cunoscut : strada Brabant şi casele de cărămidă aparentă ale exportatorilor de lemne. Pe tot acest parcurs atenţia i-a fost absorbită de grija de-a păstra direcţia cea bună ; şi cînd, după ce a străbătut bulevardul, s-a trezit în faţa vilei celei mici împrejmuite de lemn-cîinesc, aceasta i s-a părut deodată sinistră, în vreme ce de dimineaţă, dimpotrivă, fusese izbit de înfăţişarea ei cochetă. A încercat să alunge ideile astea nesăbuite puse pe socoteala oboselii şi s-a hotărît să folosească de acum înainte tramvaiul, cînd are de mers dintr-un loc într-altul.

Chiar în momentul acela a observat că de aproape o jumătate de oră, tot timpul s-a gîndit numai la figura şi tonul infirmierei: politicos, dar plin parcă de subînţelesuri. Aproape că avea aerul să creadă că era în căutarea unui medic serviabil — Dumnezeu ştie pentru ce treabă.

Wallas merge de-a lungul gardului viu din spatele grilajului de fier şi se opreşte la uşă, de unde priveşte cu atenţie timp de un minut faţada casei. Sînt două ferestre la parter, trei la primul etaj, dintre care una (cea din stînga) e întredeschisă.

Contrar aşteptărilor, cînd pătrunde în grădină nu se declanşează nici un semnal de alarmă. Închide portiţa, traversează rondul de pietriş şi urcă cele patru trepte ale peronului. Apasă pe butonul soneriei; un sunet îndepărtat îi răspunde. În mijlocul uşii de stejar lăcuit a fost lăsat loc pentru o deschizătură dreptunghiulară, prevăzută cu un geam ocrotit de-o adevărată dantelărie de fier: ceva asemănător unor tulpini împletite cu frunze prelungi şi suple... ce puteau să însemne şi şuviţe de fum...

După cîteva clipe, Wallas sună din nou. Şi pentru că nu vine nimeni să-i deschidă, aruncă o privire prin ochiul de geam — dar nu poate desluşi nimic înăuntru. Ridică atunci capul către ferestrele de la primul etaj. La cea din stînga, o bătrînă stă uşor aplecată, atît cît să-l poată zări.

— Pe cine cauţi ? strigă ea, văzîndu-se descoperită. Nu e nimeni aici. Ai face mai bine să pleci, tinere.

Are un ton sec şi dispreţuitor, dar ghiceşti, cu toate astea, că poate fi îmbunată. Wallas se arată cît mai amabil cu putinţă.

— Doamna Smite, nu-i aşa ?

— Ce spui ?

— Sînteţi desigur doamna Smite ? repetă el puţin mai tare.

De astă dată ea îi răspunde ca şi cum înţelesese de mult :

— Ei bine, da ! Ce vrei de la doamna Smite ? Şi, fără să aştepte, adaugă cu o voce ascuţită : Dacă-i pentru telefon, să ştii, băiete, că vii prea tîrziu ; nu mai e nimeni aici.

— Nu, doamnă, nu despre asta e vorba. Aş vrea să vă vorbesc.

— N-am timp să stau de vorbă. Îmi fac bagajele.

Molipsit, Wallas strigă acum aproape la fel de tare ca ea. Insistă :

— Ascultaţi, doamnă Smite, aş vrea doar cîteva mici lămuriri.

Bătrîna încă nu pare hotărîtă să-l primească. Wallas a coborît de pe peron, pentru ca ea să-l poată examina mai în voie ; are o ţinută îngrijită care pledează, fără doar şi poate, în favoarea sa. Într-adevăr, pînă la urmă, guvernanta spune înainte de-a dispărea în odaie :

— Nu înţeleg nimic din ce tot îndrugi dumneata acolo, tinere. Stai că am să cobor.

Trece însă destul de mult timp şi nu se întîmplă nimic însemnat. Wallas, de teamă să nu-l fi uitat, e gata să strige, cînd deodată ochiul de geam se deschide fără să se fi auzit nici cel mai mic zgomot în vestibul, iar faţa bătrînei apare lipită de grilaj.

— Va să zică pentru telefon, nu ? ţipă ea îndîrjită (şi fără să coboare vocea, cu toate că acum e la cincizeci de centimetri de interlocutor). E-o săptămînă de cînd te-aştept ! Dumneata, cel puţin, nu vii dintr-o casă de sănătate, ca celălalt de aseară, nu ?

Wallas se zăpăceşte niţel.

— Adică, începe el crezînd că se referă la clinică, am trecut pe-acolo, dar...

Bătrîna guvernantă îl întrerupe îndată, indignată :

— Cum ? Va să zică toţi sînt nebuni la poşta asta ! Şi-ai umblat prin toate cafenelele, desigur, pînă să vii ?

Wallas îşi păstrează calmul. Laurent îl lăsase să înţeleagă că femeia spune uneori nişte lucruri cam ciudate, totuşi nu se gîndea să fie chiar aşa de nebună. Trebuie să-i explice pe îndelete situaţia, rostind cu grijă cuvintele, pentru ca ea să le poată prinde.

Dar deodată Wallas îşi aduce aminte de cele două cafenele în care intrase de dimineaţă — în afară de aceea unde a dormit ; sînt fapte pe care nu le poate tăgădui, deşi nu vede de ce i le reproşează. În ce priveşte poşta, e ceva mai sigur — totuşi n-a întrebat el unde se află poşta centrală ? N-a intrat înăuntru — dar ori-

cum nu putea, pentru că a găsit uşa închisă... Şi apoi, de ce să se simtă stingherit de asemenea acuzaţii caraghioase ?

— E-o neînţelegere, începe el din nou. Nu de la poştă sînt trimis (cel puţin asta o poate afirma fără gînd ascuns).

— Atunci ce-mi tot îndrugi, băiete ? răspunde faţa aceea bănuitoare.

N-o să fie lesne de luat un interogatoriu în condiţiile astea ! Probabil că de cînd i-a fost ucis stăpînul s-a ţicnit puţin.

— Vă spun că nu vin pentru telefon, repetă Wallas, străduindu-se să nu-şi piardă răbdarea.

— Bine, bine, exclamă ea, nu-i nevoie să ţipi aşa, ştii ? Nu sînt surdă ! (Citeşte pe buze, e clar.) Şi dacă nu-i vorba de telefon, ce rost are să mai discutăm ?

Ca să nu înceapă iar cu subiectul ăsta, Wallas îi expune pe scurt scopul vizitei sale. Spre marea lui mirare, se face înţeles fără nici o greutate : doamna Smite acceptă să-l poftească înăuntru. Dar, în loc să deschidă uşa, rămîne pe loc să-l supravegheze din dosul grătarului care-i ascunde pe jumătate faţa. Prin deschizătura ferestruicii, pe care se pregăteşte s-o închidă din nou, îi aruncă, în sfîrşit, cu o nuanţă de reproş (n-ar fi trebuit s-o ştie mai de mult ?) :

— Nu se intră pe uşa asta, tinere. E prea greu de manevrat. Trebuie să ocoleşti prin spate.

Şi ferestruica se închide brusc. Wallas, coborînd treptele spre aleea de pietriş, simte privirea care continuă să-l pîndească din bezna vestibulului.

Între timp, bătrîna Ana se grăbește totuși, cu pași mici, spre bucătărie. Domnul ăsta are o înfățișare mai distinsă decît cei doi care au venit ieri seară, cu fețele lor roșii și pantofi grosolani. Intrau pretutindeni cu tot felul de tertipuri și nici măcar nu ascultau ce li se spunea. A trebuit să stea tot timpul cu ochii pe ei, să nu șterpelească ceva, fiindcă mutrele lor nu-ți inspirau de loc încredere. Dacă erau complici care veneau să caute ce n-a putut să fure banditul cînd a fugit ? Cel de acum pare mai puțin dezghețat — și se pierde în tot felul de considerații inutile pînă să spună ce vrea — dar e mai bine crescut, asta-i sigur. Domnul Dupont voia întotdeauna să-i poftească pe toți pe ușa din față. Ivărele sînt prea complicate. Acum, că e mort, n-au decît să ocolească.

Wallas ajunge la ușița cu geam despre care i-a vorbit comisarul. Ciocăne în geam cu arătătorul îndoit. Fiindcă bătrîna guvernantă dispăruse din nou, încearcă să învîrte mînerul ; ușa nu-i închisă. Împinge canatul care scîrțîie din țîțîni ca într-o casă părăsită — probabil bîntuită de năluci — unde fiecare mișcare stîrnește zborul bufnițelor și al liliecilor. Dar ușa odată închisă, nici un foșnet de aripi nu mai tulbură tăcerea. Wallas face ezitînd cîțiva pași ; obișnuindu-se cu întunericul, privirea îi alunecă peste lambriuri, sculpturi complicate, coloana de aramă care tronează în pragul scării, covoare și tot ce împodobea, la începutul secolului, o locuință burgheză.

Wallas tresare auzind deodată vocea doamnei Smite, care îl cheamă în capătul coridorului. Se întoarce şi-i zăreşte silueta detaşîndu-se pe geamul uşiţei. Pentru o clipă are senzaţia vagă că s-a lăsat prins într-o cursă.

E poftit în bucătărie, o bucătărie fără viaţă, care seamănă cu o machetă : cuptorul bine frecat, totul vopsit fără cusur, pe perete şiruri de crătiţi de aramă roşie atît de bine lustruite că n-ai îndrăzni să le foloseşti. Nimic nu aminteşte prepararea zilnică a mîncării ; cele cîteva obiecte care nu se află la adăpost în dulapuri par, acolo pe etajere, ţintuite pe locul lor pentru veşnicie.

Bătrîna, îmbrăcată în negru, e aproape elegantă, cu toate că poartă pîslari ; de altfel, acesta e singurul amănunt care arată că aici e la ea acasă, şi nu pe cale să viziteze un apartament liber. Îl pofteşte pe Wallas să se aşeze în faţa ei şi îndată începe :

— Urîtă poveste !

Dar vocea ei prea puternică, în loc să pară mişcată, sună ca o exclamaţie stîngace pe scena unui teatru. Acum ai jura că şirul de crătiţi e pictat ca un decor pe perete. Moartea lui Daniel Dupont nu mai e decît un eveniment abstract, despre care discută nişte manechine.

— E mort, nu-i aşa ? ţipă guvernanta cu atîta putere că Wallas se trage cîţiva centimetri îndărăt cu scaun cu tot.

Îşi pregăteşte o frază de condoleanţe, dar fără să-i dea timp s-o plaseze, ea continuă aplecîndu-se şi mai mult spre el :

— Ei bine, tinere, am să-ţi spun, am să-ţi spun eu cine l-a omorît !

— Dumneata ştii cine l-a omorît pe Dupont ? se miră Wallas.

— Doctorul Juard ! Doctorul ăsta cu figura lui vicleană, pe care eu însămi l-am chemat pentru că — ce-i drept — uitam să-ţi spun : ne-au tăiat firul de la telefon. Da ! De alaltăieri... ba nu, şi mai de mult ; nu mai ştiu acum. Astăzi e... luni...

— Marţi, corectează cu sfială Wallas.

— Ce spui ?

— Azi e marţi, repetă Wallas.

Îşi mişcă buzele privindu-l cum vorbeşte, pe urmă holbează ochii neîncrezătoare. Dar trece peste asta : trebuie să le faci unele mici hatîruri copiilor încăpăţînaţi.

— Bine, să zicem că-i marţi. Ei, cum îţi spuneam, telefonul nu mai mergea de... duminică, sîmbătă, vineri...

— Vorbeşti serios, doamnă, o întrerupe Wallas, doctorul Juard l-a asasinat pe Daniel Dupont ?

— Sigur că vorbesc serios, tinere. De altfel, toată lumea ştie că e un asasin ; n-ai decît să întrebi pe stradă pe oricine. Ah, cît de rău îmi pare acum că l-am ascultat pe domnul Dupont ; el ţinea morţiş să fie ăsta — avea el ideile lui, ştii, şi nu mă lua în seamă cîtuşi de puţin. În sfîrşit, oamenii sînt aşa cum sînt ; nu vreau să mă apuc să-l vorbesc de rău acuma... Eram aici, spălam vasele după cină, cînd l-am auzit strigîndu-mă de la primul etaj ; în trecere am vă-

zut că uşa — asta pe unde-ai intrat dumneata — era deschisă. Domnul Dupont era pe palier — viu, nevătămat, înţelegi ! — doar că avea braţul stîng îndoit la piept şi puţin sînge pe mînă. În mîna cealaltă ţinea revolverul. Am muncit ca un cîine pînă am scos petele de sînge pe care mi le-a făcut pe covor şi mi-au trebuit două ore pe puţin ca să curăţ cuvertura de pe patul unde l-am găsit lungit cînd m-am întors — cînd m-am întors de la telefon. Astea nu ies uşor, ştii, noroc că nu sîngera prea tare. Mi-a spus : „Nu-i decît o rană mică la braţ ; nu te nelinişti, nu-i nimic grav". Voiam să-l îngrijesc eu singură, dar nu m-a lăsat, încăpăţînat cum era — ţi-am spus — şi a trebuit să mă duc să-l chem pe cioclul ăsta de medic, care l-a luat cu el în maşină. Nu voia nici măcar să fie sprijinit cînd coboară scara ! Dar cînd am ajuns la clinică, azi dis-de-dimineaţă, ca să-i duc rufărie, am înţeles imediat că murise. „I s-a oprit inima", aşa mi-a spus făcătorul ăsta de îngeraşi ! Şi nici c-aduce cu altceva, zău, tinere ! N-am insistat ; totuşi tare aş vrea să ştiu cine l-a omorît, dacă nu el ! Măcar de data asta domnul Dupont ar fi făcut mai bine să mă asculte...

În vocea bătrînei răzbate aproape un triumf. Probabil că stăpînul n-o lăsa să vorbească, pentru ca să nu-l asurzească cu vocea asta înspăimîntătoare ; acum se străduieşte să cîştige timpul pierdut. Wallas încearcă să pună puţină ordine în talazul ăsta de vorbe. Pe doamna Smite, după cît se pare, au neliniştit-o mai mult petele pe care le avea de spălat decît rana stăpînului. N-a

verificat dacă într-adevăr braţul era atins ; de altfel, Dupont n-a lăsat-o să i-l privească de prea aproape ; iar sîngele de pe mînă nu dovedeşte mare lucru. Era rănit la piept şi nu voia să-i mărturisească guvernantei, ca să nu-şi iasă din minţi. Ba, ca s-o înşele, a reuşit chiar să se ţină drept şi să meargă pînă la ambulanţă ; poate că eforturile astea l-au dat gata. În orice caz, medicul nu trebuia să-i fi îngăduit. Evident, pe el ar trebui să-l interogheze.

„Clinica Juard. Ginecologie. Naşteri." Infirmiera care i-a deschis nici măcar nu l-a poftit să intre ; stătea în dreptul uşii întredeschise, gata s-o închidă ; ai fi zis că-i un paznic care se teme ca nu cumva o persoană străină să dea buzna înăuntru, în acelaşi timp însă căuta să-l reţină.

— Despre ce-i vorba, domnule ?

— Aş vrea să-i vorbesc doctorului.

— Doamna Juard se află în birou, totdeauna ea primeşte pacienţii.

— Dar eu nu sînt pacient. Trebuie să-l văd pe doctor personal.

— Şi doamna Juard e doctor, domnule. Ea e directoarea clinicii ; aşa că neapărat e la curent cu toate...

Cînd, ca să isprăvească odată, i-a spus că n-avea nevoie de serviciile clinicii, ea a tăcut, ca şi cum ar fi obţinut ceea ce dorise ; şi l-a privit cu surîsul vag superior al unuia care ştie totul de la început. Politeţea ei capătă un aer de impertinenţă :

— Nu, domnule, n-a spus cînd se întoarce. Nu vreţi să vă lăsaţi numele ?

— Degeaba, numele meu nu i-ar spune nimic.

Auzise clar : „Toţi sînt la fel !"

— ...aşa mi-a spus, făcătorul ăsta de îngeraşi...

Pe mocheta din coridor, la primul etaj, bătrîna îi arată urmele, abia perceptibile, a cinci sau şase mici pete de nu ştiu ce. Wallas întreabă dacă inspectorii veniţi în ajun au luat cu ei revolverul victimei.

— Bine-nţeles că nu ! strigă doamna Smite. Doar nu-ţi închipui că i-am lăsat pe cei doi să golească toată casa ? L-am pus la loc în sertar. S-ar fi putut să mai aibă nevoie.

Wallas ar vrea să-l vadă. L-a condus în camera de culcare : o odaie destul de mare, cu acelaşi lux impersonal şi demodat ca şi în restul casei, toată căptuşită cu tapiserii, perdele şi covoare. O tăcere absolută trebuie că domneşte în această vilă, unde totul e făcut pentru a înăbuşi şi cel mai mic zgomot. Oare Dupont purta şi el pîslari ? Cum de reuşea să-i vorbească acestei slujnice surde fără să ridice vocea ? Obişnuinţa, desigur. Wallas constată că pe pat cuvertura a fost schimbată — nu putea s-o fi curăţit atît de bine. Totul e la fel de curat şi de bine rînduit de parcă nu s-ar fi întîmplat încă nimic.

Doamna Smite deschide sertarul noptierei şi-i întinde lui Wallas un pistol, pe care acesta îl recunoaşte de la prima vedere : acelaşi model ca şi al său, o armă serioasă pentru apărare, nu o

jucărie. Trage afară încărcătorul şi-şi dă seama că un glonte a fost tras.

— Domnul Dupont a tras după fugar? întreabă el, cu toate că ştie dinainte răspunsul: cînd Dupont s-a întors cu revolverul, ucigaşul dispăruse.

Wallas ar fi arătat bucuros obiectul acesta comisarului Laurent, dar guvernanta şovăie să i-l dea, apoi cedează ridicînd din umeri:

— Ia-l cu dumneata, tinere. Cui să-i mai folosească acum?

— Nu-l cer în dar. Pistolul ăsta e o „piesă la dosar", înţelegi?

— Ia-l, cînd îţi spun, dacă ţii atît de mult la el.

— Nu ştii dacă stăpînul dumitale l-a folosit mai înainte pentru altceva?

— La ce să-l fi folosit, tinere? Domnul Dupont nu era un om care să se distreze trăgînd focuri de revolver prin casă. Nu, din fericire! Avea el cusururile lui, dar...

Wallas pune pistolul în buzunarul paltonului.

Guvernanta îl lasă singur pe musafir; nu mai are nimic să-i comunice: firea sucită a răposatului, dificultatea spălării petelor de sînge, medicul criminal, neglijenţa care domneşte la Societatea de Telefoane... Pe toate le-a repetat de mai multe ori: acum trebuie să meargă să-şi termine bagajele, ca să nu piardă trenul de două, care o va duce la fiică-sa. Nu-i o vreme prea plăcută să se ducă la ţară; trebuie totuşi să se grăbească. Wallas îşi priveşte ceasul-bră-

țară : arată tot ora șapte și jumătate. În camera lui Dupont, pe cămin, între candelabrele fără lumînări, pendula de bronz nici ea nu merge.

La insistențele agentului special, doamna Smite a admis pînă la urmă că trebuie să lase poliției cheile vilei ; îi predă fără prea mare plăcere și cheia de la ușița cu geamlîc. O va închide chiar el cînd va pleca. Guvernanta va ieși pe ușa din față, are și cheile de acolo. În ce privește poarta cu grilaj a grădinii, broasca nu-i mai funcționează de mult.

Wallas rămîne singur în camera de lucru. În odăița asta trăia Dupont, nu ieșea decît ca să se culce și să ia masa, la amiază și la șapte seara. Wallas se apropie de masă ; se pare că inspectorii au lăsat totul așa cum era : pe mapa de birou se află o foaie albă pe care Dupont apucase să scrie doar patru cuvinte : „ei nu pot împiedica..." — „...moartea", evident. Ăsta e cuvîntul pe care-l căuta cînd a coborît să cineze.

CAPITOLUL AL DOILEA

1

E precis un zgomot de paşi ; paşi pe scară care se apropie. Cineva urcă. Cineva urcă încet — ba nu : pe îndelete ; cu precauţie, poate ? Ţinîndu-se de balustradă, după cît se pare. O persoană care gîfîie din pricina urcuşului greu, sau poate vine de departe şi e obosită. Sînt paşi de bărbat, dar paşi discreţi, înăbuşiţi de covor pe trei sferturi — ceea ce, din cînd în cînd, îi dă un aer temător ori clandestin.

Impresia asta totuşi nu durează. De mai aproape recunoşti un pas precis, probabil fără prefăcătorie : pasul unui bărbat cu gînduri senine care urcă liniştit.

Urcă ultimele trei trepte, cu mai multă vigoare, grăbit fără îndoială să ajungă pe palier. Omul e acum în faţa uşii ; se opreşte o clipă să-şi tragă suflarea...

(...ciocăne o dată, apoi de trei ori scurt şi repede...)

Dar nu zăboveşte decît cîteva secunde şi începe să urce scara mai departe. Paşii se îndepărtează spre partea de sus a imobilului.

Nu era Garinati.

E ora zece, totuşi : Garinati ar trebui să sosească. Ba chiar ar trebui să fie acolo de aproape un minut ; e prea de tot. Paşii aceştia de pe scară ar trebui să fie ai săi.

Urcă încă niţel în felul acesta, dar face mai puţin zgomot, deşi pune piciorul mai hotărît, treaptă după treaptă, fără gînd ascuns, fără cel mai mic...

Nu ! E cu neputinţă să-l mai confunzi mult timp pe Garinati cu această ficţiune : de astă seară un altul va trebui să-l înlocuiască în misiunea sa. Cîteva zile cel puţin va trebui ţinut deoparte şi supravegheat ; pe urmă poate i se va da o nouă misiune, fără să se rişte totuşi prea mult. Iată, sînt cîteva zile de cînd arăta cam ostenit. Se plîngea de dureri de cap ; şi, o dată sau de două ori, i-au scăpat nişte cuvinte bizare. În cursul ultimei întrevederi s-a arătat chiar de-a dreptul cusurgiu : neliniştit, susceptibil, cerînd mereu lămuriri asupra unor amănunte demult stabilite, pe deasupra făcînd, în mai multe rînduri, şi obiecţii cu totul nesăbuite şi enervîndu-se că-i sînt respinse prea repede.

Treaba pe care trebuia s-o facă a suferit din cauza asta : Daniel Dupont n-a murit de loc — toate rapoartele o confirmă. Asta n-are nici o importanţă, pentru că totuşi a murit şi, mai mult încă, „fără să-şi recapete cunoştinţa" ; dar din punctul de vedere al planului, e ceva aici în neregulă : Dupont n-a murit la ora fixată. Nu încape nici o îndoială, de vină e nervozitatea exagerată a lui Garinati. Pe urmă, nici n-a venit la întîlnirea prevăzută. Iar în dimineaţa asta, cu

toată convocarea în scris, e în întîrziere. Hotărît lucru, nu mai e omul de altădată.

Jean Bonaventure — zis „Bona“ — stă pe-un scaun de grădină, în mijlocul unei încăperi goale. Lîngă el, o servietă de piele culcată jos pe podea — o podea din scîndură de brad, unde nu desluşeşti nimic deosebit, în afară de lipsa vădită de îngrijire. Pereţii, în schimb, sînt acoperiţi cu tapet în foarte bună stare, dacă nu chiar nou, pe care mici buchete multicolore înfloresc uniform hîrtia cenuşie de culoarea perlei. Pînă şi tavanul se vede că-i văruit de foarte curînd ; în mijloc, un bec electric atîrnă de capătul unui fir.

O fereastră patrată, fără perdele, luminează toată încăperea. Două uşi, amîndouă larg deschise, dau, prima spre o cameră mai întunecoasă, cea de-a doua spre un mic vestibul, care duce la uşa de intrare în apartament. În toată încăperea nu-i nici o mobilă, dacă nu pui la socoteală cele două scaune de fier pliante, vopsite în verde-închis, după cum se obişnuieşte. Bona e aşezat pe unul din ele ; celălalt, plasat în faţa lui, rămîne neocupat.

Bona e îmbrăcat ca pentru plimbare. Pardesiul îl are chiar încheiat cu grijă pînă la gît, mîinile îi sînt înmănuşate, pe cap are şi acum pălăria.

Aşteaptă, nemişcat, în jilţul ăsta incomod, foarte drept, cu mîinile încrucişate pe genunchi, picioarele înşurubate în pardoseală, nu trădează nici o nerăbdare. Priveşte, în faţa sa, micile pete făcute de ploaie în praful de pe lespezi, iar din-

colo, pe deasupra imenselor vitralii albăstrii ale atelierelor, care ocupă cealaltă parte a străzii, clădirile neregulate ale mahalalelor ondulîndu-se către un orizont cenuşiu înţesat de hornuri şi stîlpi.

Pe o vreme obişnuită, priveliştea asta nu pare prea adîncă, ba e chiar lipsită de farmec, în dimineaţa asta însă cerul cenuşiu-gălbui al zilelor cu zăpadă îi conferă dimensiuni neobişnuite. Unele contururi sînt îngroşate, altele se şterg ; ici şi colo spaţiile se adîncesc, forme compacte se ivesc pe neaşteptate ; întregul se organizează pe mai multe planuri decupate, în care relieful, scos brusc la iveală, pare dintr-o dată că-şi pierde firescul — şi poate realitatea — ca şi cum această claritate prea mare n-ar fi posibilă decît în pictură. De aceea distanţele devin aproape de nerecunoscut, fără să poţi să spui exact în ce sens s-au transformat : s-au lungit ori s-au strîns — sau şi una şi alta — dacă n-au dobîndit cumva o însuşire nouă, care nu mai ţine de geometrie... Aşa se întîmplă uneori cu oraşele dispărute, încremenite secole întregi după vreun cataclism — ori uneori doar cîteva secunde înainte de surpare, o clipă de şovăială între viaţă şi ceea ce de pe-acum poartă un alt nume : după, înainte, veşnicia.

Bona priveşte. Calm, îşi contemplă opera. Aşteaptă. Făcuse să încremenească tot oraşul. Ieri, Daniel Dupont a murit asasinat. Astă seară, la aceeaşi oră, o crimă identică va răsuna ca un ecou al acestui scandal, şi pînă la urmă va scoate din rutină poliţia şi jurnalele din muţenie.

Într-o săptămînă, Organizaţia a şi semănat neliniştea în toate colţurile ţării, dar autorităţile tot se mai prefac că e vorba de acte fără vreo legătură, de accidente fără importanţă. E nevoie de această coincidenţă greu de admis care se pregăteşte, pentru a face să izbucnească panica.

Bona ciuleşte urechea. Paşii s-au oprit în faţa uşii.

Tăcere. Nimeni.

Uşor, dar desluşit, începe să se audă semnalul convenit... o dată scurt, de trei ori repede, abia desluşit, o dată scurt...

— Să nu mai vorbim de asta, de vreme ce totul s-a aranjat.

Garinati însă nu pricepe cum trebuie sensul acestor cuvinte ; insistă : o va lua de la capăt şi, de data asta, n-o să greşească ţinta. În sfîrşit, îi scapă mărturisirea : va stinge lumina, dacă această precauţie e absolut necesară, cu toate că, pe de altă parte...

— N-ai stins ? întreabă Bona.

— N-am putut. Dupont a urcat prea repede. Abia am avut timp să recunosc lucrurile în jurul meu.

— Totuşi l-ai văzut cînd a coborît şi ai urcat imediat ?

— A trebuit să mai aştept ca bătrîna guvernantă să plece din bucătărie.

Bona nu spune nimic. Garinati e mai vinovat decît credea. Frica i-a încurcat gesturile, aşa cum tot ea îi încurcă acum frazele :

— Am urcat imediat. Nu-i era foame, pesemne. Puteam să văd pe întuneric ? Dar am s-o iau de la capăt și de data asta...

Se oprește cerșind o încurajare pe fața de nepătruns a șefului. De ce nu-l mai tutuiește ca în zilele trecute ? Amănuntul ăsta stupid cu butonul electric nu-i decît un pretext...

— Trebuia să stingi lumina, spune Bona.

— Am să mă întorc, am să sting lumina. Astă seară am să mă duc.

— Astă seară e treaba altuia.

— Ba nu, e treaba mea : eu trebuie să termin ce-am început.

— Bați cîmpii, Garinati. Despre ce vorbești ?

— Am să mă întorc la vilă. Sau am să-l caut oriunde, dacă se ascunde. Am să-l găsesc și am să-l omor.

Bona încetează să mai scruteze orizontul, ca să se uite cu atenție la cel care-i vorbește :

— Spui că ai să te duci *acum* să-l omori pe Daniel Dupont ?

— Mă jur !

— Nu jura, Garinati ; e prea tîrziu.

— Niciodată nu-i...

Niciodată nu-i prea tîrziu. Ocazia scăpată revine de la sine în punctul de plecare pentru o a doua scadență... O rotire de cadran, și condamnatul își reîncepe gestul teatral, arătînd din nou spre piept : „Ochiți în inimă, soldați !“ Și din nou...

— Nu citești ziarele ? întreabă Bona.

Se apleacă să caute ceva în servietă. Garinati ia foaia îndoită ce i se întinde şi citeşte un articolaş la întîmplare :

„Un îndrăzneţ spărgător s-a introdus ieri, la căderea nopţii..." Citeşte încet, cu atenţie ; cînd ajunge la capăt, o ia de la început, să fie sigur că nu scapă nimic : „Un îndrăzneţ spărgător..." Rodică ochii spre Bona, care priveşte aiurea, peste capul său, fără să zîmbească.

Garinati mai citeşte o dată articolul. Spune, cu voce scăzută :

— E mort. Evident. Stinsesem lumina.

Nu zău, omul ăsta-i nebun.

— E fără îndoială o greşeală, spune Garinati ; l-am rănit numai.

— A murit după aceea. Ai noroc.

— Poate că ziarul se înşală ?

— Linişte-te : am informatorii mei personali. Daniel Dupont a murit — cu o mică întîrziere, asta-i tot.

După o pauză, Bona adaugă cu o voce mai îndulcită :

— Tot tu l-ai omorît.

Cum arunci un os unui cîine.

Garinati încearcă să capete lămuriri ; nu-i convins. Vrea să-i înfăţişeze scrupulele sale. Dar pe şef îl obosesc curînd toţi aceşti „fără îndoială" şi „probabil" ai omului ăsta slab :

— E de ajuns, crede-mă. Să nu mai vorbim de asta, de vreme ce totul s-a aranjat.

— I-ai dat de urmă lui Wallas ăsta, cum îl cheamă ?

— Știu unde a stat peste noapte.

— Ce face în dimineața asta ?

— În dimineața asta trebuia...

— L-ai lăsat să-ți scape. Și nu i-ai dat iar de urmă ?

— Trebuia să vin aici și...

— Ai venit cu întîrziere. Oricum, aveai atîtea ore înaintea dumitale. Acum, unde și cînd crezi că ai să-l găsești ?

Garinati nu mai știe ce să răspundă.

Bona îl privește fără pic de bunăvoință :

— Trebuia să vii să-mi dai socoteala încă de aseară. De ce nu te-ai arătat ?

Ar vrea să-i explice eșecul său, lumina, timpul care i-a lipsit... Dar Bona nu-i lasă răgazul ; îl întrerupe brutal :

— De ce n-ai venit ?

Tocmai despre asta vrea să vorbească și Garinati, dar cum să-l faci să înțeleagă situația pe unul care nu vrea să te asculte ? Trebuie totuși să înceapă cu lumina aceea, din pricina căreia s-a întîmplat totul : Dupont a aprins lumina prea devreme și l-a descoperit înainte ca el să apuce să tragă, așa încît n-a mai...

— Și Wallas ăsta, pe care ni-l trimit pe cap, ce-a făcut de cînd a venit ?

Garinati spune ce știe : camera de la Cafeneaua Aliaților, strada Hotarnicilor ; plecarea azi-dimineață foarte devreme...

— L-ai lăsat să-ți scape. Și nu i-ai mai dat de urmă?

E cu totul nedrept, firește: nimic nu te lăsa să prevezi că o să plece atît de dimineață, și nu-i de loc ușor să-i dai de urmă unuia pe care nu l-ai văzut niciodată, într-un oraș de-o asemenea întindere.

De altfel, ce rost are să-l spioneze pe polițistul ăsta, care nu poate face nimic mai mult decît ceilalți? N-ar fi mai bine să se ocupe de treaba de astă seară? Dar Bona pare să aibă oarecari rețineri, se face că nu aude. Totuși, Garinati continuă: vrea să repare eșecul, să se întoarcă la Daniel Dupont și să-l omoare.

Bona se arată surprins. Încetează să mai scruteze orizontul, ca să se uite cu atenție la cel care-i vorbește. Apoi se apleacă spre servietă, o deschide și scoate o foaie îndoită.

— Nu citești ziarele?

Garinati întinde mîna fără să înțeleagă.

Pînă și pașii îi sînt altfel; sînt obosiți, aproape fără vlagă; și-au pierdut siguranța. Zgomotul lor se aude din ce în ce mai slab pe scară.

Departe de tot, de aceeași culoare cenușiu-albăstrie ca și hornurile și acoperișurile, confundîndu-se cu ele în ciuda unor ușoare deplasări al căror sens, de altfel, îți scapă din pricina distanței, doi oameni — coșari, probabil, sau țiglari — fac pregătiri pentru venirea timpurie a iernii.

La parter se aude închizîndu-se ușa imobilului.

2

Cu un țăcănit, zăvorul își reia locul în lăcaș ; în același timp, canatul ușii se lovește puternic de pervaz și toată lemnăria începe să vibreze cu zgomot, iscînd ecouri neașteptate pînă în tăbliile și ușorul de alături. Dar toată această agitație subită se potolește la fel de repede cum s-a ivit ; în liniștea străzii se distinge atunci un șuier ușor— ca un țîșnet de abur, subțire și continuu — care provine desigur de la atelierele de peste drum, însă atît de bine topit în văzduh că nu-i poți atribui o sursă precisă — ba chiar, pînă la urmă, ajungi să te întrebi dacă nu-i vorba mai degrabă de-o ureche care îți țiuie.

Garinati rămîne nehotărît dinaintea porții pe care abia a închis-o. Habar n-are încotro s-o apuce pe strada asta la mijlocul căreia se află și care de o parte și de alta... Cum poate fi atît de sigur Bona de moartea lui Daniel Dupont ? Nici măcar n-a vrut să discute despre asta. Și totuși eroarea — sau minciuna — ziarelor de dimineață se explică ușor și în nenumărate feluri. De altfel nimeni, într-o treabă serioasă ca asta, nu s-ar mulțumi cu acest gen de informații și nu încape îndoială că Bona s-a interesat el însuși sau prin oameni de încredere. Pe de altă parte, Garinati știe că victima sa nu părea să fie rănită mortal — că, în orice caz, nu-și pierduse pe loc cunoștința și e puțin probabil să și-o fi pierdut înainte de a primi aju-

tor. Atunci ? Oare s-au înşelat oamenii de încredere ? Încrederea lui Bona poate nu-i totdeauna de ajuns...

Garinati duce mîna la urechea dreaptă, căreia îi astupă şi-i destupă alternativ canalul ; pe urmă, la fel cu cealaltă ureche... Dar certitudinea şefului îl tulbură ; nu mai e absolut sigur că nu l-a atins pe profesor decît la braţ ; acesta, lovit de moarte, a putut face cîţiva paşi ca să bată în retragere, condus de instinctul de conservare, şi-apoi să se prăbuşească ceva mai încolo...

Din nou, Garinati îşi astupă urechile ca să alunge zgomotul acela enervant. De data aceasta, operează cu amîndouă mîinile, pe care le ţine un minut lipite ermetic de o parte şi de alta a capului.

Cînd le dă la o parte, şuierul a dispărut. Începe să meargă precaut, de parcă s-ar teme să nu-l provoace din nou prin mişcări prea energice. Poate că Wallas i-ar putea da soluţia enigmei. Nu trebuie oricum să-l găsească ? Aşa i s-a poruncit. Aşa trebuie să facă.

Dar unde să-l caute ? Şi cum să-l recunoască ? N-are nici un semn de recunoaştere, şi oraşul e mare. Se hotărăşte totuşi să se îndrepte spre centru, ceea ce îl sileşte să facă drumul îndărăt.

După cîţiva paşi, se trezeşte din nou în faţa imobilului de unde abia a ieşit. Duce iritat mîna la ureche : maşina asta infernală n-are de gînd să înceteze o dată ?

3

Wallas, deja întors pe jumătate, aude zăvorul reluîndu-şi locul în lăcaş ; dă drumul mînerului de fier şi ridică ochii spre casa din faţă. Recunoaşte îndată, la o fereastră de la al doilea etaj, aceeaşi perdea brodată pe care a remarcat-o de mai multe ori în cursul plimbării de dimineaţă. Probabil că nu-i prea sănătos să pui un copilaş să sugă de la ugerul unei oi : e cît se poate de neigienic. În spatele ochiurilor rare ale plasei, Wallas observă o mişcare, ghiceşte o siluetă ; cineva care se uită şi, văzîndu-se descoperit, se mişcă pe nesimţite prin camera întunecată, să se pună la adăpost de priviri. Cîteva secunde mai tîrziu, în cadrul ferestrei nu mai sînt decît cei doi păstori aplecaţi grijuliu peste trupul unui nou-născut.

Wallas înaintează pe lîngă grilajul grădinii în direcţia podului, tot întrebîndu-se dacă într-un imobil de importanţa acestei locuinţe burgheze poţi fi sigur că întotdeauna măcar un locatar stă şi priveşte în stradă. Cinci etaje, două apartamente la fiecare etaj, cu faţa spre sud, plus, la parter... Aruncă o privire în urmă, să stabilească numărul probabil de locatari ; vede perdeaua de plasă cum se lasă din nou — fusese dată la o parte, ca să poată fi observat mai uşor. Dacă persoana aceasta ar fi stat la pîndă ieri toată ziua, ar putea fi un martor preţios. Dar cine ar împinge curiozitatea pînă într-atît încît să pîndească, după căderea nopţii, venirile şi

plecările unui trecător oarecare ? Ar trebui să ai un motiv precis — pentru ca atenția să-ți fie atrasă de-un țipăt, de-un zgomot neobișnuit... sau într-un fel oarecare.

Fabius, după ce închide poarta grădinii, cercetează atent împrejurimile ; dar nu lasă să se observe nimic : e un pașnic agent de asigurări care iese de la un client și se uită pe cer la dreapta și la stînga, să afle dincotro bate vîntul... Remarcă îndată un personaj suspect care-l pîndește din dosul perdelelor, la o fereastră dublă de la al doilea etaj. Își întoarce iute privirile ca să nu trezească bănuieli și se îndreaptă cu pași nepăsători spre bulevard. Îndată însă ce trece podul, face la dreapta pe-un drum cotit, care-l readuce, cam după o oră, pe Bulevardul Circular ; fără să piardă timp, trece canalul pe pasarela din locul acela. Apoi, furișîndu-se de-a lungul caselor, revine de unde a plecat, acolo, în fața imobilului din colțul străzii Hotarnicilor.
Intră, sigur pe el, pe poarta care dă spre canal și merge să bată la loja portarului. E reprezentantul unei case de storuri și umbrele de soare ; ar avea nevoie de lista locatarilor care au ferestrele spre sud, ceea ce-i expune fără cruțare ravagiilor soarelui : tapițerii îngălbenite, fotografii șterse, perdele pîrlite, sau chiar mai rău — oricine cunoaște acele tablouri de maestru care deodată se crapă cu zgomot sinistru, acele portrete ale strămoșilor care încep brusc să privească sașiu, producînd în sînul unei familii acea tulburare cu urmări fatale, precum lipsa de mul-

ţumire, proasta dispoziţie, certurile, boala, moartea...

— Acum vine iarna, observă pe bună dreptate portarul.

Asta n-are nici o importanţă : Fabius o ştie prea bine, dar îşi pregăteşte campania de primăvară şi, pe urmă, soarele de iarnă, care îţi inspiră mai multă încredere, e cu atît mai de temut !

La gîndul ăsta, Wallas zîmbeşte. Traversează strada şi o ia pe bulevard. În faţa intrării principale a imobilului, un bărbat voinic cu şorţ albastru, cu o figură placidă şi jovială, curăţă mînerul de aramă al porţii — portarul desigur. Întoarce capul spre Wallas, care-i răspunde cu un gest de politeţe. Omul spune, clipind răutăcios dintr-un ochi :

— Dacă vă e frig, mai e şi soneria care trebuie lustruită.

Wallas rîde amabil :

— Ţi-o las dumitale pentru mîine, o să ai nevoie de ea : zilele frumoase se pare că-s pe sfîrşite.

— Acum vine iarna, răspunde ca un ecou portarul.

Şi iar începe să lustruiască de zor.

Wallas însă vrea să profite de buna dispoziţie a omului ca să intre în vorbă cu el :

— Ia spune-mi, tot dumneata te ocupi de cealaltă aripă a clădirii, nu-i aşa ?

— Da, bineînţeles ! Credeţi că nu sînt destul de zdravăn să am grijă de două sonerii ?

— Nu de asta, dar mi s-a părut că recunosc în dosul unui ochi de geam figura unei bătrîne prietene de-a mamei. M-aş fi dus să-i dau bună ziua dacă aş fi fost sigur că nu mă înşel. La etajul doi, apartamentul din capăt...

— Doamna Bax ? întreabă portarul.

— Da : doamna Bax ! Va să zică ea era. Ce ciudat se potrivesc lucrurile : ieri vorbeam despre ea la masă şi tocmai ne întrebam ce-o mai fi făcînd.

— Dar doamna Bax nu-i bătrînă...

— Nu, nu ! Nu-i de loc bătrînă. Am spus o „bătrînă prietenă", dar nu mă gîndeam la vîrstă. Cred că am să urc. Sper că nu-i atît de ocupată ?

— Doamna Bax ? Toată ziua e cu nasul lipit de geamuri să privească afară ! Dimpotrivă, o să-i facă plăcere.

Şi fără să mai aştepte, omul deschide larg poarta, apoi se dă într-o parte cu un gest caraghios de ceremonios :

— Pe-aici, excelenţă ! E acelaşi lucru, să ştiţi : cele două scări comunică. Uşa douăzeci şi patru, la al doilea.

Wallas mulţumeşte şi intră. Portarul intră după el, închide la loc poarta şi se bagă în loja sa. Şi-a terminat treaba. O să lustruiască soneria în altă zi.

Wallas e întîmpinat de-o femeie între două vîrste — poate încă tînără de fapt — care, contrar temerilor sale, nu se arată de loc mirată de această vizită.

Îi spune de-a dreptul, prezentîndu-i legitimaţia de poliţist, că obligaţiile unei anchete dificile îl silesc să interogheze, cam la întîmplare, toate persoanele din cartier care pot furniza un cît de mic indiciu. Fără să întrebe nimic, îl pofteşte într-un salon foarte încărcat, mobilat după moda veche, şi-i arată să ia loc într-un jilţ tapisat. Se aşază şi ea în faţa lui, dar la oarecare distanţă, şi aşteaptă, cu mîinile încrucişate, privindu-l cu gravitate.

Wallas vorbeşte : ieri seară s-a comis o crimă în vila aceea particulară, chiar din faţă.

Luînd înfăţişarea care se cuvine, doamna Bax manifestă un interes însoţit de-o uşoară surpriză — şi tristeţe.

— Dumneavoastră nu citiţi ziarele ? întreabă Wallas.

— Nu, foarte rar.

Spunînd asta, ea îi adresează un mic surîs aproape trist, ca şi cum în general n-ar avea la îndemînă ziarele sau răgazul să le citească. Vocea îi este pe măsura chipului, dulce şi veştedă. Wallas e o cunoştinţă veche venită în vizită, de ziua ei, după o absenţă îndelungată : îi anunţă decesul unui prieten comun, a cărui pierdere o deplînge cu o indiferenţă impusă de buna creştere. E ora cinci după-amiază. Îndată o să-i ofere o ceaşcă de ceai.

— Jalnică poveste, spune ea.

Wallas, care n-a venit doar să primească condoleanţe, îi pune întrebarea într-un mod precis : aşezarea ferestrei i-a putut permite să vadă sau să audă ceva ?

— Nu, spune ea, n-am remarcat nimic.

Şi îi pare tare rău.

Oare n-a surprins măcar pe vreunul dînd tîrcoale, sau indivizi cu un aer suspect, ale căror semnalmente i le-ar putea da : de pildă, un trecător care să fi acordat o atenţie nefirească vilei ?

— O, domnule, niciodată nu trece nimeni pe strada asta.

Pe bulevard, da, sînt ore cînd trec o mulţime de oameni ; merg repede şi dispar îndată. Din partea asta nu vine nici unul.

— Totuşi, spune Wallas, trebuie să fi venit cineva ieri seară.

— Ieri... (Simţi cum caută să-şi aducă aminte.) Era luni ?

— La fel şi alaltăieri, sau chiar săptămîna trecută ; pentru că şi-au pregătit, pare-se, totul din vreme. Telefonul mai cu seamă era nefolosibil : asta putea fi un sabotaj.

— Nu, spune ea după ce se gîndeşte un moment, n-am remarcat nimic.

Ieri seară un bărbat în impermeabil a stricat ceva la grilajul de la intrare. Se înnopta, aşa că nu se vedea bine. S-a oprit la marginea gardului de lemn-cîinesc, a scos din buzunar un mic obiect ce putea fi un cleşte sau o pilă şi şi-a trecut repede braţul printre ultimele două gratii pentru a ajunge la partea de sus a porţii, pe dinăuntru... N-a durat nici o jumătate de minut : şi-a tras mîna îndată şi şi-a continuat drumul cu acelaşi pas nepăsător.

Pentru că doamna aceasta îl asigură că nu știe nimic, Wallas se pregătește să-și ia rămas-bun. Desigur, ar fi fost de-a dreptul extraordinar ca ea să se fi aflat la fereastră chiar la momentul potrivit. Dacă stai să te gîndești, oare acest „moment potrivit" a existat ? E destul de puțin probabil ca ucigașii să fi venit acolo în plină zi să-și pregătească atacul — să facă recunoașterea locurilor, să-și fabrice cheie falsă, sau să sape tranșee în grădină ca să taie firul telefonic.

Înainte de toate, trebuie să vorbească cu acest doctor Juard. Abia apoi, dacă aici nu dă de nici o urmă, și comisarul n-a aflat nimic nou, va putea să-i interogheze pe ceilalți locatari ai imobilului. Nu trebuie neglijată nici cea mai mică șansă. Pînă una alta, îi va cere doamnei Bax să nu desmintă legenda care i-a folosit drept pretext față de portar.

Pentru a mai prelungi puțin acest răgaz în pribegiile sale, Wallas pune încă două sau trei întrebări ; îi sugerează diferite zgomote care ar fi putut ajunge pînă la urechea tinerei femei fără ca ea să-și dea seama : un foc de revolver, pași precipitați pe pietrișul aleii, o ușă trîntită, motorul unui automobil... Ea însă clatină din cap și spune cu zîmbetul acela ciudat :

— Nu-mi mai dați atîtea amănunte ; pînă la urmă o să mă faceți să cred că am asistat la toată drama.

Ieri seară un bărbat în impermeabil a meșterit ceva la poartă și de azi-dimineață, cînd o des-

chizi, nu se mai aude țîrîitul soneriei automate. Ieri, un bărbat... Pînă la urmă, desigur, va trebui să dea în vileag secretul. De altfel, nici ea nu știe precis ce-o reține...

Wallas, care de la începutul discuției nu știe cum s-o întrebe mai politicos dacă a stat mult timp la fereastră în ultimele zile, se scoală în sfîrșit. „Îmi permiteți ?“ Se apropie de fereastră. Nu încape îndoială, în odaia asta a văzut perdeaua mișcîndu-se. Acum reconstituie scena care, la fața locului și atît de aproape, nu i se mai pare aceeași. Ridică țesătura să vadă mai bine.

Din unghiul acesta nou, vila îi apare, în mijlocul grădinii sale meticulos aranjate, izolată parcă prin obiectivul unui instrument de optică. Privirea îi zboară spre hornurile înalte, acoperișul de ardezie — care, în părțile astea, dă o notă de prețiozitate — fațada de cărămidă cochet încadrată cu ornamente de colț din piatră cioplită, motive reluate la pragul în relief deasupra ferestrelor, arcada ușii și cele patru trepte ale peronului. De jos nu se poate prețui îndeajuns armonia proporțiilor, rigoarea — economia cum s-ar spune — a ansamblului, de o simplitate tulburată puțin — sau dimpotrivă, pusă în valoare ? — de fierăria complicată a balcoanelor. Wallas încearcă să găsească un desen în tot acest amestec de linii curbe, cînd aude în spate glasul ușor plictisit care declară, ca și cum ar fi ceva neînsemnat și fără nici o legătură cu subiectul discuției :

— Ieri seară un bărbat în impermeabil...

Mai întîi, Wallas n-a crezut în seriozitatea unei reminiscențe atît de tîrzii. Destul de nedumerit, s-a întors către interlocutoarea sa : avea și-acum aceeași față prea calmă și aerul acela de oboseală politicoasă. Conversația a continuat pe același ton monden.

Iar pentru că el se arăta puțin mirat, deoarece ea afirmase în mai multe rînduri că n-a observat nimic, tînăra femeie a răspuns că întotdeauna șovăi cînd e să dai un om pe mîna poliției, dar, din moment ce era un asasin, și-a înăbușit orice scrupule.

Rămînea explicația cea mai probabilă : doamna Bax, sub înfățișarea ei potolită, ascundea nițel cam prea multă imaginație. Dar ea părea să-i fi ghicit gîndul și, ca să dea mai multă greutate mărturiei, a precizat că cel puțin încă o persoană l-a mai văzut pe răufăcător : înainte ca acesta să ajungă în bulevard, un bărbat, care se vedea cît de colo că-i beat, a ieșit din cafeneaua aceea mică — la douăzeci de metri pe stînga — și a luat-o în aceeași direcție, clătinîndu-se ușor ; cînta sau vorbea de unul singur cu voce tare. Răufăcătorul s-a întors, iar bețivul i-a strigat ceva, străduindu-se să meargă mai repede ca să-l ajungă ; celălalt, însă, fără să-i mai dea vreo atenție, și-a continuat drumul spre pod.

Din păcate, doamnei Bax îi era cu neputință să dea mai multe amănunte : un bărbat în impermeabil, cu o pălărie moale de culoare deschisă. În ce-l privește pe însoțitorul său de ocazie, ea crede că l-a mai întîlnit deseori prin

cartier ; după părerea sa, trebuie să fie cunoscut în toate cîrciumile din împrejurimi.

După ce a ieşit din imobil prin cealaltă ieşire, aceea din strada Hotarnicilor, Wallas a trecut peste drum să examineze poarta cu grilaj ; şi-a dat astfel seama că dispozitivul de alarmă fusese răsucit în aşa fel încît să nu se poată face contactul atunci cînd intri ; treaba asta, care fusese executată cu braţul întins, scotea la iveală o forţă musculară puţin obişnuită.

Ridicînd capul, întrezăreşte încă o dată, în dosul ochiurilor plasei brodate, silueta doamnei Bax.

4

— Bună ziua, spune Wallas, închizînd uşa.

Patronul nu răspunde.

Stă nemişcat la postul său. Îşi sprijină bustul masiv în braţele întinse, mult depărtate unul de altul ; mîinile îi sînt încleştate pe marginea tejghelei, parcă să împiedice trupul să se avînte — ori să cadă. Gîtul, şi aşa scurt, dispare de tot între umerii ridicaţi ; capul plecat, ameninţător aproape, gura cam strîmbă, privirea goală.

— Nu-i prea cald în dimineaţa asta ! spune Wallas, ca să spună ceva.

Se apropie de soba de tuci care pare mai puţin respingătoare decît dulăul acela, închis din prudenţă în dosul barului său. Întinde mîinile spre

metalul încins. Pentru lămuririle de care are nevoie, ar face desigur mai bine să se adreseze în altă parte.

— Bună ziua, spune atunci un glas din spatele său — un glas de bețivan, dar plin de bune intenții.

Încăperea nu e prea luminoasă, și soba cu lemne, care cînd ninge nu trage cum trebuie, împînzește aerul cu o ceață albăstruie. Cînd a intrat, Wallas nu l-a văzut pe omul acesta. Stă povîrnit la o masă din fund, client singuratic, mulțumit că a găsit, în sfîrșit, cu cine să schimbe o vorbă. El trebuie să-l cunoască pe bețivul celălalt, citat de doamna Bax ca o garanție. Acum se uită la Wallas, deschide gura și rostește cleios, cu un soi de ranchiună :

— Ieri de ce nu voiai să stai de vorbă ?

— Eu ? întreabă Wallas surprins.

— A, va să zică îți închipui că nu te-am recunoscut ? exclamă omul și fața i se însuflețește într-o strîmbătură hilară.

Se întoarce spre tejghea și repetă :

— Crede că nu l-am recunoscut !

Patronul, cu privirea în gol, nici n-a clintit.

— Mă cunoști dumneata pe mine ? întreabă Wallas.

— Mda, bătrîne ! Numai că n-ai fost prea politicos... Socotește atent pe degete. Ieri s-a întîmplat.

— A, spune Wallas, trebuie să fie o greșeală.

— Spune că e o greșeală ! urlă bețivul, adresîndu-se patronului. Eu, o greșeală !

Şi izbucneşte în hohote de rîs.

De cum se potoleşte niţel, Wallas se informează — ca să intre în joc.

— Unde s-a întîmplat? Şi la ce oră?

— Oră, ia mai lasă-mă cu ora asta. Nu ştiu niciodată cît e ora. Nu se făcuse încă noapte. Eram acolo, ieşeam... acolo... da... acolo...

Cu fiecare „acolo" ridică şi mai mult glasul; şi, în acelaşi timp, cu braţul drept face gesturi largi, nehotărîte, în direcţia uşii. Pe urmă, se poteleşte brusc şi adaugă cu voce foarte scăzută şi ca pentru sine:

— Unde-ai vrea să fie?

Wallas pierde nădejdea de-a scoate ceva de la el. Totuşi e o căldură atît de plăcută în sală că nu se îndură să plece. Se aşază la masa de alături.

— Ieri, pe vremea asta, eram la mai mult de-o sută de kilometri de aici...

Comisarul începe să-şi frece încetişor palmele una de-alta.

— Evident! Adevăraţii asasini au întotdeauna un alibi!

Un zîmbet de satisfacţie. Cele două mîini grase se aşază pe masă, cu degetele desfăcute...

— Adică la ce oră? întreabă beţivul.

— La ora la care spui.

— Bun, numai că n-am spus nici o oră! clamează beţivul cu o voce triumfătoare. Plăteşti un rînd.

Caraghios joc, se gîndeşte Wallas. Dar nu se mişcă din loc. Patronul îi aruncă acum o privire reprobatoare.

— Nimic nu-i adevărat, trage concluzia bețivul, după ce a chibzuit adînc cîtva timp. Se uită cu atenție la Wallas și adaugă disprețuitor : Nici măcar n-ai mașină.

— Am venit cu trenul, spune Wallas.

— A, spune bețivul.

Și-a pierdut veselia ; pare obosit de discuție. Îi traduce totuși patronului, dar pe-un ton morocănos :

— Spune că a venit cu trenul.

Patronul nu răspunde. Și-a schimbat poziția ; și-a ridicat capul, brațele îi atîrnă, se vede că se pregătește să facă ceva. Într-adevăr, ia cîrpa și dă de trei ori pe deasupra tejghelei.

— Care-i deosebirea, începe bețivul abia rostind cuvintele... care-i deosebirea între o cale ferată și o sticlă de vin alb ?

Paharului îi vorbește. Mașinal, Wallas încearcă să găsească o deosebire.

— Ia să te văd ? i se adresează deodată cel de alături, înviorat de perspectiva unei victorii.

— Nu știu, spune Wallas.

— Va să zică pentru tine nu e nici o deosebire. Auzi, patroane : crede că nu-i nici o deosebire.

— N-am spus asta.

— Ba da ! urlă bețivul. E martor și patronul. Ai spus ! Plătești un rînd.

— Bine, plătesc un rînd, acceptă Wallas. Patroane, două pahare de vin alb !

— Două halbe! repetă cel de alături, care şi-a regăsit toată buna dispoziţie.
— Nu te obosi, face patronul, nu sînt surd.

Beţivul şi-a golit dintr-o înghiţitură paharul. Wallas abia începe să şi-l bea. E mirat cum de se poate simţi în largul său în crîşma asta murdară ; oare numai pentru că-i cald ? După aerul tare din stradă, trupul îi e cuprins de-o amorţeală uşoară, binefăcătoare. Se simte plin de bunăvoinţă pentru vagabondul ăsta beat şi chiar pentru patron, care totuşi nu face nimic să devină simpatic. Patronul nu-şi mai ia ochii de la client ; şi pune în asta atîta făţişă neîncredere că Wallas pînă la urmă tot se simte puţin tulburat. Se întoarce spre amatorul de ghicitori, dar vinul înghiţit ceva mai înainte pare să-l fi cufundat iar în gînduri negre. Sperînd să-i descreţească fruntea, Wallas întreabă :
— Ia spune, care-i deosebirea ?
— Deosebirea ? (De data asta beţivul s-a întunecat de tot la faţă.) Deosebirea între ce şi ce ?
— Păi, între calea ferată şi sticlă !
— A da... sticla... spune celălalt cu jumătate de glas, întors parcă de departe. Deosebirea... Păi, e enormă deosebirea... Calea ferată !... Nu e de loc acelaşi lucru...

Ar fi fost desigur mai bine să-l interogheze înainte de a-i da iar să bea. Omul nostru, cu gura căscată, priveşte acum în gol, sprijinindu-şi capul îndobitocit de băutură în cotul aşezat pe masă. Mormăie cuvinte fără şir ; apoi, cu un

vădit efort de limpezire, izbuteşte să rostească, dar cu poticneli şi cu pauze :

— Mă faci să rîd cu calea ta ferată... Dacă-ţi închipui că nu te-am recunoscut. Tocmai ieşind de aici... Am făcut tot drumul împreună... tot drumul... Ar fi prea comod ! Nu-i de ajuns să schimbi paltonul...

Pe urmă monologul devine şi mai obscur. Un cuvînt asemănător cu *copil găsit* revine în mai multe rînduri, aparent fără nici un rost.

Pe jumătate adormit peste masă, rumegă fraze de neînţeles, întretăiate de exclamaţii şi gesturi abia schiţate, care recad apoi greoi, sau se pierd în negura amintirilor...

În faţa lui, un lungan în impermeabil merge de-a lungul grilajului.

— Hei ! Nu m-aştepţi şi pe mine ? Hei ! Frăţioare !

E surd omul ăsta !

— Hei, tu de-acolo ! Hei !

Bun, de data asta a auzit.

— Stai un pic ! Hei ! Am o ghicitoare pentru tine !

Vai, vai ! Nepoliticos băiat ! E ciudat cum oamenilor nu le plac ghicitorile.

— Hei, aşteaptă-mă ! Ai să vezi că nu-i grea ! Nu-i grea ! Nu le nimeresc niciodată.

— Hei ! Frăţioare !

— . . .

— Bravo, m-ai făcut să alerg !

Cu o mişcare bruscă, omul scapă din strînsoare.

— Bine ! Dacă nu vrei să-mi dai braţul... Ei, nu merge aşa iute ! Lasă-mă să respir, să-mi reamintesc întrebarea...

Dar celălalt execută o întoarcere ameninţătoare şi beţivul face un pas în lături.

— Care e animalul...

Vocea i se gîtuie cînd observă grimasa neliniştitoare a celuilalt, care se vede că e gata să-l facă pilaf. E mai cuminte să bată în retragere, bîiguind cîteva vorbe pentru a-l potoli ; însă îndată ce celălalt, socotind că asta i-a fost destul, îşi reia drumul, se ţine iar după el cu paşi mici, văicărindu-se :

— Hei, ce te grăbeşti aşa ?... Hei !... Nu merge aşa iute !... Hei !...

Pe drum, trecătorii se opresc, se întorc, se dau la o parte să facă loc acestei perechi nemaivăzute : un bărbat înalt şi voinic, îmbrăcat cam sărăcăcios într-un impermeabil prea strîmt, pe cap cu o pălărie de fetru deschisă la culoare, al cărei bor lăsat îi ascunde partea de sus a feţei, înaintează cu paşi siguri, capul plecat, mîinile în buzunare ; merge fără prea mare grabă şi nu pare să dea nici cea mai mică atenţie personajului — oricum ciudat — care îl însoţeşte cînd pe dreapta, cînd pe stînga, cel mai des în urmă, unde efectuează o serie de curbe neaşteptate cu singurul scop, s-ar spune, de-a se menţine alături. Lucru pe care, de bine de rău, îl reuşeşte, însă numai datorită unei serioase gimnastici, făcînd un drum de două sau trei ori mai lung decît era nevoie, cu salturi în viteză şi opriri atît de bruşte că în fiece clipă te temi că ai să-l vezi

prăbușindu-se. În ciuda acestor greutăți neîncetate, izbutește să țină și discursuri, fragmentare ce-i drept, dar din care se pot înțelege unele părți : „Hei ! așteaptă-mă... să-ți spun o ghicitoare“ și ceva care seamănă cu *copil găsit*. A băut desigur prea mult. E scund și pîntecos, înfășurat în veșminte dubioase, cea mai mare parte aproape niște zdrențe.

Din cînd în cînd, însă, omul care merge înainte se întoarce pe neașteptate, iar bețivul, cuprins de spaimă, se trage un pas îndărăt să nu-i fie la îndemînă ; apoi, îndată ce i se pare primejdia mai mică, își reia cu încăpățînare cursa, încercînd iarăși să-și ajungă tovarășul de drum și uneori chiar să se agațe de el, să-l țină — sau chiar îl depășește cu un pas, pentru ca, o clipă mai tîrziu, să se vadă din nou în urma lui alergînd cu pași mici — ca și cum ar căuta să recîștige timpul.

Acum e aproape noapte de-a binelea. Becurile cu gaz în număr prea mic și cele cîteva prăvălii nu reușesc să facă decît o lumină îndoielnică și fragmentară — întreruptă de găuri mai mult sau mai puțin franjurate de zone de trecere unde închipuirea șovăie să se aventureze.

Cu toate acestea, omulețul cu mers clătinat se încăpățînează în urmărirea sa, deși poate a făcut-o așa, la întîmplare, și nu și-a lămurit niciodată de ce a început-o.

În fața lui, spatele larg, inaccesibil, a căpătat, puțin cîte puțin, dimensiuni înspăimîntătoare. Mica ruptură în formă de L care-i însemna

umărul drept al impermeabilului s-a mărit în așa măsură că o pulpană întreagă din veșmînt s-a desprins și flutură în urmă ca o flamură, lovindu-i-se de picioare cu pocnete și pleznete de furtună. Iar pălăria, care și așa cădea prea mult în față, formează acum un clopot imens de unde scapă, ca tentaculele unei meduze gigantice, un vîrtej de panglici învălmășite, atît cît a mai rămas pînă la urmă din tot costumul.

Cu un ultim efort, omulețul izbutește să apuce unul din brațele acestea ; se agață de el cu toate puterile, hotărît să nu-i mai dea drumul. Degeaba se scutură Wallas, nu mai poate scăpa. Bețivul l-a înhățat cu o energie de care nu l-ai fi crezut niciodată în stare ; dar în zvîrcolelile astea, capul i se lovește de dușumea și atunci slăbește deodată strînsoarea, mîinile i se desfac și trupul i se rostogolește pe jos, destins, neînsuflețit...

Patronul nu pare prea emoționat de această scenă. Probabil bețivul nu-i la prima criză. O mînă puternică îl ridică și-l depune pe scaun. în timp ce, cu o cîrpă udă, îl aduce pe dată în simțiri. Individul s-a vindecat ca prin minune ; își trece mîna peste față, privește în jur surîzînd și-i declară patronului care și-a reluat locul la bar :

— A vrut să mă omoare și pe mine !

Totuși, cum nu pare să-i poarte ranchiună pentru această tentativă de asasinat, Wallas, pe care începe să-l intereseze individul, profită ca să-i ceară unele lămuriri. Din fericire, bețivul are capul mult mai limpede decît înainte de căzătură ; ascultă atent și răspunde cu amabili-

tate la întrebări : da, l-a întîlnit pe Wallas aseară, la căderea nopţii, ieşind din aceeaşi cafenea ; l-a urmărit, l-a ajuns şi l-a însoţit cu toată lipsa de amabilitate a lui Wallas ; acesta purta o pălărie de fetru de culoare deschisă, cam largă, şi un impermeabil strîmt, marcat pe umărul drept de-o mică ruptură în formă de L.

„Ieri seară, un bărbat în impermeabil..." Va să zică acesta era vagabondul beat zărit de la fereastră de doamna Bax, iar răufăcătorul însuşi nu era altul decît... Wallas nu se poate opri să nu zîmbească de absurditatea concluziei sale. Măcar s-ar putea afirma că individul îi seamănă ? E greu să te încrezi în judecata unui asemenea martor.

Oricum, acesta se încăpăţînează să-i confunde, cu toate că Wallas tăgăduieşte şi acum. Celălalt a mers destul de mult alături de el — după cum spune — ca să-l recunoască a doua zi. După indicaţiile destul de vagi pe care le dă asupra itinerariului, se pare că ar fi luat-o pe strada Brabant, apoi pe strada Joseph-Janeck cît e de lungă, pînă în bulevard, unde pretinsul geamăn al lui Wallas ar fi intrat într-un oficiu poştal. Pe urmă, beţivul s-ar fi întors să bea la Cafeneaua Aliaţilor.

Patronului nu-i miroase a bine toată povestea asta : pentru ce individul nu vrea să admită că a fost văzut în ajun ? Trebuie că are ceva de ascuns... Ieri seară ? El a dat lovitura ! Ieşea din vilă cînd bătrînul l-a surprins ; a mers, să i se piardă urma, tocmai în capătul celălalt al oraşu-

lui şi pe urmă a revenit liniştit să doarmă aici. Acum ar vrea desigur să ştie ce-a reţinut celălalt din escapada asta. Probabil găseşte că are memoria prea bună, de vreme ce puţin mai înainte a încercat să-l suprime : lovit la cap... uşor de spus. Precis că el a dat lovitura.

Din păcate, orele nu coincid : cînd bătrîna a dat fuga să cheme ambulanţa, el era... Oricum, mai bine să nu se încreadă şi să-l anunţe de îndată la poliţie pe afurisitul ăsta de client ; după-amiază hotelierul neglijent riscă o amendă, şi dacă cine ştie s-o întîmpla ceva... Patronul se duce să ia cartea de telefon, pe care-o răsfoieşte îndelung, tot aruncînd pe deasupra tejghelei priviri bănuitoare spre mese. În sfîrşit, formează un număr.

— Alo ! Serviciul pentru străini ?

Şi totodată îl fixează pe Wallas cu o privire acuzatoare.

— Aici Cafeneaua Aliaţilor, strada Hotarnicilor zece... Vreau să declar un călător.

O lungă tăcere. Beţivul cască o gură din cale-afară de mare. În spatele tejghelei se aude un robinet ce picură egal în chiuvetă.

— Da, o cameră pentru o zi.

— ...

— Se întîmplă.

— ...

— Am să trimit fişa, dar e mai bine să te pui în regulă cît mai curînd... Mai ales cînd ai de-a face cu anumiţi indivizi...

Lipsa de jenă cu care omul ăsta vorbeşte de el, în prezenţa lui, e atît de izbitoare că Wallas e

gata să protesteze — cînd aude din nou vocea ironică a comisarului-şef :

— Dacă nu eşti declarat, ce probă există ?

Patronul se înşeală dacă vrea să-i facă un rău : omiţînd să-i semnaleze prezenţa, i-ar fi îngăduit lui Laurent să-şi continue micile glume. Şi cu individul ăsta ciudat nu ştii niciodată unde se opreşte gluma — nici unde începe. Wallas, deşi n-are rost să dea atenţie unor astfel de fleacuri, încearcă un fel de mulţumire, simţindu-se justificat în privinţa asta.

— Se numeşte Wallas. Dublu ve, a, doi l. a, es. Wallas. Cel puţin aşa pretinde.

Fraza e intenţionat jignitoare — injurioasă chiar — şi felul în care patronul îşi măsoară din priviri clientul cînd îi rosteşte numele îl obligă pînă la urmă pe acesta să intervină. Scoate portofelul să ia de-acolo legitimaţia, cu intenţia s-o strecoare sub ochii proprietarului, dar abia a schiţat gestul că-i vine în minte fotografia lipită pe actul oficial : fotografia aceea a unui individ evident mult mai în vîrstă decît el şi pe care o mustaţă neagră şi groasă îl face să semene cu un turc de operetă.

Fireşte, acest „semn particular" foarte uşor de remarcat era incompatibil cu teoriile lui Fabius asupra înfăţişării exterioare a agenţilor de informaţii. Wallas a trebuit să-şi radă mustaţa şi după asta faţa s-a transformat, a devenit mai tînără, aproape de nerecunoscut pentru un străin. N-a avut încă vreme să dea la preschimbare vechile acte ; iar cartonaşul roz — permisul de li-

beră-trecere de la minister — bineînţeles că trebuie să evite să-l folosească.

După ce s-a prefăcut că verifică ceva la un bilet scos la întîmplare din portofel — cuponul pentru întoarcere al biletului de tren — pune iar totul în buzunar cu aerul cel mai natural. La urma urmei, nu e silit să asculte ce se vorbeşte la telefon.

De altfel, insinuările patronului se întorc împotriva lui şi întrebările ce i se pun de la celălalt capăt al firului îl fac de pe-acum să-şi piardă răbdarea :

— Ba nu, fiindcă vă spun că aseară a venit.

— ...

— Da, doar noaptea asta. Pentru noaptea dinainte n-aveţi decît să-l întrebaţi.

— ...

— Oricum eu v-aş fi anunţat !

Beţivul ar vrea să adauge şi el o vorbă ; se ridică pe jumătate de pe scaun :

— Şi-apoi, a vrut să mă omoare !... Hei ! Trebuie să le spui şi că a vrut să mă omoare !

Dar patronul nu catadicseşte să răspundă. Agaţă la loc receptorul şi se duce în spatele barului să scotocească într-un sertar plin de hîrtii. Caută fişele pentru poliţie, dar n-a mai avut de mult nevoie de ele şi nu-i aşa uşor să le găsească. Cînd va pune mîna, în sfîrşit, pe formularul acela galben şi pătat, Wallas va trebui să-l completeze, să dea la iveală legitimaţia, să explice metamorfoza. Pe urmă, se va putea duce să întrebe la oficiul poştal dacă au văzut aseară un bărbat în impermeabil...

Beţivul va adormi iar pe scaunul său, patronul va şterge mesele cu cîrpa şi se va duce să spele paharele în chiuvetă. De data aceasta va închide robinetul cu mai mult grijă ; şi micile picături, care lovesc suprafaţa apei într-un ritm de metronom, vor înceta.

Scena va lua sfîrşit.

Cu bustul masiv sprijinit în cele două braţe întinse, mult depărtate unul de altul, mîinile încleştate pe marginea tejghelei, capul înainte, gura puţin strîmbă, patronul continuă să privească în gol.

5

Prin apa tulbure a acvariului umbre trec, furiş — ondulare fără contururi ce se dizolvă de la sine... şi te îndoieşti pe urmă că ai fi zărit ceva. Dar nebuloasa reapare şi descrie două-trei cercuri, în plină lumină, ca îndată să se topească, în dosul unei perdele de alge, în adîncuri protoplasmatice. Un ultim vîrtej, iute domolit, face o clipă să tremure totul. Şi din nou totul e calm... Pînă cînd, deodată, o formă nouă răzbate la suprafaţă şi vine să-şi lipească de geam chipul de vis... Pauline, blînda Pauline... care, abia întrezărit, dispare şi el, lăsînd locul altor fantasme şi năluci. Beţivul compune o ghicitoare. Un bărbat cu buze subţiri, cu pardesiul bine încheiat pînă la gît, aşteaptă pe scaun în mijlocul unei

încăperi goale. Faţa imobilă, mîinile înmănuşate, încrucişate pe genunchi, nu trădează nici o nerăbdare. Are timp. Nimic nu poate împiedica să i se îndeplinească planul. Se pregăteşte să primească o vizită, dar nu a unui om neliniştit, inconsistent, fără tărie de caracter, ci dimpotrivă, a unuia pe care să te poţi bizui : acestuia i se va încredinţa execuţia de astă seară, cea de a doua. La prima fusese ţinut pe planul al doilea, dar şi-a făcut treaba fără cusur ; în timp ce Garinati, pentru care totul a fost atît de meticulos pregătit, n-a fost în stare nici măcar să stingă lumina. Şi iată că şi azi-dimineaţă lasă să-i scape clientul :

— Azi-dimineaţă la ce oră ?

— Habar n-am, spune patronul.

— Nu l-aţi văzut ieşind ?

— Dacă l-aş fi văzut ieşind, aş fi ştiut la ce oră !

Proptit în tejghea, patronul se întreabă dacă e nevoie să-l pună pe Wallas la curent cu vizita asta. Nu. N-are decît să se descurce singur : n-a fost însărcinat cu nici un comision.

De altfel, Wallas a şi părăsit cafeneaua, ca să reintre în scenă...

6

Din nou Wallas înaintează în direcţia podului. În faţa lui, sub un cer de zăpadă, se întinde strada Brabant — şi casele sale cu faţade se-

vere. Funcţionarii sînt acum cu toţii la slujbă, dinaintea registrelor şi a maşinilor de calculat : cifrele se aliniază în formă de coloane, trunchiurile de brad se strîng grămezi pe cheiuri ; braţe mecanice manevrează comenzile macaralelor, palanele, clapele maşinilor de adunat fără să piardă o secundă, fără o poticnire, fără o greşeală ; negoţul cu lemne e în toi.

Strada e tăcută şi pustie ca la primele ceasuri ale dimineţii. Doar cîteva automobile oprite în faţa porţilor, sub plăcile negre cu inscripţii de aur, arată că în spatele zidurilor de cărămidă se lucrează. Celelalte modificări — dacă există — sînt imperceptibile : nimic schimbat la uşile de lemn lustruit cocoţate acolo sus, într-un intrînd de cinci trepte, nici la ferestrele fără perdele — două la stînga, una la dreapta şi, deasupra, patru etaje cu acele deschizături dreptunghiulare semănînd toate între ele. Nu prea e lumină ca să lucrezi în aceste birouri, unde nu se aprinde lumina electrică — din economie — şi chipurile mioape îşi apleacă ochelarii spre registrele acelea groase.

Wallas se simte potopit de oboseală.

După ce traversează însă canalul care taie în două Bulevardul Circular, se opreşte pentru a lăsa să treacă un tramvai.

În faţă, plăcuţa cu numărul liniei poartă cifra 6, galbenă, pe un disc vermion. Vagonul, strălucind de vopsea proaspătă, seamănă perfect cu cel ce i-a apărut azi-dimineaţă în acelaşi loc. Ca şi azi-dimineaţă, se opreşte în faţa lui Wallas.

Acesta, care se temea de drumul lung și plictisitor prin strada Janeck, se urcă pe scara de fier și intră înăuntru să se așeze : tramvaiul nu poate decît să-l apropie de țintă. Cu un clinchet de clopoțel, vagonul se pune în mișcare gemînd din toată caroseria. Wallas privește defilarea caselor înșirate pe marginea canalului.

Între timp, cînd se apropie controlorul, Wallas își dă seama de eroare : tramvaiul 6 nu-și continuă drumul de-a lungul bulevardului, cum a crezut el ; dimpotrivă, de la prima stație îl părăsește și se afundă spre sud, de-a curmezișul mahalalelor. Și cum nici o linie nu urmează această porțiune a bulevardului care duce la celălalt capăt al străzii Janeck — unde trebuie să se afle oficiul poștal de care pomenea bețivul — Wallas rămîne destul de nedumerit. Îl scoate controlorul din încurcătură, arătîndu-i un plan al rețelei de transporturi care brăzdează orașul : în loc să se ducă direct la poștă, va trece mai întîi pe la clinica doctorului Juard — ceea ce e preferabil din toate punctele de vedere. Tramvaiul 4, cu care acesta se întretaie la prima stație, îl va duce în partea aceea.

Mulțumește, achită costul biletului și coboară.

În jur decorul a rămas același : bulevardul, canalul, clădirile neregulate...

— Atunci ea i-a spus că, dacă-i așa, n-are decît să se ducă învîrtindu-se !

— Și el a plecat ?

— Nu, bineînțeles. Voia neapărat să știe dacă tot ce-i spusese ea pînă atunci era adevărat. Mai

întîi a spus că era o prostie, că n-o crede şi c-o să vadă ea ; dar cînd a înţeles că ceilalţi or să se întoarcă, i-a fost frică să n-o păţească şi şi-a adus aminte că are nişte drumuri de făcut. Drumuri ! Cunoaştem noi drumurile lui. Şi atunci ştii ce i-a răspuns ea ? „Nu fugi aşa repede, i-a răspuns, să nu te-alegi cu oalele sparte !"

— A... şi ce-a vrut să spună cu asta ?

— Păi, a vrut să spună că se mai putea întîlni cu el, înţelegi : oalele sparte, adică automobilul şi toate celelalte.

— Nu mai spune !

Wallas e aşezat în sensul mersului, în partea dinspre geam ; locul din dreapta e neocupat. Cele două voci — voci de femei, cu intonaţii populare — vin dinspre bancheta aflată exact în spatele lui.

— „Noroc", i-a strigat ea, cînd el a plecat.

— Şi s-au întîlnit ?

— Încă nu se ştie. În orice caz, dacă s-au întîlnit, a ieşit cu scandal !

— Nu mai spune !...

— În sfîrşit, asta o s-o vedem mîine, sper.

Nici una, nici cealaltă nu par să aibă vreun interes personal în deznodămîntul acestei afaceri. Cei în cauză nu le sînt nici rude, nici prieteni. Ba chiar îţi dai seama că existenţa celor două femei e la adăpost de acest fel de drame, oamenilor de rînd le place însă să comenteze evenimentele glorioase din viaţa regilor şi a marilor criminali. Asta în caz că nu-i vorba pur şi simplu de romanul-foileton publicat de vreun jurnal oarecare.

După un parcurs plin de ocoluri prin fața unor clădiri severe, tramvaiul ajunge în cartierele centrale, al căror relativ farmec a și fost remarcat de Wallas. Recunoaște în trecere strada Berlin, care duce la prefectură. Se întoarce spre încasator, care trebuie să-i facă semn cînd e momentul să coboare.

Primul lucru pe care-l zărește este un afiș de un roșu viu avînd sub o săgeată enormă inscripția :

Pentru desen
Pentru școală
Pentru birou

PAPETĂRIA VICTOR HUGO

strada Victor Hugo 2 bis
(la 100 metri pe stînga)
Articole de calitate.

Ocolul acesta îl depărtează de clinică ; dar cum n-are de făcut decît un minut pînă acolo, o ia în direcția indicată. După ce a dat colțul —la porunca unui al doilea panou-reclamă — descoperă o prăvălie, care după stilul ultramodern și grija pentru publicitate arată a fi deschisă recent. Luxul și dimensiunile sale surprind de altfel în străduța asta cam izolată, deși situată în apropierea marilor artere. Vitrina — material plastic și aluminiu — e nouă-nouță și, dacă vitrina din stînga nu-i decît o expoziție destul de banală de stilouri, hîrtie de scrisori și caiete de

şcoală, cea din dreapta e menită să atragă atenţia nenumăraţilor gură-cască : reprezintă un „artist" desenînd „după natură". Un manechin, îmbrăcat într-o salopetă mînjită toată de vopsea, cu o faţă care aproape dispare sub o barbă enormă „de boem", e în plin lucru în faţa şevaletului ; dîndu-se niţel îndărăt ca să îmbrăţişeze cu privirea în acelaşi timp opera şi modelul, face ultimele retuşuri la un peisaj în creion de-o mare fineţe — care în realitate trebuie să fie o copie după un maestru. E o colină unde, în mijlocul chiparoşilor, se înalţă ruinele unui templu grecesc ; în prim-plan zac, ici şi colo, fragmente de coloane ; în depărtare, în vale, răsare un întreg oraş cu arcuri de triumf şi palate — tratate, în ciuda distanţei şi a îngrămădirii construcţiilor, cu deosebită grijă pentru amănunt. Dinaintea omului, însă, în locul cîmpiei elenice, se ridică reproducerea fotografică a unei intersecţii dintr-un oraş din secolul douăzeci. Calitatea imaginii şi aşezarea iscusită conferă panoramei o realitate cu atît mai izbitoare cu cît este o negare a desenului pe care s-ar părea că-l reproduce ; şi deodată Wallas recunoaşte locul : vila aceasta înconjurată de clădiri înalte, grilajul de fier şi gardul de lemn-cîinesc nu-i alta decît luxoasa locuinţă particulară din colţul străzii Hotarnicilor. Chiar aşa.

Wallas intră

— Ce mai, exclamă el, aveţi o vitrină nostimă !

— Nu-i aşa că e amuzantă ?

Tînăra femeie îl întîmpină cu un mic hohot de rîs cu totul încîntător.

— Într-adevăr, încuviințează Wallas, e cam ciudată.

— Le-ați recunoscut ? Sînt ruinele Tebei.

— Fotografia, mai ales, e uimitoare. Nu găsiți ?

— Ba da. E o fotografie foarte bună.

Mutra ei arată mai degrabă că nu vede nimic remarcabil în asta. Dar Wallas ar vrea să știe mai mult :

— Da, da, spune el, se cunoaște că-i mîna unui specialist.

— Da, bineînțeles. Am dat s-o mărească într-un laborator cu utilaj special.

— Probabil și clișeul a fost extrem de clar.

— Da, probabil.

Vînzătoarea a început să se uite la el cu o privire amabil profesională : „Ce dorește domnul ?"

— Aș vrea o gumă, spuse Wallas.

— Da. Ce fel de gumă ?

Păi tocmai asta-i chestia, și Wallas începe încă o dată să descrie ce caută : o gumă moale, ușoară, sfărîmicioasă, care, strivită, nu se deformează, ci se preface în praf ; o gumă care se taie ușor, iar locul unde se rupe e lucios și neted ca o scoică de sidef. A văzut el una așa, acum cîteva luni, la un prieten care n-a știut să-i spună de unde o avea. A crezut c-o să-și poată procura fără greutate una la fel, dar de atunci caută zadarnic. Avea înfățișarea unui cub gălbui cu latura de doi-trei centimetri, cu colțurile ușor ro-

tunjite — poate din pricina întrebuințării. Marca fabricii era imprimată pe una din fețe, prea ștearsă, însă, ca să se mai poată citi : nu descifrai decît cele două litere din mijloc „di“ ; probabil că mai avea cel puțin două litere înainte și două după.

Tînăra femeie încearcă să întregească numele, dar fără succes. Îi arată, în disperare de cauză, toate gumele din prăvălie — și are într-adevăr o frumoasă colecție — cărora le laudă cu căldură calitățile respective. Toate sînt însă ori prea moi, ori prea tari : gume „miez de pîine“, maleabile ca pămîntul pentru modelaj sau, dimpotrivă, dintr-o materie cenușie și uscată care zgîrie hîrtia — bună cel mult să ștergi petele de cerneală ; celelalte sînt gume obișnuite pentru creion, dreptunghiuri mai mult sau mai puțin alungite, din cauciuc mai mult sau mai puțin alb.

Wallas pregetă să se întoarcă la subiectul care-l sîcîie ; s-ar părea că a intrat doar cu scopul de a obține Dumnezeu știe ce informații despre fotografia vilei și nu vrea să cheltuie nici măcar pentru o mică gumă — preferînd să întoarcă pe dos tot magazinul în căutarea unui obiect fictiv, pus pe seama unei mărci inexistente căreia nu-i poți isprăvi numele — și pe bună dreptate ! Viclenia sa ar părea chiar cusută cu ață albă, pentru că, dîndu-i doar silaba din mijloc a acestui nume, îi interzicea victimei sale să pună la îndoială existența firmei.

Va fi deci silit să cumpere, încă o dată, o gumă oarecare, cu care n-o să știe ce să facă, de vreme ce nu este, după cum se vede, aceea pe care-o

caută, iar el n-are nevoie de alta — chiar dacă-i seamănă în anumite privințe — ci de *aceea.*

— Am s-o iau pe asta, spune el ; poate îmi fac treaba cu ea.

— O să vedeți, e un articol de calitate. Toți clienții noștri sînt mulțumiți.

La ce bun să-i explice mai mult ? Acum trebuie să aducă vorba despre... Însă comedia continuă cu atîta iuțeală că n-are timp de loc să chibzuiască : „Cît vă datorez ?", bancnota scoasă din portofel, monezile sunînd pe marmură... Ruinele Tebei... Wallas întreabă :

— Vindeți reproduceri după gravuri ?

— Nu, deocamdată nu țin decît cărți poștale. (Arată cu degetul două rasteluri turnante.) Dacă vreți să vă uitați : sînt aici cîteva tablouri de muzeu, toate celelalte sînt vederi din oraș ori din împrejurimi. Dar dacă vă interesează, am cîteva făcute chiar de mine. Uitați-vă, am făcut una cu clișeul despre care vorbeam adineauri.

Scoate un cartonaș lucios și i-l întinde. E chiar fotografia care i-a slujit pentru vitrină. În plus, se văd, în prim-plan, piatra cioplită care formează marginea cheiului și extremitatea parapetului la intrarea pe micul pod rulant. Wallas ia un aer admirativ :

— E o vilă drăguță, nu-i așa ?

— Sigur, dacă dumitale îți place, răspunde ea rîzînd.

Iar el pleacă luînd cartea poștală — trebuia s-o cumpere după atîtea laude risipite la venire — și mica gumă care în fundul buzunarului

s-a întîlnit cu cea cumpărată de dimineaţă — la fel de nefolositoare amîndouă.

Wallas se grăbeşte ; trebuie să fie aproape de amiază. Mai are timp să stea de vorbă cu doctorul Juard înainte de prînz. Ar trebui s-o ia la stînga ca să ajungă în strada Corint, dar primul drum ce i se înfăţişează în partea aceea duce la o stradă transversală, pe unde riscă să se rătăcească ; mai bine să meargă pînă la prima răspîntie. După vizita la clinică, va căuta oficiul acela poştal din capătul străzii Janeck ; ar putea să se ducă pe jos, căci nu-i prea departe. Dar înainte de toate : cît o fi ora exactă ?

Un poliţist se află la post în mijlocul drumului, desigur pentru a dirija circulaţia la ieşirea unei şcoli (nu trec pe acolo atîtea maşini ca să-i justifice prezenţa la încrucişarea asta de mîna a doua). Wallas face cîţiva paşi înapoi şi se apropie. Agentul îl salută milităreşte.

— Cît e ora, vă rog ? întreabă Wallas.

— Douăsprezece şi-un sfert, răspunde omul fără să şovăie.

Probabil că tocmai se uitase la ceas.

— Strada Joseph-Janeck e departe de-aici ?

— Depinde ce număr căutaţi.

— Tocmai în capăt, înspre Bulevardul Circular.

— Atunci e foarte simplu ; mergeţi înainte pînă la prima răspîntie, acolo faceţi la dreapta, şi apoi imediat o luaţi la stînga ; pe urmă, drept înainte. N-aveţi mult de mers.

— E pe-acolo un oficiu poştal, nu-i aşa ?

— Da... pe bulevard, colţ cu strada Jonas. Dar de ce să vă osteniţi să căutaţi o poştă tocmai acolo...

— Nu, nu, ştiu, însă... trebuie să merg acolo... la post-restant.

— Atunci prima la dreapta, prima la stînga, şi apoi drept înainte. Nu se poate să nu nimeriţi.

Wallas mulţumeşte şi-şi reia drumul, dar, ajuns la intersecţie, cînd să facă la stînga — spre clinică — îşi dă seama că a uitat să semnaleze amănuntul acesta agentului care-o să creadă că a rătăcit drumul în ciuda explicaţiilor clare şi repetate. Wallas se întoarce să vadă dacă-l observă : omul face gesturi largi cu braţele, să-i aducă aminte că mai întîi trebuie s-o ia la dreapta. Dacă o să meargă acum în celălalt sens, va părea nebun, idiot sau pus pe glume proaste. O să alerge poate după el să-l aducă pe drumul cel bun. Iar ca să se întoarcă înapoi, să-l liniştească pe poliţist, ar fi într-adevăr ridicol. Wallas a şi început mişcarea spre dreapta.

Dar pentru că e atît de aproape de poştă, n-ar fi mai bine să se ducă direct acolo ? De altfel, a trecut de douăsprezece şi doctorul Juard îşi ia acum masa de prînz ; pe cînd la poştă, unde ghişeele nu se închid, nu va deranja pe nimeni.

Înainte să dispară, îl zăreşte pe agent care-i adresează un semn aprobativ — să-l liniştească ; e pe drumul cel bun.

E stupid să postezi un agent de circulaţie într-un asemenea loc, unde n-are ce circulaţie să

dirijeze. La ora aceea copiii de şcoală au şi ajuns acasă. Dar măcar e vreo şcoală ?

Wallas, aşa cum i-a spus agentul, ajunge îndată la o nouă intersecţie. Dacă ar lua-o la dreapta, strada aceasta Bernadette l-ar duce precis înapoi şi ar putea ajunge astfel, după un mic ocol, în strada Corintului ; dar acum trebuie că nu e mai aproape de clinică decît de poştă şi, pe deasupra, nici nu cunoaşte destul de bine cartierul : riscă să dea nas în nas cu poliţistul. Născocirea asta cu post-restantul n-a fost prea grozavă : dacă ar fi lăsat să i se expedieze corespondenţa la oficiul acela, i-ar fi ştiut adresa, nu numai locul unde se află cu aproximaţie.

Ce soartă rea îl forţează astăzi să dea lămuriri peste tot pe unde trece ? Oare aşezarea neobişnuită a străzilor din oraşul ăsta îl obligă să tot întrebe pe unde s-o ia, pentru ca, la fiecare răspuns, să se vadă silit să facă alte ocoluri ? A mai rătăcit odinioară prin toate aceste bifurcaţii neprevăzute şi înfundături, în care cu atît mai sigur te pierzi cînd din întîmplare reuşeşti să mergi drept înainte. Dar numai maică-sa se neliniştea. Ajunseseră pînă la urmă la canalul ăsta în chip de înfundătură ; casele joase îşi oglindeau la soare bătrînele faţade, în apa verde. Era probabil vara, în timpul vacanţei : făcuseră un popas (mergeau, ca în fiecare an, la mare, mai la sud) să viziteze o rudă. Parcă îşi aminteşte că era necăjită în legătură cu o moştenire, sau ceva de genul ăsta. Dar a ştiut vreodată exact ? Nu-şi mai aminteşte nici măcar dacă pînă la urmă s-au întîlnit cu doamna

aceea ori au plecat plouaţi (n-aveau la dispoziţie decît cîteva ore între două trenuri). De altfel, sînt oare toate astea nişte adevărate amintiri ? Ziua aceea i-a fost probabil adeseori povestită : „Îţi aminteşti cînd mergeam..."

Nu. Gura canalului a văzut-o cu ochii lui, la fel şi casele care se reflectau în apa liniştită, şi podul scund care închidea intrarea... şi scheletul părăsit al vechiului vapor !... Dar poate că s-a întîmplat în altă zi, în altă parte — sau poate chiar în vis.

Iată strada Janeck şi zidul curţii de recreaţie unde castanii de India se scutură de frunze. „Atenţiune, cetăţeni !" Iată şi placa poruncind automobiliştilor să încetinească.

La intrarea pe podul basculant, funcţionarul în bluză bleumarin şi caschetă de uniformă îi face un mic semn de recunoaştere.

CAPITOLUL AL TREILEA

1

Ca de obicei, în casa aceea mare e linişte.

La parter, guvernanta bătrînă şi surdă isprăveşte de pregătit cina. Poartă pîslari şi nu i se aud paşii cînd se duce şi vine de-a lungul coridorului — între bucătărie şi sufragerie, unde, pe masa enormă, aşază într-o ordine de neschimbat un singur tacîm.

E luni : cina de luni nu-i niciodată prea complicată : o supă de legume, probabil şuncă şi puţină cremă „răsturnată" fără un gust precis — sau chiar orez cu zahăr ars...

Daniel Dupont însă nu se sinchiseşte prea mult de gastronomie.

Aşezat la birou, îşi examinează revolverul. N-ar fi exclus ca tocmai acum să nu meargă — de atîţia ani nu l-a mai folosit nimeni. Dupont umblă precaut cu el ; îl deschide, scoate gloanţele, îi curăţă cu grijă mecanismul, îl verifică dacă funcţionează bine ; în sfîrşit, îi pune încărcătorul la loc şi aşază cîrpa într-un sertar.

E un om meticulos, căruia îi place ca orice treabă să fie făcută curat. Un glonte în inimă nu-i ceva prea murdar. Dacă e tras cum trebuie

— a vorbit îndelung despre asta cu doctorul Juard — moartea e rapidă şi pierderea de sînge foarte redusă. În felul acesta, bătrînei Ana îi va fi mai uşor să scoată petele ; pentru ea asta-i totul. Ştie el prea bine că nu-l iubeşte.

De altfel, în genere n-a fost prea iubit. Evelyne... Oricum, nu pentru asta se omoară el. Că n-a prea fost iubit, îi este egal. Se omoară aşa, fără motiv — de oboseală.

Dupont face cîţiva paşi pe mocheta verde ca apa, care înăbuşă zgomotele. N-ai loc unde să te mişti în micul birou. De jur împrejur numai cărţi : drept, legislaţie socială, economie politică... ; jos, în stînga, la capătul rafturilor, stau înşirate cele cîteva volume pe care chiar el le-a adăugat şirului. Nu-i mare lucru. Sînt totuşi două-trei idei acolo. Cine le-a înţeles ? Cu atît mai rău pentru ei.

Se opreşte în faţa mesei de lucru şi aruncă o privire scrisorilor pe care tocmai le-a scris : una pentru Roy-Dauzet, una pentru Juard... şi pentru mai cine ? Poate una pentru nevastă ? Nu ; iar aceea adresată ministrului a fost fără îndoială pusă la poştă în ajun...

Se opreşte în faţa mesei de lucru şi aruncă o ultimă privire scrisorii pe care tocmai a scris-o doctorului Juard. E limpede şi convingătoare ; dă toate lămuririle necesare pentru ca sinuciderea sa să treacă drept un asasinat.

Mai întîi, Dupont s-a gîndit să simuleze un accident : „Curăţind un vechi revolver, profesorul se omoară cu un glonte tras în inimă“. Toată lumea ar fi priceput.

O crimă e mai puţin suspectă. Şi se poate bizui pe Juard şi Roy-Dauzet că păstrează bine secretul. Clica negustorilor de lemne nu va fi nevoită să facă o mutră ipocrită cînd numele lui se va ivi în vreo conversaţie. Cît despre doctor, n-o să fie prea mirat după discuţia de săptămîna trecută ; înţelesese probabil de atunci. Oricum, nu poate refuza să facă acest serviciu unui prieten defunct. Nu-i prea complicat ce i se cere : să transporte cadavrul la clinică şi să-l anunţe imediat, prin telefon, pe Roy-Dauzet ; pe urmă : raportul către poliţia municipală şi comunicatul pentru ziarele locale. Aşadar, cîteodată, prietenia cu un ministru e foarte folositoare : n-o să fie nici medic legist şi nici un fel de anchetă. Iar mai tîrziu (cine ştie ?) complicitatea asta îi va putea servi medicului.

Totul e în ordine. Dupont poate coborî liniştit să cineze. Trebuie să-şi păstreze aceeaşi dispoziţie, pentru ca bătrîna Ana să nu bănuiască nimic. Dă ordine pentru a doua zi ; pune la punct, cu precizia obişnuită, cîteva amănunte fără importanţă de acum înainte.

La ora şapte şi jumătate urcă iar şi, fără să piardă un minut, îşi trage un glonte în inimă.

Aici Laurent se opreşte ; veşnic e cîte ceva neclar : Dupont a murit oare pe loc sau nu ?

Să presupunem că doar s-a rănit : ar mai fi avut destulă putere să tragă un al doilea glonte, căci doctorul spunea că a putut să coboare scara şi să meargă pînă la ambulanţă. Şi admiţînd că revolverul n-a mai funcţionat, profesorul mai avea şi alte mijloace la dispoziţie : să-şi des-

chidă venele, de pildă ; un om ca el avea cu siguranţă pregătită o lamă, în cazul unei defecţiuni a pistolului. Trebuie, se spune, mult curaj ca să-ţi pui capăt zilelor, dar e mai uşor de atribuit personajului în cauză decît renunţarea asta subită.

Iar dacă a izbutit să se omoare de-a binelea, de ce doctorul şi bătrîna guvernantă să fi născocit toată povestea asta : Dupont rănit, chemînd în ajutor din capul scării şi, de unde pînă atunci viaţa nu părea să-i fie în pericol, decesul subit la clinică. S-ar putea ca Juard să fi preferat versiunea asta ca să nu i se reproşeze că a luat la el un cadavru : trebuia ca Dupont să fie încă în viaţă pentru a avea dreptul să-l transporte ; trebuia, pe de altă parte, să se poată ţine pe picioare pentru ca să nu aibă de ce să intervină brancardierii ; în sfîrşit, această scurtă supravieţuire îi îngăduia victimei să exprime, chipurile cu viu grai, împrejurările omorului. E cu putinţă ca însuşi Dupont să le fi recomandat această precauţie în scrisoarea sa. E curios însă că doctorul a insistat de dimineaţă asupra acestui punct, lăsînd chiar să se înţeleagă că, la început, rana nu i s-a părut gravă — ceea ce totuşi face moartea puţin cam surprinzătoare. Cît despre guvernantă, nu părea nici măcar să-i treacă prin cap că victima a putut să moară. Şi aşa e de mirare că Dupont sau Juard au ales o soluţie care să-i silească s-o pună pe bătrînă în cunoştinţă de cauză şi e uimitor cu cîtă iscusinţă şi-a jucat ea rolul în faţa inspectorilor, la numai cîteva ore după dramă.

Mai există, desigur, şi o altă ipoteză : Dupont să-şi fi tras un al doilea glonte după ce a fost dus la clinică — în felul acesta doamna Smite habar n-avea de nimic, iar eventuala ei mărturie trebuia luată în consideraţie de medic cînd şi-a întocmit-o pe a sa. Din păcate, chiar dacă e verosimil ca acesta să fi acceptat să camufleze sinuciderea prietenului, e de neînchipuit ca tot el să-i fi dat posibilitatea s-o ducă pînă la capăt.

Să recapitulăm : nu încape nici o îndoială că Dupont s-a omorît fără ajutorul doctorului sau al guvernantei ; a făcut-o aşadar cînd era singur, adică : fie în biroul său la ora şapte şi jumătate, fie în cameră în timp ce guvernanta chema la telefon clinica, din cafeneaua vecină. După ce bătrîna s-a întors, a rămas mereu cineva cu Dupont — mai întîi guvernanta, pe urmă doctorul — şi unul şi celălalt l-ar fi împiedicat s-o ia de la început. Se mai poate să-şi fi tras primul glonte în birou, iar cel de-al doilea în cameră, dar complicaţia nu aranjează nimic, căci, orişicum, nu părea grav rănit la sosirea doctorului. Într-adevăr, buna-credinţă a guvernantei n-are nici un rost să fie pusă la îndoială (singur doctorul e complice în camuflarea adevărului). Cînd a plecat de acasă, Dupont nu murise, ba putea chiar să meargă de bine de rău — doctorul a fost silit să atragă atenţia asupra acestui lucru, ca să nu fie contrazis de guvernantă. Totul, de altfel, putea fi calculat dinainte : pentru ca guvernanta să nu ştie secretul, trebuia evitat să se afle în prezenţa unui cadavru cu un revolver în mînă — ceea ce îi

lăsa mai multe şanse să ghicească sinuciderea şi-i permitea, pe deasupra, să meargă să cheme un doctor oarecare — sau chiar poliţia volantă.

Aşadar, soluţia e următoarea : Dupont îşi trage în piept un glonte de care ştie că e mortal, dar care-i lasă un răgaz suficient să strige că a fost asasinat. Profită de surzenia guvernantei, ca s-o facă să admită fuga grăbită a ucigaşului prin casă. Pe urmă, aşteaptă liniştit sosirea doctorului prieten şi-i explică acestuia ce va avea de făcut după moartea sa. Juard îl duce cu el pe rănit şi încearcă, atunci, să-l salveze cu sila...

Mereu e cîte ceva care nu merge : Dupont, dacă arăta aşa bine, nu putea fi atît de sigur că rana îi era fără scăpare.

Şi iată că ne întoarcem la ipoteza eşecului aparent, după care s-a răzgîndit în ultimul moment dinaintea morţii. Dupont a ţintit prost ; şi-a pricinuit o rană în aparenţă lipsită de gravitate, care l-a speriat totuşi destul ca să-l facă să renunţe la proiectul său. A strigat atunci după ajutor, dar, pentru că nu voia să mărturisească adevărul, a născocit povestea asta absurdă cu agresiunea. De cum a sosit medicul, a dat fuga să se opereze la clinică, fără să aibă răbdare să aştepte targa. Totuşi rana era mai gravă decît se credea şi, o oră după aceea, a murit. Aşa că sînt sincere nu numai declaraţiile guvernantei (ea chiar a putut vedea deschisă o uşă care nu trebuia să fie), dar e cu putinţă ca şi cele ale doctorului să fie la fel : un ginecolog nu e obligat să-şi dea seama că glontele a fost

tras cu țeava lipită. Ministrul care cunoștea toate dedesubturile acestei afaceri, grație unei scrisori primite la timp, a dispus stoparea anchetei și ridicarea cadavrului.

Comisarul Laurent știe bine că acum o să ia de la capăt, încă o dată, tot acest eșafodaj de ipoteze, pentru că tocmai asta-i soluția care-i displace cel mai mult. Degeaba ajunge, de azi-dimineață, la fiecare nouă încercare, la aceeași concluzie, că tot nu vrea s-o accepte. Ar prefera o explicație oricît de neverosimilă în locul acestui stînga-mprejur atît de frecvent atribuit de obicei instinctului de conservare, dar care nu se potrivește de loc cu personalitatea profesorului, cu curajul de care a dat dovadă în numeroase împrejurări, cu purtarea sa pe front în timpul războiului, cu intransigența din viața civilă și tăria de caracter niciodată dezmințită. Se putea hotărî să se omoare ; putea să aibă motivele sale pentru a-și travesti moartea ; dar nu putea brusc să se răzgîndească o dată ce schițase gestul.

Totuși, lăsînd asta la o parte, nu rămîne decît o singură explicație : asasinatul ; și cum nu există un asasin, trebuie neapărat adoptată teoria lui Wallas : „banda“ fantomă, cu scopuri misterioase și complici care nu pot fi prinși... Comisarului Laurent îi vine să rîdă de unul singur, atît de caraghioasă i se pare ultima găselniță a ministrului. Și-așa era destul de încurcată afacerea asta, ca să te mai apuci să umbli după asemenea idioțenii.

Şi-apoi, ar fi într-adevăr prea stupid să continue să-şi facă sînge rău pentru o enigmă de care a fost scăpat tocmai la ţanc. De altfel, e ora prînzului.

Dar omuleţul rubicond nu se hotărăşte să-şi părăsească biroul. Credea că o să aibă veşti de la Wallas în cursul dimineţii şi n-a primit nici a doua vizită, nici telefon. Oare agentul special a fost şi el ucis de gangsteri ? Dispărut pentru totdeauna, înghiţit de întuneric ?

În fond, nu se ştie nimic despre acest Wallas, nici despre scopul exact al misiunii sale. De pildă, ce nevoie avea să vină la Laurent înainte de a-şi începe lucrul ? Comisarul nu posedă altceva decît mărturiile doctorului şi ale bătrînei slujnice ; trimisul capitalei putea să-i interogheze de-a dreptul pe ei. Şi doar n-avea nevoie de vreo autorizaţie specială ca să pătrundă în casa mortului — acum deschisă vraişte, păzită de-o femeie pe jumătate nebună.

În privinţa asta se poate spune că purtarea ministerului e cel puţin uşuratică ; într-o afacere criminală nu se... Oare această dezinvoltură nu-i cea mai bună dovadă că e vorba de-o sinucidere şi că cei de acolo o ştiu prea bine ? Cu asta riscă totuşi să-şi pricinuiască neplăceri mai tîrziu, cu moştenitorii.

Şi atunci Wallas ce caută aici ? Oare dintr-o încurcătură în transmiterea ordinelor lui Roy-Dauzet a declanşat ilustrul Fabius această contra-anchetă ? Sau agentul special ştie şi el că Dupont s-a sinucis ? S-ar putea, pur şi simplu, să aibă misiunea de-a pune mîna pe unele hîrtii im-

portante aflate în vila din strada Hotarnicilor, şi vizita sa la comisariat n-a fost decît un semn de politeţe. Dacă se poate numi politeţe să vii să-ţi baţi joc de-un înalt funcţionar, spunîndu-i poveşti de adormit copiii...

Ba nu ! Se vede cît de colo că Wallas e sincer : crede cu tărie în ce spune ; iar vizita sa pe nepusă-masă nu e oare un semn în plus de neîncredere faţă de Laurent al celor din capitală ?

Gîndurile comisarului-şef au ajuns la acest punct, cînd sînt întrerupte de sosirea unui personaj straniu.

Fără ca uşierul de serviciu să fi anunţat pe cineva, fără măcar să se fi auzit ciocănind, Laurent vede cum uşa se deschide încetişor şi un cap se strecoară prin crăpătură, cercetînd încăperea cu priviri pline de nelinişte.

— Ce pofteşti ? întreabă comisarul, gata să-l dea afară pe bădăran.

Acesta însă îşi întoarce spre el faţa lungă şi, aşezînd vertical arătătorul pe buze pentru a cere tăcere, ia o mutră de clovn, rugătoare şi poruncitoare totodată. În acelaşi timp, intră de-a binelea, apoi închide cu mii de precauţii uşa la loc.

— Spune odată, domnule, ce vrei ? întreabă comisarul.

Nu mai ştie dacă trebuie să se supere, să rîdă ori să fie îngrijorat. Dar glasul său prea puternic pare să-l înspăimînte pe vizitator. Într-adevăr, acesta, care, dimpotrivă, încearcă să facă zgomot cît mai puţin, întinde braţul spre el, îndemnîndu-l patetic să se calmeze, şi se tot

apropie de birou în vîrful picioarelor. Laurent s-a sculat şi instinctiv dă înapoi către perete.

— Nu-ţi fie frică, murmură necunoscutul, şi mai ales nu striga ! Aş fi un om pierdut.

E un bărbat mai în vîrstă, înalt şi slab, îmbrăcat în negru. Tonul potolit şi demnitatea burgheză a costumului îl liniştesc puţin pe comisar.

— Cu cine am onoarea, domnule ?

— Marchat, Adolphe Marchat, comerciant. Îmi cer scuze că am dat buzna aşa, domnule comisar, dar am o comunicare foarte importantă de făcut şi aş prefera ca intervenţia mea să nu fie cunoscută de nimeni, aşa că am crezut de cuviinţă că gravitatea împrejurărilor mi-ar permite să...

Laurent îl întrerupe cu un gest care înseamnă „În cazul ăsta e foarte firesc !“, dar e nemulţumit : va să zică schimbul cameriştilor nu e asigurat cum se cuvine între orele de servici ; va trebui să facă ordine în treaba asta.

— Ia loc, domnule, spune el.

Şi reluîndu-şi poziţia obişnuită, îşi etalează printre hîrtiile de pe birou mîinile amîndouă.

Vizitatorul se aşază în fotoliul care i s-a arătat, dar, pentru că i se pare prea depărtat, rămîne pe margine şi se apleacă înainte cît poate de mult, în aşa fel încît să se facă înţeles fără să ridice vocea :

— Vin în legătură cu moartea bietului Dupont...

Laurent nu e cîtuşi de puţin surprins. Chiar fără să-şi fi dat seama prea bine de asta, aştepta

fraza. O recunoştea de parcă o mai auzise înainte. Mai mult îl interesa ce-avea să urmeze.

— Am asistat la ultimele clipe ale sărmanului nostru prieten...

— A, dumneata erai prieten cu Daniel Dupont.

— Să nu exagerăm, domnule comisar ; ne cunoşteam de mult, asta-i tot. Şi tocmai mi se pare că relaţiile dintre noi...

Marchat se opreşte. Apoi, hotărîndu-se brusc, declară cu o voce dramatică — dar la fel de joasă :

— Domnule comisar, astă seară urmează să fiu asasinat !

De astă dată Laurent ridică braţele spre cer. Asta-i mai lipsea !

— Ce mai e şi cu gluma asta ?

— Nu striga, domnule comisar, şi uită-te la mine : am eu aerul că glumesc ?

Într-adevăr, nu are aerul. Laurent îşi aşază iar mîinile pe masă.

— Astă seară, continuă Marchat, trebuie să mă duc într-un anumit loc, unde mă vor aştepta ucigaşii — cei care au tras ieri în Dupont — şi, la rîndul meu...

Urcă scara — încet.

Casa asta i s-a părut totdeauna sinistră. Tavanul prea sus, lambriurile întunecate, ungherele unde se strînge bezna pe care lumina electrică nu reuşeşte niciodată s-o alunge, totul făcut să-ţi sporească spaima ce te cuprinde încă de la intrare.

În seara asta Marchat remarcă unele amănunte care nu-l izbiseră pînă atunci : uşi care scîrţîie, perspective neliniştitoare, umbre inexplicabile. La piciorul balustradei se schimonoseşte un cap de bufon.

Cu fiecare treaptă urcă tot mai încet. În faţa picturii aceleia mici cu turnul lovit de trăsnet condamnatul se opreşte. Tare mult ar vrea să ştie acum ce semnificaţie are tabloul ăsta.

Peste un minut va fi prea tîrziu — căci mai are doar cinci trepte pînă să ajungă acolo unde va muri.

Tonul lugubru al interlocutorului său nu-l impresionează de loc pe comisar. Îi cere să fie mai precis : cine trebuie să-l omoare pe Marchat ? Unde ? Pentru ce ? Şi de unde ştie ? Pe de altă parte, doctorul Juard n-a pomenit de prezenţa sa la clinică ; din ce motiv ? Laurent abia de-şi ascunde gîndul ; e aproape convins că are de-a face cu un smintit care, poate, nici nu l-a cunoscut pe profesor şi numai mania persecuţiei l-a dus la asemenea închipuiri lipsite de sens. Dacă nu s-ar teme de furiile nebunului, l-ar da imediat pe uşă afară.

În timpul ăsta, Marchat vorbeşte cu înfocare. Ce spune el e foarte serios. Există, din nenorocire, anumite lucruri pe care nu le poate da la iveală, dar îl roagă din suflet pe comisar : nu-i cu putinţă să lase să fie omorît în felul acesta un nevinovat ! Laurent îşi pierde răbdarea :

— Cum vrei dumneata să te ajut, dacă nu poţi să-mi spui nimic ?

Pînă la urmă, Marchat povestește cum, din întîmplare, se afla în fața clinicii Juard, pe strada Corintului, în momentul cînd doctorul aducea un rănit. S-a apropiat din curiozitate și l-a recunoscut pe Daniel Dupont, pe care-l mai întîlnise în diferite împrejurări, la niște prieteni comuni. Medicul era singur și s-a oferit el să-i ajute să-l care. Dacă acesta n-a pomenit de intenția sa, a fost pentru că anume i-a cerut-o: dorea într-adevăr ca numele să nu-i fie în nici un fel amestecat în crima asta. Totuși, întorsătura pe care au luat-o evenimentele îl obligă să se pună sub protecția poliției.

Laurent e mirat: să fi acceptat oare doctorul Juard ajutorul unui trecător, cînd avea la dispoziție personal specializat?

— Nu, domnule comisar, n-avea pe nimeni la ora aceea.

— Zău? Dar ce oră era?

Marchat șovăie cîteva secunde înainte de a răspunde:

— Trebuie să fi fost în jurul orei opt, opt și jumătate; n-aș putea spune exact.

Era ora nouă cînd a telefonat Juard la poliție să anunțe moartea. Laurent întreabă:

— Nu cumva era după ora nouă?

— Nu, nu: la ora nouă bietul Dupont era deja mort.

Așadar Marchat a urcat pînă în sala de operații. Doctorul afirma că n-a avut nevoie de nici un asistent pentru operație, care, de altfel, încă nu i se păruse atît de gravă. Cu toate acestea, Dupont, temîndu-se de vreo nenorocire, a

profitat de cele cîteva momente cît mai avea pînă să fie adormit ca să le dea la iveală împrejurările agresiunii. Marchat a fost silit să făgăduiască că nu le divulgă, cu toate că nu înțelege de ce să păstrezi secretul și față de poliție. În orice caz, nu crede că-și calcă cuvîntul dezvăluindu-i comisarului-șef misiunea cu care profesorul l-a însărcinat — pe el care, o spune încă o dată, nu era cîtuși de puțin făcut pentru o asemenea aventură. Era vorba să pătrundă chiar astăzi în acea vilișoară din strada Hotarnicilor, ca să ia de acolo niște dosare și să le înmîneze pe urmă unui personaj politic foarte bine văzut, pentru care hîrtiile astea sînt de cea mai mare însemnătate.

Două lucruri nu înțelege Laurent: mai întîi, pentru ce această operație trebuie ținută în secret? (Din cauza moștenitorilor?) Și, pe de altă parte, prin ce e atît de primejdioasă? În ce privește „împrejurările agresiunii", Marchat poate să fie liniștit: sînt ușor de reconstituit!

Adăugînd asta, comisarul — care la sinucidere se gîndește tot timpul — face cu ochiul cu un aer complice spre interlocutor. Nu mai știe ce să creadă despre Marchat ăsta: după precizările pe care le dă cu privire la sfîrșitul prietenului său, ești silit să admiți că într-adevăr se găsea ieri seară la clinică; totuși, restul discursului e atît de nesăbuit și cețos încît îți vine greu să dai la o parte ipoteza nebuniei.

Semnele de complicitate ce i-au fost adresate l-au făcut să prindă curaj, și acum comerciantul începe să vorbească cu vorbe în doi peri —

despre organizaţia teroristă şi lupta angajată împotriva unei grupări politice care... pe care... Laurent, văzînd, în sfîrşit, unde vrea să ajungă celălalt, îl scoate din încurcătură :

— O grupare politică ai cărei membri sînt doborîţi sistematic, unul cîte unul, în fiecare seară la ora şapte şi jumătate !

Iar Marchat, care n-a observat surîsul ironic ce însoţea fraza, pare să simtă o imensă uşurare.

— O, spune el, n-aş fi crezut că sînteţi la curent. Asta simplifică mult lucrurile. A lăsa poliţia să ignore adevărul, cum înţelegea Dupont să facă, nu poate să aibă decît urmări supărătoare. Degeaba i-am spus de atîtea ori că, dimpotrivă, sînt convins că pe ea o privesc toate astea — şi nu pe mine ! — n-a fost chip să-l fac să renunţe la misterul ăsta ridicol. De aceea am început să joc această comedie ; şi, pentru că-mi răspundeţi pe acelaşi ton, ar fi bine să rămînem la el. Acum putem sta de vorbă.

Laurent se hotărăşte să-i ţină isonul. E curios să vadă ce va ieşi din toată chestia asta.

— Va să zică dumneata spuneai că Daniel Dupont, înainte de-a muri, te-a însărcinat cu o misiune secretă în care viaţa dumitale ar fi în pericol ?

Marchat face ochii mari. „Înainte de-a muri ?" Nu mai ştie de loc ce poate spune şi ce trebuie să ascundă.

— Ei bine, insistă Laurent, de ce crezi dumneata că te aşteaptă o capcană în casa aceea ?

— Doctorul, domnule comisar, doctorul Juard. El a auzit totul.

Doctorul Juard era de față cînd Dupont a explicat cît de importante erau dosarele acelea și ce trebuie făcut cu ele. De cum a priceput că Marchat trebuia să se ducă să le caute, s-a eschivat sub un pretext oarecare și a plecat să telefoneze șefului bandei, să-i dea de veste. Marchat avusese grijă să repete sus și tare că nu aparținea grupării, dar a văzut că doctorul nu crede o vorbă ; așa că ceilalți au hotărît pe loc ca victima de astă seară să fie comerciantul. Iar poliția trebuie neapărat să împiedice asta pentru că e *o eroare,* o tragică eroare ; el n-a avut niciodată nici o legătură cu gruparea, nu e nici măcar un partizan al sistemului lor și nu vrea...

— Haide, spune Laurent, liniștește-te. Ai auzit dumneata ce spunea doctorul la telefon ?

— Nu... adică : nu ceva precis, dar... Era de ajuns să-i vezi mutra ca să înțelegi ce avea de gînd să facă.

Ăsta hotărît că poate fi pus în aceeași oală cu Rôy-Dauzet. Dar de unde vine această nebunie colectivă ? În ce-l privește pe Dupont, se înțelege că i-a fost mai comod să dea vina pe misterioșii anarhiști ; cu toate acestea, ar fi făcut mai bine dacă și-ar fi expediat singur hîrtiile, înainte de-a se omorî. Nici alte puncte nu sînt încă prea clare. Din păcate, nu poate spera să le limpezească interogîndu-l pe omulețul ăsta.

Ca să se debaraseze de el, comisarul îi arată un mijloc sigur de a scăpa de ucigași : de vreme ce ei nu pot ucide decît la ora șapte și jumătate fix, va fi de ajuns să meargă după dosare la altă oră.

Comerciantul s-a gîndit şi el la asta, dar nu scapi aşa lesne de-o organizaţie atît de puternică : ucigaşii îl vor ţine prizonier şi-l vor executa la ora pe care şi-au ales-o ; sînt acolo, îl aşteaptă ; căci doctorul — pentru că n-o ştia — n-a precizat la ce oră se va duce Marchat la domiciliul profesorului...

— Ai auzit dumneata ce spunea doctorul la telefon ?

— Propriu-zis n-am auzit, doar un cuvînt din cînd în cînd... Însă, cu ce-am înţeles, am reconstituit toată conversaţia.

Laurent începe să se cam sature şi-l face pe vizitator s-o simtă din ce în ce mai mult. Acesta, treptat, se enervează şi el ; aproape că renunţă la prudenţa şi şuşotitul de pînă atunci :

— Să mă liniştesc, sigur, să mă liniştesc ! Ştii că-mi placi, domnule comisar ! Dacă ai fi dumneata în locul meu de azi dimineaţă, să numeri orele care-ţi mai rămîn de trăit...

— A, spune Laurent, de ce numai de azi-dimineaţă ?

„De aseară“ a vrut comerciantul să spună ; rectifică în grabă : n-a închis ochii toată noaptea. Dacă-i aşa, comisarul poate să i-o spună răspicat : rău a făcut. Putea să doarmă liniştit : nu există nici un fel de ucigaşi şi nici o conspiraţie. Daniel Dupont s-a sinucis !

O clipă, Marchat rămîne înmărmurit. Îşi revine însă îndată :

— Hai că-i imposibil ! Pot să-ţi spun în mod sigur că nu-i vorba de sinucidere.

— Zău ? De unde ştii dumneata ?

— Mi-a spus chiar el...
— El a spus ce-a vrut.
— Dacă ar fi avut de gînd să se omoare, ar fi încercat din nou.
— Era inutil, pentru că e mort totuşi.
— Da... desigur... Nu, e cu neputinţă ! L-am văzut pe doctorul Juard ducîndu-se să telefoneze...
— Şi ai auzit ce spunea doctorul la telefon ?
— Sigur, am auzit tot. Îţi dai seama că nu mi-a scăpat un cuvînt ! Dosarele roşii, clasorul din camera de lucru, victima bine stabilită care vine să se prindă în cursă...
— Atunci du-te acum : nu-i „ora crimei" !
— Ţi-am spus că mă şi aşteaptă !
— Ai auzit ce spunea doctorul...

2

Comerciantul pleacă. Acum nu mai are nici o îndoială. Dupont avea dreptate : comisarul e în solda asasinilor. Altfel nu se poate explica purtarea sa. Voia să-i adoarmă bănuielile încercînd să-l convingă că nu există nici un fel de conspiraţie şi că Dupont s-a sinucis. Sinucis ! Din fericire, Marchat s-a oprit la timp pe calea confidenţelor...

Dar nu ! N-avea de ce să-i fie frică : comisarul ştie foarte bine că Dupont nu e mort,

pentru că doctorul Juard îi ţine la curent. Se prefac că-l cred mort, ca să-i vină de hac mai uşor peste cîteva zile. Acum, pînă una alta, vor să-l atragă pe Marchat în mica vilă şi să-l execute în locul profesorului.

Ei bine, e foarte simplu : nu se va duce să caute dosarele — nici la şapte jumătate, nici la altă oră (căci nu e atît de tîmpit să cadă în capcana comisarului : fără îndoială că ucigaşii vor sta să aştepte toată după-amiaza). Chiar şi Dupont, cînd o să afle situaţia exactă, n-o să mai insiste. Roy-Dauzet n-are decît să trimită un alt comisionar.

Marchat nu se va mulţumi cu aceste măsuri negative ; ucigaşilor nu le-ar fi greu să găsească prilejul să se răzbune pentru eşecul suferit. Trebuie să se pună la adăpost de orice nouă tentativă. Pentru asta cel mai bun mijloc e să părăsească oraşul cît mai repede cu putinţă şi să meargă să se ascundă la ţară, într-un loc neştiut de nimeni. Ba chiar poate ar fi mai înţelept să ia primul vapor şi să traverseze marea.

Dar comerciantul Marchat nu-i la prima sa hotărîre. De dimineaţă, din zori, oscilează de la una la alta, convins de fiecare dată că aceea la care tocmai s-a oprit e cea mai bună :

Să dezvăluie — sau nu — poliţiei secretul ; să fugă fără întîrziere din oraş — sau mai bine să aştepte ; să-l informeze — sau nu — pe profesor de această hotărîre ; să meargă de îndată

să ia dosarele din strada Hotarnicilor — sau să nu mai meargă de loc...

Într-adevăr, încă n-a renunţat cu totul să facă prietenului său serviciul acesta. Şi mereu se află iarăşi, pentru o nouă încercare, în faţa vilei împrejmuite de lemn-cîinesc. Împinge uşa grea de stejar, pentru care Dupont i-a înmînat cheile. Urcă scara — încet...

Dar cu fiecare treaptă urcă tot mai încet. Niciodată n-ajunge pînă la capăt.

De astă dată e sigur de ce-l aşteaptă, dacă merge pînă în camera de lucru. Nu se va duce. O să-l prevină pe profesor şi-o să-i dea cheile înapoi.

Pe drum, totuşi, se gîndeşte la dificultăţile acestui plan : Dupont — îl cunoaşte el — n-o să vrea să-i admită motivele. Şi dacă doctorul Juard, care n-o să scape ocazia să asculte la uşă, reuşeşte să audă discuţia lor şi află în felul acesta că Marchat renunţă, o să piardă atunci şi ultima şansă de-a scăpa de asasini ; căci în loc să-l aştepte pînă la şapte şi jumătate în capcana unde s-a stabilit că vine, îl vor pune sub urmărire, aşa încît nu va mai avea nici măcar libertatea să se ascundă ori să fugă.

Mai bine s-ar duce imediat acolo, acum cînd ceilalţi poate nu şi-au început pînda.

Urcă scara. Ca de obicei, în casa aceea mare e linişte...

3

Înainte de-a rămîne complet nemişcată, podeaua podului basculant mai vibrează uşor un timp. Fără să-i pese de această mişcare aproape imperceptibilă, biciclistul a şi depăşit portiţa pentru a-şi continua drumul :

— Bună ziua, domnule.

Sărind pe biclicletă, a strigat „Bună ziua" în loc de „La revedere". Aşteptînd să se restabilească trecerea, schimbaseră două-trei fraze despre temperatură.

Podul e făcut dintr-o singură bucată ; axul de rotaţie al sistemului se afla de partea cealaltă. Ridicînd capul, priveau pe sub podea îngrămădirea de grinzi metalice şi cabluri, care dispăreau treptat din vedere.

Pe urmă, prin dreptul ochilor a trecut capătul liber, care parcă ar reprezenta o secţiune a şoselei ; şi dintr-o dată au zărit întreaga suprafaţă de asfalt neted, care se îndreaptă spre celălalt mal, între cele două trotuare mărginite de parapete.

Privirile lor au continuat să coboare încet, urmînd mişcarea ansamblului, pînă cînd cele două corniere de fier, şlefuite de roţile vehiculelor, ajung exact unul în faţa celuilalt. Îndată zgomotul motorului şi al angrenajului a încetat şi, în tăcerea aceea, a răsunat soneria electrică anunţînd pietonii că aveau din nou dreptul să treacă.

— Pe mine nu m-ar mira ! a repetat ciclistul.

— Poate că da. Sănătate !

— Bună ziua, domnule.

De partea cealaltă a barierei puteai constata că încă nu se terminase totul : ca urmare a elasticității masei, coborîrea podelei nu luase sfîrșit o dată cu oprirea mecanismului ; mai continua cîteva secunde, poate un centimetru, creînd un ușor decalaj în continuitatea șoselei ; apoi urca din nou, foarte puțin, ceea ce făcea ca marginea metalică să ajungă și ea cu cîțiva milimetri deasupra poziției de echilibru ; iar oscilațiile din ce în ce mai slabe și mai puțin observabile — cărora însă e greu să le stabilești limita — se difuzau astfel, printr-o serie de prelungiri și regresiuni succesive de o parte și de alta de-o fixitate cu totul iluzorie, un fenomen isprăvit, totuși, de cîtva timp.

De data asta podul e deschis pentru circulație. Nici un șlep nu cere libera-trecere. Funcționarul în bluză bleumarin, neavînd ce face, privește cerul cu un aer absent. Își întoarce ochii spre trecătorul care înaintează, îl recunoaște pe Wallas și-i face un mic semn cu capul, ca unuia pe care te-ai obișnuit să-l vezi în fiecare zi. De cele două părți ale intervalului care marchează capătul părții basculante, cornierele metalice par nemișcate și vădit la același nivel.

În capătul străzii Joseph-Janeck, Wallas o ia la dreapta pe Bulevardul Circular. Cam douăzeci de metri mai încolo se face strada Jonas, în colțul căreia se află într-adevăr un oficiu poștal.

Un oficiu de cartier : doar şase ghişeuri şi trei cabine telefonice ; între uşa de la intrare şi cabine : un geam mare mat şi dedesubt o poliţă lungă, uşor înclinată, care slujeşte la completarea formularelor.

La ora asta sala e goală, iar în partea unde stau funcţionarii nu se zăresc decît două cucoane în vîrstă ronţăind sandvişuri deasupra unor şervete imaculate. Wallas socoteşte că pentru a începe ancheta e mai bine să aştepte să fie tot personalul acolo. O să revină la unu şi jumătate. Oricum, mai devreme sau mai tîrziu, tot va trebui să se ducă să mănînce.

Se îndreaptă spre un „Anunţ" afişat de curînd pe cît se pare, şi, pentru a-şi justifica intrarea, se preface că-l consultă cu interes.

Cuprinde o serie de articole care anunţă anumite modificări de detaliu, aduse de ministru, în organizarea poştei, telegrafului şi telefoanelor — nimic aşadar din care publicul să tragă vreun folos, afară doar de cîţiva specialişti îndoielnici. Pentru un profan nu apare limpede natura exactă a acestor modificări, aşa încît Wallas tocmai se întreabă dacă există într-adevăr vreo deosebire între noua stare de lucruri şi cea dinainte.

Cînd iese, are impresia că cele două cucoane îl privesc nedumerite.

Întorcîndu-se pe unde a venit, Wallas ocheşte, pe partea cealaltă a străzii Janeck, un bufet-automat de dimensiuni modeste, dar înzestrat cu aparatele cele mai noi. Lîngă perete stau înşi-

rate distribuitoarele nichelate ; în fund, casa unde consumatorii se aprovizionează cu jetoane speciale. Sala, cît e de lungă, e ocupată de două şiruri de măsuţe rotunde, din material plastic, fixate în podea. În picioare, dinaintea meselor, cam vreo cincisprezece persoane — mereu altele — mănîncă cu gesturi rapide şi precise. Fete tinere, în bluze albe de laborante, strîng de pe mese şi apoi le şterg pe măsură ce sînt părăsite de consumatori. Pe pereţii lăcuiţi în alb, un afiş reprodus de mai multe ori :

„Grăbeşte-te. Muţumesc."

Wallas face înconjurul aparatelor. Fiecare din ele conţine — aşezate pe platouri de sticlă echidistante şi suprapuse — farfurii de faianţă unde găseşti repetate întocmai, aproape pînă la ultima foaie de salată, aceleaşi preparate culinare. Cînd una din vitrinele verticale se goleşte, mîini fără chipuri umplu, de undeva din spate, spaţiile goale.

Wallas a ajuns în faţa ultimului distributor şi încă nu s-a hotărît. Alegerea, de altfel, nu prea are importanţă, căci diversele feluri care ţi se propun nu se deosebesc decît după cum sînt rînduite pe farfurie ; elementul de bază e scrumbia marinată.

Prin geamul ultimului distributor Wallas observă, unul deasupra celuilalt, şase exemplare avînd compoziţia următoare : pe un blat de miez de pîine, unsă cu margarină, se lăfăie o fîşie mare de scrumbie cu pielea albastru-argintie ; în dreapta, cinci felii de roşie ; în stînga, trei rondele de ou tare ; deasupra, calculat aşezate, trei

măsline negre. În plus, fiecare platou mai are o furculiţă şi un cuţit. Discurile de pîine sînt făcute desigur pe măsură.

Wallas vîră jetonul în deschizătură şi apasă pe-un buton. Un bîzîit plăcut de motor electric, şi toată coloana de farfurii prinde să coboare ; în despărţitura goală aflată în partea de jos apare, apoi rămîne nemişcată, farfuria pentru care plătise. O ia împreună cu tacîmul însoţitor şi pune totul pe o masă liberă. După ce procedează în acelaşi fel pentru o felie din aceeaşi pîine, garnisită de data aceasta cu brînză şi, în sfîrşit, pentru un pahar de bere, începe să-şi taie mîncarea în cuburi mici.

O felie de roşie într-adevăr fără cusur, tăiată la maşină dintr-un fruct de-o simetrie perfectă.

Miezul dinspre margine, compact şi omogen, de-un roşu frumos, chimic, e strîns din toate părţile între o fîşie de piele lucitoare şi scobitura unde stau înşirate seminţele, galbene, bine proporţionate, fixate într-un strat subţire de gelatină verde de-a lungul unei proeminenţe care-i formează inima. Aceasta, de un roz-pal şi cam granulos, începe, oarecum nesigur, din partea inferioară printr-un mănunchi de vinişoare albe, dintre care una ajunge pînă către seminţe.

Sus de tot, s-a produs un accident abia vizibil : colţul unei pieliţe, dezlipit de miez pe un milimetru sau doi, se ridică imperceptibil.

La masa vecină sînt aşezaţi trei bărbaţi, trei funcţionari de la căile ferate. În faţa lor, tot

spaţiul disponibil e ocupat de şase farfurii şi trei pahare de bere.

Toţi trei decupează cuburi mici în trei felii rotunde de pîine cu brînză. Celelalte trei farfurii conţin fiecare cîte un exemplar din combinaţia scrumbie-roşie-ou-tare-măsline, din care şi Wallas are una la fel. Cei trei bărbaţi, în afară de uniforma identică pînă în cele mai mici amănunte, au aceeaşi talie şi aceeaşi corpolenţă ; şi capul îl au cam la fel.

Mănîncă în tăcere, cu gesturi iuţi şi precise. Cînd şi-au isprăvit brînza, fiecare bea o jumătate de pahar cu bere. Începe o scurtă discuţie :

— Ce oră ai spus că era ?

— Trebuie să fi fost în jurul orei opt, opt şi jumătate.

— Şi nu era nimeni la ora aceea ? Hai, că-i imposibil ! Mi-a spus chiar el...

— A spus ce a vrut.

După ce au schimbat aşezarea veselei pe masă, încep un al doilea fel. Dar la numai cîteva clipe, cel care a vorbit primul se întrerupe pentru a trage concluziile :

— E la fel de neverosimil şi într-un caz şi într-altul.

Pe urmă tac, absorbiţi de arzătoarea problemă a decupatului.

Wallas se simte cam rău de la stomac. A mîncat prea repede. Se străduieşte acum să continuie mai pe îndelete. Va trebui să ia o băutură caldă, altfel riscă să-i fie rău de la stomac toată după-amiaza. Ieşind de-aici, o să meargă să

bea o cafea într-un loc unde se poate sta jos.

După ce funcţionarii de la calea ferată au isprăvit şi cea de-a doua farfurie, cel care a precizat cît era ora reia discuţia :

— În orice caz, ieri seară a fost.

— Da ? De unde ştii ?

— Voi nu citiţi ziarele ?

— O ! Ziarele, asta-i bună !

Fraza aceasta e însoţită de-un gest de lehamite. Toţi trei au o înfăţişare gravă, dar fără patimă ; vorbesc cu o voce egală şi neutră, ca şi cum n-ar acorda prea mare atenţie propriilor cuvinte. Fără îndoială, e vorba de ceva prea puţin interesant — sau despre care au sporovăit prea mult.

— Şi scrisoarea, ce-ai făcut cu ea ?

— După părerea mea, scrisoarea asta nu dovedeşte absolut nimic.

— Atunci n-o să se dovedească niciodată nimic.

Cu o aceeaşi mişcare îşi termină paharul de bere. Apoi, în şir indian, se îndreaptă spre ieşire. Wallas mai aude doar :

— În sfîrşit, mîine o să se vadă, sper.

Într-un bistrou care seamănă ca două picături de apă cu cel din strada Hotarnicilor — cam murdar, însă bine încălzit — Wallas bea cafea fierbinte.

Se străduie în van să iasă din această nelinişte confuză, care-l împiedică să se gîndească serios la afacerea sa. Probabil cloceşte vreo gripă. Tocmai lui, care în general scapă de micile

belele de soiul ăsta, să i se întîmple chiar astăzi să nu se simtă „în apele sale“ ! Şi totuşi s-a sculat bine dispus, ca de obicei ; răul acesta nelocalizat l-a cuprins în cursul dimineţii, puţin cîte puţin. Mai întîi s-a plîns de foame, pe urmă de frig. Degeaba mănîncă, se încălzeşte, că tot nu izbuteşte să învingă toropeala.

Ar avea totuşi nevoie de toată luciditatea, dacă vrea să ajungă la un rezultat ; căci pînă acum, deşi norocul l-a ajutat într-o oarecare măsură, n-a progresat prea mult. Şi doar e de cea mai mare importanţă pentru viitorul său să dea în momentele acestea dovadă de clarviziune şi iscusinţă.

Acum cîteva luni, cînd a intrat la Biroul de Investigaţii, şefii nu i-au ascuns că a fost luat de probă şi că situaţia pe care-o va avea în continuare depinde mai ales de succesele obţinute. Această crimă e prima afacere importantă care i se încredinţează. Bineînţeles, nu e el singurul care se ocupă de ea : şi alte persoane şi servicii, de-a căror existenţă habar n-are, lucrează în aceeaşi afacere ; dar pentru că i s-a dat şansa aceasta, are obligaţia să depună tot zelul.

Primul contact cu Fabius n-a fost prea încurajator. Wallas venea dintr-o altă direcţie a ministerului pentru a înlocui un agent care era grav bolnav.

— Va să zică doreşti să intri în Biroul de Investigaţii.

Fabius e cel care vorbeşte. Se uită la noul recrut cu un aer nehotărît, temîndu-se vizibil că acesta n-o să fie la înălţimea sarcinilor.

— E o muncă dificilă, începe el pe-un ton grav.

— Ştiu, domnule, răspunde Wallas, dar am să fac...

— Dificilă şi plină de dezamăgiri.

Vorbeşte încet, şovăind, nu ia în seamă răspunsurile pe care parcă nici nu le aude.

— Ia să vedem. Apropie-te.

Scoate dintr-un sertar al biroului un instrument bizar, ceva care poate fi un şubler, dar şi un raportor. Wallas se apropie şi-şi pleacă înainte capul, pentru a-i îngădui lui Fabius să efectueze pe fruntea sa măsurătorile de rigoare. Formalitatea aceasta e lege. Wallas ştie ; şi-a luat de bine de rău măsura cu un dublu decimetru : depăşeşte cu puţin cei cincizeci de centimetri pătraţi obligatorii.

— O sută patruzeci... Patruzeci şi trei.

Fabius ia o bucată de hîrtie să facă socoteala.

— Să vedem. O sută patruzeci de înmulţit cu patruzeci şi trei. Trei ori patru doisprezece ; trei ori unu, trei şi cu unu, patru ; trei ori unu, trei. Patru ori patru, şaisprezece ; patru ori unu, patru, şi cu unu, cinci ; patru ori unu, patru. Doi ; şase şi cu patru, zece : zero ; cinci şi cu trei, opt, şi cu unu, nouă ; patru. Patru mii nouă sute doi. Nu merge, băiete.

Fabius îl priveşte cu tristeţe şi dă din cap.

— Totuşi, domnule, protestează politicos Wallas, am făcut chiar eu socoteala şi...

— Patru mii nouă sute doi. Patruzeci şi nouă centimetri patraţi de suprafaţă frontală ; trebuie cel puţin cincizeci, ştii asta.

— Totuşi, domnule, am...

— În sfîrşit, pentru că mi-ai fost recomandat, am să te iau totuşi de probă... Poate că prin muncă asiduă vei reuşi să cîştigi cîţiva centimetri. Soarta dumitale va fi hotărîtă după prima afacere mai importantă pe care o s-o ai.

Dintr-o dată grăbit, Fabius apucă de pe masă un fel de ştampilă cu dată, pe care o aplică mai întîi pe-o tuşieră, şi apoi, cu o lovitură nervoasă, în chip de semnătură pe foaia de transfer a noului agent ; pe urmă pune o a doua pecete, chiar în mijlocul frunţii lui Wallas, zbierînd :

— Bun pentru servici !

Wallas se trezeşte tresărind. Fruntea i se lovise de marginea mesei. Se îndreaptă de şale şi bea dezgustat restul de cafea răcită.

După ce se uită pe nota aşezată de chelner sub farfurioară, se ridică şi, în trecere, azvîrle o monedă de nichel pe tejghea. Iese fără să mai aştepte restul. „Pentru servici", cum zicea...

— Aţi găsit oficiul poştal, nu-i aşa, domnule ?

Wallas se întoarce. Somnoros şi acum, n-a observat-o pe femeia cu şorţ care şterge geamul.

— Da, da ; vă mulţumesc.

E cucoana cu mătura care spăla trotuarul azi-dimineaţă — exact în locul acesta.

— Şi era deschis ?

— Nu. Abia la ora opt.

— Era mai bine dacă mă ascultaţi ! Îl aveaţi pe cel din strada Jonas, care era tot atît de bun.

— Aşa e ! Nu-i nimic, am făcut o plimbare, răspunde Wallas îndepărtîndu-se.

În timp ce se îndreaptă spre strada Jonas, se gîndeşte cum să facă să obţină informaţii asupra bărbatului cu impermeabilul sfîşiat. Cu toate că-i e silă şi în ciuda sfaturilor lui Fabius, va fi nevoit să dea la iveală calitatea sa de poliţist : e cu neputinţă să faci conversaţie ca din întîmplare, sub un pretext oarecare, pe rînd cu şase funcţionari. Aşadar, cel mai bine ar fi să se adreseze dirigintelui ca să-şi strîngă personalul în vederea unei mici conferinţe. Wallas le va da semnalmentele bărbatului care trebuie că a venit ieri seară între cinci şi jumătate şi şase — perioadă, din păcate, de mare afluenţă. (După declaraţiile — concordante în această privinţă — ale doamnei Bax şi ale beţivului, scena de la grilaj s-a desfăşurat la căderea nopţii, adică în jurul orei cinci.)

Pălăria, impermeabilul, talia aproximativă, înfăţişarea în general... Precis nu ştie mare lucru. Oare trebuie să adauge că omul seamănă cu el ? Cu asta riscă să-i tulbure degeaba pe martori, pentru că asemănarea e foarte întîmplătoare — şi, în orice caz, subiectivă. Funcţionarii sînt acum cu toţii la locul lor, deşi pendula electrică arată abia ora unu şi jumătate. Wallas ia un aer preocupat şi trece prin faţa ghişeurilor, examinînd tăbliţele de deasupra.

„Francare. Mărci poştale *en gros*. Timbre pentru taxe. Colete poştale. Poştă aeriană.“

„Colete poştale. Mărci poştale cu bucata. Scrisori cu valoare declarată. Scrisori expres. Scrisori şi pachete recomandate."

„Mărci poştale. Emiterea mandatelor: mandate simple, mandate-cec, mandate internaţionale."

„CEC. Cupoane rentă. Pensii şi indemnizaţii. Mărci poştale cu bucata. Plăţi-mandate de orice fel."

„Telegrame. Emiterea şi plata mandatelor telegrafice. Abonamente şi redevenţe telefonice."

„Telegrame. Corespondenţă pneumatică. Post-restant. Mărci poştale."

Îndărătul ghişeului, tînăra fată înalţă capul şi-l priveşte. Îi surîde şi, întorcîndu-se spre un casier dinspre perete, spune:

— O scrisoare pentru dumneavoastră.

Şi adaugă în timp ce triază pachetul de plicuri pe care tocmai l-a scos dintr-o casetă.

— Nu v-am recunoscut imediat cu pardesiul ăsta.

— Azi nu e prea cald, spune Wallas.

— Acuşi vine iarna, răspunde tînăra.

Cînd să-i dea scrisoarea, întreabă, simulînd în glumă un respect brusc faţă de regulament:

— Aveţi legitimaţia la dumneavoastră, domnule?

Wallas duce mîna la buzunarul dinăuntru al pardesiului. Bineînţeles, abonamentul nu-i acolo; o să explice că l-a uitat cînd şi-a schimbat costumul. Dar nu mai apucă să joace toată comedia.

— Nu ştiţi că mi l-aţi dat aseară, spune ea. N-ar trebui să vă mai dau corespondenţa, pen-

tru că vi s-a terminat abonamentul ; dar fiindcă numărul n-are un nou proprietar, nu-i aşa grav.

Îi întinde un plic mototolit : „Domnului André VS. Oficiul poştal 5, strada Jonas, 2. Nr. 326 D." În colţul din stînga, menţiunea „Pneumatic".

— A sosit de mult ? întreabă Wallas.

— Imediat după ce-aţi trecut pe aici, azi-dimineaţă. Trebuie să fi fost douăsprezece fără un sfert sau douăsprezece. Vedeţi, aţi făcut bine că v-aţi întors, deşi mi-aţi spus ce mi-aţi spus. N-are nici măcar adresa pe dos ca s-o trimit înapoi. N-aş fi ştiut ce să fac cu ea.

— A fost ştampilată la ora zece patruzeci, observă Wallas, descifrînd sigiliul poştal.

— Zece patruzeci ?... Ar fi trebuit s-o aveţi de dimineaţă. Fără îndoială a fost o mică întîrziere la transmitere. Aţi făcut foarte bine că aţi mai trecut o dată pe-aici.

— O, spune Wallas, nu are prea mare importanţă.

4

— După părerea mea, scrisoarea asta nu dovedeşte absolut nimic.

Laurent netezeşte foaia pe birou, cu mîna larg desfăcută.

— Atunci n-o să se dovedească niciodată nimic.

— Bine, observă comisarul, dar tocmai asta îţi spuneam şi eu. Şi, ca pentru a-l consola pe Wallas, adaugă : Hai s-o luăm altfel : cu scrisoarea asta să zicem că se poate dovedi orice — totdeauna se poate dovedi orice — de pildă că asasinul eşti dumneata : funcţionara de la poştă te-a recunoscut ; şi numele dumitale aduce puţin cu acest prudent „VS“. Întîmplător, nu cumva te cheamă şi André ?

Iată-l pe Wallas din nou pradă calambururilor comisarului. Răspunde totuşi cuviincios :

— Oricum, are voie să primească sub orice nume corespondenţa. E de ajuns să se aboneze la o căsuţă poştală ; nimeni nu se sinchiseşte de identitatea reală a clientului. Poate să-l cheme tot aşa de bine „Daniel Dupont“ sau „Comisarul-şef Laurent“. Regret numai că n-am descoperit mai devreme locul unde-şi primea scrisorile ; încă de azi-dimineaţă am fi pus mîna pe ele. Trebuie, şi cît mai repede, trimis un inspector în strada Jonas să-l aştepte dacă se întoarce cumva ; dar cum a anunţat chiar el că nu se mai întoarce, precauţia asta va fi probabil inutilă. Nu ne mai rămîne decît s-o chemăm pe fată la interogatoriu. Poate o să ne furnizeze ea unele indicaţii.

— Ia-o încet, spune Laurent, ia-o încet. La drept vorbind, nu văd de loc de ce acest domn VS să fie ucigaşul. De fapt, dumneata ce ştii ? Datorită unei femei cu vedenii şi a unui beţiv ai reuşit să scoţi de la post-restant o scrisoare care nu-ţi aparţine. (Notează, în treacăt, că e absolut neregulamentar : la noi poliţia n-are dreptul să ceară poştei corespondenţa particulară ; trebuie

o hotărîre judecătorească pentru asta.) Bun. Cui îi era destinată scrisoarea? Unui bărbat care seamănă cu dumneata. Pe de altă parte, dumneata semeni (dar mărturia asta e mai suspectă) şi cu un individ care ar fi trecut aseară, pe la orele cinci, prin faţa vilei şi şi-ar fi „vîrît braţul printre gratiile grilajului". De aici ai tras concluzia că pe urmă individul ar fi intrat în oficiul ăsta poştal. Bun. Aşadar o coincidenţă — pe care scrisoarea în chestiune ar trebui s-o lămurească. Dar ce spune scrisoarea asta exact? Că expeditorul (care semnează J.B.) îl va aştepta pe acest „André VS" mai devreme decît se înţeleseseră dinainte („începînd de la douăsprezece fără un sfert") — din păcate locul întîlnirii nu e precizat; că, în urma indisponibilităţii unui al treilea personaj desemnat prin litera G., acelaşi VS va avea nevoie de toată dupăamiaza pentru a duce la bun sfîrşit o sarcină, despre care nu ne putem îngădui să presupunem nimic, sau numai că o parte a şi fost executată ieri (spune drept, dacă nu crezi că-i vorba să fie dusă pînă la capăt asasinarea lui Dupont!). În afară de asta, nu văd decît o scurtă frază, căreia nici dumneata, nici eu nu izbutim să-i descurcăm sensul, de mai mică importanţă, dar care se pare că poate fi lăsată deoparte — cu asta eşti şi dumneata de acord. În sfîrşit, ca să terminăm, într-una din frazele pe care dumneata le socoteşti semnificative, un cuvînt e ilizibil — un cuvînt de şapte sau opt semne, care aduce a „elipsă" sau „eclipsă", dar poate foarte

bine să fie şi „alinia“, „dugheană“, „idem“ sau multe altele.

Laurent declară apoi că a avea o căsuţă poştală, sau chiar un pseudonim, nu arată neapărat intenţii criminale. Cele şase oficii poştale din oraş au în total mai multe mii de abonaţi de felul acesta. O parte din ei — mai puţin de-un sfert, după toate probabilităţile — duc o corespondenţă sentimentală sau parasentimentală. Pe urmă, sînt cam tot atîtea întreprinderi comercial-filantropice, mai mult sau mai puţin fictive, precum : agenţii de mariaj, oficii de plasare, fachiri induşi, astrologi, îndrumători de conştiinţe... etc. Restul, mai mult de jumătate, sînt oameni de afaceri, dintre care numai o mică parte escroci veritabili.

Pneumaticul a fost expediat de la oficiul numărul 3, cel care deserveşte zona din spatele portului şi antrepozitele din nord-est. E vorba de-o vînzare obişnuită de lemne, sau de-o operaţie în legătură cu asta : adjudecare, transport, încărcare sau altceva. Cursul pieţei suferind fluctuaţii zilnice, foarte sensibile, e important pentru intermediari să ştie să profite rapid ; cîteodată o întîrziere de douăzeci şi patru de ore într-o tranzacţie poate aduce ruina.

J. B. este un comisionar (poate niţel clandestin — ceea ce nu-i obligatoriu). G. şi André VS sînt doi din agenţii săi. Ieri au lucrat amîndoi într-o afacere care se va încheia astă seară. Lipsit de concursul lui G., cel de-al doilea trebuie

să fie la fața locului mai devreme decît era prevăzut, ca nu cumva să scape momentul.

5

Wallas e iarăși singur, înaintînd de-a lungul străzilor.

De astă dată se duce la doctorul Juard ; așa cum îi repetase Laurent : asta trebuia făcut în primul rînd. A obținut pînă la urmă concursul poliției municipale pentru supravegherea micului oficiu poștal și interogatoriul tinerei funcționare. A putut însă să-și dea seama că părerea comisarului era acum bine stabilită : nu există nici o organizație teroristă, Daniel Dupont s-a omorît singur. Pentru el asta era singura explicație rezonabilă ; e adevărat că deocamdată unele „mici amănunte" nu se prea potrivesc cu teza aceasta, totuși fiecare element nou de care ia cunoștință devine pe loc o dovadă în plus a sinuciderii.

Așa, de pildă, revolverul pe care l-a găsit Wallas la profesor. Calibrul armei corespunde cu acela al glontelui predat de medic ; și tocmai glontele acesta lipsește din încărcător. În sfîrșit, lucru foarte important în ochii săi, revolverul e blocat. Constatarea, făcută în laboratorul comisarului, are o însemnătate capitală : astfel se explică de ce Dupont, doar rănit de primul glonte, nu l-a mai tras și pe al doilea. În loc să fie

ejectat normal, cartuşul a rămas înţepenit înăuntru ; din pricina asta n-a fost găsit pe jos, undeva în camera de lucru. Cît priveşte amprentele destul de confuze luate de pe patul armei, felul în care erau dispuse nu e incompatibil cu gestul presupus de comisar : arătătorul pe trăgaci, ca pentru a trage undeva în faţă, cotul însă adus înainte, iar încheietura mîinii răsucită în aşa fel că ţeava venea lipită, doar puţin oblic, exact între două coaste. În poziţia asta incomodă trebuie să ţii zdravăn arma ca să nu alunece...

O izbitură asurzitoare în piept, urmată imediat de o durere foarte ascuţită în braţul stîng ; pe urmă nimic — doar o greaţă care desigur nu înseamnă moartea. Dupont se uită mirat la revolver.

Îşi poate mişca fără nici o greutate braţul drept, capul îi este limpede, şi restul corpului ar răspunde dacă l-ar solicita. Nu încape totuşi nici o îndoială că a auzit detunătura şi carnea sfîşiindu-se în dreptul inimii. Trebuia să fie mort ; dar iată-l aşezat în faţa mesei ca şi cum nu s-ar fi petrecut nimic. Glontele probabil a deviat. Trebuie să termine cît mai repede.

Întoarce iar ţeava spre sine ; o lipeşte de stofa vestei, acolo unde trebuie că se află şi prima gaură. De teamă că va rata din nou, apasă cu toată puterea pe trăgaci... De astă dată însă nu se întîmplă nimic, absolut nimic. Degeaba îşi crispează mîna pe trăgaci, arma rămîne inertă.

O pune pe birou şi-i comandă mîinii cîteva exerciţii, ca să-şi probeze că funcţionează normal. Revolverul e de vină că s-a defectat.

Deşi tare de urechi, bătrîna Ana, care strîngea masa din sufragerie, a auzit desigur detunătura. Ce-o fi făcînd ? O fi ieşit să cheme ajutor ? Sau urcă scara ? Pîslarii ei nu fac niciodată zgomot. Trebuie făcut ceva înainte ca ea să vină. Trebuie să iasă din situaţia asta absurdă.

Profesorul încearcă să se scoale ; nu-i vine greu de loc. Poate chiar să şi meargă. Se duce pînă la cămin să privească în oglindă ; dă la o parte un vraf de cărţi. Vede acum gaura, cam prea sus ; stofa vestei e sfîşiată şi pătată uşor de sînge ; o nimica toată. N-are decît să se încheie la vestă şi n-o să se mai vadă nimic. Îşi priveşte faţa ; nu, n-are o mină rea. Se întoarce la birou, rupe scrisoarea pe care-o scrisese înainte de masă prietenului său Juard şi-o aruncă la coş...

Daniel Dupont se află în camera sa de lucru. Tocmai îşi curăţă revolverul.

Îl mînuieşte cu precauţie.

După ce i-a verificat mecanismul, îi pune încărcătorul la loc. Pe urmă, aşază cîrpa de şters într-un sertar. E un om meticulos, căruia îi place ca orice treabă să fie făcută curat.

Se ridică şi face cîţiva paşi pe mocheta verde ca apa, care înăbuşă zgomotele. N-ai loc unde să te mişti în biroul ăsta mic. De jur împrejur numai cărţi : drept, legislaţie socială, economie politică... ; jos, în stînga, la capătul rafturilor,

stau înşirate cele cîteva volume, pe care le-a adăugat chiar el şirului. Nu-i mare lucru. Sînt totuşi vreo două-trei idei acolo. Cine le-a înţeles ? Cu atît mai rău pentru ei ; nu-i un motiv să se omoare de disperare ! Profesorul schiţează un surîs, niţel dispreţuitor, gîndindu-se iar ce idei bizare i-au venit aşa, dintr-o dată, în timp ce ţinea în mînă revolverul... S-ar fi putut crede că a fost un accident.

Se opreşte în faţa mesei de lucru şi aruncă o ultimă privire scrisorii aceleia pe care tocmai o scrisese unui confrate belgian interesat de teoriile sale. O scrisoare limpede, pe-un ton impersonal ; dă toate lămuririle necesare. Poate, după ce va cina, o să adauge cîteva cuvinte mai calde.

Înainte de a coborî, trebuie să pună pistolul la loc în sertarul noptierei. Îl înfăşoară cu grijă în bucata de tifon pe care, distrat, abia o aşezase la loc. Apoi stinge lampa mare cu abajur de pe birou. E ora şapte...

Cînd a urcat iar să-şi termine scrisoarea, l-a găsit pe asasin care-l aştepta. Era mai bine dacă păstra revolverul în buzunar... Dar cine a spus că-l examinase chiar în ziua aceea ? Ar fi scos cartuşul vechi care-i bloca mecanismul. Laboratorul a atras atenţia doar că arma era „bine întreţinută“, iar glontele lipsă fusese tras „recent“, adică după ultima curăţire — asta putea să însemne mai multe săptămîni, ba chiar mai multe luni. Pentru Laurent asta însemna : Dupont l-a curăţit ieri, anume ca să-l folosească în aceeaşi seară.

Wallas se gîndeşte acum că ar fi trebuit să ştie cum să-l convingă pe comisar. Deseori argumentele acestuia păreau fără nici o valoare şi cu siguranţă că era posibil să i-o demonstreze. În loc de asta, Wallas s-a lăsat tîrît în discuţii fără însemnătate asupra unor chestiuni secundare — sau chiar fără nici o legătură cu crima — iar cînd a vrut să expună în linii mari afacerea, a făcut-o cu fraze atît de stîngace că toată povestea asta cu organizaţia secretă şi cu execuţiile după cronometru a căpătat în gura lui o înfăţişare ireală, gratuită, „născocită".

Pe măsură ce vorbea, simţea cum relatarea sa e din ce în ce mai de necrezut. De altfel, poate că asta nu ţinea de cuvintele folosite : şi altele, alese cu mai multă grijă, ar fi avut aceeaşi soartă ; era de ajuns să le rostească, pentru ca să-ţi piară pofta să le iei în serios. Astfel că Wallas nici nu mai încerca să se opună formulelor gata făcute care-i veneau firesc în minte ; în definitiv, aşa îi era mai comod.

Culmea era că în faţa lui se mai afla şi chipul amuzat al comisarului, a cărui vizibilă neîncredere spulbera şi ultima fărîmă de verosimil din construcţiile sale.

Laurent s-a apucat să-i pună întrebări precise. Cine sînt victimele ? Care era exact rolul pe care-l aveau în aparatul de stat ? Dispariţia lor bruscă şi masivă nu pricinuia încă de pe acum un gol apreciabil ? Cum se face că nimeni nu vorbeşte de asta prin saloane, în ziare sau pe stradă ?

În realitate, explicația e foarte simplă. E vorba de un grup de oameni, destul de numeros, risipiți prin toată țara. Cei mai mulți dintre ei nu ocupă nici o funcție oficială ; nu sînt considerați ca făcînd parte din guvern ; cu toate acestea, au o foarte mare influență directă. Economiști, oameni de finanțe, conducători de consorții industriale, responsabili de organizații sindicale, juriști, ingineri, tehnicieni de tot felul, aceștia de bunăvoie rămîn în umbră și de cele mai multe ori duc o existență foarte ștearsă ; numele lor sînt puțin cunoscute de public, chipurile lor complet ignorate. Totuși conjurații nu se înșeală : știu să atingă în persoana lor însăși armătura sistemului politico-economic al națiunii. În cercurile sus-puse s-a făcut tot ce a fost posibil pînă aici pentru a ascunde gravitatea situației. Celor nouă asasinate înregistrate pînă acum nu li s-a făcut nici o publicitate, cîteva au putut chiar fi prezentate drept accidente ; ziarele nu scot o vorbă ; viața publică își urmează în aparență cursul normal. Pentru că exista teama ca, într-o administrație atît de vastă și ramificată cum e poliția, să se producă unele indiscreții, Roy-Dauzet a preferat ca aceasta să nu fie direct angajată în lupta împotriva teroriștilor. Ministrul are mai multă încredere în diversele servicii de informații controlate de el însuși și ale căror cadre cel puțin îi sînt personal devotate.

De bine de rău, Wallas a răspuns la toate întrebările comisarului-șef, fără să trădeze secrete esențiale. Dar își dă chiar el seama de slăbiciunile poziției sale. Personajele acestea de

pe un plan secundar care conduc clandestin țara, crimele astea despre care nu suflă nimeni o vorbă, nenumăratele poliții alături de cea adevărată, în sfîrșit, toți acești teroriști, mai misterioși decît tot restul, sînt de ajuns ca să indispună un funcționar pozitiv care aude pentru prima dată vorbindu-se de asta...

Și, fără îndoială, dacă povestea ar fi născocită în întregime, încă i-ar mai lăsa fiecăruia, în aceeași măsură, posibilitatea de a crede — sau nu — iar toate aceste abateri succesive, într-un sens sau într-altul, n-ar modifica-o în esență decît prea puțin.

Laurent, gras și trandafiriu, bine instalat în prea oficialul său fotoliu, printre salariații și fișele sale, îi opunea agentului special un refuz atît de categoric că acesta și-a simțit dintr-o dată amenințată pînă și existența : el însuși membru al unuia dintre aceste organisme fără consistență, putea foarte frumos să nu fie, ca și complotul, decît pur și simplu creația unui ministru cu o minte prea fecundă ; în orice caz, se pare că astfel îl categorisea interlocutorul său. Căci acum comisarul își spunea părerea fără să-i mai pese de menajamente sau de prudență ; avea, încă o dată, de-a face cu o poveste imaginată de Roy-Dauzet ; faptul că oameni ca Fabius îi dădeau crezare nu era de ajuns ca să se țină în picioare. De altfel, alți discipoli mergeau și mai departe cu extravaganța, ca acest Marchat, pentru care puteai să te temi că pînă la urmă, prin persuasiune, va muri astă seară la șapte și jumătate...

Intervenţia comerciantului n-a aranjat evident nimic.

Wallas a plecat luînd cu el revolverul mortului. Laurent nu voia să-l păstreze ; n-avea ce să facă cu el ; deoarece Wallas conducea ancheta, n-avea decît să-şi păstreze „piesele la dosar". La cererea comisarului, laboratorul a readus arma în starea în care fusese descoperită, vîrînd la loc cartuşul gol care-i împiedica funcţionarea.

Wallas merge. Aşezarea străzilor în oraşul acesta nu încetează să-l surprindă. Pornind de la prefectură, a urmat acelaşi traseu ca şi azi-dimineaţă şi, cu toate acestea, are impresia că merge de mai mult timp decît a avut prima oară nevoie pentru a se duce de la comisariatul general la clinica doctorului Juard. Dar cum toate străzile din cartier seamănă între ele, n-ar putea să jure că a luat-o întotdeauna exact pe aceleaşi. Îi e teamă ca nu cumva să fi luat-o prea la stînga, şi în felul ăsta să fi trecut pe lîngă cea pe care-o caută.

Se hotărăşte să intre într-o prăvălie pentru a afla unde-i strada Corintului. E o mică librărie care vinde şi hîrtie de scrisori, creioane şi culori pentru copii. Vînzătoarea se scoală să-l servească :

— Domnul ?

— Aş vrea o gumă foarte moale, pentru desen.

— Bine, domnule.

Ruinele Tebei.

Pe una din colinele care domină oraşul, un pictor de duminică şi-a pus şevaletul, la umbra chiparoşilor, printre crîmpeiele de coloane răzleţe. Pictează cu atenţie privindu-şi în fiecare clipă modelul ; cu o pensulă foarte fină, pune la punct o mulţime de detalii ce abia se văd cu ochiul liber, dar care, în tablou, capătă o intensitate surprinzătoare. Trebuie să aibă o vedere foarte pătrunzătoare. Ai putea număra pietrele care formează marginea cheiului, cărămizile din partea superioară a zidului şi chiar ţiglele de ardezie de pe acoperiş. Într-un colţ al grilajului, frunzele lemnului-cîinesc lucesc în soarele care le întăreşte conturul. Îndărăt se vede un arbust care depăşeşte înălţimea gardului, un arbust fără frunze, şi fiecare crenguţă primeşte o dîră strălucitoare de lumină şi una neagră de umbră. Fotografia a fost făcută iarna, într-o zi din cale-afară de limpede. Oare din ce pricină tînăra femeie să fi fotografiat vila ?

— E o vilă foarte drăguţă, nu-i aşa ?

— Ştiu şi eu, dacă dumitale îţi place...

Nu se poate să fi locuit ea acolo înainte de Dupont ; acesta e instalat în vilă de douăzeci şi cinci de ani şi el însuşi o are moştenire de la un unchi. Să fi fost servitoare ? Wallas are din nou în faţa ochilor chipul vesel, puţin provocator, al negustoresei ; treizeci, pînă la treizeci şi cinci de ani cel mult, o maturitate plăcută cu forme rotunde ; obrajii îmbujoraţi, ochi strălucitori, părul negru, un tip de femeie nu prea răspîndit în ţară — care aminteşte mai degrabă

de femeile din Europa meridională sau din Balcani.

— Ştiu şi eu, dacă dumitale îţi place...

Şi chicoteşte scurt din gît, de parcă el îşi permisese o glumă galantă. Să fie soţia ? Ar fi ciudat. Dar n-a spus Laurent că ţine acum o prăvălie ? Cu cincisprezece ani mai tînără decît bărbatul său... brună cu ochi negri... ea este !

Wallas iese din prăvălie. După cîţiva metri ajunge la o intersecţie. În faţa lui se află afişul cel roşu : „Pentru desen, pentru şcoală, pentru birou..."

Chiar aici a coborît din tramvai înainte de prînz. Se ia din nou după săgeată în direcţia papetăriei Victor Hugo.

CAPITOLUL AL PATRULEA

1

Jos de tot, privind pe verticală, un cablu alunecă la suprafaţa apei.

Aplecîndu-te peste parapet, îl poţi vedea cum se iveşte de sub arcada podului, drept şi întins, ceva mai gros să zicem decît policarul ; dar distanţa te înşeală în lipsa unui element de comparaţie. Toroanele înfăşurate se succed cu regularitate, dînd impresia de mare viteză. Poate o sută de spire pe secundă ?... În realitate, viteza încă nu-i atît de mare, e viteza unui om care merge cu pasul întins — a unui remorcher cînd trage un tren de şalande de-a lungul unui canal.

Îndărătul cablului metalic apa e verzuie, opacă, clipocind uşor în urma remorcherului acum departe.

Prima şalandă încă n-a apărut sub pod ; cablul aleargă mereu la suprafaţa apei şi nimic nu te lasă să presupui că în curînd trebuie să se întrerupă. Şi totuşi remorcherul ajunge acum la pasarela următoare şi, ca să treacă dincolo, începe să-şi coboare coşul.

2

— Daniel era un om trist... Trist şi singuratic... Dar nu era omul care să se sinucidă — nicidecum. Am trăit împreună aproape doi ani, în pavilionul acela din strada Hotarnicilor (tînăra femeie întinde braţul spre răsărit — dacă nu cumva arată spre fotografia cea mare, aflată de partea cealaltă a peretelui, în vitrină), şi niciodată, în cursul acestor doi ani, n-a lăsat să se vadă nici cea mai mică descurajare ori cea mai mică îndoială. Să nu credeţi că era o simplă aparenţă : seninătatea aceasta exprima însăşi firea lui.

— Mai adineauri spuneaţi că era trist.

— Da. Fără îndoială însă că nu-i ăsta cuvîntul potrivit. Nu era trist... Desigur, nici vesel nu era : veselia nu mai avea nici un sens o dată ce-ai trecut dincolo de grilajul grădinii. Dar atunci, nici tristeţea, nu-i aşa ? Nu ştiu cum să vă spun... Plicticos ? Nici asta nu-i adevărat. Îmi plăcea să-l ascult cînd îmi explica ceva... Nu, ceea ce făcea insuportabilă viaţa cu Daniel e că te simţeai singur, definitiv singur. Şi el era singur, dar nu suferea din cauza asta. Nu era făcut pentru căsătorie şi nici pentru un alt fel de ataşament. Nu avea prieteni. La facultate cursul său îi pasiona pe studenţi — dar el nici măcar nu le deosebea chipurile... De ce m-a luat în căsătorie ?... Eram foarte tînără şi aveam un soi de admiraţie pentru omul acesta mai vîrstnic ;

toată lumea din jurul meu îl admira. Am fost crescută de un unchi la care Daniel venea din cînd în cînd să cineze... Nu știu de ce vă povestesc toate astea, care nu prezintă nici un interes pentru dumneavoastră.

— Ba da, ba da, protestează Wallas. Tocmai că avem nevoie să știm dacă sinuciderea e plauzibilă ; dacă avea motive să se omoare — sau dacă era în stare s-o facă fără motiv.

— O ! asta nu ! El avea totdeauna un motiv — și pentru cel mai mic dintre gesturile sale. Cînd nu ieșea imediat la iveală, îți dădeai seama mai tîrziu că exista totuși unul, un motiv precis, un motiv îndelung chibzuit, căci nu lăsa la o parte nici un aspect al problemei. Daniel nu făcea nimic fără să se fi gîndit mai înainte, iar hotărîrile sale erau totdeauna rezonabile ; dar și fără drept de apel, bineînțeles... Lipsă de fantezie, dacă vrei, dar la un nivel ieșit din comun... Pe scurt, n-am avut să mă plîng decît de calitățile sale : de-a nu acționa niciodată fără să chibzuiască, de a nu-și schimba niciodată părerea, de-a nu se înșela niciodată.

— Spuneați totuși că a fost o greșeală că s-a căsătorit !

— A, da, evident, în relațiile cu oamenii risca să comită greșeli. Se poate spune chiar că nu făcea decît asta, să comită greșeli. Dar pînă la urmă tot el avea dreptate : singura lui greșeală era că-i credea pe toți la fel de raționali ca și el.

— Rămînea probabil cu o anumită amărăciune de pe urma acestei lipse de înțelegere ?

— Dumneata nu ştii ce fel de om era. De neclintit. Era convins că are dreptate şi asta îi ajungea. Dacă ceilalţi se complăceau în iluzii, cu atît mai rău pentru ei,

— Îmbătrînind poate că s-a schimbat ; nu l-aţi mai văzut de...

— Ba nu, ne-am revăzut de mai multe ori : era neschimbat. Îmi vorbea de lucrările sale, de viaţa pe care-o ducea, de puţinele persoane pe care încă le mai vedea. Era fericit, în felul său ; la şapte poşte, în orice caz, de gîndul sinuciderii ; satisfăcut de existenţa sa de călugăr, cu guvernanta aceea bătrînă şi surdă, şi cărţile sale... Cărţile sale... munca sa... numai pentru asta trăia ! Cunoaşteţi casa, tăcută şi întunecată, căptuşită cu covoare, plină de ornamente demodate, de care n-aveai dreptul să te atingi. De cum intrai, te simţeai stingherit, sufocat, şi-ţi trecea orice poftă să mai glumeşti, să rîzi, să cînţi... Aveam douăzeci de ani... Daniel părea că se simte în largul său şi nu înţelegea cum de ceilalţi nu se simt tot aşa. De altfel, nu ieşea din camera de lucru, unde nimeni n-avea voie să-l deranjeze. Chiar la începutul căsătoriei noastre, nu ieşea decît să-şi ţină cursurile, de trei ori pe săptămînă ; de cum se înapoia, urca şi se închidea la el în cameră ; şi, deseori, tot acolo îşi petrecea o parte din noapte. Nu-l vedeam decît la ora mesei, cînd cobora în sufragerie, foarte punctual, la amiază şi la şapte seara.

— Cînd mi-ai dat de veste că a murit, adineaori, am simţit ceva foarte ciudat. Nu ştiu cum

să-ţi spun... Care ar fi deosebirea între Daniel viu şi Daniel mort ? Era încă de atunci atît de puţin viu... Nu că ar fi fost lipsit de personalitate, sau de caracter... Dar n-a fost niciodată viu.

— Nu, încă nu l-am văzut. Mă gîndesc să mă duc cînd am să plec de aici.
— Cum îl cheamă ?
— Doctorul Juard.
— Asta-i bună... Chiar el a făcut operaţia ?
— Da.
— Aha... Curios.
— Nu-i un chirurg bun ?
— O ! ba da... Aşa cred.
— Îl cunoşti ?
— Numai după nume... Mi se pare că era ginecolog.

— Şi de mult s-a întîmplat asta ?
— A început să se vorbească prin oraş puţin înainte de...

Wallas are deodată senzaţia neplăcută că-şi pierde timpul. În clipa cînd i-a venit ideea că vînzătoarea de la papetărie era probabil fosta doamnă Dupont, coincidenţa asta i s-a părut miraculoasă ; s-a întors într-un suflet la prăvălie, unde, de la primele vorbe, şi-a dat seama că a ghicit bine. L-a cuprins atunci o mare bucurie, ca şi cum o şansă nesperată îl ajuta să facă un considerabil pas înainte în ancheta sa. Totuşi faptul de-a fi întîlnit-o pe această cucoană din întîmplare, în drumul său, nu schimba nimic din

importanța informațiilor la care te puteai aștepta din partea ei : dacă Wallas s-ar fi gîndit serios că ar putea să-i dea unele informații prețioase, ar fi căutat încă de azi-dimineață adresa acestei soții divorțate, a cărei existență i-a semnalat-o comisarul Laurent. Atunci a crezut de cuviință că e mai urgent să procedeze întîi la alte interogatorii — de pildă, cel al doctorului Juard, pe care tot n-a reușit să-l întîlnească.

Wallas înțelege acum ce era nesăbuit în speranța de adineauri. Rămîne un pic descumpănit — nu numai pentru că vede că această speranță e deșartă, dar tulburat mai ales că nu și-a dat seama mai devreme. Așezat în camera din dos a prăvăliei, în fața acestei femei amabile, se întreabă ce caută acolo — poate fără să știe.

Totodată îl apucă teama că n-o să-l mai găsească pe doctor la clinică. Și cînd se ridică scuzîndu-se că nu mai poate rămîne să stea în continuare la taclale, e din nou surprins de rîsul ei scurt, din gît, care pare să subînțeleagă o oarecare complicitate. Totuși fraza banală pe care-o rostise nu era cu două înțelesuri... Neștiind ce să mai creadă, Wallas încearcă s-o reconstituie ; dar nu izbutește : „Va trebui să... Va trebui..."

Clopoțelul de la intrare pune capăt încercărilor sale, ca soneria unui deșteptător care ar vrea să-i amintească ora. Dar în loc să-l elibereze, intervenția aceasta îi întîrzie și mai mult plecarea ; într-adevăr, papetăreasa s-a făcut imediat nevăzută în direcția prăvăliei, lăsîndu-l singur după cîteva cuvinte pline de zîmbet :

— Numai un minut, dacă vrei. Trebuie să mă duc să servesc un client.

„Îmi pare rău, doamnă, că sînt silit să... Numai un minut, te rog, trebuie să merg... Va trebui să merg... Va trebui... Va trebui..."

N-avea de ce să rîdă în felul acela.

Wallas se așază din nou, neștiind ce să facă pînă se întoarce cucoana. Prin ușa rămasă întredeschisă o aude primindu-și vizitatorul cu o scurtă frază profesională — nedeslușită, de altfel, fiindcă încăperea unde se găsea Wallas era izolată de prăvălie printr-o serie de coridoare și anticamere. Pe urmă nici o vorbă n-a mai ajuns pînă la el. Clientul are, desigur, o voce mai surdă, iar tînăra femeie tace — sau a coborît tonul. Dar de ce să coboare tonul ?

Trăgînd fără să vrea cu urechea, Wallas se străduiește să-și închipuie scena. O suită de tablouri defilează cu iuțeală prin fața ochilor, majoritatea mute sau șușotite cu o voce atît de joasă că vorbele se pierd de tot — ceea ce le scoate și mai mult în evidență caracterul pantomimic, caricatural, ba chiar grotesc. În plus, aproape toate aceste supoziții sînt marcate de-o improbabilitate atît de flagrantă că pînă și propriul lor autor e silit a recunoaște că țin mai mult de delir decît de niște presupuneri raționale. O clipă se simte neliniștit : meseria asta a lui, care nu constă tocmai în... „E o muncă dificilă... Dificilă și plină de dezamăgiri... În sfîrșit, pentru că mi-ai fost recomandat, am să te iau totuși..."

Evident, nu-i ceva prea grav ; dacă era vorba de un lucru serios — avînd vreo legătură cu afa-

cerea sa — n-ar lăsa mintea să-i rătăcească în asemenea fantezii. N-are nici un motiv să-l intereseze ce vorbesc cei de-acolo.

Totuşi ascultă fără să vrea — mai bine zis, încearcă să audă, pentru că nu prinde absolut nimic, decît zgomote cu totul vagi, a căror proveniență e la fel de greu de deslușit ca și natura lor... În orice caz, nimic care să semene cu micul hohot de rîs... cald și ațîțător...

E seară. Daniel Dupont se întoarce de la curs. Cu ochii în pămînt, urcă scara cu un pas hotărît, în care abia de ghicești o ușoară oboseală. Ajuns la primul etaj, fără să mai stea pe gînduri, se îndreaptă spre ușa camerei de lucru... Tresare auzind, chiar în spatele lui, micul hohot de rîs gîlgîitor care-i salută sosirea. N-a observat-o în penumbra palierului, unde a uitat să facă lumină, pe tînăra și plăcuta femeie care îl așteaptă în fața ușii deschise de la camera sa... cu rîsul acela mic, gunguritor, care vine parcă din tot trupul... ațîțător și complice... femeia lui.

Wallas gonește și el această imagine. Ușa dormitorului se închide în urma preasenzualei neveste. Fantoma lui Daniel Dupont își continuă drumul spre camera de lucru, cu ochii în pămînt, mîna de pe-acum întinsă spre mînerul pe care se pregătește să-l învîrte...

În prăvălie situația e și acum la fel de neclară. Wallas, socotind că a trecut prea mult, ridică mașinal marginea mînecii să-și consulte ceasul-brățară. În momentul acesta, își amintește că a stat, ceea ce constată din nou : ceasul arată tot

ora şapte şi jumătate. N-are rost să-l potrivească din moment ce tot nu merge.

Pe comoda din faţă, de o parte şi de alta a unei statuete de porţelan mat de-o galanterie convenţională, două portrete înrămate formează o pereche. În cel din stînga se vede figura severă a unui bărbat în floarea vîrstei ; e întors pe trei sferturi, aproape în profil, şi pare că trage cu coada ochiului la statuetă — dacă nu cumva priveşte cea de-a doua fotografie, mai veche, după cum o dovedeşte hîrtia îngălbenită şi costumele demodate ale personajelor. Un băieţaş în haine de împărtăşanie ridică ochii spre o femeie înaltă, în rochie foşnitoare, cu tot felul de zorzoane şi pălărie la modă în secolul trecut. E probabil mama, o mamă foarte tînără, pe care copilul o priveşte cu o admiraţie puţin nedumerită — cel puţin judecînd după clişeul acesta şters, în care trăsăturile au pierdut vioiciunea din viaţă. Doamna aceasta e probabil şi mama stăpînei casei ; domnul cel sever e poate Dupont. Wallas nu ştie nici măcar cum arată la faţă mortul. Privită de aproape, fotografia se luminează de-un surîs imperceptibil, care nu ştii precis dacă vine de pe buze sau din privire... Dintr-un alt unghi, bărbatul capătă o expresie aproape trivială, de satisfacţie oarecum vulgară şi puţin respingătoare. Daniel Dupont se întoarce de la curs. Urcă scara cu un pas greoi, în care ghiceşti totuşi grabă. Ajuns la primul etaj, o ia la stînga spre dormitor şi împinge uşa, fără să se mai ostenească să ciocăne... Dar chiar în spatele lui ţîşneşte, din camera de lucru, silueta unui adolescent. Se

aud două focuri de revolver. Dupont se prăbușește, fără un țipăt, pe mocheta coridorului.

Tînăra femeie se ivește în cadrul ușii.

— Nu te-am făcut să aștepți prea mult ? întreabă ea cu glasul acela cald.

— Nu, nu, răspunde Wallas ; dar acum trebuie să plec.

Ea îl oprește cu un gest :

— O clipă numai ! Nu știi ce-a cumpărat ? Ia ghicește !

— Cine ?

Clientul, bineînțeles. Și-a cumpărat, evident, o gumă. Atunci ce găsește ea în asta atît de surprinzător ?

— Ei, clientul care a ieșit adineauri !

— Nu știu, spune Wallas.

— Cartea poștală ! exclamă tînăra femeie. A cumpărat ilustrata cu vila, aceea pe care ai luat-o și dumneata azi-dimineață.

De data aceasta rîsul gîlgîitor se prelungește de nu se mai termină.

Cînd a ajuns ea în prăvălie, era acolo un omuleț cu o înfățișare bolnăvicioasă, destul de prost îmbrăcat, cu un palton lung, verzui și o pălărie murdară. N-a spus imediat ce voia, mulțumindu-se să murmure printre dinți un „Bună ziua" cam vag. A privit de jur împrejurul încăperii și, după un timp ceva mai lung decît era firesc, s-a oprit la rastelul rotativ cu cărți poștale, pe care a început să-l cerceteze pe îndelete. A spus ceva, cam așa :

— ... să aleg o ilustrată...

— Chiar vă rog, a răspuns papetăreasa.

Purtarea individului însă avea ceva atît de nefiresc că era gata pînă la urmă să-l cheme pe Wallas, sub un pretext oarecare, ca să se vadă că nu e singură, cînd omulețul s-a oprit asupra uneia din vederi ; a scos-o din clasor și a examinat-o cu grijă. Pe urmă, fără să mai adauge un cuvînt, a pus o monedă pe tejghea (prețul ilustratei era afișat) și a plecat luîndu-și comoara cu el. Era mica vilă din strada Hotarnicilor, „casa crimei" ! Ciudat client, nu-i așa ?

Cînd Wallas poate în sfîrșit pleca, n-are cum să-l mai găsească pe bizarul amator de fotografii. Strada Victor Hugo e pustie, pe o parte și pe alta. E cu neputință de știut în ce parte a plecat necunoscutul.

Așa că Wallas o ia spre clinica Juard — sau cel puțin pe unde crede că-i drumul, căci a uitat să ceară informații de la tînăra femeie și preferă — de altfel, fără un adevărat motiv — să nu se întoarcă la ea încă o dată.

Abia a apucat-o pe strada următoare, și iată că-l zărește înaintea lui, oprit la o intersecție foarte apropiată, pe omulețul în palton verde, care-și admiră ilustrata, în picioare, acolo, în mijlocul trotuarului. Wallas înaintează spre el, fără să fi hotărît ce-avea de făcut ; observîndu-l probabil, celălalt o ia din nou la picior și dispare îndată la dreapta. Cîteva secunde mai tîrziu, Wallas, care grăbește pasul, ajunge și el la intersecție. La dreapta se întinde o stradă lungă, rectilinie, fără prăvălii și nici un fel de arcade unde să te poți ascunde; e complet pustie, doar undeva

departe un trecător înalt de statură, în impermeabil, se îndepărtează rapid.

Wallas își continuă drumul pînă la prima încrucișare și se uită în toate părțile. Tot nimeni. Omulețul și-a luat zborul.

3

Încăpățînat, Wallas nu încetează urmărirea. A cercetat sistematic toate străzile învecinate. Pe urmă, fiindcă tot nu voia să se lase, deși mai avea prea puține șanse de a da de urma necunoscutului, s-a întors pe unde a venit, a dat un ocol, și încă unul, trecînd de două-trei ori prin aceleași locuri, nereușind să se depărteze de răspîntia unde-l văzuse prima dată.

Destul de nemulțumit de aventura asta, tot nu s-a hotărît să părăsească locurile acelea decît cînd a văzut cît e ora în vitrina unui ceasornicar : mai avea timp doar să se întoarcă la comisariatul general, unde Laurent trebuia, în prezența sa, să ia interogatoriul funcționarilor de la poștă, convocați de urgență, la cererea sa, cu ajutorul poliției.

Pe drum, însă, lui Wallas i se perindă din nou prin minte împrejurările apariției, apoi ale dispariției cumpărătorului de cărți poștale — omulețul stînd în picioare în mijlocul trotuarului, cu ochii ațintiți pe fotografia pe care o ține cu amîndouă mîinile, foarte aproape de față, ca și

cum ar spera să descopere acolo cine știe ce taină — și pe urmă străzile pustii, în toate direcțiile.

Și-așa enervat de propria sa încăpățînare de a alerga după o umbră, Wallas încearcă zadarnic să reducă la adevăratele sale proporții acest eveniment — prea puțin important în definitiv. După cît se pare, e vorba de-un maniac care face colecție de documente criminale ; n-avea mare lucru de găsit în orășelul acesta prea potolit : e un adevărat chilipir pentru el omorul relatat de ziarele de dimineață ; după-prînz s-a dus să vadă „casa crimei“ și, întorcîndu-se, a fost intrigat de vitrina papetăriei unde a recunoscut vila ; a intrat imediat, dar n-a știut ce să-i ceară negustoresei, așa că, pentru a nu părea dezorientat, s-a apucat să manevreze rastelul turnant cu cărți poștale, unde se afla și obiectul rîvnit ; a cumpărat îndată ilustrata și n-a putut să se abțină s-o contemple pe drum. Cît privește dispariția sa, ea se explică și mai firesc : după ce a dat colțul la intersecție, a pătruns într-una din primele case — ajunsese la domiciliu.

Ipoteza asta e foarte plauzibilă — chiar cea mai plauzibilă — dar în mintea lui Wallas revine mereu omulețul în palton verde oprit acolo, în mijlocul trotuarului, de parcă această scenă avea ceva ireductibil, căreia nici o explicație — oricît de plauzibilă — nu-i putea veni de hac.

La comisariatul general, Laurent și Wallas încep prin a cădea de acord asupra întrebărilor pe care cred ei de cuviință să le pună funcționa-

rilor de la oficiul poştal : ce ştiu despre aşa-zisul André VS ? E cunoscut în cartier. Se ştie unde locuieşte ? De cînd posedă căsuţă poştală în strada Jonas ? Vine des după corespondenţă ? Primeşte multe scrisori ? De unde-i sînt expediate ? În sfîrşit : pentru ce nu trebuie să mai revină ? A dat vreun motiv ? Cînd a venit pentru ultima oară ?... etc. Pe urmă să stabilească, cît se poate de precis, semnalmentele bărbatului cu impermeabilul sfîşiat.

Funcţionarii care aşteptau într-o încăpere învecinată sînt poftiţi înăuntru. Sînt trei ; tînăra de la ghişeul al şaselea se numeşte Juliette Dexter, are un aer serios şi chibzuit, care îţi inspiră încredere ; pe urmă vine : Lebermann Emilie, cincizeci şi unu de ani, celibatară, care lucrează la ghişeul vecin şi-i place să ştie tot ce se petrece în jurul ei ; a fost chemată şi o femeie care nu face parte din personalul poştei : doamna Jean.

Doamna Jean, datorită unui certificat de studii obţinut pe vremuri, a ocupat în timpul verii postul de funcţionar stagiar la oficiul din strada Jonas ; iar în luna septembrie, cît a durat concediul domnişoarei Dexter, a înlocuit-o la ghişeu. S-ar părea că n-a dat satisfacţie totală în această muncă, fiindcă administraţia a preferat să nu prelungească experienţa şi să renunţe la serviciile sale. Doamna Jean, care acum e simplă slujnică la un negustor din Bulevardul Circular, n-a păstrat nici o amărăciune din această încercare nenorocoasă. Îi place mai mult munca manuală. A părăsit-o pentru că o atrăgea salariul mai mare ; s-a reîntors la ea după trei luni, răsuflînd

uşurată : diferitele treburi pe care a trebuit să le facă în timpul şederii la poştă, toate i s-au părut oarecum străine, complicate şi inutile, cum ar fi bunăoară o partidă de cărţi ; operaţiile dinăuntru, mai mult decît cele îndeplinite la ghişeu, erau supuse anumitor reguli tainice şi impuneau o mulţime de ritualuri, de cele mai multe ori de neînţeles. Doamna Jean, care pînă atunci avusese totdeauna un somn liniştit, a început, după cîteva săptămîni în această nouă meserie, să sufere de coşmaruri obsedante, în care era silită să copieze volume întregi de scrieri sibilinice, şi din cauza grabei transcria strîmb, schimonosind semnele şi stricîndu-le rînduiala, în aşa fel că mereu trebuia s-o ia de la început.

Îşi recăpătase acum liniştea şi aproape că poşta redevenise pentru ea prăvălia fără mistere unde se vînd timbre şi cărţi poştale, cînd, pe nepusă-masă, un inspector de poliţie a venit s-o chestioneze asupra activităţii ei din luna precedentă. Îndată au revenit bănuielile, neîncrederea, teama : aşadar se petreceau într-adevăr lucruri urîte în oficiul din strada Jonas. Spre deosebire de fosta ei colegă, Emilie Lebermann, care se simţea atrasă şi chiar aţîţată de perspectiva unui scandal, doamna Jean s-a dus foarte prost dispusă la comisariat, hotărîtă să nu deschidă gura mai mult decît e nevoie, pentru a evita unele neplăceri personale. De altfel e simplu : ea n-a văzut nimic şi nu ştie nimic.

Cu toate acestea, n-a fost prea uimită să-l regăsească în biroul comisariatului pe domnul acela bine îmbrăcat (dar suspect de rezervat),

care a întrebat-o de dimineață pe unde s-o ia spre „poșta centrală" ca să trimită, spunea el, o telegramă. Va să zică și el e amestecat în afacerea asta ! Oricum, să n-aibă nici o teamă, ea n-o să dea la iveală în fața poliției plimbările lui de azi-dimineață.

E a treia oară cînd îl întîlnește astăzi, dar el tot n-a recunoscut-o ; nu-i de mirare, căci a văzut-o pînă acum doar cu șorțul și fără pălărie.

Doamna Jean constată cu satisfacție că mai întîi comisarul o interoghează pe Juliette Dexter — amabil de altfel.

— Îl cunoști, spune el, pe abonatul la post-restant care primește corespondența sub numele de Albert VS...

Fata face ochii mari și se întoarce către expeditorul de telegrame. Deschide gura să vorbească... dar nu spune nimic și rămîne acolo, pe scaun, dreaptă și țeapănă, să-i privească pe cei doi bărbați, cînd pe unul, cînd pe celălalt.

Așa că Wallas e nevoit să înceapă să-i explice că el nu e André VS, ceea ce face să sporească uimirea fetei :

— Dar... scrisoarea... mai adineauri ?...

Da, el a luat scrisoarea, însă atunci vedea pentru prima oară strada Jonas. A profitat că seamănă cu abonatul despre care e vorba.

— Asta-i bună... asta-i bună... repetă bătrîna domnișoară sufocîndu-se puțin.

Cît despre doamna Jean, ea rămîne la fel de rezervată și continuă să privească țintă podeaua din fața ei.

Mărturia fetei e formală : bărbatul care se dă drept André VS seamănă ca două picături de apă cu Wallas. N-a șovăit nici o clipă văzîndu-l pe acesta că se prezintă la ghișeu — cu toate că-și schimbase costumul.

Celălalt purta niște haine foarte modeste, ba chiar sărăcăcioase. Îl vedeai aproape mereu cu același impermeabil bej, prea strîmt pentru umerii săi largi ; dacă stai să te gîndești, probabil era mai voinic decît Wallas.

— Și avea ochelari.

Bătrîna domnișoară adaugă acest amănunt. Dar domnișoara Dexter protestează : André VS n-a avut niciodată ochelari. Colega ei se încăpățînează să-și mențină afirmația : își amintește foarte bine, chiar a remarcat într-o zi că asta îi dădea aerul unui doctor.

— Ce fel de ochelari ? întreabă Laurent.

Erau niște ochelari de baga cu rame groase și lentile ușor colorate.

— Ce culoare ?

— Într-o nuanță cenușiu-fumurie.

— Cele două lentile aveau exact aceeași culoare, sau una din ele era puțin mai închisă decît cealaltă ?

N-a fost atentă la această particularitate, dar într-adevăr e foarte posibil ca una din lentile să fi fost mai închisă. Nu-i ușor să distingi vizitatorii — care se prezintă la ghișeuri așezîndu-se împotriva luminii — dar și-a adus acum aminte că...

Laurent o întreabă pe Juliette Dexter la ce oră exact a fost ultima dată adevăratul abonat.

— Era, răspunde ea, în jurul orei cinci şi jumătate, şase ; totdeauna venea cam la ora aceea — poate niţel mai tîrziu la începutul lunii, cînd nu se înnopta aşa devreme. Oricum, la ora asta era aglomeraţia cea mai mare.

Wallas o întrerupe : el parcă a înţeles, din ce i-a spus fata cînd i-a dat scrisoarea, că celălalt trecuse cu puţin mai înainte, spre sfîrşitul dimineţii.

— Da, aşa e, spune ea după ce se gîndeşte o clipă ; în momentul acela încă nu eraţi dumneavoastră. A venit puţin după ora unsprezece, cum i se întîmplă să vină din cînd în cînd, în afară de vizitele de seară.

Venea cu regularitate în fiecare seară ? Şi de cînd ? Nu, nu venea regulat : uneori trecea o săptămînă fără să se arate şi pe urmă îl vedeai seară de seară timp de patru sau cinci zile — şi cîteodată chiar şi dimineaţa. Cînd venea înseamnă că aştepta un mesaj, sau chiar mai multe ; nu-i sosea niciodată corespondenţă în perioadele de absenţă. Primea mai ales pneumatice şi telegrame, rareori scrisori obişnuite ; pneumaticele veneau chiar din oraş, evident, iar telegramele din capitală sau din alte părţi.

Fata tace şi, pentru că nimeni n-o mai întreabă nimic, după o clipă adaugă :

— Ar fi trebuit să-şi găsească ultimul pneumatic cînd a trecut azi-dimineaţă. Dacă nu l-a avut, e din vina poştei centrale.

Reproşul însă aproape că pare adresat lui Wallas. Şi nu ştii dacă nuanţa de regret care răzbate în glasul ei se referă la scrisoarea asta

urgentă care n-a ajuns la destinaţie, sau la proasta funcţionare a poştei în general.

Domnişoara Dexter l-a văzut pentru prima dată pe bărbatul cu impermeabilul cel strîmt cînd s-a întors din concediu, la începutul lui octombrie ; dar abonamentul fusese scos cu cîtva timp înainte. Cînd ? Nu putea spune exact ; bineînţeles, nu va fi greu să găsească data în arhiva poştei. Iar pentru a afla dacă bărbatul venise şi în cursul lunii septembrie, trebuie s-o întrebe pe înlocuitoarea sa.

Din păcate, doamna Jean nu-şi mai aduce aminte. N-a remarcat în perioada aceea numele de Albert VS şi nu-şi aminteşte să fi văzut vreodată chipul acesta — chipul lui Wallas — cu ochelari sau fără.

Iar după părerea domnişoarei Lebermann, el venea încă de pe-atunci, venea chiar de şi mai mult timp, pentru că remarca aceea pe care ea o făcuse în legătură cu înfăţişarea lui de doctor trebuie că era de prin luna august, fiindcă în luna august doctorul Gélin îşi luase un asistent, şi ea mai întîi a crezut că era...

— Ai putea să ne spui, o întreabă comisarul, dacă lentila dreaptă era mai închisă, sau cea stîngă ?

Bătrîna domnişoară aşteaptă cîteva clipe înainte de a răspunde.

— Cred, spune ea pînă la urmă, că era cea din partea stîngă.

— Curios, face Laurent gînditor ; caută să-ţi aminteşti bine : nu cumva era ochiul drept ?

— Stați, domnule comisar, stați puțin ! Am spus „din partea stîngă“, partea stîngă *pentru mine :* pentru el era deci ochiul drept.

— A, bine, așa îmi place, spune comisarul.

Iar acum ar vrea să știe dacă impermeabilul bej n-avea aseară o ruptură la umărul drept. Fata n-a băgat de seamă cînd omul s-a întors, și din față n-a văzut ruptura. Domnișoara Lebermann, dimpotrivă, l-a urmărit cu privirea cînd pleca : avea, desigur, pe umărul drept o sfîșietură în formă de L.

În sfîrșit, nici asupra conținutului telegramelor nu sînt de acord : prima își amintește de texte foarte scurte și foarte obișnuite — confirmări, contra-ordine, întîlniri — fără nici o precizare după care să ghicești despre ce fel de afaceri e vorba ; cea de-a doua vorbește despre mesaje lungi, cu fraze obscure, care aveau probabil un înțeles dinainte stabilit.

— Telegramele sînt totdeauna scurte, din cauza prețului, precizează Juliette Dexter, ca și cum n-ar fi auzit nimic din ce declarase colega sa. Nu repeți inutil lucrurile pe care corespondentul le știe.

Doamna Jean n-are nici o părere despre ce se spune sau nu într-o telegramă.

Rămași singuri, Wallas și Laurent fac bilanțul celor aflate. Bilanțul e ușor de făcut, căci n-au aflat nimic. André VS nu i-a spus poștăriței niciodată nimic care să-i ajute să-i dea de urmă sau să presupună cu ce se ocupă ; nu era guraliv. Pe de altă parte, nu pare să fie

cineva din cartier : în orice caz, nimeni de acolo nu-l cunoştea.

La sfîrşitul interogatoriului, domnişoara Lebermann a spus care era părerea ei : un medic care făcea operaţii suspecte. „Sînt pe-aici nişte afurisiţi de doctori, ştiţi", a adăugat ea cu aerul cuiva care cunoaşte situaţia.

Nu-i nici un motiv pentru a respinge *a priori* această ipoteză, însă Laurent face observaţia că ipoteza sa — după care ar fi vorba pur şi simplu de negoţul cu lemne — are, orice s-ar spune, mai multe şanse de a fi exactă ; ceea ce, de altfel, s-ar potrivi mai bine cu felul în care se găseau grupate mesajele.

În plus, nu-i nicidecum mai sigur că acest André VS e individul văzut de la fereastră de doamna Bax, la căderea nopţii, prin faţa grilajului micului pavilion. Ruptura de pe spatele impermeabilului, semnalată de beţiv, ar fi putut sluji la identificare, dar tînăra poştăriţă a declarat că n-a observat-o ; or, e imposibil să ţii seama în această privinţă de mărturia afirmativă a bătrînei domnişoare, iar impermeabilul singur — fără ruptură — nu-i o probă suficientă ; şi — trebuie s-o spunem — nici asemănarea cu Wallas, care, dacă ar fi s-o considerăm drept semnificativă, ne-ar duce tot atît de bine la acuzarea acestuia din urmă.

Înainte de a-l părăsi pe comisar, Wallas ia cunoştinţă de încă un raport al poliţiei, opera unuia din cei doi inspectori care au efectuat, ieri seară, primele constatări la domiciliul mortului.

— Ai să vezi, a spus Laurent înmînîndu-i micul teanc de foi dactilografiate, e o lucrare foarte interesantă. Băiatul e cam tinerel, bineînţeles ; se simte că-i la prima sa crimă. Ţine seama că şi-a redactat notele din proprie iniţiativă, pentru că, oficial, ancheta noastră e întreruptă. Mă gîndesc chiar că trebuie să fi întreprins pe socoteala sa unele investigaţii suplimentare, după ce a primit ordinul de a clasa afacerea. Zelul neofitului, mă înţelegi.

În timp ce Wallas citeşte documentul, comisarul mai face cîteva observaţii — ironice, pare-se — asupra concluziilor tînărului inspector şi a naivităţii cu care a primit sugestiile unora ce „şi-au bătut joc evident de el".

Textul începe astfel : „Luni douăzeci şi şase octombrie, la orele douăzeci şi unu şi opt..."

Primele pagini povestesc în amănunt, dar fără digresiuni sau comentarii, telefonul dat de doctorul Juard, precum şi informaţiile comunicate de acesta în legătură cu moartea profesorului şi împrejurările agresiunii. Pe urmă, vine o descriere foarte precisă a vilei şi a împrejurimilor : colţul străzii Hotarnicilor, mica grădină cu grilajul şi gardul ei de lemn-cîinesc, cele două uşi de intrare — una la faţada casei, cealaltă în dos — aşezarea camerelor la parter, scara, covoarele, camera de lucru de la primul etaj ; dispunerea mobilelor în această ultimă încăpere e de asemenea analizată cu minuţiozitate. Urmează observaţiile poliţiste propriu-zise : pete de sînge, amprente digitale, obiecte ce nu par să se găsească în locul ori în poziţia lor firească...

„în sfîrşit, amprentele numărul 3 — mîna dreaptă — se pot uşor distinge pe un *presse-papier* de forma unui cub, de şapte pînă la opt sute de grame, aşezat în dreapta foii de manuscris — la o depărtare cam de vreo zece centimetri".

În afară de aceste însemnări, de-o scrupulozitate exagerată, pînă aici găseşti cam acelaşi lucru ca şi în primele rapoarte ale inspectorilor, pe care Laurent le-a pus la dispoziţia lui Wallas încă de dimineaţă. Totuşi, în acesta din urmă figurează două indicii noi : scoaterea din funcţiune a sistemului de alarmă de la poarta grilajului (ceea ce nu-i nou pentru Wallas) şi urmele proaspete de paşi descoperite pe îngusta peluză care se întinde de-a lungul pinionului vestic al vilei ; sînt notate măsurile acestor amprente, precum şi lungimea medie a paşilor.

De asemenea, se acordă de astă dată ceva mai multă atenţie spuselor guvernantei. În frazele citate, Wallas recunoaşte în treacăt chiar expresiile favorite ale bătrînei. Se poate citi îndeosebi istoricul complet al deranjamentului liniei telefonice si al eforturilor zadarnice ale doamnei Smite pentru a o repara.

După mărturia guvernantei, zelosul inspector a înregistrat-o pe aceea a portarului din imobilul care ocupă cealaltă parte a străzii şi pe aceea a patronului unei „mici cafenele, aflate la douăzeci de metri mai încolo, la numărul 10" — Cafeneaua Aliaţilor. Portarul vorbeşte despre obişnuiţii vilei ; deseori, după-amiaza, merge să se aşeze — mai ales în lunile de vară — pe pragul uşii, exact în faţa intrării în grădină ;

astfel a putut să-şi dea seama că foarte puţini oameni intrau în casa victimei : poştaşul, funcţionarul care citeşte contoarele electrice, din cînd în cînd reprezentantul unei firme de storuri ori de aspiratoare, în sfîrşit, patru sau cinci domni pe care, la prima vedere, cu greu îi deosebeai de comis-voiajori — căci poartă costume la fel şi aceeaşi servietă de piele — dar care sînt burghezi din oraş, profesori, negustori, medici etc. Se simte că autorul redă toate aceste pălăvrăgeli oţioase numai din grija pentru obiectivitate ; şi, cu toată străduinţa de-a înfăţişa şi în continuare lucrurile cu aceeaşi detaşare, e limpede că acum pune mai mult suflet. E vorba de un tînăr, un fel de student, îmbrăcat însă foarte simplu, mic, ba chiar firav ; băiatul ar fi venit de mai multe ori în cursul verii, apoi, după o absenţă de mai mult de-o lună, de trei ori la rînd în timpul celei de-a doua săptămîni a lui octombrie — săptămîna aceea cînd a fost atît de cald : şi pentru că fereastra camerei unde stătea Dupont era atunci deschisă, portarul a putut să audă cum tonul conversaţiei creştea deseori în cursul acestor vizite ; în ultima zi convorbirea s-a terminat cu o ceartă violentă. Mai ales tînărul ţipa, crede portarul ; băiatul ăsta se vede că-i foarte nervos şi probabil bea cam prea mult — intra cîteodată la Cafeneaua Aliaţilor cînd ieşea de la profesor. În sfîrşit, cu două seri înainte de omor, a trecut de-a lungul canalului însoţit de un prieten — mult mai mare şi mai voinic decît el şi desigur şi mai în vîrstă. S-au oprit în faţa micii vile, şi studentul a arătat cu degetul una

din camerele de la primul etaj ; era vizibil surescitat şi-i explica ceva celuilalt cu însufleţire, făcînd gesturi amenințătoare.

Cu toate că doamna Smite e tare surdă (şi „cam bizară“) şi pare să-i „ignore cu desăvîrşire pe cei care-l frecventează pe stăpînul său“, e posibil ca ea să poată da numele tînărului şi să spună ce făcea acolo.

Ar fi cazul s-o interogheze din nou pe guvernantă ; din păcate, ea a părăsit oraşul. În lipsa ei, inspectorul a încercat să-l facă să vorbească pe patronul de la Cafeneaua Aliaţilor ; se aminteşte, în treacăt, că „în această meserie eşti, în general, foarte bine informat asupra vieţii particulare a clienţilor“. Patronul n-avea chef să vorbească şi a fost nevoie de toată răbdarea şi diplomaţia poliţistului pentru a afla ce se ascunde în afacerea asta :

Acum vreo douăzeci de ani, Dupont „întreţinea relaţii regulate“ cu o femeie de „condiţie modestă“, care, după cîtva timp, dădu naştere unui fiu. Profesorul, care „făcuse totul pentru ca acest regretabil eveniment să nu aibă loc“ (?) şi căruia voiau în felul acesta să-i forţeze mîna, nu acceptă în ruptul capului această căsătorie. Şi pentru că nu găsea alt mijloc de a pune capăt „presiunilor la care era supus“, se însură curînd după aceea cu o tînără fată din anturajul său. Bastardul, însă, ajuns băiat mare, venea acum cu intenţia de a obţine serioase ajutoare băneşti, „ceea ce dădea loc unor discuţii furtunoase, ale căror ecouri ajungeau pînă la vecini“.

În concluziile sale, inspectorul demonstrează că, în multe puncte, Daniel Dupont „a denaturat el însuşi adevărul".

„Simpla examinare a indiciilor materiale, scrie el, probează, fără a mai fi nevoie de dezvăluirile martorilor, că :

În primul rînd, au fost doi agresori, şi nu unul singur : bărbatul cu mîini mici (amprente digitale numărul 3) şi cu picioarele mici (urmele de pe peluză), care făcea paşi atît de mici, nu poate fi acela, neapărat mare şi voinic, care a strîmbat tija de contact a soneriei de la grilajul grădinii ; pe de altă parte, dacă cel dintîi a fost silit să meargă prin iarbă pentru a evita scîrţîitul pietrişului, înseamnă *că mai era cineva* care mergea alături de el, pe bordura de cărămidă a aleii ; de-ar fi fost singur, ar fi păşit chiar el pe această margine largă şi comodă.

În al doilea rînd, cel puţin unul din cei doi bărbaţi era un obişnuit al casei, şi nu un răufăcător necunoscut : se vede cît de colo, cunoştea perfect locurile, precum şi obiceiurile casei.

În al treilea rînd, el a fost cu siguranţă recunoscut de profesor ; acesta a pretins că a fost atacat chiar mai înainte de a avea timp să deschidă de tot uşa, pentru a explica astfel de ce nu l-a văzut pe ucigaş la faţă ; în realitate, el a intrat în camera de lucru şi a stat de vorbă cu cei doi : între ei a avut loc chiar şi o luptă, după cum arată dezordinea din odaie (teancuri de cărţi răsturnate, scaune mişcate din locul lor etc.) şi amprentele digitale (numărul 3) găsite pe *presse-papier*.

În al patrulea rînd motivul crimei nu-i furtul : cineva care cunoştea atît de bine casa trebuia să ştie că nu era nimic de furat în camera aceea. Dupont n-a vrut să-l denunţe pe ucigaş pentru că-i era rudă prea *de aproape*. Ba chiar a disimulat cît a putut de mult gravitatea rănii, sperînd că prietenul său, doctorul Juard, îl va salva şi scandalul va fi evitat. Din cauza asta guvernanta credea că are doar *o rană uşoară la braţ*."

Şi toată scena se reconstituie. Tînărul, după ce a făcut zadarnic apel la justiţie, la dragostea filială, la milă şi, în sfîrşit, la şantaj, s-a hotărît, în disperare de cauză, să încerce cu forţa. Şi, pentru că e plăpînd şi se teme de taică-său, a recurs la serviciile unui prieten mai puternic şi mai în vîrstă, pe care avea să-l prezinte drept avocatul său, dar care mai degrabă e un huligan. Au fixat expediţia pentru luni douăzeci şi şase octombrie, la ora şapte şi jumătate seara...

Daniel Dupont ajunge în faţa uşii de la camera de lucru, cu ochii în pămînt, mîna întinsă spre mînerul pe care se pregăteşte să-l învîrte, cînd deodată îl fulgeră un gînd : „Jean e acolo, îl aşteaptă !" Profesorul se opreşte şi-şi ţine răsuflarea. Poate că Jean n-a venit singur : nu l-a ameninţat într-o zi că-şi aduce „omul de afaceri" ? Nu poţi să ştii de ce sînt în stare copiii din ziua de azi.

Face, prudent, la stînga împrejur şi, în vîrful picioarelor, se duce pînă în dormitor să caute revolverul pe care-l păstrează, din timpul războiului, în sertarul noptierei. Dar, cînd să-i tragă piedica, îl cuprind remuşcările : nu va tra-

ge totuşi în propriul său fiu : nu vrea decît să bage frica în el.

Ajuns din nou pe coridor, greutatea pistolului din mîna sa i se pare exagerată faţă de teama care l-a cuprins un minut mai devreme ; prin comparaţie, teama asta subită dispare aproape de tot : de ce-o fi venit fiu-său astă seară ? Lui Dupont nu-i e frică de el. Pune arma în buzunar. De mîine va porunci să se închidă porţile vilei de cum se lasă seara..

Răsuceşte mînerul şi împinge uşa de la camera de lucru. Jean e acolo, îl aşteaptă.

Stă în picioare între scaun şi birou. Citeşte ceva pe nişte foi de hîrtie. Un altul e în picioare în faţa bibliotecii, puţin mai încolo, cu mîinile în buzunare — un tip de vagabond.

— Bună seara, spune Jean.

Ochii îi lucesc obraznici şi temători în acelaşi timp ; trebuie că a băut iar. Gura i se strîmbă într-un surîs.

— Ce cauţi aici ? întreabă cu o voce seacă Dupont.

— Am venit să stăm de vorbă, spune Jean. El (gest cu bărbia) e Maurice... avocatul meu (o nouă strîmbătură).

— Bună seara, spune Maurice.

— Cine v-a poftit înăuntru ?

— Nimeni, nu era nevoie, spune Jean, cunoaştem casa.

Cu alte cuvinte : „Sîntem de-ai casei !"

— Dacă-i aşa, atunci vă întoarceţi pe unde aţi venit, spune profesorul calm. N-o să vă fie greu : cunoaşteţi drumul.

— Nu putem pleca imediat, spune Jean ; am venit să discutăm — să discutăm despre afaceri.

— L-am epuizat de mult subiectul ăsta, băiete. Hai, acum ia-o din loc !

Dupont înaintează spre fiul său cu un aer hotărît ; vede în ochii băiatului cum urcă spaima... spaima şi ura... Repetă :

— Ia-o din loc !

Jean apucă primul obiect ce-i cade sub mînă : *presse-papier*-ul greu cu colţurile ascuţite. Îl ridică ameninţător — gata să lovească. Dupont se dă înapoi şi duce mîna la revolver.

Dar Maurice a văzut gestul şi i s-a şi aşezat în faţă, îndreptînd asupra lui propriul revolver :

— Lasă-l acolo şi scoate mîna din buzunar.

Pe urmă tac cu toţii. Din demnitate, Dupont simte că nu poate să se supună — acestei injoncţiuni dispreţuitoare — acestei tutuieli — în prezenţa fiului.

— Uite, vine poliţia, spune el. Ştiam că mă aştepţi aici. Înainte de-a intra m-am dus în cameră să dau telefon.

— Sticleţii ? spune Maurice ; n-aud nimic.

— O să auzi numaidecît, fii fără grijă.

— E timp berechet ca să discutăm !

— Vor fi aici dintr-o clipă într-alta.

— Telefonul e tăiat de două zile, spune Jean.

De astă dată nu-şi mai poate stăpîni furia. Totul s-a săvîrşit într-o fulgerare : mişcarea bruscă a profesorului pentru a-şi scoate arma, focul de revolver care-l atinge drept în piept şi strigătul tînărului :

— Nu trage, Maurice !

4

Dar şeful nu pare convins. Nu îndrăzneşte să respingă fără discuţie ipoteza susţinută de adjunctul său, căci nu se ştie niciodată : dacă ăsta e adevărul, ce mutră o să facă ? Şi-apoi, într-un fel sau altul, tot trebuie să dai o interpretare obscurităţilor şi contradicţiilor din afacerea asta... Ce-l supără în teoria asta e că amestecă — ba chiar acuză — personaje foarte sus-puse, pe care e primejdios să le ataci — fie că sînt sau nu vinovaţi. Spune :

— La noi nu se obişnuieşte... aici, la serviciul de informaţii al Preşedinţiei, nu obişnuim să lucrăm cu bănuieli atît de vagi...

Ar adăuga cu dragă inimă, aşa, în treacăt, şi o glumă răutăcioasă la adresa Biroului de Investigaţii şi a „marelui Fabius", dar e mai bine să se abţină : poate că nu-i momentul.

În speranţa de a-l abate pe adjunctul său, cel puţin deocamdată, din drumul lunecos pe care acesta vrea s-o apuce, îi propune să-l trimită în misiune la faţa locului : ar putea în felul acesta să stea de vorbă cu funcţionarii poliţiei locale şi cu medicul, în faţa căruia Dupont şi-a dat mărturia precum şi ultima suflare ; ar putea să mai vadă şi dacă vila victimei nu cumva i-ar putea furniza vreun nou indiciu ; ar putea... Dar adjunctul clatină din cap în semn de tăgadă. N-are nici un rost să-şi piardă timpul în oraşul ăsta posomorît de provincie, adormit sub ceţurile mării Nordului. Nu-i nimic de văzut acolo, abso-

lut nimic. Aici, în capitală, s-a jucat... *se joacă* drama.

„Crede că mi-e frică", se gîndește în sinea lui directorul ; dar puțin îi pasă. Spune, așa cum ar spune orice altceva :

— Uneori te încăpățînezi să descoperi ucigașul...

— ...mult mai departe de tine, continuă ajutorul său, cînd n-ai decît să întinzi mîna.

— Totuși acolo a avut loc crima, nu uita...

— A avut loc acolo, așa cum putea să aibă loc oriunde și cum, de fapt, și *are loc* oriunde, în fiecare zi, o dată aici, o dată acolo. Ce s-a petrecut în vila profesorului Dupont în seara de douăzeci și șase octombrie ? O dublură, o copie, un simplu exemplar al unui eveniment căruia trebuie să-i cauți originea și înțelesul în cu totul altă parte. Iar astă seară, din nou, ca în fiecare seară...

— Totuși, ăsta nu-i un motiv ca să nu ții seama de indiciile pe care le-ai putea găsi acolo.

— Ce-aș putea găsi acolo, dacă mă duc ? Nimic decît simple răsfrîngeri, umbre, fantome. Iar astă seară, din nou...

Astă seară un nou exemplar va fi strecurat discret pe sub ușă, un exemplar așa cum se cuvine, semnat și legalizat după cum se cere, cu greșeli de ortografie și virgule puse rău ; exact cît trebuie pentru ca orbii, lașii și „cei mai surzi" să continue să aștepte, liniștindu-se unii pe alții : „E altfel decît cealaltă, nu-i așa ?"

Ca să-l mişte pe director, adjunctul adaugă :

— Nu sîntem noi singurii care se ocupă de treaba asta. Dacă nu acţionăm destul de repede, riscăm ca un alt serviciu să ne taie craca de sub picioare... poate chiar marele Fabius, care va trece încă o dată drept salvatorul patriei... şi care o să ne aresteze pe toţi dacă descoperă că am ştiut adevărul şi l-am cocoloşit... Veţi fi învinuit de complicitate, fiţi sigur de asta.

Dar şeful nu pare convins. Mormăie printre dinţi, cu un aer de neîncredere şi îndoială :

— ...adevărul... adevărul... adevărul...

5

Doamna Jean aruncă o privire circumspectă înspre poştă. Totul pe bulevard e liniştit.

Dar şi înainte totul părea la fel de liniştit, şi totuşi ceva se petrecea acolo, la cincizeci de metri, în colţul străzii Jonas. Începuse încă din septembrie — altminteri comisarul n-ar fi convocat-o în după-amiaza aceea. Probabil, fără să ştie, a participat şi ea la combinaţiile lor necinstite. În orice caz, n-a tras nici un folos de pe urma lor.

I-a dat cu siguranţă nişte scrisori omului acela, fără să ia seama : avea destulă bătaie de cap să controleze numărul legitimaţiilor, ca să se mai uite şi la figura abonaţilor. Probabil că venea des : se vede că mica Dexter îl cunoştea bine.

El a spus că nu era el, bineînțeles, și doamna Jean nu s-ar fi apucat să susțină contrariul ! Sînt destul de mari să se descurce și singuri. Totuși ea avea dovada că el era într-adevăr acela : dacă azi-dimineață voia neapărat să i se arate un alt oficiu poștal, asta înseamnă că nu se putea întoarce la acela unde ar fi fost imediat recunoscut.

Cînd l-a revăzut, după-prînz, era atît de obosit că dormea cu capul pe masă. Ce-a făcut toată dimineața ? Desigur că altceva decît să trimită o telegramă. Și acum ce mai caută pe-aici ?

Doctor, spune Emilie — se poate. E bine îmbrăcat ; are aerul unui om serios. Doamna Jean încearcă să și-l închipuie pe Wallas cu ochelarii aceia mari, descriși de bătrîna domnișoară ; într-adevăr, cu ei e un doctor foarte acceptabil. Ceea ce, după cît se vede, nu-l împiedică să fie un criminal.

— Sînt pe-aici niște afurisiți de doctori, știți.

Asta e foarte adevărat. Și care nici nu se pricep cine știe ce : s-a văzut în timpul epidemiei. Dar ăsta de acum e dat naibii. A reușit să-l bage în cofă și pe comisar : încă puțin, și ar fi luat conducerea interogatoriului. I-a răspuns cu atîta siguranță micuței Dexter că, biata de ea, nu mai îndrăznea să spună nimic. N-au nici o șansă să-l găsească pe vinovat deocamdată.

Doamna Jean se gîndește ce stranie situație ca însuși vinovatul să ia conducerea anchetei. Și pentru că nu-i poate da de capăt unui gînd atît

de ameţitor, intenţionat îşi întoarce privirea — şi începe să se gîndească la altceva.

6

O voce de uriaş umple tot holul. Pornită din invizibile megafoane, izbită de zidurile încărcate cu afişe şi pancarte publicitare, ea creşte tot mai mult, se duce şi se întoarce amplificată, împodobită de-un întreg alai de ecouri şi rezonanţe, cu pauze mai mari sau mai mici între ele, în care mesajul iniţial se pierde — transformat într-un gigantic oracol, magnific, înspăimîntător şi de neînţeles.

La fel de brusc cum a început, vacarmul încetează, şi din nou se aude zumzetul haotic al mulţimii.

Lumea forfoteşte încolo şi încoace. Au ghicit probabil — ori li s-a părut că ghicesc — semnificaţia anunţului, căci agitaţia e de două ori mai mare. În mijlocul acestor mişcări limitate, pentru fiecare nefiind nevoie decît de o mică parte a sălii — între un indicator şi un ghişeu, de la un panou de afişaj la un chioşc — ori chiar de spaţii şi mai nedeterminate, însufleţite ici şi colo de drumuri curbe, şovăitoare, discontinui, întîmplătoare — în mijlocul acestei mase care mişună, rar întretăiată de cîte o traiectorie ceva mai stabilă, se întrezăresc acum nişte curente mai puternice ; într-un colţ s-a format un

şir indian care traversează oblic întreg holul ; ceva mai încolo, voinţe risipite se unesc într-un mănunchi de strigăte şi paşi grăbiţi, care, ca un val, îşi face drum ca să ajungă să se izbească de una din portiţele de ieşire ; o femeie pălmuieşte un băieţaş, un domn caută febril în numeroasele sale buzunare biletul pe care tocmai îl cumpărase ; toţi strigă, tîrăsc după ei geamantane, se grăbesc.

Doctorul Juard n-are nici geamantan, nici bilet. Nu se interesează de mersul trenurilor. N-a înţeles ce s-a spus la megafon. Mişcările sale, precum şi comportarea sa în general n-au suferit nici o modificare mai însemnată de adineauri : face cinci paşi de-a lungul zidului, între micul bar şi cabinele telefonice, se întoarce, face doi paşi în sensul celălalt, îşi priveşte ceasul de la mînă, ridică ochii către orologiul cel mare, apoi îşi continuă drumul pînă la prima cabină, se întoarce, se opreşte, se odihneşte cîteva secunde... şi se îndreaptă din nou, cu paşi mici, spre băruleţ. Aşteaptă pe cineva care nu vine.

Şi iar se face auzit zumzetul de mai înainte, şi apoi, dintr-o dată, sala întreagă răsună de rostogolirea vocii dumnezeieşti. O voce limpede şi puternică ; trebuie s-o asculţi cu atenţie ca să-ţi dai seama că nu se înţelege ce spune.

Această ultimă comunicare e mai scurtă decît cea dinainte. Nu e urmată de nici o schimbare apreciabilă în rîndul mulţimii. Doctorul Juard, care se oprise în loc, începe din nou să meargă spre şirul de cabine telefonice.

Dar toate aceste cuvinte care par că nu şi-au atins ţinta îl fac să se simtă puţin stingherit. Dacă avertismentul nu era adresat călătorilor, poate că îl privea pe el: „Doctorul Juard e chemat la telefon". Nu-şi închipuia că ar putea fi chemat de o voce atît de monstruoasă. Şi, dacă stai să te gîndeşti, e într-adevăr greu de crezut că megafoanele oficiale ale gării îşi asumă, între plecările trenurilor, transmiterea convorbirilor personale.

Ajuns încă o dată în faţa şirului de cabine, micul doctor constată că acestea n-au numere care să-ţi îngăduie să le deosebeşti şi, în consecinţă, vocea nu putea preciza la care aparat trebuia să răspundă. Ar trebui acum să ridice de pe furcă toate receptoarele, unul după altul... Ceea ce nu pare a fi imposibil şi, dacă un funcţionar ar veni să-l întrebe de ce face asta, l-ar putea lămuri că nu i s-a spus la care din telefoane era chemat. Nimic mai firesc, în definitiv. Din păcate, riscă să intercepteze alte comunicări şi să se vadă astfel amestecat în vreo nouă dramă, de parcă situaţia în care se zbătea nu era şi aşa destul de complicată. Îi vine din nou în minte ziua nefastă cînd a făcut cunoştinţă cu celălalt, din pricina unei erori asemănătoare: formase un număr greşit şi de îndată evenimentele s-au înlănţuit atît de rapid că n-a mai ştiut cum să scape; din vorbă în vorbă, a sfîrşit prin a accepta să... Celălalt, de altfel, nu l-a lăsat să aleagă.

Oare el e singurul chirurg din oraş, de-a venit şi Dupont tot la el să se refugieze? Chiar la

el, „doctorul bandei“ ! Denumirea asta, deşi în realitate destul de improprie, corespunde totuşi stării de spirit cu care s-a ales de pe urma acestei unice întîlniri ; se simte legat ; şi, cum nu poate fi vorba să se folosească împotriva lor de ceea ce ştie, n-are în minte decît celălalt aspect al poziţiei sale : e în mîinile lor, la bunul lor plac. La cea mai mică greşeală, se vor debarasa de acest auxiliar devenit inutil. Dacă ar şti, de exemplu, că ultima lor victimă se ascunde încă de ieri seară în propria lui clinică...

Şi Wallas ăsta, de ce nu vine odată ? Juard îşi pierde răbdarea. Nu el a solicitat întrevederea ; el a fixat doar locul, ca să îndepărteze de clinică investigaţiile agentului special. Prea multă lume se învîrte în jurul falsului mort.

Deocamdată, micul doctor e mirat că încă nu s-a produs catastrofa. Au şi trecut vreo douăzeci de ore de cînd Dupont nu trebuia să mai fie în viaţă ; pînă şi el, Juard, care l-a adăpostit... Nu putea nici să trădeze încrederea profesorului şi să-l dea pe mîna duşmanilor săi. De altfel, unde să-i întîlnească ? Va invoca pretextul acesta, va pretinde şi că n-a ştiut de unde venea glontele, va spune... Dar la ce bun toate astea ? Celălalt n-are obiceiul să cumpănească prea îndelung soarta supuşilor săi. Juard de la început a înţeles, fără să-şi mărturisească în mod clar, că se condamna singur, ajutîndu-l pe profesor — mai ales că ajutorul ăsta nu e cine ştie ce : celălalt nu se lasă el aşa uşor înşelat.

Totuşi, pînă acum nu s-a ivit nimic care să-i tulbure ziua. Timpul se scurge firesc. Dupont

aşteaptă, foarte liniştit, maşina promisă de ministru. Pe măsură ce se apropie ora plecării, micul doctor îşi recapătă, fără să vrea, încrederea.

Dar acum îi e teamă ca nu cumva acest Wallas, de care n-avea nici o nevoie, să nu vină în ultimul moment să strice totul ; îl nelinişteşte întîrzierea asta, la care nu te-ai fi aşteptat după toate insistenţele agentului special de acum o jumătate de oră. Juard ar putea să profite, să plece fără să-l mai vadă, cu atît mai mult cu cît obligaţiile sale profesionale nu-i permiteau să stea acolo pînă seara ; dar nu se hotărăşte să plece : poliţistul poate veni dintr-o clipă într-alta, şi dacă nu vede pe nimeni la locul întîlnirii, o să se întoarcă în starda Corintului — ceea ce trebuie evitat cu orice preţ.

Micul doctor continuă să se ducă şi să vină între băruleţ şi telefoane, cinci paşi într-un sens, cinci paşi în celălalt. Nu ştie ce hotărîre să ia... Face o pauză. Se uită la ceasul de la mînă — cu toate că a văzut cît e ora la orologiul cel mare doar cu douăzeci de secunde mai înainte. Îşi fixează limite peste care nu va mai aştepta : dar le depăşeşte una după alta — şi tot nu se duce.

La stînga orologiului se vede o inscripţie cu capitale roşii de cincizeci de centimetri înălţime : „Nu încurcaţi ieşirea".

De partea cealaltă, cu litere albastre pe-un fond galben, se poate citi următoarea reclamă : „Nu plecaţi fără să luaţi cu voi *Timpul*".

Lui Juard îi trece deodată prin minte că cineva își bate joc de el ; și aceasta i se impune atît de vădit și de violent încît încearcă o senzație aproape fizică, analoagă cu cea pe care o ai cînd calci greșit și-ți pierzi brusc echilibrul.

Lui Wallas nici nu-i pasă că întîrzie la întîlnirea asta absurdă : pe el îl interesează clinica ! Chiar în momentul acesta e acolo, ocupat să scotocească peste tot ; a prezentat un ordin de percheziție și nimeni nu îndrăznește să-i spună nimic. Cînd și-a ales locul ăsta neobișnuit — holul gării — Juard n-a făcut decît să-i întărească bănuielile agentului special, lăsîndu-i totodată cîmp liber curiozității sale.

Poate că mai e timp să împiedice ca Dupont să fie descoperit. Juard nu mai are nici un minut de pierdut. În timp ce traversează holul, se gîndește cum să aranjeze lucrurile, cînd o nouă spaimă îl cuprinde : Wallas e un fals polițist și-l caută pe profesor ca să-l lichideze...

Doctorașul se oprește să chibzuiască.

E în fața chioșcului de ziare, la care se preface că se uită. Nu plecați fără să luați cu voi *Timpul*. Intră, sub pretext că vrea să cumpere ediția de seară.

Un client aplecat peste tejghea se îndreaptă și se dă puțin înapoi să-i facă loc ; apoi scoate un mic strigăt :

— A, doctore, spune el, te căutam.

Așa că doctorul Juard a povestit, pentru a treia oară, cum a fost descoperit hoțul în camera de lucru, focul de revolver, „rana ușoară", moartea pe masa de operație. Își cunoaște acum pe

dinafară povestea ; își dă seama că o repetă mai firesc decît azi-dimineață în biroul comisarului ; și cînd i se pune o întrebare suplimentară, furnizează amănuntul ce i s-a cerut fără să se tulbure, chiar dacă improvizează. Toată ficțiunea a căpătat, încetul cu încetul, destulă consistență în mintea sa pentru ca să-i dicteze automat ce trebuie să răspundă ; continuă de la sine să secrete propriile sale precizări și incertitudini — tot așa cum realitatea ar face în împrejurări asemănătoare. Pentru o clipă, Juard e cît pe-aci să se lase el însuși înșelat.

Interlocutorul său însă nu caută să-i complice sarcina. Îi pune întrebări numai în legătură cu cele întîmplate : se vede că s-a obișnuit cu această versiune a evenimentelor și nu-i trece prin cap s-o conteste.

— Ai putea să-mi spui, cu aproximație, de la ce distanță s-a tras ?

— Cam de la vreo cinci-șase metri ; e greu de dat o cifră exactă.

— Glonțul l-a lovit din față ?

— Da, chiar din față, între a patra și a cincea coastă. Pentru un glonte tras de un om în fugă, a fost bine țintit.

— Nu mai avea altă rană, nu-i așa ?

— Nu, numai aceea.

Dialogul curge cu ușurință — cu atîta ușurință încît îl face să se neliniștească, ca un camuflaj prea abil al unei capcane. Juard se întreabă dacă nu cumva Wallas știe mai multe decît vrea să spună.

Oare nu-i evident că agentul special știe tot adevărul ? Nu l-ar fi trimis tocmai din capitală pentru o simplă spargere. Atunci ce urmărește să obțină de la doctor ? Acesta pune cu prudență cîteva întrebări ocolite, pentru a încerca să afle dacă e neapărat necesar să continue comedia ; dar Wallas rămîne la relațiile asupra cărora au convenit de la bun început, fie pentru că le consideră mai sigure, fie pentru că n-a înțeles aluziile plasate în folosul său de Juard, fie din alte motive.

În primul rînd, micul doctor ar vrea să-și dea seama în ce măsură l-ar putea ocroti poliția. Cu toată neînțelegerea care planează asupra discuției lor, Wallas îi e simpatic ; dar nu-i face impresia că ajutorul acestuia ar avea vreo eficacitate în fața unei organizații atît de puternice. Nu poartă nici măcar uniformă. Cît despre agenții comisariatului general, deși, la prima vedere, au un prestigiu mai mare, Juard i-a văzut prea de aproape ca să nu știe la ce se poate aștepta și spera din partea lor.

Relativa încredere pe care Wallas i-o inspiră nu-l împiedică totuși să se păzească : pretinsul „agent special" e poate și în solda celuilalt.

Pe de altă parte, nu-i exclus să fie într-atît de sincer încît chiar să ignore ce s-a petrecut cu adevărat.

Juard se întoarce la clinică. N-a putut scoate de la Wallas nici informații, nici promisiuni. Are din ce în ce mai puține speranțe că ar putea fi sprijinit de vreo autoritate în caz de nenoro-

cire. Mai repede îl vor condamna drept complice.

Oricum ar privi lucrurile, tot iese vinovat. Nu întrevede decît soluţii fatale.

Pe lîngă toate aceste primejdii, agentul special, de care la început se temea neştiind ce să creadă, dacă stă să se gîndească mai bine, i se pare mult mai puţin periculos pentru el, dacă nu chiar un salvator. Juard e gata chiar să-şi reproşeze lipsa de încredere : n-ar fi fost oare mai bine să spună adevărul — din care Wallas se pare că nu cunoaşte, la urma urmei, ce-i esenţial ?

Dar micul doctor îşi aminteşte atunci de ultimele cuvinte ce a lăsat să-i scape cînd a plecat : „Te încăpăţînezi cîteodată să descoperi ucigaşul..." Îndată după aceea i-a părut rău, căci prea se potriveau — nici nu s-ar fi gîndit că se potrivesc atît de bine — cu împrejurarea de faţă. Acum e bucuros că le-a rostit. Datorită lor, Wallas are astfel cheia enigmei ; dacă stă să chibzuiască şi ştie să tragă un folos din asta, n-o să apuce pe-un drum greşit. Juard n-a observat, totuşi, ca agentul special să fi dat deosebită atenţie frazei acesteia.

În strada Corintului doctorul avea să-l găsească pe Daniel Dupont în odaia aceea mică şi albă. După cum era obiceiul în clinică, intră fără să bată. Profesorul, care se afla cu spatele la uşă, tresare cînd îl aude.

— M-ai speriat.

— Iartă-mă, spune Juard, am intrat ca la mine acasă. Nu ştiu unde mi-e capul.

Dupont umbla pesemne de colo pînă colo între pat şi fereastră. Arată necăjit.

— Cum te simţi cu braţul ? întreabă Juard.

— Bine, bine. Foarte bine.

— Un pic de febră ?

— Nu, nu. Mă simt foarte bine.

— Ar fi bine să nu te mai mişti atîta.

Dupont nu răspunde. Se gîndeşte la altceva. Merge pînă la fereastră şi trage una din perdele — cîţiva centimetri numai — în aşa fel încît să poată privi în stradă fără să rişte de-a fi zărit.

— Marchat ăsta nu mai vine odată, spune el.

— O să vină, spune doctorul.

— Da... Ar trebui să se grăbească.

— Mai ai timp destul.

— Da... Nu chiar atît.

Dupont lasă din mînă marginea perdelei. Stofa uşoară cade, formînd din nou desenul broderiei. Înainte să rămînă complet nemişcată, perdeaua întreagă mai vibrează uşor un timp — apoi se potoleşte repede — tremură abia vizibil.

Profesorul lasă în jos braţul destul de încet, ca unul care n-are altceva de făcut după aceea — şi n-are deci nici un motiv să se grăbească. Aşteaptă pe cineva care nu vine ; ca să-şi ascundă enervarea — şi să şi-o stăpînească pe cît se poate — îşi impune această cumpătare exagerată. Lasă braţul în jos.

Mîna, în loc să-i rămînă firesc suspendată, urcă de-a lungul coapsei spre partea de jos a

vestonului, o ridică nițel, o coboară, urcă din nou, trece mai departe și pînă la urmă dispare în buzunar.

Dupont se întoarce spre doctor.

7

Își vede fața în oglinda de pe cămin și, dedesubt, cele două șiruri de obiecte aliniate pe marmură : statueta și răsfrîngerea ei, sfeșnicul de aramă și răsfrîngerea lui, cana cu tutun, scrumiera, altă statuetă — care reprezintă un frumos luptător strivind o șopîrlă.

Atletul cu șopîrla, scrumiera, cana cu tutun, sfeșnicul... Scoate mîna din buzunar și o întinde spre prima statuetă, un bătrîn orb condus de un copil. În oglindă mîna îi vine în întîmpinare. Amîndouă rămîn o clipă suspendate deasupra sfeșnicului de aramă — nehotărîte. Apoi mîna răsfrîntă și cea adevărată se așază cuminți, una în fața celeilalte, la distanță egală de suprafața oglinzii, pe marginea marmorei și a imaginii ei.

Orbul cu copilul, sfeșnicul de aramă, cana cu tutun, scrumiera, atletul care strivește șopîrla.

Mîna înaintează din nou spre orbul de bronz — imaginea mîinii spre cea a orbului... Două mîini, doi orbi, doi copii, două sfeșnice fără lumînări, două căni de pămînt ars, două scrumiere, doi Apollo, două șopîrle...

Mai rămîne o vreme în expectativă. Apoi apucă hotărît statueta din stînga şi pune în locul ei cana de pămînt ars ; sfeşnicul vine în locul cănii, orbul în locul sfeşnicului.

Cana cu tutun, orbul cu copilul, sfeşnicul, scrumiera, frumosul atlet.

Îşi contemplă opera. Mai e ceva care şochează privirea. Cana cu tutun, orbul, sfeşnicul... Schimbă între ele ultimele două obiecte. Cana cu tutun şi răsfrîngerea ei, orbul şi răsfrîngerea lui, sfeşnicul, atletul cu şopîrla, scrumiera.

În sfîrşit, împinge mica scrumieră roşie cu cîţiva centimetri mai spre colţul marmorei.

Garinati iese din camera lui, închide uşa cu zăvorul şi începe să coboare lunga spirală a scării.

De-a lungul unui canal. Blocurile de granit de pe marginea cheiului ; ici-colo, sub colb, lucesc cristale negre, albe şi roşietice. Pe dreapta, puţin mai jos, e apa.

Un fir electric cauciucat trasează pe zid o linie verticală.

Mai jos, pentru a trece peste cornişa unui etaj, face un cot de nouăzeci de grade, o dată, de două ori.

Pe urmă, însă, în loc să urmeze unghiul deschis, se desprinde de pe perete şi se răsuceşte în gol pe o porţiune de cincizeci de centimetri.

Mai jos, lipit iarăşi de peretele vertical, descrie încă două-trei arcuri sinusoidale — pentru

ca pînă la urmă să coboare din nou în linie dreaptă.

Mica uşă cu geam a scos un geamăt adînc. Grăbit să fugă, Garinati a deschis-o mai mult decît trebuia.

Cubul de lavă cenuşie. Soneria cu firele smulse. Strada mirosind a supă de varză. Drumurile pline de noroi care se pierd, departe, printre grămezile de tablă ruginită.

Bicicletele care se întorc de la lucru. Valul de biciclete se revarsă de-a lungul Bulevardului Circular.

— Dumneata nu citeşti ziarele ?

Bona se apleacă spre servietă...

Garinati îşi astupă urechile, să nu mai audă zgomotul ăsta enervant. De astă dată pune amîndouă mîinile, pe care le ţine un minut strîns lipite de fiecare parte a capului.

Cînd le ia, şuierul a dispărut. Începe să meargă, precaut, de parcă s-ar teme să nu se ivească din nou în urma unor mişcări prea energice. După cîţiva paşi se trezeşte iarăşi în faţa imobilului de unde abia ieşise.

După cîţiva paşi observă, ridicînd capul spre o prăvălie strălucitoare, vila de cărămidă din colţul străzii Hotarnicilor. Nu e chiar casa, ci o fotografie enormă, iscusit aşezată în spatele geamului.

Intră.
În prăvălie nu-i nimeni. Printr-o uşă din fund, vine o femeie tînără, brună, care-i adresează un surîs amabil. El întoarce privirea spre rafturile care acoperă pereţii.

O vitrină plină cu bomboane, toate înfăşurate în hîrtii viu colorate şi distribuite în cutii mari, rotunde sau ovale.

O vitrină plină cu linguriţe aşezate cîte douăsprezece — înşiruite paralel, altele rînduite în evantai, în careu, în cerc...

Dacă Bona ar merge pe strada Hotarnicilor şi ar suna la poarta vilei celei mici, bătrîna guvernantă, aşa surdă cum e, tot l-ar auzi pînă la urmă şi ar veni să-i deschidă.

— Domnul Daniel Dupont, vă rog.

— Ce-aţi spus ?

Bona ar repeta mai tare.

— Domnul Daniel Dupont !

— Da, e aici. Ce doriţi ?

— Am venit să văd ce mai face... Să văd ce mai face !

— A, bine. Sînteţi foarte amabil. Domnul Dupont e bine sănătos.

De ce s-ar duce Bona să vadă ce mai face, de vreme ce ştie că profesorul e mort ?

Garinati priveşte sub tăblia podului îngrămădirea de grinzi metalice şi de cabluri care dispar treptat din vedere. De cealaltă parte a canalului, enormele maşini ale podului basculant zumzăie într-una.

Ar fi de ajuns să vîre un obiect tare — chiar de dimensiuni foarte reduse — într-unul din angrenajele principale, şi tot mecanismul s-ar opri, cu un scrîşnet de maşinărie stricată. Un mic obiect foarte dur care să reziste la măcinare : cubul de lavă cenuşie...

La ce bun ? Echipa de ajutor ar sosi imediat. Mîine totul ar merge ca de obicei — ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

— Domnul Daniel Dupont, vă rog.

— Ce-aţi spus ?

Bona ridică glasul :

— Domnul Daniel Dupont !

— A, da ! Nu-i nevoie să strigi aşa tare, ştii. Nu sînt surdă ! Ce mai vrei cu domnul Dupont ?

— Vreau să aflu ce mai face.

— Să afli ce mai face ? Păi e mort, tinere ! Mort, pricepi ? Nu mai e nimeni pe-aici, vii prea tîrziu.

Mica uşă cu geam scoate un geamăt adînc.

Avea de spus ceva acestui Wallas ? Ce să-i spună ? Scoate cartea poştală din buzunarul paltonului şi se opreşte în loc s-o contemple. Aproape că poţi să numeri cristalele de granit din bordura de piatră care se află în prim-plan.

Un ghemotoc de hîrtie — albăstruie şi murdară. O împinge cu piciorul de două-trei ori.

O placă de sticlă neagră fixată în patru şuruburi aurite. Cel de sus, din dreapta, nu mai are rozeta care-i ascundea capul.

O treaptă albă.

O cărămidă, o cărămidă obişnuită, o cărămidă printre alte mii de cărămizi care formează zidul.

Asta-i tot ce rămîne din Garinati pe la ora cinci seara.

Remorcherul ajunge acum la pasarela următoare şi, pentru a trece dincolo, începe să coboare coşul.

Jos de tot, privind pe verticală, un cablu alunecă mereu pe suprafaţa apei, drept şi întins, ceva mai gros decît policarul. Abia se vede deasupra undelor verzi-albăstrii.

Şi dintr-o dată, precedată de-un val de spumă, de sub arcada podului se iveşte etrava tocită a şalandei — care se depărtează lent spre pasarela următoare.

Omuleţul în palton lung şi verde, aplecat peste parapet, se îndreaptă de şale.

CAPITOLUL AL CINCILEA

1

Şi iată noaptea a şi început să se lase — şi ceţurile reci ale Mării Nordului peste oraşul care va adormi în curînd. Nu mai e lumină aproape de loc.

În timp ce merge de-a lungul vitrinelor care se aprind una după alta, Wallas încearcă să deosebească elementele utilizabile din raportul pe care Laurent i l-a dat să-l citească. Că motivul crimei nu-i furtul, pentru asta doar e plătit — în sensul exact al cuvîntului — s-o ştie. Dar de ce să meargă pînă acolo încît să-şi închipuie această dedublare a ucigaşului ? Nu-i cu nimic mai avansat dacă presupune că cel care a tras focul fatal de revolver nu-i una şi aceeaşi persoană cu acela căruia îi era familiar drumul prin grădină şi casă. De altfel, argumentul paşilor de pe iarbă nu-i prea convingător. Dacă unul din ei mergea pe bordura de cărămidă a aleii, celălalt n-avea decît să meargă în urmă, sau mai degrabă înainte, dacă e vorba că numai el ştia drumul. De obicei, în felul acesta ne închipuim că se deplasează doi vagabonzi noaptea. În orice caz, nici unul n-avea de ce să meargă

prin iarbă ; dacă a făcut-o vreunul, precis că a făcut-o din alt motiv — sau absolut fără nici un motiv.

Wallas începe să-şi simtă picioarele ţepene de oboseala de azi-dimineaţă. Nu-i obişnuit să facă marşuri atît de lungi. Tot acest du-te-vino, de la un capăt la altul al oraşului, trebuie, la urma urmei, să însemne un număr serios de kilometri, cea mai mare parte parcurşi pe jos. Cînd a ieşit de la comisariat, a luat-o pe strada Chartei, pe lîngă prefectură, apoi pe strada Păstoriţei, pentru a se îndrepta spre strada Corintului ; acolo s-a aflat la încrucisarea a trei străzi : aceea de unde venea, şi două în faţă formînd între ele un unghi drept. Ţinea minte că a mai trecut de două ori prin locul acela : prima dată a luat-o pe drumul cel bun, a doua oară s-a înşelat ; dar nu-şi putea aminti pe care din cele două străzi o luase prima dată — de altfel, semănau grozav între ele.

A apucat-o pe cea din stînga şi, după cîteva cotituri, pentru că aşa erau aşezate străzile, s-a trezit iarăşi — mult mai repede decît şi-ar fi putut închipui — în piaţa Palatului de justiţie, exact în faţa comisariatului general.

Chiar atunci Laurent ieşea ; s-a arătat surprins că-l găseşte tot acolo pe Wallas, care plecase de la el cu un sfert de oră mai înainte. N-a cerut totuşi nici o explicaţie şi i-a propus agentului special să-l ducă cu maşina pînă la clinică, pentru că mergea şi el tot în partea aceea.

Două minute mai tîrziu, Wallas suna la numărul 11. I-a deschis ușa aceeași infirmieră, care de dimineață insistase într-un chip indiscret să mai stea, deși doctorul lipsea. A înțeles după zîmbetul ei că-l recunoștea. „Toți sînt la fel!" I-a spus că dorește să-i vorbească doctorului Juard *personal*; a insistat asupra caracterului urgent al intervenției sale și i-a dat o carte de vizită pe care se afla mențiunea: „Biroul de investigații al ministerului de interne".

A fost lăsat să aștepte într-un fel de salon-bibliotecă destul de întunecos. Fiindcă nu l-a invitat nimeni să se așeze, s-a plimbat în lung și în lat prin fața rafturilor de cărți legate, citind distrat și în treacăt cîteva titluri. O etajeră întreagă era plină de lucrări consacrate ciumei — atît cărți de istorie, cît și de medicină.

Prin încăpere a trecut o femeie, pe urmă alte două și un omuleț slăbănog care purta ochelari și părea foarte grăbit. În sfîrșit, infirmiera s-a întors și — ca și cum ar fi uitat — l-a întrebat pe cine așteaptă. A răspuns că-l așteaptă pe doctorul Juard.

— Păi, doctorul a plecat chiar acum, nu l-ați văzut?

Era greu de crezut că nu-și bătea joc de el. Cum să fi ghicit că omul pe care-l văzuse era doctorul Juard, dacă nu-l cunoștea. Și de ce nu-l anunțase, după cum o rugase?

— Nu vă supărați, domnule; am crezut că doctorul, cînd a ieșit, a stat de vorbă cu dumneavoastră. A fost chemat chiar atunci pentru un caz foarte grav și-i era imposibil să mai stea

— chiar şi un minut. Şi pentru că doctorul are o după-amiază foarte încărcată, a întrebat dacă-l puteţi aştepta la ora patru şi jumătate precis în holul gării, între telefoane şi băruleţ ; doar aşa îl puteţi întîlni astăzi : aici nu va reveni decît seara tîrziu. Cînd am văzut că doctorul intră în salon, am crezut că o să fixeze chiar el întîlnirea.

Cînd a trecut, micul doctor îl privise pe furiş. „Sînt nişte afurisiţi de doctori pe-aici."

Pentru că mai avea timp, Wallas s-a dus la locuinţa negustorului Marchat. Dar nu i-a răspuns nimeni cînd a sunat. Nici nu era ceva important, fiindcă Laurent îi spusese ce era esenţial în discuţia lui cu omul ăsta care se credea condamnat la moarte. Ar fi vrut totuşi să judece chiar el echilibrul mintal al individului. Laurent îl înfăţişa drept nebun de legat şi felul cum se purtase la el în birou îi îndreptăţea, cel puţin în parte, părerea. În anumite puncte, totuşi, Wallas nu era tot atît de sigur cum era comisarul de zădărnicia temerilor sale : era foarte probabil ca în chiar seara aceea să fie executată încă o victimă.

După ce a coborît scara, Wallas a întrebat-o pe proprietăreasa imobilului dacă nu ştie cînd o să se întoarcă locatarul. Domnul Marchat şi toată familia plecase mai adineauri, cu maşina, pentru mai multe zile ; fără îndoială că aflase de moartea unei rude apropiate : „Bietul de el, era foarte mişcat".

Negustorul locuieşte în partea de sud a oraşului, destul de aproape de cartierul exportatorilor de lemne. De acolo, Wallas a luat drumul spre gară, trecînd din nou pe strada Berlin şi prin Piaţa Palatului de justiţie. Pe urmă a mers de-a lungul unui canal interminabil, mărginit pe cealaltă parte de un şir de case vechi, cărora apa, de cîteva secole, le tot roade frontoanele înguste şi atît de povîrnite că ţi se face frică.

De cum a intrat în holul gării, a văzut prăvălioara aceea nichelată, unde un băiat cu şorţ alb vindea sandvişuri şi sifoane. Cinci metri mai la dreapta era o cabină telefonică — una singură. A început să umble încoace şi încolo, aruncînd dese priviri spre cadranul orologiului. Doctorul întîrziase.

Sala aceea mare era plină de lumea care se grăbea în toate direcţiile. Wallas nu se depărta nici cu o jumătate de pas de locul indicat de infirmieră, căci era lume multă şi atîta înghesuială că se temea ca nu cumva să nu-l zărească pe doctor cînd va veni.

Wallas a început să se neliniştească. Ora fixată trecuse de mult şi impresia neplăcută cu care rămăsese în urma vizitei sale la clinică se preciza din minut în minut. Cu siguranţă că intervenise o neînţelegere. Infirmiera nu-şi îndeplinise cum trebuie sarcina, într-un sens sau într-altul — poate în amîndouă.

Ar trebui să telefoneze în strada Corintului, să ceară explicaţii. Pentru că nu exista carte de telefon în cabina de sticlă de acolo, Wallas l-a întrebat pe vînzătorul de limonadă unde putea consulta una. Distribuind mai departe sticle şi numărînd mărunţiş, acesta a arătat în hol spre un punct unde Wallas, cu toate străduinţele sale, n-a putut descoperi decît un negustor de ziare. Şi-a dat seama atunci că băiatul nu înţelesese ce căuta el. A intrat totuşi în mica dugheană, unde, desigur, nu era nici urmă de carte de telefon. Printre ilustrate şi romane de aventuri cu coperţi colorate erau şi cîteva articole de papetărie ; Wallas a cerut să vadă nişte gume. Chiar în momentul acela doctorul Juard a deschis uşa. Aşteptase în celălalt capăt al holului, acolo unde se află adevăratul bar şi un şir întreg de cabine telefonice.

Doctorul n-a avut nimic nou de spus. Din prudenţă, Wallas n-a vrut să vorbească despre complot, iar Juard n-a făcut decît să repete ce spusese şi de dimineaţă comisarului-şef.

Cum era şi firesc, Wallas a luat, din Piaţa Gării, acelaşi tramvai ca şi în ajun — care l-a adus înspre strada Hotarnicilor. A coborît la aceeaşi staţie şi, acum, apucă pe Bulevardul Circular, care-l aduce din nou la mica vilă de cărămidă şi la camera aceea mizerabilă din Cafeneaua Aliaţilor. E din nou întuneric complet. Wallas nu ştie nimic mai mult decît ieri, cînd a venit pe acelaşi drum.

Pătrunde acum în clădirea aceea mare din piatră, care se înalță în colțul străzii. Pentru a lua un contrainterogatoriu portarului, o să fie silit să arate legitimația roz și probabil să mărturisească, cu același prilej, micul șiretlic de azi-dimineață în legătură cu prietenia dintre mama sa și doamna Bax.

Jovialul grăsan îi iese în întîmpinare și Wallas își dă seama că acesta îl recunoaște. Cînd dă la iveală motivul vizitei sale, portarul zîmbește și spune doar :

— Am înțeles eu de azi-dimineață că sînteți de la poliție.

Pe urmă îi spune că a mai venit un inspector să-i pună întrebări și la fel i-a spus că nu știe nimic. Atunci Wallas îi vorbește de adolescentul ale cărui purtări îngrijorătoare fuseseră semnalate de portar. Acesta înalță brațele spre cer :

— „Îngrijorătoare !" repetă el.

I se păruse, pe drept cuvînt, că inspectorul dădea acestui tînăr o importanță pe care el însuși era departe să... etc. Wallas constată că, după cum se aștepta, comisarul Laurent nu se înșela bănuindu-și subalternul de „exces de zel". Astfel, portarul n-a spus că se certau în timpul acestei întrevederi, ci doar că, din cînd în cînd, „ridicau vocea". Și n-a spus nici că studentul părea adeseori beat. Da, l-a văzut, cînd trecea, arătîndu-i cu mîna mica vilă unui coleg, dar n-a spus că gestul îi era amenințător ; a vorbit doar de „gesturi largi" — cum fac toți băieții la vîrsta aceea din patimă sau nervozitate. În sfîrșit, portarul adaugă că profesorul mai primise și pînă

atunci — deşi la drept vorbind foarte rar — vizita unor studenţi de la facultate.

În cafenea e cald şi primitor cu tot aerul greu — fum, răsuflarea oamenilor şi aburul vinului. E lume multă — cinci sau şase consumatori care rîd şi vorbesc tare, toţi odată. Wallas s-a întors aici ca într-un refugiu ; ar fi dorit să aibă aici o întîlnire cu cineva ; ar fi aşteptat ore în şir, pierdut în zgomotul discuţiilor oţioase — bînd grog la masa aceea mai izolată...

— Salut, spune beţivul.

— Bună ziua.

— M-ai făcut să aştept, spune beţivul.

Wallas se întoarce. Nici aici nu există o masă izolată unde să poată sta liniştit.

N-are chef să urce în cameră la el ; îşi aminteşte cît e de lugubră, şi acum probabil e şi frig acolo. Se apropie de barul la care trei bărbaţi stau proptiţi în coate.

— Va să zică, strigă beţivul în urma lui, nu vii să te aşezi ?

Cei trei bărbaţi se întorc toţi deodată spre el şi-l măsoară cu privirea fără nici o jenă. Unul poartă o salopetă de mecanic plină de grăsime, ceilalţi doi au bluze marinăreşti cu guler mare, de lînă. Wallas se gîndeşte că veşmintele sale burgheze îi trădează profesiunea de poliţist. Fabius ar fi început prin a se costuma în matelot.

...Fabius intră. Poartă o bluză de marinar albastră şi merge legănîndu-şi şoldurile — amintire a unor tangaje imaginare.

— N-a fost grozav pescuitul azi, le-aruncă el celor din jur. Mai să crezi că toate scrumbiile din mare au şi fost puse la cutie...

Cei trei îl privesc miraţi şi bănuitori. Alţi doi clienţi, care stăteau în picioare în faţa sobei, şi-au întrerupt discuţia — pătimaşă totuşi — să-l privească şi ei. Patronul şterge cu o cîrpă tejgheaua barului.

— Vino odată, repetă beţivul în tăcerea care se lăsase ; să-ţi spun ghicitoarea.

Cei doi marinari, mecanicul, ceilalţi doi de lîngă sobă, toţi se reîntorc la preocupările lor.

— Dă-mi, te rog, un grog, spune Wallas patronului.

Şi se duce să se aşeze la prima masă, în aşa fel încît să nu-l vadă pe beţiv.

— Totdeauna amabil, constată acesta.

— Pot foarte bine, spune cineva, să urmez o linie oblică în raport cu canalul, şi cu toate acestea să merg în linie dreaptă. Ah !

Patronul serveşte încă un rînd celor trei bărbaţi sprijiniţi în coate la bar. Ceilalţi doi şi-au reluat disputa ; nu se înţeleg asupra semnificaţiei cuvîntului *oblic*. Fiecare încearcă să aibă dreptate strigînd mai tare decît celălalt.

— Nu vrei să mă laşi să vorbesc ?

— Dar asta faci tot timpul, vorbeşti !

— Tu nu înţelegi : eu spun că pot să merg drept, urmînd totuşi o direcţie care e oblică — oblică faţă de canal.

Celălalt se gîndeşte şi observă placid :

— O să cazi în canal.

— Va să zică nu vrei să-mi răspunzi ?

— Ascultă, Antoine, poţi să spui tu tot ce vrei, dar de asta nu mă convingi : că dacă o iei oblic, poţi să mergi drept ! Faţă de-un canal sau de orice altceva.

Omuleţul cu haină cenuşie şi bonetă de farmacist socoteşte argumentul de adineauri ca o lovitură decisivă, fără replică. Adversarul ridică din umeri dezgustat :

— De cînd sînt n-am mai văzut o bleandă ca ăsta.

Se întoarce spre marinari ; aceştia însă vorbesc între ei cu exclamaţii dialectale şi hohote de rîs. Antoine se apropie de masa unde Wallas îşi bea grogul ; îl ia drept martor :

— Ai auzit, domnule ? Uite, individul ăsta, care se pretinde instruit, nu admite că o linie poate fi totodată oblică şi dreaptă.

— Ah.

— Dumneata poţi să admiţi asta ?

— Nu, nu, se grăbeşte să răspundă Wallas.

— Cum, nu ? O linie oblică e o linie...

— Da, da, bineînţeles. Am spus : nu admit să nu se admită.

— A, bine... bine.

Antoine nu pare cu totul satisfăcut de această luare de poziţie pe care o consideră prea subtilă. Îi aruncă din nou tovarăşului său :

— Ei, vezi, ierboristule !

— Nu văd absolut nimic, răspunde liniştit ierboristul.

— Domnul e de părerea mea !

— N-a spus asta.

Antoine se enervează din ce în ce.

— Ia explică-i dumneata ce înseamnă „oblic“, îi strigă el lui Wallas.

— „Oblic“, repetă Wallas evaziv... Poate să aibă mai multe sensuri.

— Asta-i şi părerea mea, aprobă ierboristul.

— Ce mai, exclamă Antoine la capătul răbdării, o linie care e oblică faţă de alta, trebuie să însemne ceva !

Wallas se străduie să formuleze un răspuns exact :

— Înseamnă, spune el, că formează un unghi, un unghi între zero şi nouăzeci de grade.

Ierboristul e în culmea fericirii.

— Asta spuneam şi eu, trage el concluzia. Dacă face un unghi, atunci nu-i absolut dreaptă.

— De cînd sînt n-am mai văzut o bleandă ca asta, spune Antoine.

— Ei bine, eu, eu cunosc una şi mai... Îmi dai voie...

Beţivul s-a sculat de la masă ca să se amestece în conversaţie. Pentru că nu se ţine bine pe picioare, se aşază imediat alături de Wallas. Vorbeşte rar, să nu i se încurce limba :

— Spune-mi şi mie, te rog, care-i animalul paricid dimineaţa...

— Dobitocul ăsta mai lipsea ! strigă Antoine. Pariez că nu ştii nici măcar ce înseamnă o linie oblică.

— Oblic eşti tu, spune beţivul cu o voce suavă. Ghicitorile, eu trebuie să le pun. Am una grozav de potrivită pentru prietenul meu...

Cei doi adversari se apropie de bar, în căutare de noi partizani. Wallas îi întoarce spatele

bețivului, care, cu toate acestea, continuă pe-un ton cuminte și satisfăcut :

— Ce animal e paricid dimineața, incestuos la prînz și orb seara ?

La tejghea discuția a devenit generală, dar cei cinci bărbați vorbesc toți o dată, și Wallas nu prinde decît frînturi de frază.

— Hai, insistă bețivul, nu găsești ? Nu-i chiar așa greu : paricid dimineața, orb la prînz... Nu... Orb dimineața, incestuos la prînz, paricid seara. Ei ? Care-i animalul ?

Noroc cu patronul care vine să ia paharele goale.

— Am să păstrez camera și la noapte, îl anunță Wallas.

— Și-apoi plătește un rînd, adaugă bețivul.

Dar nimeni nu-i înregistrează sugestia.

— Ce ai, ești surd ? face bețivul. Hei, băiete ! Surd la prînz și orb seara...

— Dă-i pace, spune patronul.

— Și care șchiopătează dimineața, completează bețivul cu o gravitate neașteptată.

— Ți-am spus să-l lași în pace.

— Păi nu-i fac nici un rău ; îi spun o ghicitoare.

Patronul dă o dată cu cîrpa peste masă.

— Ne bați la cap cu ghicitorile tale !

Wallas pleacă. Nu că ar avea neapărat o treabă de făcut, dar s-a săturat de omul ăsta cu ghicitorile lui.

Preferă să umble, cu toate că-i frig și noapte, cu toate că-i obosit. Vrea să pună alături cele

cîteva elemente pe care le-a putut culege de ici de colo în timpul zilei. Trecînd prin fața grilajului de la grădină, ridică ochii spre vila pustie acum. De cealaltă parte a străzii, la fereastra doamnei Bax e lumină.

— Hei ! Nu m-aștepți ? Hei ! Frățioare !

E bețivul care-l urmărește.

— Hei, tu de-acolo ! Hei !

Wallas grăbește pasul.

— Stai un pic ! Hei !

Vocea lui caraghioasă se pierde treptat.

— Hei, nu fi așa grăbit !... Hei !... N-o lua așa repede !... Hei !... Hei !... Hei !...

2

Opt degete scurte și grase se mișcă fără încetare unele pe lîngă celelalte, dosul celor patru de la dreapta pe lîngă interiorul celor patru de la stînga.

Policarul stîng mîngîie unghia celui drept, la început încetișor, apoi din ce în ce mai apăsat. Celelalte degete își schimbă poziția, dosul celor patru de la stînga se freacă acum cu putere de interiorul celor patru de la dreapta, se îmbucă unele într-altele, se întrepătrund, se frîng ; mișcarea se accelerează, se complică, își pierde puțin cîte puțin din regularitate, devine curînd atît

de încîlcită că nu mai deosebești nimic în mișunul acela de falange și palme.

— Intră, spune Laurent.

Își pune mîinile amîndouă, cu degetele desfăcute, pe birou. Un ușier aduce o scrisoare.

— Domnule comisar, cineva a strecurat asta pe sub ușa portarului. Scrie pe ea „Foarte urgent“ și „Personal“.

Laurent ia plicul galben pe care omul i-l întinde. Adresa, scrisă cu creionul, e abia vizibilă. „Personal. Domnul Comisar-Șef. Foarte urgent.“

— Portarul nu s-a uitat cine aduce scrisoarea ?

— N-a putut, domnule comisar ; a găsit-o sub ușă. Era acolo probabil de-un sfert de oră, dacă nu de mai mult.

— Bine, mulțumesc.

După plecarea ușierului, Laurent pipăie între degete plicul. Pare să conțină un cartonaș destul de tare. Îl apropie de lumina electrică să privească prin el. Nu vede nimic anormal. Se hotărăște să-l deschidă cu cuțitul de tăiat foi.

E o carte poștală ilustrată reprezentînd o casă mică într-o imitație de stil Ludovic al XIII-lea, în colțul unei străzi de periferie, lungă și posomorîtă, cu o magistrală foarte largă, probabil pe marginea unui canal. Pe dos stă scris, tot cu creionul, doar fraza aceasta : „Ne întîlnim astă seară la șapte și jumătate“. E un scris de femeie. Nici o semnătură.

Poliția primește în fiecare zi misive de felul acesta — scrisori anonime, injurii, amenințări, denunțuri — confuze de cele mai multe ori,

expediate de analfabeţi sau de nebuni. Textul cărţii poştale se remarcă prin laconismul şi precizia sa. Locul întîlnirii nu e indicat ; trebuie să fie în colţul străzii din fotografie — ceea ce e oricum de presupus. Dacă Laurent ar recunoaşte locurile, poate ar trimite acolo unul sau doi agenţi, la ora fixată ; dar nu merită să întreprindă atîtea cercetări ca pînă la urmă — în cazul cel mai bun — să pună mîna pe vreun vas de pescuit care debarcă prin contrabandă cinci kilograme de tabac pentru prizat.

Şi-apoi, ar trebui să fie sigur că acest neînsemnat delict va fi într-adevăr sancţionat de inspectorul care-l va descoperi. Comisarul-şef ştie bine că mare parte din micul trafic clandestin beneficiază de bunăvoinţa agenţilor, care se mulţumesc să-şi ia mica lor parte. Numai pentru infracţiunile grave li se cere o intransigenţă absolută. La celălalt capăt al scării criminalităţii, te poţi întreba care ar fi purtarea lor... dacă, de exemplu, o organizaţie politică în genul celei descrise de Wallas ar face apel la... Din fericire nu se pune problema.

Comisarul ridică receptorul şi cere capitala. Vrea să ştie care e adevărul. Numai serviciile de la centru îl pot informa — dacă au avut timp să facă autopsia.

Obţine destul de repede legătura, dar e trimis de la un serviciu la altul, fără să poată da de cel care răspunde de afacerea asta. Şeful de birou care a semnat scrisoarea ordonînd eliberarea cadavrului îi spune să se adreseze serviciului

medico-legal ; cei de acolo nu par să fie la curent cu nimic. I se dă legătura cînd cu unul, cînd cu altul, şi pînă la urmă cu cabinetul prefectului, unde cineva — nu ştie precis cine — acceptă să-i asculte întrebarea : „De la ce distanţă a fost tras glontele care l-a omorît pe Daniel Dupont ?“

„Un minut, vă rog, nu închideţi.“

Abia după o întrerupere destul de lungă, întretăiată de tot felul de zgomote, îi parvine răspunsul :

„Un glonte de şapte şaizeci şi cinci, tras din faţă, de la aproximativ patru metri“.

Răspuns care nu dovedeşte absolut nimic, decît că lecţia a fost bine învăţată.

Pe urmă, Laurent primeşte din nou vizita lui Wallas.

Agentul special pare că n-are nimic să-i spună. Parcă s-a întors acolo pentru că n-avea unde să se mai ducă. Povesteşte fuga negustorului Marchat, întîlnirea cu Juard, vizita la fosta doamnă Dupont. Comisarul, ca întotdeauna cînd a avut de-a face cu doctorul, găseşte cam suspectă comportarea acestuia. Cît despre soţia divorţată, era evident pentru toată lumea că nu ştia nimic. Wallas îi descrie cît de ciudat şi-a compus papetăreasa vitrina şi scoate din buzunar, spre marea surpriză a lui Laurent, cartea poştală pe care-o adusese adineauri uşierul.

Comisarul ia acum de pe birou exemplarul expediat de necunoscută. E aceeaşi carte poştală. Îi citeşte lui Wallas fraza scrisă pe verso.

3

Scena se petrece într-un oraş în stil pompeian — şi, mai precis, într-o piaţă cu un templu pe fundal (sau un teatru, sau ceva asemănător), iar pe celelalte laturi diverse monumente de dimensiuni mai mici, despărţite prin alei largi, pavate cu lespezi. Wallas nu mai ştie de unde-i revine această imagine. Vorbeşte — cînd în mijlocul pieţei — cînd pe trepte, nişte trepte foarte lungi — unor personaje pe care nu mai reuşeşte să le separe unele de altele, deşi la origine erau net deosebite, fiecare cu caracteristicile sale. El însuşi are un rol precis, probabil foarte important, poate chiar oficial. Amintirea devine deodată foarte pregnantă ; timp de-o fracţiune de secundă, toată scena capătă o densitate extraordinară. Dar care scenă ? A mai avut timp cît să se audă spunînd :

— Şi asta s-a petrecut de mult ?

Îndată totul a dispărut, lumea adunată acolo, treptele, templul, piaţa dreptunghiulară şi monumentele. Niciodată n-a mai văzut ceva asemănător.

În loc se iveşte chipul agreabil al unei femei tinere, foarte brune — papetăreasa din strada Victor Hugo şi ecoul rîsului ei gîlgîit. Faţa îi este totuşi gravă.

Wallas şi mama lui ajunseseră, în sfîrşit, la canalul acela care se înfunda : casele scunde îşi oglindeau la soare vechile faţade în apa verde. Nu o rudă căutau : ci *un tată,* un tată pe care,

ca să spună aşa, nu l-a cunoscut. Nu l-a văzut — nici atunci — în ziua aceea. Era tatăl său. Cum de l-a putut uita ?

Wallas rătăceşte la întîmplare prin oraş. Noaptea e umedă şi rece. Toată ziua cerul a fost galben, coborît, afumat — un cer de zăpadă — dar nu a nins şi acum se instalează o ceaţă groasă de noiembrie. Iarna vine repede anul ăsta.

Felinarele din colţul străzilor trasează cercuri de lumină roşietică, doar atît cît să nu se rătăcească trecătorul. Trebuie să fii foarte atent cînd traversezi, ca să nu te izbeşti cu piciorul de bordura trotuarelor.

În cartierele cu prăvălii mai numeroase străinul rămîne mirat cît de săracă e lumina vitrinelor. Fără îndoială, n-ai nevoie să atragi clienţii ca să vinzi orez şi săpun negru. Sînt puţini care vînd nimicuri în oraşul ăsta de provincie.

Wallas pătrunde într-un magazin ticsit şi prăfuit, care pare destinat mai degrabă depozitării mărfurilor decît vînzării cu bucata. În fund de tot, un bărbat cu şorţ bate în cuie o ladă. Se opreşte pentru a încerca să priceapă ce fel de gumă doreşte Wallas. În timpul explicaţiei dă din cap de mai multe ori, ca şi cum ar şti el foarte bine despre ce-i vorba. Apoi, fără să răspundă nimic, se îndreaptă spre cealaltă parte a prăvăliei ; în trecere, e silit să mute din loc o grămadă de obiecte, ca să ajungă unde vrea. Deschide şi închide mai multe sertare unul după altul, stă un moment pe gînduri, se caţără pe-o

scară dublă şi iar începe să caute — dar tot degeaba.

Se întoarce la client : articolul ăsta nu-l mai are. Mai avea — pînă nu de mult — cîteva rămase dinainte de război ; le-a vîndut probabil pe toate — dacă nu cumva le-a pus cineva în altă parte : „Sînt atîtea lucruri pe-aici, că nimic nu mai poţi găsi".

Wallas se cufundă iarăşi în noapte.

De ce n-ar lua-o frumos înapoi spre vila singuratică ?

După cum a remarcat comisarul-şef, purtarea doctorului Juard nu-i absolut clară — deşi nu se vede prea bine ce rol secret ar putea să aibă. Cînd a traversat salonul-bibliotecă, micul doctor l-a privit insistent pe Wallas, prefăcîndu-se că nu-l vede prin ochelarii săi de miop ; şi totuşi trecuse pe acolo anume ca să-l privească. Iar în cursul conversaţiei pe care au avut-o, jumătate de oră mai tîrziu, în mai multe rînduri Wallas s-a mirat cît de ciudat se exprimă Juard : avea aerul că se gîndeşte la altceva, ba uneori chiar că vorbeşte de altceva. „Are conştiinţa încărcată", îl asigură Laurent.

Poate că nici negustorul Marchat nu-i atît de nebun pe cît se pare. Dacă stai să te gîndeşti, era mai prudent din partea sa să se pună la adăpost. Şi e curios că doctorul, în ce-a povestit, n-a făcut nici cea mai mică aluzie la prezenţa lui Marchat în strada Corintului cînd a fost adus rănitul ; dimpotrivă, a pretins întotdeauna că n-a avut nevoie de ajutorul nimănui ; totuşi, după spusele

comisarului, Marchat nu putea să fi inventat toate amănuntele în legătură cu sfîrşitul profesorului. Dacă Juard ştia, într-un fel sau altul, că şi Marchat avea să fie asasinat noaptea aceasta, ar fi avut efectiv tot interesul să ascundă prezenţa comerciantului cu o seară înainte la clinică. N-are de unde să ştie că acesta a şi vorbit la poliţie.

Aşadar, pneumaticul descoperit la post-restant privea tot afacerea de faţă — Wallas a fost de la început convins. E convocarea adresată ucigaşului pentru a doua crimă — cea de astăzi — care trebuie (în această ipoteză) să aibă loc în acelaşi oraş. Concluziile inspectorului, din raportul citit de Wallas în biroul lui Laurent, puteau fi exacte în această privinţă : existenţa a doi complici în atentatul împotriva lui Daniel Dupont — destinatarul (André VS) şi individul desemnat în textul scrisorii prin iniţiala G. Astă seară primul va opera singur. În sfîrşit, Marchat avea dreptate să se teamă de-o capcană întinsă cu mult înainte de ora fatidică — ceea ce e confirmat de cuvintele „toată după-amiaza“, aflate de asemenea în pneumatic.

Mai rămîne cartea poştală strecurată în mod misterios la comisariatul general, pe sub uşa portarului. E greu de crezut să fi ţinut chiar conspiratorii să anunţe poliţiei locul şi ora nelegiuirii. Intră în programul lor să-şi semneze crimele şi să facă vîlvă cît mai mare (s-au şi primit la ministerul de interne şi la preşedinţie anumite mesaje venind din partea şefilor organizaţiei), dar cartea poştală ar constitui o dezvăluire care poate să le dea tot planul peste cap — dacă nu cumva

se simt acum atît de puternici că nu se mai tem de nimeni. Aproape că ajungi să-l bănuieşti pe comisar de duplicitate — ceea ce, pe de altă parte, e greu de presupus.

Mai verosimil ar fi să admită ceea ce pentru Laurent e absolut sigur : un semnal, chiar din partea lui Marchat. Înainte de a părăsi oraşul, negustorul a mai încercat un ultim demers pentru a convinge poliţia să supravegheze domiciliul mortului.

Purtarea suspectă a micului doctor, temerile comerciantului, diversele aluzii din pneumatic... Tot ce se poate deduce din astfel de indicii n-are un caracter prea sigur. Wallas ştie asta. Îşi dă seama mai ales de influenţa exercitată asupra sa de cartea poştală depusă la comisariat — cu toate că această carte poştală nu poate, la drept vorbind, să intre într-o construcţie logică. Dar, la urma urmei, tot n-are altceva de făcut decît să se ducă la întîlnire. Nu există în momentul acesta nici o altă pistă, aşa că nu va pierde nimic s-o urmeze pe aceasta. Are în buzunar una din cheile vilei — aceea de la mica uşă cu geam — pe care i-a înmînat-o doamna Smite. Marchat a fugit şi i-a lăsat calea liberă : va juca el rolul comerciantului, să vadă dacă printr-o minune va veni cineva să-l ucidă. Bine a făcut că a luat cu el revolverul.

— E adevărat, nu se ştie niciodată, a spus ironic Laurent.

Wallas ajunge dinaintea grilajului de la grădină.

E ora şapte.

Totul e întunecat prin împrejurimi. Strada e pustie. Calm, Wallas deschide poarta.

Odată intrat, o împinge la loc cu băgare de seamă, pînă în fund, dar fără s-o închidă de tot, în așa fel încît să se vadă că a trecut pe acolo. N-are rost, făcînd zgomot, să atragă atenția vreunui trecător întîrziat pe bulevard. Ca să evite scrîșnetul pietrișului, Wallas calcă pe iarbă — e mai comod decît pe bordura de cărămidă. Ocolește casa prin dreapta. În întuneric se deslușește bine aleea mai limpede între cele două răzoare și vîrful tăiat cu precizie al lemnului-cîinesc.

Un stor de lemn ocrotește acum geamurile de la ușa cea mică. Cheia se răsucește ușor în broască. Wallas se surprinde într-o atitudine de spărgător : în loc să deschidă de perete, se strecoară înăuntru prin ușa crăpată discret.

În casa aceea mare e liniște.

La dreapta, bucătăria ; în fund și la stînga, sufrageria. Wallas cunoaște drumul ; n-are nevoie de lumină. Aprinde totuși o lanternă și înaintează, precedat de fascicolul îngust de raze. Vestibulul e pavat cu dale albe și negre formate din carouri și romburi. O fîșie de mochetă cenușie, cu două dungi roșietice pe margine, acoperă scara.

În cercul luminos al lanternei se ivește un mic tablou în culori întunecate, care se vede că-i destul de vechi. E o noapte de coșmar. La poalele unui turn în ruină, căruia furtuna îi dă o strălucire sinistră, zac doi oameni. Unul poartă veșminte regale, coroana de aur strălucește alături,

în iarbă ; celălalt e un om simplu. Amîndoi au murit în acelaşi fel, loviţi de trăsnet.

Cînd să răsucească mînerul, Wallas se opreşte : dacă într-adevăr asasinul pîndeşte în spatele uşii, ar fi o prostie din partea unui agent special să cadă astfel în cursă ; pentru că a venit la întîlnire, trebuie să joace fără să trişeze. Vîră uşor mîna în buzunar să scoată arma, cînd deodată îşi aminteşte de al doilea revolver pe care-l poartă cu el de azi-dimineaţă — revolverul lui Daniel Dupont, care-i stricat şi nu i-ar fi de nici un ajutor dacă ar trebui să-şi apere viaţa. Nu-i momentul să se înşele.

Într-adevăr, n-are cum să se înşele. Pistolul lui Dupont e în buzunarul stîng al pardesiului. Acolo l-a pus la început şi tot acolo cînd i-a fost restituit de la laborator. Cum n-a mînuit amîndouă armele în acelaşi timp, n-avea cum să le încurce.

Pentru mai multă siguranţă, le examinează pe loc la lumina lanternei. Îşi recunoaşte uşor propriul revolver. N-are nici o teamă să încerce chiar să tragă cu cel al mortului — atît e de sigur că nu funcţionează. Face gestul să-l pună la loc în buzunar, dar se gîndeşte atunci că ar fi mai bine să se descotorosească de obiectul ăsta greu şi stînjenitor. Aşa că intră în dormitor şi se duce să-l aşeze la locul său, în sertarul noptierei, de unde a văzut că l-a luat bătrîna guvernantă azi-dimineaţă.

În camera de lucru, Wallas împinge butonul comutatorului, aflat la intrare, lîngă pervazul uşii. Se aprinde unul din becurile plafonierei.

Înainte de a părăsi casa, bătrîna guvernantă a închis toate obloanele ; de afară, deci, n-o să se vadă lumina.

Cu pistolul încărcat în mîna dreaptă, Wallas cercetează mica încăpere. E clar că nu-i nimeni ascuns. Totul e în ordine. Probabil că doamna Smite a îndreptat teancurile de cărţi de care inspectorul spunea că sînt împrăştiate. Foaia albă pe care profesorul n-apucase să scrie decît patru cuvinte a dispărut vîrîtă înăuntrul mapei de birou, ori într-un sertar. Cubul de piatră vitrificată cu muchii tăioase şi colţuri ucigătoare e aşezat cuminte între călimară şi bloc-notes. Doar scaunul e depărtat puţin de birou, ca şi cum ar urma să se aşeze cineva.

Wallas se plasează în dosul spătarului de la scaun şi priveşte spre uşă ; aşa e cel mai bine să-l aştepte pe eventualul ucigaş. Ar fi şi mai bine să stingă lumina ; agentul special ar avea astfel timp să-l vadă pe inamic înainte de a fi descoperit.

De la postul său de observaţie, Wallas înregistrează cu grijă aşezarea diferitelor mobile. Se întoarce pînă la uşă, apasă pe întrerupător şi, pe întuneric, revine în acelaşi loc. Îşi verifică poziţia, punînd mîna liberă pe spătarul scaunului din faţa sa.

4

Dacă nu i se dă de urmă asasinului, înseamnă că Daniel Dupont n-a fost asasinat ; dar sinuci-

derea asta e cu neputinţă de reconstituit în mod coerent... Laurent îşi săpuneşte mai repede mîinile... Şi dacă Dupont nu e mort ?

Comisarul-şef pricepe dintr-o dată toată ciudăţenia acestei „răni", imposibilitatea de a lăsa poliţia să vadă „cadavrul", mutra încurcată a doctorului Juard. Dupont nu e mort ; era de ajuns să te gîndeşti la toate astea.

Nu-i este absolut limpede pentru ce toată povestea asta, dar punctul de plecare ăsta e : Daniel Dupont n-a murit.

Laurent ridică receptorul de pe furcă şi formează un număr : 202—03.

— Alo, Cafeneaua Aliaţilor ?

„Da", răspunde o voce groasă, aproape cavernoasă.

— Aş vrea să vorbesc cu domnul Wallas.

„Domnul Wallas nu e aici", rosteşte vocea cu dezgust.

— Nu ştii cumva unde este ?

„Cum vrei dumneata să ştiu ? spune vocea. Nu-i sînt doică."

— Aici Comisariatul general de poliţie. Ai un client care se numeşte Wallas, nu-i aşa ?

„Da, l-am declarat azi-dimineaţă", spune vocea.

— Nu-i vorba de asta. Te întreb dacă acest domn se află în localul dumitale. Poate a urcat în cameră la el ?

„Mă duc să văd", răspunde vocea în silă. Un minut mai tîrziu adaugă, cu un strop de satisfacţie : „Nu-i nimeni sus !"

— Bine. Aş vrea să vorbesc cu patronul.

„Eu sînt patronul", răspunde vocea.

— A, dumneata ești! Dumneata ai povestit unui inspector tîmpenia aceea în legătură cu un pretins fiu al profesorului Dupont?

„N-am povestit absolut nimic, protestează vocea. Am spus că veneau uneori și tineri la tejghea, că printre ei erau de toate vîrstele — unii destul de tineri ca să fie fiii acestui Dupont..."

— N-ai spus dumneata că avea un fiu?

„Dar habar n-am dacă avea vreun fiu! Domnul acela nu era client și, chiar dacă ar fi fost, nu era să-l împiedic eu să toarne la plozi tuturor curvelor din cartier — Doamne iartă-mă." Vocea se îndulcește brusc silindu-se să vorbească mai corect: „Inspectorul a întrebat dacă veneau tineri la mine; am spus că da. Peste șaisprezece ani e permis de lege. Pe urmă a dat să se înțeleagă că Dupont ar fi avut un fiu; ca să-i fac plăcerea, am spus ca el, mai ales că nu era exclus să fi venit pe aici să bea într-una din zile...

— În regulă, vei fi convocat. Dar fii atent la ce spui de acum înainte; și-apoi, încearcă să fii nițel mai politicos. Domnul Wallas n-a lăsat vorbă la ce oră se întoarce?

Tăcere; celălalt a închis. Pe fața comisarului a și început să se formeze un zîmbet amenințător... cînd vocea se aude din nou: „N-a spus decît că o să doarmă aici astă seară".

— Mulțumesc. Am să-l mai chem.

Laurent pune la loc receptorul. Își freacă mîinile. I-ar fi plăcut să anunțe imediat agentului special descoperirea făcută. Se bucură dinainte de uimirea neîncrezătoare a acestuia cînd va auzi

la capătul firului: „Dupont n-a murit. Dupont se ascunde la doctorul Juard."

5

— Maşina e jos, spune Juard.

Dupont se scoală şi porneşte îndată la drum. E îmbrăcat pentru călătorie. N-a putut să-şi vîre decît una din mînecile paltonului său gros pe care doctorul, de bine de rău, i l-a încheiat peste braţul rănit ce şi-l ţine îndoit într-o fîşie de mătase. Are pe cap o pălărie de fetru cu margini late, care-i ascund în întregime fruntea. A primit să-şi pună şi ochelari negri, să nu-l recunoască nimeni; la clinică nu s-a găsit decît o pereche de ochelari medicali, cu o lentilă foarte închisă la culoare, şi alta mult mai deschisă — ceea ce-i dă profesorului înfăţişarea caraghioasă a unui trădător de melodramă.

Pentru că în ultimul moment Marchat a refuzat să-i facă serviciul făgăduit, trebuie ca Dupont să meargă chiar el la vilă să ia hîrtiile.

Juard a aranjat în aşa fel ca, la trecerea prietenului său, culoarele clinicii să fie pustii. Acesta ajunge cu bine la ambulanţa mare şi neagră care staţionează în faţa porţii. Se aşază pe banchetă alături de şofer — aşa îi va fi mai uşor să coboare şi să urce fără să piardă timp.

Şoferul a îmbrăcat uniforma neagră a spitalelor şi poartă o şapcă turtită cu cozoroc lucios.

În realitate, trebuie să fie unul din „garda de corp", pe care Roy-Dauzet o întreține mai mult sau mai puțin oficial. E un bărbat lat în spate, cu gesturi reținute, fața dură și hotărîtă ca un ucigaş de cinema. Nici n-a deschis, cum se spune, gura ; i-a înmînat profesorului scrisoarea ministrului, dovedind prin asta că el este cel aşteptat şi, îndată ce doctorul a trîntit portiera, a demarat.

— Trebuie să trecem mai întîi pe la mine, spune Dupont. Am să-ți arăt eu pe unde.

„Ia-o la dreapta... Încă o dată la dreapta... La stînga... Ocoleşte clădirea... Întoarce aici... A doua la dreapta... Şi acum drept înainte..."

În cîteva minute ajung în Bulevardul Circular. Dupont dă poruncă să oprească în colțul străzii Hotarnicilor.

— Nu staționa aici, îi spune şoferului. E mai bine ca venirea mea să nu fie remarcată. Continuă să mergi, sau trage lîngă trotuar, la cîteva sute de metri mai încolo. Să fii înapoi exact peste o jumătate de oră.

— Bine, domnule, spune omul. Nu vreți să garez maşina şi să vă însoțesc ?

— Mulțumesc, n-are rost.

Dupont coboară şi se îndreaptă cu paşi repezi spre grilaj. Aude ambulanța care se depărtează. Omul ăsta nu-i din „garda de corp" : ar fi insistat să-l urmeze. Înfățişarea lui l-a înşelat pe profesor, care acum surîde de propriul său romantism. De altfel, chiar existența acestei faimoase gărzi e foarte nesigură.

Portiţa nu-i închisă. Broasca îi e stricată de mai mult timp, nu se mai poate folosi cheia ; asta nu împiedică să pui cîrligul ; a devenit cam neglijentă bătrîna Ana — dacă nu cumva un copil s-a distrat să deschidă uşa după plecarea ei — un copil sau o haimana. Dupont urcă cele patru trepte ale peronului, ca să se asigure dacă măcar uşa de la casă e închisă de-adevărat ; răsuceşte mînerul gros de aramă şi împinge cu putere, ajutîndu-se de umăr, pentru că ştie că sînt înţepenite ţîţînile ; şi, cum vrea să fie sigur de rezultat şi n-are încredere în mişcările neobişnuite impuse singurului braţ sănătos, o ia de două-trei ori de la capăt, fără a îndrăzni totuşi să facă zgomot prea mare. Dar uşa masivă e bine zăvorîtă.

I-a încredinţat lui Marchat cheia de la uşă, iar comerciantul a plecat fără să-şi facă timp măcar să i le aducă. Dupont n-o mai are decît pe cea de la uşiţa cu geam : trebuie aşadar să ocolească prin spate. Sub paşii săi, pietrişul scrîşneşte uşor în tăcerea nopţii. Rău a făcut că s-a bizuit pe poltronul ăsta de Marchat. Şi-a făcut nervi toată după-amiaza aşteptîndu-l ; pînă la urmă l-a chemat acasă la telefon, dar nu era nimeni ; la ora şapte fără un sfert a primit, în sfîrşit, o veste, nu se ştie de unde : Marchat se scuza, fusese obligat să plece din oraş pentru nişte treburi urgente. Era o minciună, bineînţeles. De frică fugise.

Maşinal, Dupont a manevrat mînerul uşiţei. Aceasta se deschide fără nici o rezistenţă. Nu era încuiată cu cheia.

Casa e întunecată şi tăcută.

Profesorul își scoate ochelarii care-l stînjenesc. S-a oprit în pragul vestibulului și încearcă să înțeleagă ce s-a întîmplat... Oare Marchat a venit totuși ? Nu, de vreme ce lui i-a dat cheia din față... Și bătrîna Ana, dacă nu plecase, la ora asta ar fi fost la bucătărie... asta nu-i așa sigur... în orice caz, ar fi lăsat lumina aprinsă pe coridor sau la scară...

Dupont deschide ușa de la bucătărie. Nu-i nimeni. Răsucește comutatorul. Totul e ca într-o casă nelocuită. Și peste tot obloanele sînt închise. Dupont face lumină în vestibul. În trecere, deschide ușile salonului și de la sufragerie. Nimeni, evident. Începe să urce scara. Poate că Ana a uitat să închidă ușița cînd a plecat. Și-a cam pierdut capul de cîteva luni.

La primul etaj intră în camera guvernantei. Se vede cît de colo că odaia fusese rînduită pentru o absență îndelungată.

Ajuns în fața camerei de lucru, profesorul își ține răsuflarea. Ieri seară asasinul îl aștepta acolo. Da, însă ieri seară ușița era deschisă : omul n-avusese nevoie de cheie ca să intre ; astă seară ar fi trebuit să spargă broasca și Dupont n-a observat nimic de felul ăsta. Și dacă omul a găsit și de astă dată ușa deschisă, înseamnă, oricum ai lua-o, că bătrîna Ana n-o închisese... Îi e imposibil să se liniștească cu astfel de argumente ; cu o legătură de chei false, un specialist deschide fără bătaie de cap orice broască obișnuită. Cineva a pătruns în vilă și așteaptă, în camera de lucru, în același loc ca și ieri, să isprăvească opera.

Obiectiv vorbind, nimic nu se opune ca ăsta să fie adevărul. Profesorul nu e fricos ; îi pare rău totuşi, în clipa asta, că nu i s-a trimis din capitală un veritabil agent de siguranţă. Totuşi nici nu poate fi vorba să plece fără să ia cu el dosarele de care are nevoie.

Marchat i-a spus la telefon că comisarul nu vrea să creadă într-un asasinat : e convins că-i o sinucidere. Dupont se întoarce. Trebuie să-şi caute revolverul. Ieri seară, cînd a plecat la clinică, l-a lăsat pe noptieră... Cînd să intre în dormitor, se opreşte din nou : poate că în camera asta i s-a întins cursa.

Toate aceste temeri una după alta, mai mult sau mai puţin himerice, îl agasează pe profesor. Cu un gest de nerăbdare, învîrte mînerul uşii ; totuşi e atît de precaut să nu împingă imediat uşa ; îşi vîră iute mîna să aprindă întîi lumina şi-şi iveşte capul prin uşa întredeschisă, gata să dea înapoi dacă observă ceva anormal...

Dar camera e goală : nici un zbir nu e postat îndărătul patului, nici în colţul comodei. Dupont nu-şi vede, în oglindă, decît faţa pe care a rămas întipărită o nelinişte ce i se pare acum vizibilă. Fără să stea pe gînduri, se duce la noptieră. Revolverul nu mai e pe marmură. Îl găseşte în sertar la locul său obişnuit. N-o să-i folosească mai mult decît ieri, dar nu poţi să ştii niciodată : dacă ieri seară l-ar fi avut la el cînd a urcat din sufragerie, i-ar fi folosit, nu glumă.

Profesorul se asigură că piedica n-a fost iar pusă şi se întoarce cu pasul hotărît, cu arma în mînă, spre camera de lucru.

Va trebui să acţioneze cu un singur braţ — din fericire dreptul. Mai întîi să pună revolverul în buzunar, să crape uşa, să aprindă plafoniera şi pe urmă, cît se poate de repede, să apuce revolverul, în timp ce cu piciorul împinge brusc uşa. Această mică comedie — la fel de inutilă ca şi cea de mai adineauri — îl face să surîdă dinainte.

Trebuie să se grăbească, altfel maşina va aştepta în faţa grilajului. Cînd întinde mîna către mîner, aruncă o privire la ceas. Mai are la dispoziţie douăzeci de minute : e exact ora şapte şi jumătate.

Wallas îşi ascultă inima cum bate. Fiind foarte aproape de fereastră, a auzit maşina oprindu-se, grilajul de la grădină cînd s-a deschis, paşii greoi care scîrţîiau pe pietriş. Omul a încercat să intre prin uşa de la scară. A zgîlţîit-o fără succes, pe urmă a făcut înconjurul casei. Aşa că Wallas şi-a dat seama că nu era comerciantul Marchat care se răzgîndise şi venea să ia hîrtiile mortului ; nu era nici Marchat, nici vreun altul trimis de el — sau de bătrîna guvernantă. Era cineva care n-avea cheile vilei.

Paşii scîrţîitori au trecut pe sub fereastră. Omul s-a dus pînă la mica uşă pe care agentul special anume i-a lăsat-o deschisă. Cînd a împins canatul, uşa a scîrţîit uşor din ţîţîni. Ca să fie sigur că victima nu-i scapă, omul s-a uitat prin toate camerele pe care le întîlnea, la parter, apoi la primul etaj.

Wallas vede acum fanta de lumină care crește de-a lungul pervazului cu o încetineală de nesuportat.
Wallas ochește locul unde are să apară ucigașul ca o siluetă neagră profilată în deschizătura luminată...
Dar omul, evident, n-are încredere în încăperea aceasta cufundată în beznă. O mînă înaintează, pipăie, pînă dă de comutator...
Wallas, amețit de lumină, deslușește doar mișcarea rapidă a unui braț care coboară spre el țeava unui revolver, gestul unui om care trage. În timp ce se aruncă la pămînt, Wallas apasă pe trăgaci.

6

Omul s-a prăbușit în față ca un butuc, brațul drept întins, stîngul îndoit sub el. Mîna rămîne crispată pe crosa revolverului. Nu mai mișcă.
Wallas se ridică. De teamă că se preface, se apropie cu prudență, cu arma ațintită, neștiind ce să facă.
Trece de partea cealaltă a corpului, ținîndu-se în afara razei unei eventuale descărcări a pistolului. Omul tot nu mișcă. Pălăria i-a rămas înfundată pe cap. Ochiul drept e întredeschis ; celălalt, întors spre pămînt ; nasul strivit puțin de mochetă. Cît i se vede din față, are un aspect pămîntiu. E mort.
De enervare, Wallas își pierde restul de prudență. Se apleacă și-i atinge încheietura mîinii,

căutîndu-i pulsul. Mîna se desface de pe pistolul greu şi se lasă moale să fie apucată. Pulsul nu mai bate. Omul e mort de-a binelea.

Wallas se gîndeşte că trebuie să se uite în buzunarele mortului. (Ca să caute ce ?) Doar buzunarul drept îi e accesibil. Vîră mîna înăuntru şi scoate o pereche de ochelari negri, cu una din lentile de culoare închisă, iar cealaltă mult mai deschisă.

— N-ai putea să ne spui dacă lentila dreaptă era mai închisă, sau cea stîngă ?

Lentila stîngă e aceea mai închisă. Wallas pune jos ochelarii şi se scoală. N-are chef să continue cu scotocitul. Mai degrabă ar avea chef să stea jos. E foarte obosit.

Legitimă apărare. L-a *văzut* pe om trăgînd în el. A văzut contractarea degetului pe trăgaci. A simţit timpul considerabil care i-a trebuit pentru a reacţiona şi a trage. Era convins că n-are reflexele destul de prompte.

Trebuie să admită totuşi că el a tras primul. N-a auzit celălalt foc de revolver înainte de a trage el ; şi dacă cele două detunături au răsunat în aceeaşi clipă, s-ar vedea urma glontelui pierdut pe perete sau pe dosul unor cărţi. Wallas dă la o parte perdeaua : geamurile sînt şi ele intacte. Adversarul n-a avut timp să tragă.

Numai tensiunea nervoasă l-a făcut în acel moment să aibă impresia asta de încetineală.

Wallas lipeşte podul palmei de ţeava armei ; îi simte bine căldura. Se întoarce spre cadavru şi se apleacă să atingă revolverul scăpat din mînă. Acesta e rece tot. Uitîndu-se mai bine,

Wallas observă că mîneca stîngă a pardesiului e goală. Pipăie braţul de sub stofă. Avea braţul în eşarfă ? „O uşoară rană la braţ.“

Trebuie anunţat Laurent. De acum înainte e treaba poliţiei. Agentul special nu mai poate continua să acţioneze de unul singur acum că există un cadavru.

Comisarul probabil că nu mai e la birou. Wallas se uită la ceas ; arată ora şapte treizeci şi cinci. Îşi aduce atunci aminte că se oprise la şapte treizeci. Îl pune la ureche şi-i aude tictac-ul uşor. Detunătura trebuie că l-a repus în mişcare — sau poate o izbitură, dacă l-a ciocnit cînd s-a aruncat la pămînt. O să-l sune pe comisar la birou ; dacă nu mai e acolo, trebuie să fie cineva care să-i spună unde-l poate găsi. A văzut un telefon în dormitor.

Uşa a rămas deschisă. În cameră e lumină. Sertarul de la noptieră e larg căscat. Revolverul nu mai e acolo.

Wallas ridică receptorul. Numărul 124—24. „E legătură directă.“ La celălalt capăt al firului, soneria e imediat întreruptă.

„Alo !“ răspunde o voce.

— Alo ! aici Wallas, ştii că...

„A, bun, tocmai voiam să vorbesc cu dumneata. Laurent la aparat. Am făcut o descoperire — n-o să ghiceşti niciodată ! Daniel Dupont ! Nici gînd să fi murit ! Dumneata înţelegi ?“ Repetă silabă cu silabă : „Daniel Dupont n-a murit !“

Cine spunea că telefonul vilei nu funcţionează ?

EPILOG

În penumbra sălii de cafenea patronul așază mesele și scaunele, scrumierele, sifoanele ; e ora șase dimineața.

Patronul nu s-a trezit încă bine. Nu e în toane bune ; n-a dormit destul. Aseară a vrut să-și aștepte chiriașul, ca să poată trage zăvorul ; dar degeaba a rămas să vegheze pînă noaptea tîrziu, fiindcă pînă la urmă tot a trebuit să închidă și să se ducă la culcare fără să-l vadă întorcîndu-se pe afurisitul ăsta de Wallas. S-a gîndit că a fost arestat, pentru că poliția era pe urmele lui.

Wallas a sosit abia azi-dimineață — acum zece minute — cu un aer extenuat, tras la față, abia ținîndu-se pe picioare. „Au întrebat sticleții de dumneata", a spus patronul deschizîndu-i poarta. Celălalt nu s-a emoționat ; a răspuns doar : „Da, știu ; mulțumesc" și a urcat direct în camera sa. Prea politicos pentru a fi onest. A făcut bine că a așteptat ora șase ca să se întoarcă ; dacă patronul n-ar fi fost sculat, cu siguranță că nu s-ar fi dat jos din pat să-l lase să intre. De altfel, la noapte n-o să-l mai aibă de client, e prea multă bătaie de cap. Și-așa înseamnă că are

noroc dacă n-o să-i aducă neplăceri cu toate poveştile astea ale lui.

Patronul abia făcuse lumină în sală, cînd vede intrînd un omuleţ cu hainele sărăcăcioase, pălăria slinoasă şi paltonul prea... E tipul care a venit şi ieri dimineaţă, la aceeaşi oră. Pune aceeaşi întrebare ca şi în ajun :

— Domnul Wallas, vă rog ?

Patronul ezită, neştiind dacă pentru locatarul său va fi mai dezagreabil să fie deranjat acum sau să-l scape pe omul ăsta care-l caută de douăzeci şi patru de ore. Acesta n-are o mutră de om care aduce veşti bune.

— E sus, n-ai decît să urci pînă la el. Camera din capătul coridorului, la primul etaj.

Omuleţul cu figură suferindă se îndreaptă spre uşa ce i-a fost arătată, în fundul sălii. Patronul nu şi-a dat încă seama cît de suplu şi tăcut îi e pasul.

Garinati trage uşa după el. Se află într-un vestibul strîmt, unde o lumină vagă se cerne prin geamul mat de deasupra unei alte uşi — cea care dă în stradă. În faţa lui e scara. În loc să meargă într-acolo, o ia de-a lungul coridorului pînă la uşă — pe care o deschide fără zgomot. E acum din nou pe trotuar. Wallas e sus, asta-i tot ce voia să ştie.

Astăzi nu-l va mai lăsa să-i scape ; va putea să-i dea socoteală lui Bona şi de cele mai mici deplasări. A meritat cu prisosinţă, în aceste ultime zile, reproşurile şi dispreţul şefului. Precum

şi faptul că Bona a preferat să nu-i vorbească de uciderea lui Albert Dupont, exportatorul de lemne, cu care a fost însărcinat ieri seară „domnul André". A lucrat bine, se pare.

Dar nici el, nici el Garinati, în definitiv, n-a lucrat atît de prost pe cît crezuse. A fost nevoie să vadă cu ochii lui cadavrul victimei, ca să fie absolut sigur că l-a omorît. Intrase la idei. Focul tras în profesor a fost într-adevăr mortal.

Bona o să se supere cînd va afla (totdeauna află, mai devreme sau mai tîrziu) că Garinati, în loc să-l urmărească pe agentul special, şi-a petrecut seara în expediţii periculoase prin toate spitalele şi clinicile oraşului, în căutarea corpului lui Daniel Dupont.

L-a văzut pe mort cu ochii lui. Asta-i ultima greşeală pe care o s-o mai comită. De acum încolo n-o să-şi mai piardă atît de prosteşte încrederea în Bona. Îi va asculta, fără să crîcnească, poruncile. Astăzi : să-l urmărească pe Wallas ca o umbră. Asta nu-i va fi prea greu.

Şi nici nu va dura prea mult : Wallas va părăsi oraşul cu primul tren. Stă aşezat pe marginea patului, cu coatele pe genunchi, capul în palme. Şi-a scos încălţările care-l strîngeau ; picioarele îi sînt umflate din cauza mersului.

Noaptea asta de veghe l-a epuizat. L-a însoţit peste tot pe comisarul-şef, care de îndată luase din nou conducerea anchetei şi toată importanţa de mai înainte. De cîteva ori, în cursul acestor deplasări nocturne, Wallas adormise în maşină. Laurent, dimpotrivă, din clipa cînd recăpătase cadavrul ăsta care-i lipsea, se simţea din nou în

largul său : a desfăşurat o activitate la care colegul său de-o zi nu se aştepta — mai cu seamă începînd de la opt şi jumătate, cînd a aflat de moartea exportatorului milionar.

Iar Wallas nu s-a mai ocupat de nimic. A rămas pentru că nu i s-a spus să plece.

Cînd a telefonat la birou, i-a răspuns chiar Fabius. Wallas a dat socoteală asupra misiunii sale şi a întrebat dacă nu s-ar putea să fie iarăşi mutat în vechiul serviciu. O lua el înainte : tot nu l-ar fi menţinut, după această nenorocită aventură, într-un asemenea post dificil. Şi pentru că parchetul n-are nevoie de el deocamdată, se va întoarce în dimineaţa asta în capitală.

Era extenuat de oboseală, dar tot îl mai chinuiau frînturi din ziua precedentă : „...şi dacă, în momentul acela, m-aş fi gîndit la... şi dacă aş fi..." Alungă obsesiile astea cu o mişcare de nerăbdare a capului. Acum e prea tîrziu.

Patruzeci de înmulţit cu o sută paisprezece. Patru ori trei, doisprezece. Patru ori patru, şaisprezece. Şaisprezece şi cu unu, şaptesprezece. Patruzeci şi trei. Patruzeci şi trei. Doi. Şapte şi cu trei, zece. Patru şi cu trei, şapte. Şapte şi cu unu, opt. Opt şi cu unu, nouă. Patru. Patru mii nouă sute doi. Asta-i rezultatul. „Patru mii nouă sute doi... Nu merge, băiete. Patruzeci şi nouă de centimetri pătraţi suprafaţă : trebuie măcar cincizeci, ştii asta."

Un singur centimetru — o nimica toată a lipsit.

Îi mai rămîn doi mici milimetri cu care n-a făcut nimic. Aceşti doi mici şi ultimi milimetri.

Doi milimetri pătraţi de vis... Nu-i mult. Apa verde-albăstruie a canalelor urcă şi se revarsă, trece peste cheiurile de granit, năboieşte străzile, răspîndeşte prin tot oraşul monştri şi noroaiele sale...

Wallas se scoală : dacă rămîne acolo fără să se mişte, o să adoarmă de-adevărat. Vrea să-şi ia pieptenele din buzunarul dinăuntru al vestei, dar gesturile îi sînt stîngace şi, cînd pune mîna pe etui, face să cadă portofelul din care se risipesc cîteva hîrtii. Îşi vede chipul pe legitimaţie, chipul său ; se apropie de masa de toaletă să se vadă în oglindă şi compară cu fotografia : lipsa de somn, îmbătrînindu-i trăsăturile, a restabilit asemănarea. De altfel, n-are rost să schimbe fotografia, poate foarte bine să-şi lase iar mustaţa să crească. N-are ceea ce se cheamă o frunte „îngustă", doar că părul e sădit prea jos.

Aranjîndu-şi hîrtiile în portofel, nu mai găseşte cuponul pentru întoarcere al biletului de tren. Se uită dacă n-a rămas pe lîngă pat, pe jos ; se scotoceşte în toate buzunarele ; mai caută o dată în portofel. Ţine minte că a mai văzut tichetul în cursul zilei. Probabil că i-a căzut cînd a scos banii. Era şi singura dovadă a orei exacte cînd a sosit în oraş.

La telefon Fabius n-a avut reacţiile dramatice de care se temea Wallas. N-a ascultat nici măcar jumătate din ce i-a povestit agentul. Şeful dăduse de nişte urme noi : de astă dată era vorba de crima următoare, cea de astă seară, care trebuie să se întîmple în capitală — după părerea lui, cel puţin.

Wallas începe să se bărbierească ; aude rîsul din gît al papetăresei — mai mult agasant decît provocator.

— Va trebui să mă duc...

„Cîteodată te încăpățînezi să descoperi un ucigaș..." Te încăpățînezi să-l descoperi pe ucigaș și crima n-a fost săvîrșită. Te încăpățînezi să-l descoperi... „...departe de tine, atunci cînd n-ai decît să întinzi mîna spre propriul tău piept..." De unde veneau toate frazele astea ?

Ăsta nu-i rîsul papetăresei ; zgomotul venea de jos — probabil din cafenea.

Antoine e foarte mulțumit de gluma făcută. Se întoarce în stînga și în dreapta să vadă dacă tot auditoriul a gustat-o din plin. Negustorul de plante, singurul care n-a rîs, spune doar atît :

— E-o prostie. Nu văd de ce n-ar putea să ningă în luna octombrie.

Antoine însă tocmai ochise, în ziarul pe care-l citea unul din marinari, un titlu care-l face să exclame :

— Ia uite, ce spuneam eu !

— Ce să văd ? Ce spuneai ? întreabă negustorul de plante.

— Hei, patroane, ce-ți spuneam eu ! Albert Dupont e cel care a murit ! Uită-te dacă nu-l cheamă Albert și dacă n-a murit !

Antoine ia ziarul din mîna marinarului și-l întinde pe deasupra tejghelei. În tăcere, patronul începe să citească articolul cu pricina : „Întorcîndu-se acasă pe jos, ca în fiecare seară..."

— Vezi, spune Antoine, cine avea dreptate ?

Patronul nu răspunde ; continuă, nepăsător, să citească. Ceilalţi şi-au reluat discuţia despre iarna prea timpurie. Antoine, pierzîndu-şi răbdarea, repetă :

— Vezi ?

— Văd, spune patronul, ai face mai bine să citeşti pînă la capăt şi pe urmă să te hlizeşti. Nu-i aceeaşi poveste de ieri. Asta a fost aseară ; şi, ieri, a fost alaltăieri. Şi-apoi ăsta de-acum nu-i un spărgător care a ochit pe deasupra : e un automobil care a derapat şi l-a strivit pe marginea trotuarului. „...şoferul camionetei, după ce a restabilit direcţia, a luat-o la goană spre port..." Mai bine ai citi decît să îndrugi verzi şi uscate. Aşa nu merge, să confunzi ieri cu azi.

Dă înapoi ziarul şi strînge paharele goale să le clătească.

— N-ai să ne faci să credem, spune Antoine, că în fiecare seară e omorît un om cu numele Dupont.

— Nu-i numai un singur cîine scurt de coadă... începe sentenţios beţivul...

După ce s-a ras, Wallas coboară să bea o ceaşcă de cafea fierbinte. Trebuia să fie gata la ora asta. Prima persoană pe care-o zăreşte intrînd e omul cu ghicitorile ; toată noaptea a încercat zadarnic să reconstituie întrebarea aceea : „Ce animal dimineaţa..."

— Bună ziua, spune beţivul, cu zîmbetul său caraghios.

— Bună ziua, răspunde Wallas. Dă-mi o cafea neagră, patroane.

Puţin mai tîrziu, în timp ce stătea la masă şi-şi bea cafeaua, beţivul se apropie de el şi încearcă să înfiripe o conversaţie. Pînă la urmă Wallas îl întreabă :

— Şi cum mai era ghicitoarea aia de ieri ? Ce animal...

Încîntat, beţivul se aşază în faţa lui şi-şi scormone în memorie. Ce animal e... Deodată, faţa i se luminează ; face cu ochiul şi enunţă cu un aer cît se poate de şmecher :

— Ce animal e negru, zboară şi are şase picioare ?

— Nu, spune Wallas, era altfel.

O ştersătură cu cîrpa. Patronul ridică din umeri. Mai sînt şi oameni care au timp de pierdut.

Dar n-are încredere în purtarea intenţionat blajină a clientului său. Un orăşean nu locuieşte într-un hotel de mîna a doua fără un motiv ascuns. Dacă o făcea din economie, n-avea rost să închirieze o cameră, şi pe urmă să-şi petreacă toată noaptea afară. Şi de ce şmecherul ăsta de comisar voia să vorbească aseară cu el ?

— Eu sînt patronul.

— A, dumneata eşti ! Dumneata i-ai povestit unui inspector tîmpenia aia în legătură cu un pretins fiu al profesorului Dupont ?

— N-am povestit absolut nimic. Am spus că veneau uneori şi tineri la tejghea, că printre ei erau de toate vîrstele — unii destul de tineri ca să fie fiii lui...

— N-ai spus dumneata că avea un fiu ?

— Dar habar n-am dacă avea vreun fiu !

— Bine. Aş vrea să vorbesc cu patronul.

— Eu sînt patronul !

— A, dumneata eşti ! Dumneata ai povest... tîmpenia aia în legătură cu un pretins fiu ... profesorului ?

— N-am povestit nimic.

— N-ai spus dumneata că avea un fiu ?

— Dar eu habar n-am dacă avea vreun fiu. Am spus doar că veneau tineri de toate vîrste...e la tejghea.

— Dumneata ai povestit tîmpenia aia, sa... patronul ?

— Eu sînt patronul.

— Dumneata, tineri, tîmpenie, profeso... la te... ghea ?

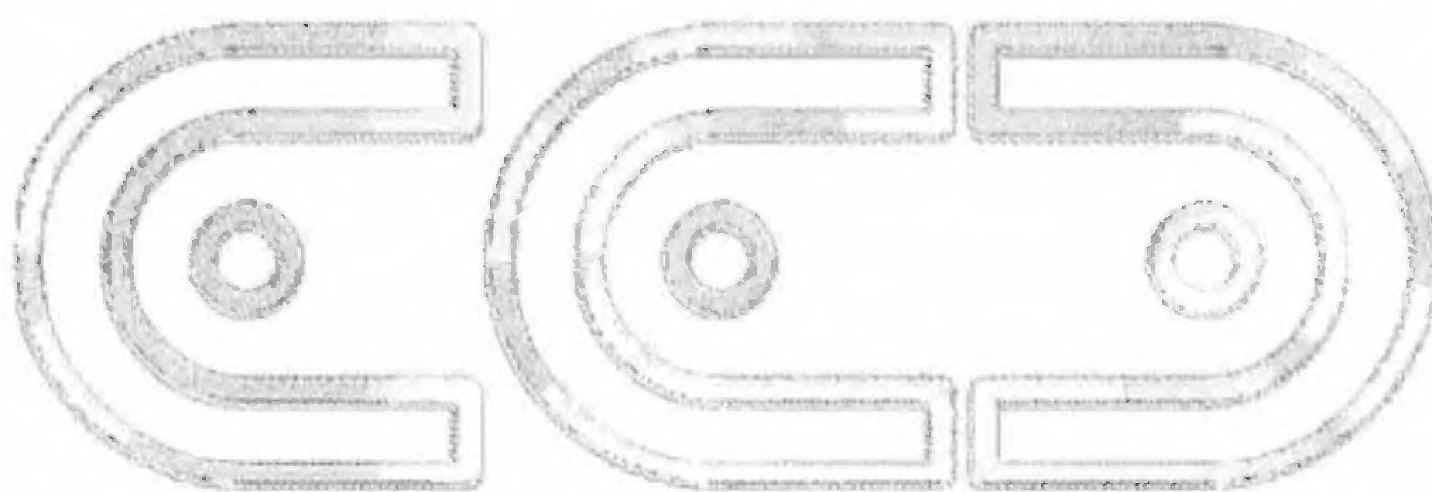
— Eu sînt patronul !

— Bine. Aş vrea din belşug fiu, de mult, pr... tins tînără moartă atît de straniu...

— Eu sînt patronul. Eu sînt patronul. Eu sî... patronul... patronul... patronul...

În apa tulbure a acvariului umbre trec, furi... Patronul stă nemişcat la postul său. Îşi spri-jină bustul masiv pe braţele întinse amîndouă, larg depărtate unul de altul ; mîinile încleştate de marginea tejghelei ; capul şi-l ţine aplecat, ameninţător aproape, gura puţin strîmbă, privi-rea în gol. În jur, spectrele obişnuite dansează un vals, ca fluturii de noapte care se cioc...esc în învîrtirea lor de abajur, ca firele de praf î... soare, ca micile vapoare rătăcite pe mare, ce... leagănă în voia hulei încărcătura fragilă de bı... toaie vechi, peşti morţi, roţi de scripete şi co... daje, geamanduri, pîine uscată, cuţite şi oamen...

Scanare și prelucrare digitală

de

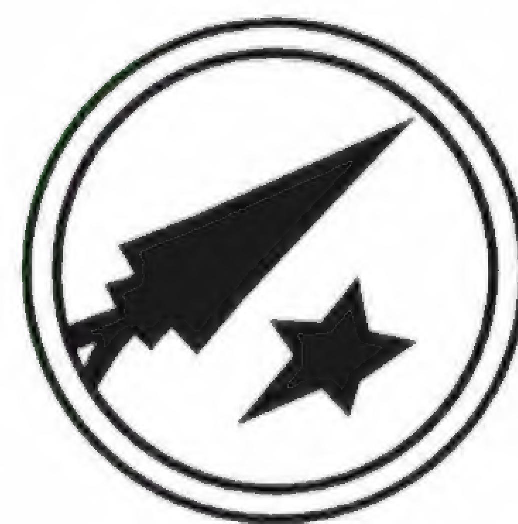

Anonim

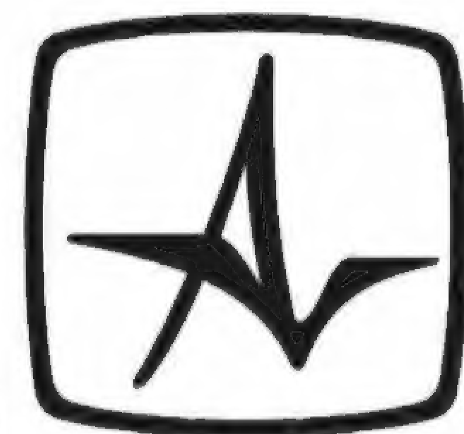
și

CAT Graur

Antwerpen

2023

